پښتو ته دوهم ادبي سوغات

دَ
عبدالقادر خان خټک
دیوان

قندهار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ عبدالقادر خان ختهک

دیوان

چی دَ اعلیحضرت پښتون محمد ظاهر شاه په عصرکښ دَ ع،ش سردار محمد داؤد خان د قندهار ملکی او لښکری مشر په امر او پښتو پالَنَه، په قندهارکی په هغو مصارفو چه دَ دارالحکومگئ په واک دِی، له دوو قلمی نسخو څخه لمړئ پلا چاپ او خپور سو.

مدون او مصحح: عبدالحی حبیبی

دَ طلوُع افغان مدریر
قندهار: تله د ۱۳۱۷ کال
لمړی چاپ (۵۰۰) جلد

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء

دَ پښتو ژبی دَ ادب دا دوهم اثر، هم د ځلمی ښاغلی اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پښتون ټولواک و لوَړ حضور ته وړاندی کیږِی، چه دَ دُوی عصر دَ پښتو او پښتونوالی دَ ژوندون او نهضت دوره دَه.

قندهار ۱۰ دَ تلی ۱۳۱۷

(محمد داؤد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مدون له خوا

دَ کتاب له ویونکوُ سَره یَو ځو ویناوِی

لس نیم کاله دمخه چه زموږ په وطن کی دَ انقلاب او ورانۍ اوربل وُ، ما ته دَ پښتو دَ یوه لوړ ادیب او شاعر، عبدالقادر خان خټک دَ خوشحال خان خټک دَ زوی یو نادر قلمي دیوان په لاس راغَی، هغه وخت خو زما په زړه کی لا هم نه را گرزیده چه یَو وخت دِ زه دَ پښتو دَ ادب، دَ دغه گرانبها اثر په طبع او نشر کامیاب سم.

وروسته چی دَ وطن پر افق دَ نجات لمر را وختی، او ورځ په ورځ دَ وطن له نورو چارو سره علم او ادب هم ښه رونق وموند، نو هر کله ما غوښته، چه دَ پښتو دا ورکې مرغلَرِی و خپلو ورُوڼو ته وسپارم، پنځه کاله دمخه خوشبختانه دَ دغه دیوان یَوه بله بشپړه نسخه هم ما په قندهار کی ومونده، دا نسخه تر هغی پخوانۍ نسخې خوشخطه او کامله او صحیحه وه. په ډیر شوق می دواړه نسخې سَره مقابله کړې، او یوه صحیحه او بشپړه نسخه می له دواړو ځخه نقل کړه.

دا قیمتی اثر ما ته دغسی پروت وُ، او دا ارمان می په زړه کښ وُ، چه کله به دغه امانت، پښتنو ته ورسَوَم؟ او دَ خپل زیار او منبو د خوږه میوه به وخورم! ځکه چه دا کتاب تر اوسه هیچیری ندَی چاپ شوَی، او ډیر نادر دَی، نو به دَ پښتو ژبی مینانو هم هر کله ما ته دَ دغه دَ طبع او نشر تشویق را کاوه، او تل به ئې هیله کوَله.

دَ اعلیحضرت پښتون ټولواک محمد ظاهر شاه، دوره خو دَ پښتنو او دَ پښتو دَ نهضت او لوړتیا دوره دَه، په دغه مبارک عصر کښ موږ پښتانه ډیرو خپلو زړو ارمانو ته رسیدلی یُو، او دَ پښتو ژبی روزَنه او پالَنه هم په ښه ډَول کیږِی!..

ځو میاشتی لا نه دی تیری شوِی، چه موږ دَ قندهار دَ ښاغلی او ځلمی ملکی او عسکری مشر سردار محمد داؤد خان په پښتو پالَنه، دَ پښتو دَ پلار خوشحال خان خټک ضخیم کلیات بشپړ طبع او خپور کَی، چه دَ هغه کتاب له تصحیح او تدوین او طبع ځخه فارغ شوم، نو دَ خوشحال خان د نومیالی زوی عبدالقادر خان دیوان چه دا ځو کاله سم شوی او تصحیح کړی را ځخه پروت وُ، دَ هغه ښاغلی پښتو پالوُنکی مشر حضور ته وړاندی شو، دوی چه دَ پښتو او پښتونوالی سَره دَ زړه مینه لَرِی، ژر ئې دَ دغه کتاب دَ طبع امر هم وفرمایه، او زما دغه زوړ ارمان الحمدللّٰه تر سَره سو.

نو دغه زموږ دَ پښتو دَ ادب دوهم سوغات دَی، چه اوس ئې پښتنو ورُوڼو ته سره دَ یوې مفصلی مقدمې وړاندِی کوُو، او ټینگه هیله لرو، چه ژر تر ژره دغسی ډیر قیمتی سوغاتونه نور هم خپلو پښتنو ته وړاندِی کړُو، او دَ پښتنوالی په رونه دنیا کښ د پښتو ژبی او ادب ته یَو کوچنوټی خدمتگی دَ خپلو پښتنو او پښتو غوښتونکوُ ښاغلو مشرانو دَ پالَنِی په سیوری کښ وکړای شو، که خدای کوَل!

(قندهار نوی ښار، ۲۵ دَ وږی ۱۳۱۷)
دَ دې کتاب مدون وا مصحح او ناشر:
عبدالحی حبیبی دَ طلوع افغان مدیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

توضیح

لمړیَ نسخه د دې کتاب اصل ده، متأسفانه تاریخ نلَری، دوهمه نسخه چه دَ کتاب تصحیح او بشپړ توب له هغې څخه شوَی دَی دَ لیکلو تاریخ ئې داسی دی: (روز جمعه بتاریخ ۲۳ شهر شوال ۱۱۸۲ هـ). په دې کتاب کښ چه هر بیت یا بدلی یا قصیدې یا رباعی او منظومې ته داسی o نخښه لیکلې وه، دغه ټول هغه زوائد دی چی په اصلی نسخه کی نه وه، او له دغه دوهمی نسخې څخه پکښ زیات شوی، او په یوه کوچنیَ دائره سره نخښه او ټاکلیِ شوِی دِی.

فهرست

بدلی	(۲۰) مخ
رباعیات	(۱۱۰) مخ
متفرقات	(۱۳۵) مخ
دَ پښتو نادر لغات	(۱۵۹) مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پښتنو پياوړی اديب عبدالقادر خان ختټک

پيژندنه

عبدالقادر خان دَ خوشحال خان زوی دَ شهباز خان لمسی، دَ يحيیٰ خان کړوسَی، دَ ملک اکوړي کوسَی دَی، دَ پښتو ژبې يَو پياوړی شاعر او نامتو ليکوُنکی او ويُونکی دی چی دَ ختټکو دَ مشرانو له لوړی کورنی څخه را وتلَی، او پښتو ژبی ته ئې ښه او لوړ لوړ خدمتونه کړِی دِی!

عبدالقادر خان، دَ پښتو دَ پلار خوشحال خان ختټک يَو مشهور او نوميالَی زوی دَی چه پخپله کورنیٔ او اولس کښ ئې دَ خانیٔ او مشرتوب ښه مقام درلود.

دَ عبدالقادر خان دَ تولد او وفات کلونه موږ ته ندِی ښکاره، دَ ده دَ پلار خوشحال خان له ويناوُ څخه ځرگنديږِی، چه دَی د خپل پلار په ژوندون ور سره يو ځای[1]، او هر کله پلار له ده څخه خوښ وُ.[2]

دَ ده عمر

عبدالقادر خان دَ خوشحال خان د مړينی په کال (١١٠٠هـ=١٦٩١ع) هم ژوندَی وُ او دَ خپل پلار پر مرگ ئې مرسيه ويلې او ژړا ئې کړې دَه، مگر دَ دغی مرثئې څخه ښکاره دَه، چه دَی د پلار پر مرگ حاضر نه وُ، لکه چی وايی:

په ارمان دَ ملاقات له موږه ولاړې خموږ ستا د ليدو ژمنه په عقبا ده

تر ١١١٤هـ کاله پوری عبدالقادر خان يقيناً ژوندی وُ، ځکه په دغه کال دَه يَوَه بدله ويلې ده، چه دا بيت له هغې څخه دَی:

سن زر سل دَ جدايیٔ څورلس دَ پاسه دا غزل مي په بياض باندِی رقم کړ

په ١١١٢هـ کال کی ده دَ خپل کتاب يوسف او زليخا نظم پای ته رسَولی دَي، د دې کتاب په پای کښ خپل زوی ته نصيحت کَوی، او دَ سپين ږيرتوب حال بيانَوِی چه ويښته می سپين او زوړ شوم:

په سن راغلم تر پنځوسه په غفلت کی يم تر اوسه
ويښته سپين خاطر می تور شو بد خصلت می کله نور شو
دَ ځوانیٔ بهار خپور شو رنگ دَ باغ دَ گلو نور شو
پژمرده دَ ځوانیٔ باغ شو دَ هر گل فراق می داغ شو

له دې شميره که موږ استنباط وکړو، نو چه په ١١١٢هـ کال عبدالقادر خان دَ ٥٠ کالو وُ البته دَ ده د تولد کا به ١٠٦٢هـ وِی، چه د خپل پلار پر ٤٠ کال زوکړَی دَی. دَ عبدالقادر خان دَ عمر دَ پای ورځی ندِی ښکاره، مگر دَ ده له کلامه موږ لاندينی استنباط کوَلای سو؛ دَی دَ يوې بدلی په پای کی وايیٔ:

هر کاره به بهادر شاه چيری خبر کا حال عبدالقادره مه وايه سپړلی

له دغه بيته اوڅاريږِی، چی دَی د بهادر شاه په عصر کښ ژوندَی وُ، بهادر شاه معظم دَ اورنگزيب عالمگير مشر زوی وُ،

---

(١) دَ خوشحال خان ختټک کليات ص ٩٥١ دَ قندهار طبع.

(٢) دَ خوشحال خان دَ کورنیٔ احوال او وقايع مو دَ ده دَ کلياتو په مقدمه کی مفصل ليکلی دِی، دلته ئې مکرر نه ليکوُ، محترم ويونکی دِ هغه ته رجوع وکړِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه دَ پلار تر مړنی وروُسته په ۱۱۱۸هـ کی پاچا شوی او په ۱۱۲۳هـ کښ وفات شوَی دَی.

نو تر ۱۱۱۸هـ پوری دَ عبدالقادر خان ژوندُون یقینی او ورُوسته ښکاره ندَی، تر دې زیات کوم تحقیق دَ ده دَ عمر په خصوص کی دَ ده له کلامه نه کیږی، او نه چا ضبط کړَی دَی.

دَ وطن بیلتون

دَ خوشحال خان دَ کورنۍ سرو، اکثرو دَ وطن خواهۍ او آزادۍ غوښتلو په جرم، دَ وطن بیلتون گاللَی، او دَ مغولو پاچهانو سَره دَ خپلواکۍ دَ ساتَنِې دپاره په میړانه جنگیدلی دِی، نو ځکه ډیر له دوی څخه دَ مغولو له خوا له خپلی مینی څخه بیل شوِی، او دَ هند په مختلفو ځایو کی یا بندیان یا نفی وَه.

عبدالقادر خان هم په دغه ډله کی دَ عمر ډیره برخه دَ هندوستان په ښارو کی تیره کړې او دَ خپله گرانه وطنه بیل وُ. له کلامه ئې ښکاره کیږی چی په هندی ژبو هم څه نه څه پوهیدَی، او دَ هندوستان په دنیا کښ هر کله دَ خپل وطن په بوی غوړیدَی، او د ده مړاوَی زړه چه دَ بیلتون اور سوَی وُ، دَ وطن نری نسیم پر وجد او نشاط او نڅار راوستَی:

باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ   شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

یا:

دَ اشنا له لوریه خط را لرَه راغَی   بیا می اور په زړه تازه دَ اشتیاق شه

عبدالقادر خان زموږ پښتون ښاغلی ادیب دَ هندوستان په نا اشنا دنیا کی فقط درې ملگری درلوده:

چی پرې غم علطَوم درې می محرم دی   یو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل

پښتون ادیب خو پخپله خوږه ژبه شعرونه وَیَل، او دَ پښتو ادبیاتو ته ئې رونق ورکاوه، مگر افسوس چه دَ بیلتانه په مځکه کی څوک دَ ده په ژبه نه پوهیده، او پښتون ملگری ئې غوښتَی:

دَ سخن خوبی همه لَرم موجوده   زه عبدالقادر محتاج دَ سخندان یم

دَ وطن مینی او شوق هر کله دَ ده خوږمن زړه ور ناقراره کاوه، دَی تل د مینی دَ لیدو لیوال وُ، او له لیری ئې دَ زړه له کومی سلامُونه د وطن پر یارانو نڅارَوَل:

گنُدِی وِی چه سَرَه بیا په یَوَه ځای شو   په هغو زموږ سلام چه په وطن دی

معاصرین

عبدالقادر خان په هغه مځکه کی زوکړی، او دَ ختکو په هغه ادبستان کی لوی شوَی وُ ، چی دَ ده شا و خوا خپلوان ټوله ادیبان او شاعران وه، دَ ده پلار خو دَ پښتو شعر پلار دَی، وروڼه ئې لکه اشرفخان هجری او صدر خان او گوهر خان او اسکندر خان، او نور وریرونه او د کورنۍ سرِی ئې لکه افضل خان او کاظم خان شیدا، او علی خان ټول دَ پښتو ژبی نومیالی شاعران او ویُونکی دی چه دا ټوله دَ عبدالقادر خان معصرین او خپلوان یا دَ خوشحال خان دَ ادبی مکتب فیض میندُونکی وه، او عبدالقادر خان په دغه ادبی کورنۍ کی روزَل شوی دی. علاوه پر دغه په هغه وخت کښ شاوخوا نور پښتانه ادیبان هم وه، چی یَو له معاصرینو څخه دَ عبدالقادر خان مرحوم عبدالرحمن بابا وُ، دَ رحمان بابا ادبی شهرت تر خوشحال خان لږ ندَی، دَی هم د مغولی اورنگزیب په عصر کښ ژوندَی وُ.[1]

(۱) وگوری د پادری هیوز مقدمه دَ کلید افغانی طبع ۱۸۹۳ع پخپله رحمان بابا وایی:

و دارا او اورنگزیب وته حیران یم   چه ئې څه چاری واقع شولې تر میانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالقادر خان دَ ده سَره شعری او ادبی مسابقې لَرِی، دَ یوې بدلی په پای دَ رحمان بابا په څواب کی وائی:

زه خټک دَ یار په غم تازه تازه شوم   غوریه خیل رحمان که شو ور ځنی ستړی

بل دَ عبدالقادر خان له روحانی لار ښوونکو او معاصرینو څخه شیخ سعدی لاهوری دَ شیخ آدم بنوری شاګرد دَی، چه دَ ده مرشد وُ، او ما اروېدلِی دِی چی په طریقت کی ئې عبدالقادر خان خلیفه هم وُ، د دې کتاب په ۲۲٦ مخ کی عبدالقادر خان دَ خپل مرشد دَ وفات تاریخ په ۱۱۰٦هـ کال ویلی دی.

په دغه ډَول نو عبدالقادر خان په طریقت کی په درې مرتبې و حضرت مجدد ته رسیږِی، چه شیخ بنوری ئې شاګرد وُ.

نور د دې پردیس ادیب ژوندُون اکثر په پردیسی او بیلتون کښ تیر شوَی دَی، ځکه نو دَ ده سوانح هم ښه ښکاره او څرګند ندی.

دَ خوشحال خان په ادبی مکتب کی دَ عبدالقادر خان مقام:

دَ پښتو ژبی دَ شاعرئ او ادب په تاریخ کښ خوشحال خان د هغه مکتب مؤسس او ستِه اینښوُونکی دی، چی موږ ئې دَ ده په نوم نومړی کوؤ، دَ پښتنو دَ ادبیاتو له پِلټَنِی څخه موږ ته ښکاره کیږی، چی دَ دې ژبی دَ لیک او لوست او شعر او ادب، څو مختلف مکتبونه دِی، چی د هر مکتب ډَول او دَ لیک او ویَلُو طرز او سبک هم ظاهراً هم معناً بیل وُ، لاندی ئې لنډ بحث ولوَلَی.

۱. دَ پښتو دَ لیک او ادب لمړی مکتب زما په عقیده دَ اخند درویزه ننګهاری مکتب دَی، که څه هم اخند صاحب پخپله دَ دې مکتب مؤسس ندَی، او تر ده دمخه څه سابقین لَرِی[۱] مګر هغه لوی خدمت چه ده د دې مکتب سبک ته کړی دَی، نو حق لَرِی چه دَ ده په نوم یاد شی د دې مکتب سبک داسی وُ:

(الف): نثر دَ نظم په ډول او لحاظ دَ قافئې په نثر کښ، مګر دَ علم عروض رعایت لږ وُ یا نه وُ. (ب): مضمون دَ شعر اکثر دینی او تبلیغی یا روحانی او عرفانی وُ، چه څه نه څه د تصوف روح په کښ وُ، او له اسلامی علومو څخه لکه فقه، تفسیر، حدیث استنباط کیدی او ډېر ځله رد دَ ځنو ملحدینو وُ، چه په هغه وخت کی دَ تاریک پیر (پیر روښان) دَ افراطی تصوف تر جنډې لاندی راوتلی، او دَ خیرالبیان[۲] په کتاب ئې عمل کاوه دَ اخوند درویزه د سبک ملګری اخوند قاسم د فوائدالشریعه خاوند، پاپنخیل شنواری[۳] او بابو جان چه تور کافر وُ او مسلمان شوی وُ[٤] او نور دَ مرحوم اخوند زامن او کورنۍ وه، دَ تاریک پیر ملګری میرزا خان انصاری[٥] او نور وه.

---

(۱) لکه شیخ مالی یوسفزی.

(۲) مخزن الاسلام د اخوند درویزه وګوری.

(۳) د مسټر راورټی د پښتو ګرامر مقدمه د کلکتې طبع ۱۸۵٦ ع.

(٤) جی، ایچ راورټی.

(٥) دَ اخوند درویزه له بیانه څخه ښکاره کیږی، چی بایزید بن عبدالله چی په پیر روښان مشهور وُ، پلار ئې اصلاً قندهارَی وُ، او دَی به دَ کانِی کوړم په اورمړو کښ اوسیدی. دَ هندوستان او بخارا او تورکستان سفرونه ئې کړی وه، او یَوَه فلسفی رویه ئې درلوده چی دَ تصوف دَ حلول خوا ته نژدې وه، زما په خیال چی پیر تاریک دَ هغی ډلی دَ فلسفې او نیم مذهبی افکارو څخه اخیستنه کړې وه، چی دَ مصر د الفاطمی کورنۍ پاچهان وه، او په ایران کښ دَ باطنیه او اسماعیلی او قرامطه په نوم مشهور وه، ډیرو مؤرخینو او ابو ریحان بیرونی دَ کتاب الهند خاوند په ٤۲٤هـ کښ د قرامطه ؤ غلبه پر ملتان هم لیکلې دَه چه وروسته نو دَ زین الخبار ګردیزی، او ابن اثیر او ابن خلدون په قول دغه ملاحده سلطان محمود غزنوی له ملتانه ورک کړه، دَ دوی غلبه پر ملتان یوازی نه وه، بلکه دَ ناصر خسرو بدخشانی له تألیفاتو څخه ښکاره ده چه دَ دوی اثر تر بدخشانه او ترکستانه رسیدلَی وُ، او هر ځای ئې په غرو کی پټ مراکز درلوده چه دَ الموت کلا او دَ حسن صباح تحریکونه ټوله تاریخونو ضبط کړیدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. دوهم مشهور مکتب دَ خوشحال دَی، چې دوی عروضي شعر په پښتو کښې ډیر کړی دَی، دَ خوشحال خان دَ مکتب شاګردان ټوله ساده ویُونکې دِی، کلام ئې ګرانښت او تنقید نلَرِی، او دَ خپلو معاصرینو پارسی شاعرانو سَره څنګ پر څنګ ځِی. دا مکتب بیله دَ خوشحال خان د کورنۍ نور ډیر ملګری لَرِی، لکه رحمان، ارزانی خویشکی، واصل، عبدالعظیم، قاسم علی افریدی، عبدالرحیم هوتک، شمس الدین کاکړ، پیر محمد کاکړ او نور...[1]

دَ دوی کلام له عشق، او اخلاقو او څه نه څه له تصوف او عرفانه ډک دَی، دَ عروض او قافئې او د فصاحت او بلاغت دَ اصولُو بشپړ مراعات کَوِی.

۳. دریم مکتب دَ حمید مهمند سرِبنی ماشوخیل دَی، چې دَی هم دَ مغولو په عصر کی ژوندی وُ، په ۱۱۳۷هـ کال ئې شاه ګدای لیکلی دی[2]، دَ حمید دَ مکتب شاګردان یا ملګری کاظم خان شیدا، دَ خوشحال خان کړوسی دَ اشرف خان لمسَی دَ افضل خان زوی دی او په قندهار کی میرزا حنان[3] دَ ده دَ مکتب او سبک پیرو دَی، نورُو پښتو شاعرانو هم دَ ده دَ سبک اثر قبول کړَی دَی، مګر لږ لږ.

دَ ماشوخیل حمید بابا دَ شعر سبک ظاهراً هغه عروضی شعر دَی، مګر دَ پارسی شعر له هندی سبک سَره ډیر نژدیوالَی لَرِی، دَه ته موږ د پښتو بیدل یا صائب ویَلای شو، دَی په تشبیه او استعاره او تلازم کښې پوره نازکخیال دَی او لکه بیدل دغسی نادر تشبیهونه او تلازمات لَرِی، لکه په پارسی ادب کښی چی هندی سبک دَ بخارا او ایران له سبک څخه بیل دی، په ښتو کی هم دَ حمید سبک له نورُو څخه امتیاز لَرِی. ځکه نو پښتانه شاعران دَی موشګاف حمید بولی.[4]

اوس چی تاسی ته لنډ دَ پښتو ادب دَ مشهورو ادبی مکتبو بحث وسو، نو به وګورو چه عبدالقادر خان پخپل ادبی مکتب کښې کوم مقام لَرِی؟ او دَ نورو څخه ئې څه اخیستی دی، او دَ ده د کلام ښیګړې او خصوصی مزایا څه دِی؟

دَ خوشحال خان په کورنۍ کی دَ ده دوه زامن په ادب او شعر کی تر نورُو ډیر لوړ را وتلی دِی، چې کله کله دَ وینا په ښیګړو کښې له پلاره سَره سیالی نه، بلکه تر ده لوړتوب هم کَوِی.

دا دوه دَ ادب ښکلی ګلان او د پښتو دَ شعر دَ بڼ خوشنوا خاچوڼې (بلبلان) اشرف خان هجری او عبدالقادر خان دی، دَ هجری دَ یو څو بدلو څخه چه مستر راورټی نشر کړی دِی، داسی ښکاره کیږِی ، چه د شعر په فن کښې لوی لاس لَری، او دَ ده کلام متین او خوږ او ساده او برجسته دی، که ما دَ ده دیوان لیدلَی وای، نو به می دَ ده کلام د عبدالقادر خان سَره پرتله کړی وای، افسوس چه دَ پښتو ادب دا نایاب اثر ورک دَی، او فقط د څو تنو خارجی قدر دانانو په لاس کښیوتلَی دَی، خوښ یُو چی دَ عبدالقادر خان مرغلَرِی تر خاورُو نَدی لاندی شوی، او موږ ئې اوس پښتنو ته وړاندی کوُو.

زما په عقیده دَ خوشحال خان به مکتب کی عبدالقادر خان تر ټولُو لَمړی دَی، دَ ده د کلام مزایا دا دِی:

دَ عبدالقادر خان دَ وینا ښیګړی

۱. دَ عبدالقادر کلام ساده دَی، له تعقید او درُوندوالِی څخه تش دَی، دَ هر راز تخیل پر ادا مقتدر دَی، ګران مضامین په ساده ډَول وَیَلای شِی، په خوږوالی او سلاست کښې مثیل نلَرِی، تمثیلات ئې طبیعی او مثبت دی، په تخیل کښې ډیر وَ ماوراء

---

(۱) وګوری دَ پښتو شعر تاریخچه.

(۲) د پښتو شعر تاریخچه لیک د حبیبی.

(۳) د پښتو شعر تاریخچه لیک د حبیبی.

(٤) لکه چی مرزا حنان قندهاری وایی:

بل حمید موشکاف دَ خیال په شعر — څه به وایم ناسفته دُر ئې پیَیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطبیعه ته پرواز نکَوِی، دَ حس او تعقل تر دائرې نه وَزِی، دا هغه دَ سهل ممتنع مزیت دَی چی دَ خوشحال خان له کلامه څخه ده اخیستی، او ډیر ئې پوخ او رنګین کړَی دَی. د دې بدلی متانت او سلاست او طبیعی سبک وګوری:

پہ وَیَل دَ کوم بې رحم ځیګر ورځې | چی دا هسی ډیر پس رایشې بیا ژر ځې
دَ عاشق دَ سترګو غر نه حجابیږی | ولی هسی شان مخ نغښتی په میزر ځې
دَ لوئیِ په مقام به هاله کښینې | که دَ ورکړی دَ مړانی په وزر ځې
دَ هوسیو سترګی توری دَ باز سرې دی | خونریزی تر تورُو سترګو کالا زر ځی
تصدیع مکړه کشتن ګاه وته پر سر ځِی | که په وژلو دَ بیدل عبدالقادر ځې

حقیقت او ابتکار:

۲. دَ عبدالقادر خان په کلام کښ ډیر ځله ابتکار او دَ تخیل بداعت لیدَل کیږی چه د نورُو په کلام کی لږ دی.

په شعر او شاعری کښ خو نوې موضوع میندل، او نوی فکر ایجادَوَل ډیر مهم دَی، دَ استادیِ معیار، او دَ کلام دَ پوخوالی نخښه خو هم دغه دَه، زموږ عبدالقادر خان په دې خوا کښ هم ډیر بډای دَی، دلته به ئې دَ یوه لنډ مثال په لیکنَه اکتفا وکړُو:

شعراء ډیر په تلاښ کښ دِی، چه دَ محبوب و مخی ته دَ تقدیم وَړ متاع وومی، هر څوک غواړی، چی نوې تحفه تقدیم کړی، په دې تلاښ کښ شعراوُ ډیر نوی متاعونه میندلی او زښتی مضمون آفرینیِ ئې کړِی دِی، ځان او زړه خو هغه لمړنی متاعونه دِی، چه په دې محضر کی وړاندی کیږِی، یَو شاعر دَ یار په کوڅه کی زړه به لاس ګرزیدَی مګر د تقدیم موقع ئې نه و میندلَی، له پریشانیِ څخه زړه ځنی ورک شو:

دل بدستم بود می گشتم بگرد کوی دوست   از پریشانی نمیدانم کجا انداختم؟

دَ بل بیچاره څخه هم دَ بیلتون په تیاره کښ، هغه متاع ورک دَی، چی دَه به یار ته وړاندی کاوه نو نارې وهی:

در شبستان غمت دل زکفم گم گردید   ای چراغت بکف از رنگ حنا زود بیا (واقف)

خواجه حافظ شیرازی هم تر ځان بله ګرانبها متاع نه وینی، چی دَ یار په پښو کی ئې نثار کړی، مګر افسوس چه دا متاع هم په هغه لوړ حضور کښ دومره قیمت نلری:

نثار خاک رهت نقد جانمن هر چند   که نیست نقد روان را بر تو مقداری

سر بازی هم دَ مینی سَره تړلې دَه، که څه هم هر مَیَن سر نه بایلی، او په دې میدان کی نه دریږِی:

به خاکپای عزیز تو سر نگردانم   وگر زدست فراقت بسر بگردانی (حافظ)

سعدی په دې لار کښ یَو پل دمخه بِدِی، سر و ځان هم د تقدیم وَړ نه ګڼِی:

من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود؟   سر و جان را نتوان گفت که مقداری هست

په دې دَول شاعرانو ډیر فکرونه کړی، او دَ تخیل اسان ئې پر دې ډګر ځغلَوِلی دِی، دَ سرو ځان متاع ئې دومره واره وړاندی کړَی دَی، چی اوس بالکل فرسوده او زوړ دَی، زما په عقیده خو دغه تحفه په مینه کښ یو غیر طبیعی تحفه ده، ځکه چی دَ ذات حب او دَ ځان ګرانښت په انسانانو کی یَو فطری کشش او جذبه دَه، او دغه غریزه په انسان کښ مختلف ډَولونه او تظاهرات لَرِی، عشق څو دَ فنا مقام ته نه وِی رسیدلی تِوله دَ دغه فطرت، مختلف اَشکال دِی، څو وصل او فنا نه وِی مینده شوې، نو دَ بیلتون او فراق پر دنیا دَ حب ذات په دائره کښ سر بازی هم شاعرانه بلند پروازی او مافوق الطبیعه تخیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَی، ځکه چه ځان وِی، حب ئې سته، چی حب دَ شِی وِی، نو ئې قربانوَل او واری کَول هم نه وِی.

(دَ فنا او وصال مقام بیل دی، زموږ شعراء خو تل د بیلتون له ویره نارې او کوکاری وهی) نو که وویل شی، چه د شاعرانو جانبازی او سر بایلَنه کورټې یَوَه شاعرانه دعوٰی ده، بې ځایه به نه وِی، له دغه جهته که یَو ویونکی او شاعر دَ تخیل په دنیا کی یَو داسی متاع ومومی، چه دَ هغه وړاندی کوَل دَ مین مخی ته دَ ده مقدور، او په عین حال کښ فطری او طبیعی وِی، نو دا به دَ شاعریَ دَ تخیل کمال او حقیقت او لوړ توب وی!

ژړا دَ انسان له طبیعی مظاهرو څخه ده، چه دَ نفسیاتو دَ مخصوصو عواملو نتیجه ده، عبدالقادر خان غوښته، چه دَ خپل مَیَن حضور ته داسی تحفه وړاندی کړی، چه چا نه وِی تقدیم کړې، دَ ده شاعرانه بدیع تخیل او دَ ابتکار طبیعت وگرزیدَی، دَ خپلی ژړا او سرو اوښکو له طبیعی بهیدو څخه ئې کار واخیست، په لَمن کښ ئې د اوُښکو سره غمی سَره ټول کړه، ولاړ په ډیر احترام ئې دَ مَیَن مخی ته وړاندی کړه او وې ویَل:

سرې سرې اُوښی دِ پر مخ عبدالقادره! و خپل یار ته دَ یاقوتو مهمانی ده

وگورَی په څه سلاست او سادگی، یو نوَی او بدیع تخیل، دَ الفاظو په قالب کښ توی شوی دی! چه دَ طبیعت په لمَن کښ یَو ابتکار دَی، او دَ شاعریَ په دنیا کښ دَ یاقوتو مهمانی یَوه نوې میلمستیا ده، چه تر اوسه څوک بې عبدالقادر خانه دَ مَیَن پر داسی میلمستیا ندی مؤفق شوی!...

اجتماعی افکار او اخلاق

۳. عبدالقادر خان دَ اجتماعی ژوندُون دَ ښیگړو په بیان کښ هم ډیر مقتدر دَی، هغه اخلاق چی په ټولَنی ژوند کښ سړی ورته اړ دی، په صراحت سرَه ئې ښئی، او له هری خوا هغه ښیگړی بیانَوِی، چه په ژوندُون کښ برَی او ظفر پوری موقوف دی!

زیار او منښود دَ انسان دَ بری یَو لوی عامل دَی، پوهانو او ادیبانو په ډَول ډَول دا کوښښ تأکید کړَی دَی حضرت جامی وائی:

هر چند فلک گرم عداوت گردد دوری برسد که رنج راحت گردد
رو قطرهٔ چند از عرق سعی بریز شاید عسرت بدل بعشرت گردد

صائب وائی:

اینکه روزی بی تردد میرسد افسانه ایست پنجهٔ کوشش کلید رزق را دندانه ایست

عبدالقادر خان په یوه ښکاره او بدیهی مثال دا مسئله داسی ثابتَوِی:

ژرنده هاله څه حاصل کاندی چه گرزی یَو زمان قراری مکړه له طلبه!

دَ اجتماع په دنیا کښ، سعادت دَ هغه ملت نصیب دَی، چه یَو د بله ئې افراد، ضرر نه سره رسَوِی، بې دغه اساسه دَ اجتماع وجود هم مشکل دَی، ژان ژاک روسو او نور اجتماعی پوهان، دَ اجتماع تړون social contract سته هم پر دغه ایږدی چه "تر هغه ځایه آذاد ئې چه بل چا ته مضر نسې" عبدالقادر خان په دې لاندینی بیت کی د اجتماع رواداری او پیرزوینَه تر دې اندازې غواړی، چی دَ خپلی گټی دَپاره هیڅکله دَ چا بدی او تاوان نه غواړِی، لکه چی وائی:

چی سبب ئې دَ دوزخ ځما کشتن وِی بیا دِ نه مومم دا هسی شهادت!

په دې بیت کی هم دا دَ اجتماع اس اساس او دَ اسلام مهم تعلیم داسی تصویر شویدی:

په دا دوه حرفه ادا مسلمانی دَه هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسنده

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالقادر خان یوازی دَ روغی د میدان میړه ندَی، بلکه دَی دَ خپل پلار په ډَول یو توریالَی ادیب دَی چه په ډېرو جګړو کښې ئې دَ پلار سره ملګری کړې ده، دَی په دنیا کی دَ حیات فلسفه، او دَ بری لار هم دَ توری زور بولِی، په نوې دنیا کښ هم دَ فرانسه مشهور اجتماعی میړه رسو Rousseou او دَ ارتقا دَ نظرې دَ خاوند ډاروین فلسفه پر دغه وَلاړه دَه، چه دَ ژوندُون حق قوی لَرِی، او ضعیف مضمحل کیږِی، دَ انګریزی ژبی یو بلیغ متل دَی: might is right یعنی "قوت حق دَی".

دا فکر دَ اوسنیٔ دنیا دَ سیاست او اخلاقو او اجتماع سَتِه دَه، عبدالقادر دا دَ حیات فلسفه او دَ بری لار داسی ښئی:

چه دَ توری مخ ئې سور کړ په میدان کی هم هغه سرخ رویی یوسی له نبرده

عبدالقادر خان په ژوندون کښ دَ لوړ همت او د پښتونوالی دَ ننګی تر دې حده پوری پر خوا دی:

مرګ له تندی په مذهب ځما بهتر دی نه ژوندون دَ دون همتو په اوبو

یا دا:

سخت دَی دَ نیمګړیو طبیبانو ناز تر مرګه مرګ ته غاړی کښیږده دارو مکوَه بیماره

سیاست او مشرتوب

عبدالقادر خان دَ قام د خانیٔ لوَړ مقام لیدلَی، او دَ داسی پلار په لَمن کی پاللَی شوَی دَی، چه دَ خپل عصر یَو آزادی خواه مشر وُ، نو دَی په سیاست او دَ مشرتوب په اصولو هم ښه پوهیږِی، او هر کله دَ مغولو دَ حاکمانو پر ظالمانه سیاست سخت تنقیدونه کَوِی.

دَ عبدالقادر خان په نظر کی مشرتوب او پاچهی صرف دَ قوم خدمت او دَ اولس دَپاره زیار او دَ ښیګړو منښود دَی:

ځوانمرد هغه دَی چه لکه شمع دَ ځان په سولو مجلس کا جمع

دَ بل دَپاره که په خندا وِی په مخ ئې درومی باران دَ دمع

په دې رباعی کی دَ مشرتوب او قیادت بدیع تصویر وَګورَی، چه دَ مشر فرایض او وظائف ئې ځنګه په صراحت ویلِی دِی، نو دَ ده په نظر کی حقیقی دَ قوم خواخوږی او میړه هغه دَی، چه خپل ټوله مفاد او ګټه تر قوم قربان کړی او ځان هم په دغه لار کی بایلِی!

عبدالقادر خان په اجتماع کښ دَ ظلم بد نتائج په داسی اوښارو مثالونه ښه را ښئِی:

چی می اوس کړې په مظلومو رډی رډی غافل مشه دَ دیو سترګو دَ وتلو

بل ځای تر دې لا ښه او څرګند وائی:

دَ ظالم دَ سر د تاج لالونه ندی په تندی ئې له دوزخه اخګر وورى

دَ خانیٔ او مشرتوب اصول دَ عبدالقادر خان په نظر کی دا دِی:

دَ هر خان چی نه ډوډیٔ وی نه توره ښه ځواب ئې دربان وکا چی خان نسته

دَ قدرت پر وخت زړه دَ چا زهیرَوَل، هم دَ میړه کار ندَی، عبدالقادر خان د دې نتائج داسِی وائی:

چه د زړه تر کمر پریوزی ریزمریز شی خدای دِ پرې نه باسی څوک لدې کمره

په پښتنواله کښ میړه او ښاعلی هغه دَی، چه دَ قدرت پر وخت عفو او بخښنه ولَرِی:

چه غلیم ئې تښتیده له ځوانمردیٔ دی ئې عفو په هنګام دَ دسترس کړه

ښندنه او سخاوت هم دَ مشرتوب یَو لوی رکن دَی:

دَ لوییِٔ په مقام به هاله کښینې که دَ وَرکړی دَ مړانی په وزر ځې

دا وه دَ عبدالقادر خان ځنی اجتماعی او اخلاقی افکار چه موږ لنډ ولیکَل، دَ ده په دیوان کښ ډېر اجتماعی او اخلاقی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسونه سته، چې ویونکې به ئې پخبله هم ومومی.

تصوف

عبدالقادر خان دَ تصوف او عرفان په خوا کښ نه یوازی علماً لاس لَرِی، بلکه دَی عملاً هم په دغه پاکه دنیا کی ننوتَلی دَی، یعنی یوازی عالم ندی بلکه سالک هم دَی. دَه په عرفان او تصوف او طریقت کښ د شیخ سعدی لاهوری لاس نیوَی کړی[۱] او د حضرت مجدد له کانونه ئې ډیر روحانی او عرفانی فیوض لاس ته راوړی دی چه موږ به لاندی لنډه اشاره ورته وکړُو:

دَ جمال ننداره: عارف دَ عرفان او پیژندگلویَ په مقاماتو کی دومره لوړیږِی چه په پای کی دَ قدرت دَ جمال ننداریې شاوخوا په هر څه کی وینی، او دَ هغه ازلی نور بریښ او ځلند توب له هری ذریې څخه ورته راوزی، ځکه نو عرفا ټوله جهان ته دَ مینی په سترگه گوری ولی چه ټوله نړیَ دَ هغه جمال مظهر گڼی، چه دَ هری ذریې زړه ئې په روڼا روڼ دَی، شیخ اوحدی مراغی وائی:

خلقی نشان دوست طلب میکنند و باز	**از دوست غافل اند پچندین نشان که هست**

شیخ سعدی دَ شیراز دا عرفانی لویه مسئله داسی بیانَوِی:

گویند نظر به خوبرویان	**نهی است نه این نظر کی ماراست**
در روی تو سر ضع بیچون	**چون آب در آبگنه پیداست**
چشم چپ خوَیشتن برآرم	**تا دیده نه بیندت بجز راست**

عبدالقادر خان هم دا مسئله چی دَ عرفان هسک مقام دَی، او هر څوک په آسانی نسِی ور رسیدلای، په داسی سلاست او صراحت وائی چی د ده دَ عرفان لوړ مقام ځنی څرگندیږی:

دلبر مخ راته ښَی په هر آئین کښ	گه په تور کښ جلوه گر شی گه په سپین کښ
گر په زلفو کښ ځای وکا زړه را کاږی	گه په سترگو په رخسار او په جبین کښ
کله کله په ترسا کښ مخ څرگند کا	دَ صغان په دود ئې وران کاندی په دین کښ
په څراغ کی تجلا وکا پتنگ ته	بلبلانو ته ښکاره شی په نسرین کښ
نور او نار ئې د جمال جلا اثر دی	قهر مهر ئې په تریخ او په شیرین کښ
په هر څه کښ گوره یار عبدالقادره	که دِ نشته شک گمان پخپل یقین کښ

شیخ سعدی شیرازی دا دَ جمال د ننداریې مَیَن توب په خورا ښه پیرایه ادا کړی دَی چه ډیر عارفانه دَی او وائی:

بجهان خرم ازانم که جهان خرم ازوست	**عاشقم بر همه عالم که همه عالم ازوست**
بجلاوت بخورم زهر که شاید ساقیست	**بارادت بکشم درد که درمانم ازوست**

عبدالقادر خان پر دغه لار له بلی خوا راځی، دَی وائی چی حب دَ ذات په انسان کښ له دې جهته فطری دَی، چه دَ ذات خاوند او مالک خو جانان دَی، او مَنَی ئې له دې جهته خوښ دَی، چه پسرلی پسې راتلُونکی دَی:

زه چه هسی پخپل ځان باندی مَیَن یم	دَ جانان دَی په جانان باندِی مَیَن یم
دَ خزان میوه بهار، دَ بهار دَی دَی	تر بهاره په خزان باندِی مَیَن یم

---

(۱) وگوری دَ دې مقدمې، دَ عبدالقادر خان دَ معاصرینو تفصیل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ډول دَ عبدالقادر خان تخيل او تمثيل طبيعي دَى، ځکه چه حب ذات دَ انسان په خټه اخښلَى دَى، او شاعرانه مبالغه نه پکښې ځايږي اما په تعليل کښې ئې عبدالقادر خان ابتکار کړَى دَى.

حيرت: حيرت دَ عرفان لوړ مقام دَى، هر څومره چې عارف لوړيږي، حيرت ئې ډيريږي، ابن فارض مضرى له ډيرى مينې څخه په حيرت کښې ډوب وُ: (زدنى بفرط الحب فيک تحيراً)

خواجه حافظ د حيرت په مقام کښې له صومعې څخه ميکدې ته ولاړ، چې ګُندي د عرفان يَوَه بله وړانګه ورته وبريښې:

سر ز حيرت بدر ميکدها بر کردم   چون شناساى تو در صومعه يک پير نبود

مګر دَ حيرت په سيند کې ډوب سو و بس:

نشوى واقف يک نکته ز اسرار وجود   گر تو سر گشته شوى دائرهٔ دوران را

خوشحال خان خټک هم دَ حيرت په بيديا کې ورک دَى، لکه چې وائى:

چه و تورو خاورو هسى حسن ورکا   زه حيران پاتو په صنع دَ خالق يم

عبدالقادر خان دغه مسئله په يَوَه بيت کښې په خورا واضح او روښانه ډَول داسى بيانَوي، چه حيرت دَ معرفت سَره سم دَى، هر څو ئې چه معرفت ډيريږي، هغونى حيرت زياتيږي:

تحير په موافق د معرفت دى   څو ئې شناخت هومره ئې زياته حيرانى ده

راز او اسرار: دَ عرفان په دنيا کښې ځنې پټ رازونه او اسرار سته، چه عارف ئې له ښکاره کوَلو څخه معذور دَى، هغه څوک چه په څه وپوهيده، بيا ئې ږغ نه را وَخوت، حافظ وائى:

مصلحت نيست که از پرده برون افتد راز   ورنه در مجلس رندان خبرى نيست که نيست

شيخ شهاب الدين عمر بن محمد سهروردى (٥٣٩-٦٣٢هـ) چه دَ اسلام د لويو عارفانو څخه دَى وايي: چه څوک د حضرت محبوب مخى ته لار پيدا کړى، بيا نسى را ګرزيداى او نه څه وَيَلاى سى، (مارجع من رجع الامن الطريق و ما وصل اليه احدُ فرجع)[1] شيخ سعدى شيراز دا دَ عرفان او تصوف مقام ته داسى راځي:

و گر سالکى محرم راز گشت   ببندند بروى در باز گشت

کس را درين بزم ساغر دهند   که دار وى بيهوشيش سر دهند

په دې ډَول هغه څوک چه په څه و پوهيده بيا ئې حال را نغَى:

کانرا که خبر شد خبرش باز نيايد

عبدالقادر خان چه دَ عرفان دَ مقاماتو يَو پوه سياح او ګرزاند دَى په يَوه بيت کښې دا ټوله اسرار بيانَوي او دَ راز دَ دنيا څخه عارفانه وَيَل کَوي:

نندارچيانو به ئې شرحه دَ مخ وکړه   تحير ورته آواز دَ لا تقل کا

رشتيا: دَ عرفان پر لار و صداقت او رشتينى مينى ته عارف تر هر څه ډير اړ دَى، مَيَن دَ وصال کږَه وَړه او ګرانه لار دَ صدق په وزر طى کَولاى شى او صدق معشوق هم عاشق ګرزَوي:

دَ عشق په کار کښې چه څوک صادق شى   دَ يار د مهر هاله لايق شى

دوئى دَ دواړو له منځه ووزى   عاشق معشوق شى معشوق عاشق شى

---

(١) عوارف المعارف دَ سهروردى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنایع او بدایع

دَ عبدالقادر خان دَ کلام لمړی مزیت سادگی او سلاست دَی، دَی په هر ځای کښ دغه ښیګړه ساتی، او په لطافت او عذوبت ښه مضمون آفرینی کَوِی، او د شعر او ادب د َصنائعو او بدائعو په ادا کښ هم استاد دَی، یعنی په عین سادگی کښ خپل کلام دَ بلاغت دَ بدایعو په غمیو هم ښکلی کوی، دَ صنعت دَپاره کلام نه مغلق کَوِی، او نه درانه او پیچیده مضامین سَره غونډوی په دې بیتو کښ ئې دَ طباق صنعت څه ښه ادا کړَی دَی:

چی ئې تللم په خندا خندا دیدن ته　　　　اوس ئې درومم په ژړا ژړا مزار ته

یا دا:

هر سحر سترګی دَ ګل په اوښیو ډکی　　　　پدا باغ کښ بې ژړلو خندا نشته

په دې دوو لاندی بیتونو کښ تجنیس تام دَی.

سل زخمه که وخوری ترې به یَو څاڅکی پرینوزی　　　　هسی رنګه وچه دَ صورت کا مینه وینه
خوب به ئې بدل په بیداری خوښی په ویر شی　　　　هر چه ئې په زړه کښ دَ دلبرو مینه وینه

په دغه ډَول دَ ده کلام له ډیرو بدائعو ډک دَی، د ۳٦ مخ په دریمه بدله ، او د ٥٦ مخ په آخرینۍ بدله کښ صنعت دَ لزوم مالایلزم او تکرار دَ قافئې راغلی دَی، علاوه پر دې عبدالقادر خان یَوه اوُږده نصیحت نامه دَ تجنیس په صنعت کښ ویلې دَه، چی دَ سر یَو څو بیتونه ئې موږ د دې کتاب په ۱۵۵مخ کښ راوړی دی له دغه ښکاره ده، چی ده دَ بلاغت پر صنائعو پوره اقتدار درلود، او دَ شعر ټوله اقسام لکه غزل، قصیده، مثنوی، مخمس، مربع، رباعی او نور ئې ویلی دِی.

حس طلب:

په شاعری کښ دَ ویُونکی دَ کمال او دَ شعر دَ پوخوالی یَوَه ښکاره نخښه هم دغه دَه، چه په حسن طلب پوه وی، دَ پاړسو شعر مشهور نقاد سبلی نغمانی دَ خواجه حافظ دَ کلام یَوَه مخصوصه ښیګړه دغه ګڼی.[1]

مثلاً خواجه خپل محبوب په دې انداز ځان ته را غواړی:

پروانه و شمع و گل و بلبل همه جمع اند　　　ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن

لسانی شیرازی بیا په دې ډَول محبوب را غواړی:

بیا که گریه من آنقدر زمین نگذاشت　　　　که از فراق تو خاکې بسر توان کردن

بیدل چه دَ شعر او ادب دَ میدان بریالَی دَی، دَ محبوب په غوښتَنه کښ نوې زمینه ځان ته مومی او داسی مضمون پیدا کَوِی:

رنگ و بو جمع است در هر جا چمن دارد بهار　　　　ما همه پیش تو ایم ای جمله ما با ما بیا

عبدالقادر خان دَ تخیل په دنیا کښ یَوه دَ عیش او عشرت دنیا تصویر کَوِی، باران اوری، نری نسیم دَ سنبل ښاخلې ښورَوی، دَ عیش او مسرت ټوله عوامل په ګلستان کښ سَره ټولَوِی، وروسته نو محبوب ته په داسی ژبه دَ راتګ بِږغ کَوِی، چه دَ ادب او د مینی احترام هم پکښې دی، امر نه کَوِی، بلکه خپل دَ اشتیاق او انتظار اندازه مصوره کَوِی، چه دا ډَول حسن طلب نو ډیر مؤثر او مفید، او دَ شاعرۍ کمال دَی:

(۱) شعر العجم ج ٥.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بارانووریږی، څڅواکی څاڅی　　　نسیم را والوت سنبل پرې ناڅی
اسباب دَ عیش واړه موجود دی　　　ساقی ته گورُو چی دَی را پاڅی

شعر دَ عبدالقادر خان په نظر کښ

ارسطو دَ یونان نومیالی فیلسوف شاعری دَ فطرت محاکات او دَ طبیعت پیښې گڼی[1] دَ فرانسه مشهور نقاد کوسین ویلیِ دِی، چه د فطرت د محاسنو او ښکلو نخښو دَ ترجمانیَ او تصویر ذریعه شعر دَی، چه موږ دَ تخیل په قوت بیرته هغه طبیعی محاسن په شاعری سَرَه تصویر او مجسم کوو[2] دَ انگلستان یَوه ډیر پیاوړی ادیب ورډ سوتهؤ په دې لنډه وینا دَ شاعریَ تعریف ښه کړَی دَی: چه شاعری دَ انسان د فطرت مرقع دَه.[3]

عربو پر دې فن ښه نوم ایښَی دی، چی دَ شاعریت کلمه ئې ټوله خواوِی په ځان کښ را جمع کَوِی، او پر دغه کلمه دَ شعر ټوله تعریفونه صادق دِی، په نوې اصطلاح چه دَ شاعریَ لوی ټوک فنی طبیعت Artistic Nature گڼل شوی دَی، دَ شاعریت کلمه هم پوره پر دغه باندی حاوی دَه، دَ عربو یَو پوَه محقق ابن سلام شعر هغه صنعت او ثقافت بولی، چی سترگی، غوږ، لاس، ژبه او دَ انسان ټوله حسیات او ژور دَ زړه مشاعر ئې زیږَوِی[4] او دَ علی جرجانی په عقیده ئې نقد ژور فکر، ښه کتنه، او ټینگه پلَټَنه، او اَرته پوهَنه غواړی.[5] له دغو توضیحاتو څخه ښه ښکاره شوه، چی دَ انسان فطرت او دَ زړه منځ، دَ شعر چینه دَه، هغه وَیَل چه دَ زړه څخه را ووزِی، ډیر قیمت لَرِی، او هغه شاعری چی احساسات او عواطف ئې محرک وِی، ډیر هیجان او درُوند اثر بخښی!

ډیر اشعار او دَ صنعت په گینه ښکلی نظمونه سته، چه د هیجان او تأثر روح هیڅ نلَرِی، او ډیر ساده او بې تکلفه ویناوِی دِی، چه دَ سړی زړه ښورَوِی! او اُوښکی ئې بهوِی!...

دا ولی؟ سبب ئې فقط دغه دَی، چه لمړنی له زړه څخه را وتلی، او ویونکی خپل ټپی او په وینو لژند زړه پخپلو خبرو کښ پټ کړَی وِی، مگر اوستری خبری کورټ په تقلید وِی، دَ زړه او عاطفې هیڅ کار نه وِی ور سَرَه.

دَ شیراز شیخ سعدی دا مسئله ښه روښانه کَوِی، هغه وخت چه وائی:

هر دل که پریشان شود از نالهٔ بلبل　　　در دامنش آویز که با وی اثری هست

عبدالقادر خان چه په زړه خوږمن یَو سَړی دَی، دَ ده شاعری هم دَ زړه ږغ او دَ عواطفو او احساس ترجمانی دَه، په دې یَوَه بیت کښ دَی دَ خپلی شاعریَ تصویر په څه دردناک او مؤثر ډَول کَوِی:

رنگینه شعر می مه گڼه خبری!　　　دا روان څما دَ زړه دَ وینو رود دی

نو عبدالقادر خان چه شعر وایی، له زړه څخه ئې وایی، که لیک کَوِی، دَ زړه په وینو ئې کَوِی، دَی پخپل کلام احساس او عاطفه او دَ زړه درد ننَباسِی، او هغه فکر او ذوق پکښ پټوِی، چه دَ زړه په وینو اخښلی شوی وِی!

ځکه نو موږ ده ته یَو حساس او عاطفه لرُونکَی شاعر وَیلای سو، نه تش مقلد او پیښه گر!

---

(١) وگوری د ارسطو شعریات.
(٢) دَ ډوکټور محی الدین روح تنقید.
(٣) روح تنقید.
(٤) طبقات الشعرا، دَ ابن سلام.
(٥) دَ علی بن عبدالعزیز جرجانی الوساطه ص ١٦٢.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ عبدالقادر خان آثار او تأليفونه

عبدالقادر خان لكه خپل نوميالَی او توريالی پلار دَ پښتو ژبې لوی مؤلف او ليكونكَی او نامتو اديب او شاعر دَی، دَی علاوه پر نظم په نثر كښې هم پياوړی او غښتلی لاس لَرِی، دلته به موږ لنډ دَ ده آثار او تاليفونه وَښيؤ:

۱. دَ اشعارو ديوان

دغه ديوان چی اوس تاسی ته وړاندې كيږِی، دَ ده دَ غزلياتو او نورو اشعارو مجموعه دَه، چه تقريباً درې نيم زره بيتونه ته رسيږِی، او دَ عشقی، عرفانی، اخلاقی، اجتماعی ويناؤ څخه ډک دَی، غزليات او رباعيات ئې مردف دی دَ پای ټوک متفرقات دی.

۲. گلدسته

په دغه نامه عبدالقادر خان دَ شيخ سعدی شيرازی گلستان كټ مټ په پښتو ترجمه كړَی دَی، په دې كتاب كښې دَه دَ خپلی قريحې قوت او جلا ښه ښكاره كړې او په خورا ادبی قدرت ئې ترجمه كړَی دَی، لكه دَ حضرت سعدی گلستان چی په پاړسو كی فصيح او بليغ دَی، دغسی هم د عبدالقادر خان پښتو ترجمه په هغه ډَول ادبی مزايا لَرِی، ټوله منظومې ئې په نظم او په خوږه ژبه ترجمه كړِی دِی! دَ دې كتاب يَوه برخه مسټر راورټی Raverty انگليس په گلشن روه كی چاپ كړې ده.[1]

۳. نصيحت نامه په تجنيس

دا نصيحت نامه يَو خوږ او سليس مثنوی دَی، چی ټوله دَ تجنيس په صنعت وَيَل شوی او عبدالقادر خپله استادی او دَ شعر كمال پكښې ښكاره كړَی دَی، افسوس چه د دې كتاب فقط دَ سر يَو څو بيتونه موږ ته را رسيدلی دِی، چی د دې كتاب په ۱۵۵مخ به ئې وگورَی نور كتب ورک دَی.

٤. څلويښت حديث

دا يَو كوچنی كتاب دَی، تر ۵۰۰ بيته پوری رسيږِی، ورُوسته تر حمد او ثنا د حضرت رسول ﷺ څلويښت صحيح حديثونه ئې په پښتو مثنوی ترجمه كړِی دِی دا كتاب ما ليدلَی دَی، دا څو بيتونه ئې دَ نمونې په ډَول ليكَم:

ځكه ما څلويښت حديثه په پښتو ژبه بيان كړه	پخپل ځان می گرانی كښيښود پښتنو ته می آسان كړه
هوښيارانو دِی ويَلی هر چه دوې خبری ضم كا	هغه شخص به يَو ځاځكی دَ ځگر دَ وينو كم كا
مؤمنانو ته بايده دی چه دا حديث په ياد كا	گنهگار عبدالقادر دِ په اخلاص په دعا ياد كا

۵. ادم خان او درخانۍ

دَ پښتو په ملی داستانو كښې دا قصه خورا شهرت لَرِی، د دې ملی قصې پهلوانان دواړه يوسف زی دِی. آدم خان دَ حسن خان زوی، او درخو (درخانۍ) دَ طاؤس خان لور وه، دوی دَ مغولی اكبر پاچا په عصر كی (۹٦۳-۱۰۱٤هـ) ژوندی وه[2] دا دواړه مَيَن خورا سوزناكه قصه لَرِی، حماسی، عشقی نارې پكښې دِی، دَ خوښی او وير جذبات يعنی دَ كوميډی comedy او تراژدی tragedy مخصوص ځايونه او مواقع لَرِی، دا قصه عبدالقَادر خان ليكلې دَه، مگر ما ته نده معلومه چی نثر وه كه نظم، ځنی نيم منظوم مثالُونه له دغی قصې څخه مسټر راورټی دَ خپل پښتو گرامر په مثالو كښې را نقل كړِی دِی.[3]

دغسی هم مؤرخ الفنستن پخپل كتاب دَ كابل شجره An Account of Kabul كښې د دغی قصې ذكر كړَی دَی، مگر

---

(۱) طبع هدَ هرټفرډ ۱۸٦۰ع.

(۲) دَ پښتو دَ شعر تاريخچه وگورَی په طلوع افغان كښې.

(۳) طبع د كلكتې ۱۸۵٦ ع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افسوس چې دا کتاب هم ورک دَی.

٦. یوسف او زلیخا

دَ یوسف او زلیخا قصه هم عبدالقادر خان تقریباً په څلور زره بیته په پښتو نظم کړې ده، په دې کتاب کی دَ ده ژبه خورا خوږه دَه او دَ کلام اعجاز ئې ښه ښکاره کړَی دَی، دغه کتاب دَ پښتو ادب له لمړیو او ښو آثارو څخه گڼل کیږي، د دې کتاب په سر کی داسی وایی:

دا قصه اول تازی وه | په تازی ئې آغازی وه
په فارسی کړه فارسیانو | نظم، نثر، سخندانو
ما هم بیله تر حصه کړه | په پښتو می دا قصه کړه
هر پښتون چه پر ناظر شی | په لوستو ئې خوږ خاطر شیٔ
له معنا ئې خاطر ښاد که | موږ دِ هم په دعا یاد که
په خفیف بحر ویلی | کل وقت ځنی وتلی
لکه بحر صفا صاف دی | هر گوهر پکښ شفاف دی
چه خفیف بحر شیرین که | هغه کس سحر مبین که
ما شیرین بحر خفیف کړ | بې ځوابه می حریف کړ

دا کتاب ده په ۱۱۱۲هـ کښ پای ته رسولَی دَی لکه چی وایی:

سن دَ هجر غین و قاف وُ | اته کم دَ پاسه کاف وُ
چی تمام شو دا کتاب | په پښتو شو انتخاب

مسټر راورټی انگلیس په گلشن روه کښ دَ دغه کتاب یَوه برخه هم چاپ کړې ده د دغه کتاب قلمی مصوری او مطلا خوشخطی نسخې کله کله لیدلِی کیږي، او بیل هم چاپ شوَی دَی.

علاوه پر دغه کتابونو عبدالقادر خان نور پښتو قیمتی آثار هم لیکلِی دِی، چه اوس متأسفانه ورک دی، مسټر راورټی دَ ''انتخاب شعر پښتو'' په کتاب کی وایی، چه ده ٦٠ جلده کتابونه تألیف کړی دِی، مگر اوس موږ ته تر دغو ٦ زیات ندی معلوم، گڼُدی وروستنۍ پلټښی او تحقیقات دغه ورکی مرغلَری او قیمتی غمی وَمومی، او دَ پښتو ژبی دا گرانبها آثار له ورکتوبه وساتل شِی.

خاتمه

اوس موږ دَ دې مرحوم ادیب دغومره پیژندَنه ستاسی سَره وکړه، او دَ ده دَ شعر دیوان مو هم در وړاندِی کَی، هیله سته، چه دَ پښتنو نور تحقیقات او پلټښی به دَ ده له سوانحو او ادبی خدمتونو څخه دَ پټی پیځوَل واخلِی، او پښتانه به دغه نومیالی ادیب تر دغه لا ښه معرفی کړی، زموږ خو دغومره دَلاسه کیده چی و مو کړه.

استدراک

دَ عبدالقادر خان په سوانحو کښ دَ کابل لیدَنه او سفر هم سته، له دې رباعی څخه ښکاره کیږي، چه کابل ئې هم لیدلَی دَی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپله بخته وَ چا ته زار کړو　　　دَ څرخ ناسازی وَ چا ته شمار کړو
ډک دَی دَ کښلیو دَ کابل ښهر　　　هومره څه نشته چه یَو ترې یار کړو

(قندهار، نوَی ښار ۳ دَ زمری ۱۳۱۷)
عبدالحی حبیبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

بَدَلِی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيم

(الف)

ساقی پاڅه پیاله راکړه پاښی بید کا — دَ بهار دَ راتلو باغ وته نوید کا
ستا په میو کښې نشا دَ یکرنګئ دَه — چه تر فهم مي یکرنګ سیه سفید کا
دَ رقیب خاطر به ولی لکه یخ شِي — که یار مخ راته ښکاره لکه خورشید کا
سیاه چشمانو څخه بوی دَ وفا نشته — له دي بابه به څوک څه ورته امید کا
چه په عشق سره ژوندی وی هغه نه مری — خدای توانیږی که ځما عمر جاوید کا
زړه ئې درست له ما نه یووړ لا ئې ګوره — چه لا څو سحر دمؤنه مکر و شید کا
دا ځل ډیر ور ځنی ښاد عبدالقادر شو[1]
چه به بیا په ښایسته ۇ اعتمید کا

دا خویونه که دانا سړی اختیار کا — په دنیا په دین به جوړ پرې کاروبار کا
عبادت دَ حق په صدق په اخلاص کا — تل له خپله نفسه جنګ کوی کار زار کا
په فقراوٗ سخاوت کا بې منته — په حاجت کښې استغنا له دنیا دار کا
د دوستانو تل پند نصیحت وایی — له دښمن سره په حلم زیست روزګار کا
له تمامو خلقو زیست په انصاف کاندی — په رشتیا ویل حاصل خپل اعتبار کا
شفقت مهربانی کا په کوچنیو — دَ لویانو په خدمت حاصل وقار کا
جاهلانو سره زیست په خاموشی کا — که هر څو په بد ویَل ئې زړه آزار کا
همیشه عبدالقادر غُندی آزار وړی
چه نه څوک آزاروی نه له چا زار کا

چه ئې ستا خوړې خبری زړه صاف نکا — دَ طهور شراب هغو وته لاف نکا
خدای پخپله ستا صفت دی بیان کړی — نشته شی چه مدح ستا دَ اوصاف نکا
چه ئې ستا په شریعت قدم ثابت کړ — له صراطه دِ هغه سړی خاف نکا
چه خلاف دِ له سنت کا ځای ئې اور دَی — که له فرض او له واجبو خلاف نکا
خدای به خپل ګنه ګار عفو ستا په روی کا — ولی ستا ګنه ګاران به معاف نکا
په طواف ئې مفتخر عبدالقادر کړه!
خوار شی څوک چه تر روضه ئې طواف نکا

---

۱. دا ځل ډیر عبدالقادر ځنی سودمن شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چه مینه په دنیا لا په عقبا کا — نپوهیږی سراسر واړه خطا کا
که دَ وصل له لذته ئې خبر شی — دَ بهښت و نعمتونو ته به شا کا
دَ زاهد هِله[1] دَ حور او دَ قصور ده — عاشقان ئې و دیدن ته تمنا کا
چه اعلی وی په اعلی به ئې نظر وی — چه دانا وی همگی چاری ادنا کا
دَ خزان دوک ئې لیدلی دی په سترگو — چه بلبله په گلزار راشی غوغا کا
چه ئې شا په شا په کټ کښې ناستې[2] نشِې — دا فلک ئې په هِواد څله[3] جدا کا
چه سبا به له مجلسه جدا کیږی — شمع څکه درسته شپه دَ سوز ژړا کا
چه دَ وصل په دولت دی سَره جمع — زمانه به ئې جدا به واویلا کا
هر چه یار کا، هم هغه دَ ده غلیم شی
څه به نور عبدالقادر یاری له چا کا

خدای به ژر پریشان یاران سره یَو ځای کا — بد خواهان به سر وَهی هم به های های کا
پجهان کښې نوی نوی بازیَ کیږی — لا یَوه تمامه نه بله برپای کا
دَ بهار د گلو گښت کوَلَی نه شم — خپلی اوښی راته مڅکه گل ولای[4] کا
تَل به وار د رقیب جوړ را باندِی نه وِی — ځموږ وار به هم پرې ساز شی که ئې خدای کا
دا دنیا راته ښکاره قمار خانه شوه — هر څو ډیر که وگټی آخر ئې بای کا
بزرگی په وزر نده په ښه خوی دَه — بوم به کله په وزرُو ځان همای کا
زخمی شوی دی هر لور عبدالقادره
څوک اوُه اوُه، څنی آه آه، څنی وای وای کا

که هر څو ورباندی غاو رقیب غماز کا — عاشق کله غوږ دَ دیو په آواز کا
په جهان کښې چه بدخوی او گنده بوی وی — زمانه ئې ململ پوشه لکه پیاز کا
ناز ته مخ بویه نازک لطیف تر گله — هر مخ کله هونبره مخ لری چی ناز کا
هر چه نه نیسی نظر له کښلیه مخ — بویه دا چه ځان غمونو وته ساز کا
باد را والوت مخالف نا خدای بیهوښ شو — گوره سر به په کوم لوری دا جهاز کا
چه ئې نه د میو سود نه ئې دَ سیوری — دا فلک ئې لکه سرو سرفراز کا
له بې نیازه بې نیازی عبدالقادره
همیش غواړه چی له غیرو دِ بې نیاز کا

---

۱. څله.
۲. نماستی.
۳. څبله.
٤. گل لا لای.

هر گور ډېره نادانی بورا بلل کا   چه خزان ور پسې شته مینه په گل کا
دا ځراغ به بَل تر کومه وی په باد کښ   یَوه ورځ به ئې صرصر دَ فنا گل کا
په سبا ئې په زشتی بدل ښایست شیِ   شب ځراغ چه په شپه هونبره تجمل کا
خفی شرک لکه جلی ورته ښکارېږِي[1]   عارفان کله نظر په جز په کل کا
په شبنم سره دَ گل غوټۍ غوړېږِی   دَ بخیل غوټه لا سخته نم دَمل کا
نندارچیانو به ئې شرحه دَ مخ وکړه   تحیر ورته آواز دَ لاتقل کا
ستا قلم عبدالقادره مشک افشان شو
چه ډیر ډیر صفت دَ زلفو د کاکل کا

په خزان کښ که نظر په گلو وه کا   ښایسته به پخپل حسن زړه ښه نه کا
دَ جهان وُرکول کل په عاریت دِی   عاقلان به تعلق پرې پوری څه کا
دَ فلک آسیا په رود ځما دَ سترگو   چه دَ یار په فراق درومی گرزیده کا
یو ساعت ئې خوشحالی اندوه وی عمر   آشنائی دې هیڅوک نکاندی که ښه کا
چه په اصل بوټۍ تریخ وی خوږ به نه شی   دَ اوبو په ځای که توی شهد اوره کا
پل ئې ځکه په جهان کښ مونده نشی   عاشق تله دَ یار په لورې په لیمه کا
بوی دَ مشکو دَ عنبر په جهان خور[2] شی   مشاطه ئې چه خواره دَ سر ویښته کا
له غمونو ځکه خلاص عبدالقادر شو
چه پخپله بخره خوښ شو حرص نه کا

که دَ خوږو په دعا فرشتې آمین کا   ژر به جمع پریشان رب العالمین کا
دَ وصال په دولت ناستَ غافل مشه   جدائی و واصلانو ته کمین کا
ترق به وچوی له غمونو که نومید شی   دَ ښادیو په امید ښادی غمگین کا
دَ خندا طالب دِ تل په ورتې ورتې ژاړی   چه وژاړی خندا هاله یاسمین کا
دَ قصاب له چاړې خوف دَ لاغر نشته   په رمه کښ تل پوښتَنه دَ سمین کا
قوت خو هونبره چه قوت ځنی حاصل شی   که په تهوک ئې دَ اوربشو که غنمین کا
جهان څه چه اسمانوُنه به گډ وَډ شی   که دَ تللیو حال ښکاره ورته زمین کا
دَ خوږ زړه دارُو په دا عبدالقادر کا
چه د خوږو په دعا فریښتې آمین کا

۱. ور ځرګندېږی.

۲. خپور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عشق دَ کل بلاوُ سر دَی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
همگی دَ غم لښکر دَی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
له وطنه سړی ورک کا و عالم وته ئې سپک کا
دا همه دَ ده اثر دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
پایمال مال و منال کا بد ئې رنگ بد ئې احوال کا
خوار کا تا که دِ توانگر دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
نه ترې مرِی نه ترې رغیږي که دارُو کا لا خوږیږی
تر ناسور ئې رنځ بتر دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
هم تیره دَی هم تاریک دی تر ویښته نه لا باریک دی
گویا جسر دَ سقر دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
سوزنده لکه آتش دَی تر آتشه لا سرکش دی
په ظاهر که منور دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا
چه عاشق عبدالقادر شو حال ئې کل ورته ظاهر شو
دا وَیل کا ترې خبر دی خدای دِ ځوک پر اخته نکا

هر عالم چه تن پرست شی کامرانی کا
دَی به څه رنگه دَ دین نگهبانی کا؟
چه له خدایه ویره کا عالم هغه وِی
که دَ تخت دَ پاسه ناست وی سلطانی کا
موافق چه ئې عمل له علمه نه وِی
تر جاهل به عالم زیاته پښیمانی کا
دَ عالِم فساد فساد دَ درست عالم وی
شیطان کله هونبره ډیره ویرانی کا
دَ هغه عالم صحبت لکه دارُو دَی
چه پیدا درکښ خویوُنه انسانی کا
اول علم بیا عمل دریم اخلاص دی
دا درې خویه مرد عالم ربانی کا
چه بې علمه شیخی کا مریدان نیسی
پیر مرید کارونه واړه شیطانی کا
نمونځ روژه به ئې په ځان باندی تاوان شی
چه په حکم ئې دَ نفس نفسانی کا
بل ته وائی دنیا پریږده بې وفا دَه
دَی ئې سعی شپه او ورځ په ودانی کا
نصیحت کا چه عیبت تر زنا سخت دی
په وَیل دَ غیبتونو ځان رانی کا
په عمل دَ گیلان سپی ور ځنی ښه وِی
په خوله ځان عبدالقادر گیلانی کا

دلربا که را ښکاره کښلَی جمال کا
له خاطره مینه[1] محو غیر خیال کا
کفایت په عاشقی کښ نه ځائیږی
محبت بنده زاده دَ پاچا سیال کا
دَ وصال په وخت خبره لوی حجاب شی
عشق عاشق گهی گویا گهی ئې لال کا
په بورجل ئې دَ کال غم را باندِی تیر شو
انتظار یوه گړی په سړی کال کا
که ظاهر له نوره خلقه مشغولا کړم
زړه مې تَل دَ یار له غمه اشتغال کا
سپین ویښته دَ بدنامیَ به وسمه تور کا
چه آواز دَ صفا روُیو دَ وصال کا
زه او یار په صورت دوه په معنی یَو یوُ
ځوک چی دَی خوشحالَوِی ما به خوشحال کا
مځکه تخت آسمان ئې تاج ستوری گوهر شِی
چه په سر ئې دا دَ مینی همای بال کا
دَ دوران له انقلابه لا بقا شِی
اعتماد به دانا څه پدا اقبال کا

۱. می به محو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ گور مړَه به په ژړا په نارو گډ شِی
که ښکاره عبدالقادر ورته احوال کا

نشته په جهان کښې څوک پدا قد و بالا
څه عجب صورت دَی تبارک و تعالیٰ
هیڅ سودا ونشوه ځنی تش لاسُونه ولاړم
ویر دَی[۱] پدا ښهر کښې لایق دَ خرید لا[۲]
کله به خپل یارو ته بلی و نعم وکړی
که تل به ئې جواب کو پسوال کښې لم یالا
هر چه دا سوال کا چه به کړم په کښلیو مینه
بویه چه یَو ځل دَ ناموس مینه کا تالا
ډیر په شیوه درومې خدای دِ ژغوره له نظره
زیات تر نورُو کښلیو خیال دماغ دی دَ تالا
واړه ښایسته که لکه گل دَ یوه باغ دی
لا ځما دلبره پکښې شان لری والا
دا څه ویَل ندِی چه عبدالقادر ئې وائی
پیَیلی ئې دَ نظم په تار دی لؤلؤ لا لا

چه دنیا ورته ښکاره شوه بې وفا
و دنیا ته به مخ نکا بې قفا
په اصحابو به پریوانه وه بې حده
په کفارُو به وه زوز[۳] که ښه وَی دا
چه ئې مخ وِی دَ دنیا و تولُول ته
خپل پردِی ور ځنی تل وی شاپشا
دښمنی ئې دَه بهتره تر یاریَ
په یاری کښې یار خراب کا تر یوحا[۴]
دواړه لاس ئې دَ خپل یار په وینُو سره وی
نادانانؤ ته ښکاریږِی په حنا
که له چا سره یاری کاندِی تر سَره
لغه پسه باندی ته هم شه شیدا
دَ سلیمان تخت چی په باد ته آخر باد شو
په قارون په ژوندؤن وشوه تماشا
په سکندر او په دارا ئې وکړې چاری
په شداد او په نمرود ئې وکړې لا
دَ هغه چه طمع نه وه چه به خوار شو
په دنیا کښې هسی مست وُ بې پروا
په ژوندؤن ئې خواروزار حیران پریشان شول
امته دار دی د تکړ[۵] سبا بیگا
چه له کبره ئې سَم نه ویَل و چا ته
اوس کبږې خبری اَروی له هر چا
چه وینښتو ئې تاب ورکړَی و سنبل ته
دَ سنبلو په دود ځای ئې شو صحرا
چه به خواپخوا پراته وه له مهرویو
اوس پراته له تورو خاورو خوا په خوا
حال ئې درست عبدالقادر وته ښکاره شو
ځکه هسی ندامت کا له دنیا

---

۱. ډیر دی.

۲. کالا.

۳. په یوه نسخه کښې زوړ او په بله کښې زوژ راغلی دَی، غالباً به ځوز وی.

۴. نمر، آفتاب.

۵. په یوه نسخه کښې تکړ په بله کی بکړ دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه پخپله خوله بیان دَ خپل هنر کا — د خپیسهٔ په دود هر کوره بد چر کا[۱]
خپل گوهر لکه صدف ساتلَی بویه — زمانه که ئې پاره پاره ځگر کا
امتحان دَ مرد نامرد په حادثه شِی — اور نیکی بدی ظاهره دَ اکر کا
عاقبت به وینی وژاړی چه خاندِی — دَ ښیښې قلقل ښادمنو ته خبر کا
دون همت لکه خس بیا پریوزی په مځکه — که گردباد ئې دَ دولت په فلک بر کا
چه فنا خپله هستی کا په سرَه اور کښ — شمع هاله نور له نوره منور کا
چه منت ور سره مل وی تر دامن دی — که به شونډِی دَ حیات په اوُبو تر کا
دَ بوریا نخښی په تن دَ مسکینانوُ — لا ښایست تر منقش جامو دَ زر کا
په دې بزم کښ چه مَی دَ مراد وچښی — په آخر د ناکامیِ پیاله ورکا
دَ دنیا خوښیِ که واړه ورته کښېږدَی — دروغجن دی که پر غم دَ اشنا ورکا
چه پوخت دَ تلو راتلو کا چیغارُونه — دَ هِواد یاران را یاد زانِی اکثر کا
دَ غم جنو په کوځه مه ځه خوشحاله! — صاف ساعت به د ِدَ عیش مکدر کا
ته لا هسی باد پیمې عبدالقادره
دم پدم دِ عمر باد غندی گذر کا

طول امل چه پدنیا عیش و انند کا — پدا هاړ کښ دَ اورو په طمع پند[۲] کا
لږ راحت به ئې په ډیر محنت بدل شِی — چه مرگ مخ ورته دَ نمر په دود ځرگند کا
کبرجن چه قهقه خاندِی پښا درومی — پمعنی کښ پخپل ځان پوری ریشخند کا
ځو دَ عشق په تیغ واژه شم غریزیږم — قیمت زیات واخلی گنی چه ئې بند بند کا
نیکخواهان دَ پند وَیلو صرفه نکا — نیک بختان بویه چه غوږ دَ دوی په پند کا
رخصت مه اخله په غلا را ځنی درومه — کله ځوک دَ ځان وژلو کار پسند کا

چه مې ولیده بشر ستا — کمترین غلام شو نمر ستا
گل له شرمه خولې پریږدی — چه په مخ شِی برابر ستا
دَ بادشاه په بادشاهیِ — خندا کاندِی قلندر ستا
گل، شبنم، سبا، بلبلی — ثنا وائې هر سحر ستا
تر عنبرو په ما ښې دِی — دَ پله خاوری سمنبر ستا
خود له خوده ښایسته یې — حاجت نشته دَ زیور ستا
دَ هر شی تسبیح به اروې — که غوږوُنه نه دِی کر ستا

---

۱. هر گوره ښه ځرگا.

۲. دا بدل په یوه دیوان کښ نسته، په بل کښ مقطع نلَری، دَ لمړی بیت دوهمه مسریَ ئې هم ښه نه لگیږی، مگر دَ پند پر ځای که خوند سې دَ دوهم بیته سرَه سَمیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار په هر لوری جلوه کا   خو بینا نه دِی بصر ستا
تل دا خواست عبدالقادر کا
چه که خاوری شِی دَ وَر ستا

کنبلَی مخ ئې میاشت خجله کړه نمر هم لا   قد ئې سرو کړه سرکوزه عرعر هم لا
سرو لبانو ئې قیمت دَ لعلو کم کړ   سپینو غاښو ئې بې آب کړ گوهر هم لا
چه تنها ئې همیشه په سر آخلم   دَ عشق بار می گردن خم کړ کمر هم لا
نه یوائی پصورت جدائی خوار کړم   پدا اور دننه سوځی ځگر هم لا
چه نگهت دَ یار دَ زلفو نسیم راوړ   مشک خوشبوی په هغه بوی شول عنبر هم لا
په لمانځه کښ دَ یار ورَځی را په یاد شوې   دَ زړه آه می محراب وسو منبر هم لا
څو دِ زړه عبدالقادر سرَه جفا کړه
ستا جفا به وړی په سر په بصر هم لا

که گذر دَ یار په چم وکړې صبا   وَوایه ځمورِ پیغام په دلربا
څو قطرې ځمورِ په یاد په مځکه توی کړه   چه په بزم دَ عشرت اخلې صهبا
ستا دَ زلفو بوی نسیم په چمن راوړ   له مستیَ شو دَ غنچو قمیص قبا
په ژړا می دَ بڼو خارُونه توی شول   په لیمه می قدم ږده بې محابا
لکه گل په بوی تر نورُو گلو ښه شِی   ښه خصلت زیاتَوِی حسن دَ خوبا
نصیحت په عاشقانو اثر نکا   نه دَ پیر نه دَ استاد نه دَ بابا
تل تر تلو به ژوندی وی لکه خضر   که پخوله ورکا دلبره لام و با
چه ئې یار له غیرِه ځی دَ مرگ ساعت وِی   دریغه مه وَی دَ وصال دَ شپې سبا
تر سایه ئې دَ جنت خوښیَ مومی   دَ خپل یار قامت و ما ته شو طوبیٰ
لدې ملکه په عزت واته بهتر دی   ساکنان ئې حرمت نکا دَ غربا
که رشتینَی حب لرې عبدالقادره
بې ریباره به در درومی محبوبا

(ب)

دا د عامی مستجا به کړې مجیبَ   چه وصال می بیا روزی شِی له حبیبَ
ستا له فکره خالی نه یم خالی مشم   اې تر فکر ځما زړه وته قریبَ
دَ عشق بار دَ لیونتوب په زور اخیست شی   په قوت دَ عقل ور نشی لبیبَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس پلاس مراد و نورُو وته ورکا چه په ما باندِی وار راشی وایی شیبَ[۱]
هم تر ما پوری سرکوزی هم یار رد کړې مخ دِ تور په دواړه لوری شه رقیبَ
ستا پقدر نا آشنا کله پوهیږِی دَ حرمت امید لچا کوې غریبَ!
په قسمت ئې دَ پتنګ دَ اور لمبې کړې ته ورځه په ګلو ګرزه عندلیبَ
بې نصیبه به دِ هیڅ په لاس کښینوزی بیهوده څه له حرص کړې بې نصیبَ
چه په سترګو ئې پردې دَ حسد پریوزی امتیاز دَ یوسف نکاندی له ذیبَ
چه ئې کانده و هر چا ته بد ښکاریږِی دَ څوانئ کارونه نه ښائی له شیبَ
له بدذات سرَه یاری عبدالقادره
په معنی کښی دښمنی دَه له نجیبَ

بیا په مخ ونیو دلربای نقاب افتح یا مفتح الابواب
ګل شګفته شو په هر لور دَ بهار الصبوح الصبوح یا احباب
ریز ساقی می باقی در جام را، ببانګ رف و نی و چنګ و رباب
چه تا قدم په خاورُو کښیښنو فلک قال یا لیت رب کنت تراب
چه جدا شوَی مَین راشی، بکن سببې یا مسبب الاسباب
اور می قبول دَی جدائی دِ نه وِی هجر محبوب رأس کل عذاب
ذل من طمع، عز من قنع څکه قانع شده اولواالالباب
بې خدایه ویره شرک خفی است و هوالقاهر و هو الوهاب
ربه عمل می دَی هم دَ بدئ تُب علیَّ فانک التواب
ته، رحیمی و کریمی و غفور زه که هر څو نه څم به راه صواب
عبدالقادر چه دا غزل کړ بیان
څوک بې کاندِی په پښتو کښی څواب

که هر څو په ورځ و شپه کاندِی طلب ور به نشِی تر مطلوبه بې ادب
تر بې سینَ په قرآن که نظر وکړې دَ ادب صفت دَی کړَی پکښی رب
ادب څه دَی نیک و بد ګڼل له خدایه مستقیم په شریعت په روز و شب
سببُونه حجابونه شول دَ وړاندِی مسبب نشِی لیده پدا سبب
چه له شنې ونی نه سرې لمبې پیدا کا که له سرو لمبو بهار کا څه عجب؟
دواړه لب به ئې هغه عاشقان کښلُ که چه له یاره سر و مال نلَرِی لب
ساقی څه خو طربناکی اُوبه راکړه لوټ غمونو کړ څما دَ زړه طرب
چه اثر دَ بې خودئ ترې پیدا کیږی تل برجنه اوسه ونه دَ عنب

---

۱. شِ به یعنی خواهد شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوږو می دواړه شونډې سبا نښتی چه می وزبېښل په خوب کښ دَ یار لب
زړه پیاله عبدالقادره وینی می کړه
دَ اشنا په یاد ئې نوشه لبالب

که خبر شې دَ رندانو له مشربَ نور به تیر شې تر څلور واړه مذهبَ
څوک دِ طمع دَ ادب لمانه نکا څه غرض دَ لیونیوُ له ادبَ
دا همه سبب څما دَ بدبختیۍ دَی چه دا هسی آزرده شې بې سببَ
چه ترخه وَیَل دِ هونبره ډیر خواږه دی دَ خوږو به دِ څه خوند وِی شکر لبَ؟
په هجران کښ ناقرار په وصال سوځی دَ عاشق دِ څه نصیب کړ څما ربَ
چه لقب ئې دَ سړی را باندِی کښېښو زیارت گاه شوم دَ فرښتو له دې لقبَ
دَ نمر وصل مونده ستا په دلالت شِی لا به کله طلوُع کرې څما کوکبَ
ژرنده هاله څه حاصل کاندِی چه گرزِی یَو زمان قراری مکړه له طلبَ
یو ساعت دَ آشنا غم عبدالقادره
بهتر دَی دَ تمام عمر تر طربَ

حاصل کړه مقصدوُنه دَ دنیا له هَره بابَ آخر به په ارمان ورځنی ځې سینه کبابَ
دا خرابه هیڅ امیر وزیر ودانه نکړه سعی دَ هغې ودانیۍ کړه خانه خرابَ
دَ ډیروُ ترږوُ وَچاودې زهرې په ډیر طلب کښ تنده ما ته نشوه دَ هیچا لدې شرابَ
دَ سر ویښته دِ سپین شو، سپین دِ نشو د زړه توری نمر په تندی راغَی ته لا ویښ نه ئې له خوابَ
کاڼی دِی نه زړوُنه چه نرمی ور څخه نه وِی گیټۍ[۱] دِی نه سترگی چه بې نمه وِی بې آبَ
حرام دِی که حلال دِی خو دِ بویه چه اموال دی هیڅ ویره دِ نشِی له عذابه له حسابَ
مست دَ دنیا کله بې اجله هوښیارېږی مستی دَ دنیا بده دَه تر بنگ و تر شرابَ
خاوری خپل وجود کړه څو لا نه بې خاوری شَوی زده کړه که دِ نه زده دا خصلت له بوترابَ
پروت عبدالقادر دَی دَ غفلت په توره شپه کښ
کله به را خیژې دَ توفیق کښلې آفتابَ؟

درسته شپه ژړا فریاد سترگی بی خوبَ واړه دا کاروُنه ستا دِی مَیَن توبَ
چه می نَو له سترگو نه ځِی زړه می چَوِی مکړه خدای دَ زخمی زخم بې زهوبَ
ډک خمونه تشَوم دَ عشق دَ میو لا تشنه سینه می هیڅ نده خړوبَ
و منصور ته دَ دار سر بورجل دَ یار شو عاشقان دِ نکا ډار دَ عشق له چوبَ
چه دَ عشق له اوره تبښتی عاشق ندَی دَ خپل ځان په سولو سی دَ پتنگ سوبَ

---

۱. د دې کلمې تلفظ دَ قندهار په خوا کښ گاټیۍ دَه، یعنی کوچنیۍ ډبره، جغله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناز پرور دِ خبر دار له قدره ندَی خو هم ما لَره راځه دَ عشق آشوبَ
چه له درده ځان ساتی دوا ته ځغلِی
له هغو عبدالقادره توبَ توبَ

(ت)

هیڅ له کبره نظر نکا ندِی وخوار تَ ښایسته په معنی زر، درومی زردار تَ
خوش روئي له خوشخوئئ سره زیب کا وَوایه هغه دلبر دل آزار تَ
خط دَ خپلی پیشانئ پکښ ولولم چه نظر وکړم دَ کښلیو و عذار تَ
په امید ئې دَ وصال لکه خلیل ځم په خندا په خوشحالی په هوس نار تَ
ما په خوب کښ میاشت لیده په گریوانه کښ معبر وې یار به در یَشی کنار تَ
چه په نشت دَ دنیا خوښ په شته دلگیر وی دَ هغه فقیری ښائی اعتبار تَ
دا څو ورځی عنیمعت دَ گل دیدن دی ولی نه راځی بلبل و نو بهار تَ
چه ئې تلَلم په خندا خندا دیدن ته اوس ئې درومم په ژړا ژړا مزار تَ
لک او کروړ که پسې خرڅ عبدالقادر کا
هم تیر عمر به را نه شی په بیارتَ

په یَوه نظر چه وکړی ساقی ماتَ هغه دم می صد ساله توبه شی ماتَ
دَ فراق لمبو می[1] ننه لړموُن وسو آرزوئی می شی هر گوره ستا ومأتَ
عاشقی می مادرزاد خوی و خصلت دی دا خصلت می خدای ورک مکړه تر مماتَ
روح په مثل دَ آدم قالب حوا دَی فر رندان ئې شول څوک پلار ته څوک ماما[2]تَ
چه عیسیٰ دَ تعلق له بارَ خلاص شو دَ تجرید په پرو ورغَی سما تَ
عاقبت به مجاز واړه حقیقت شِی اشارت دَی جو فروش گندم نما تَ
پکښ بند په دواړُو پښو عبدالقادر شو
خلاص دِ نشی ستا دَ مینی له حماتَ

ما چه فهم وکړ د دې دَور په بربست شکست ئې په درستی کښ دَی درستی ئې په شکست
هیڅوک هوښیار نشته دَ دنیا پخرابات کښ څوک مستی په مَی کا څوک دَ یار په شونډو مست
سل ځل پیاله دَ صافو ورکړه ترې به واوړی هر چه ئې پیاله دَ درد نصیب وِی په الست

---

۱. لمبو دننه.

۲. مما.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاځی ستا په ناسته غم اندوه ځما له دله — جګی جګی تل کړه دا برخاست او دا نشست
څه نسبت دَ مینی چه فرشته به ئې په سپی کا — خاندی و رقیب ته یار هه ځما په قسمت
هر چه معنوی فقر ئې بیا مونده له حقه — لا به محبت دَ زړه په نیست لَری تر هستَ
لوی هلک به واړه اخر تا ته وجار وزی
ځان که لکه مځکه کړې عبدالقادره پستَ

چه بدل په عبادت نکړې عادت — بیا به نه مومې لذت دَ عبادت
چه سبب ئې دَ دوزخ ځما کشتن وِی — بیا دِ نه موم دا هسی شهادت
په نکرځو دَ ناز پښې د لیلی سرې دِی — هوسئ درومی دَ مجنون په عیادت
سیادت به دَ طاؤس نه دَ همای وُ — که مونده شوی په چورئ سیادت
دَ استاد په سعی کله ذکا مومی — چه مفطور وِی هغه څوک په بلادت
چه هیڅوک می نه پوښتَنه نه ماتم کا — هغه مرګ دلې هورې دَی سعادت[۱]

نمر وته نه ګورم ګورم زه و خپل نګارتَ — ګل ته نظر نکړم نظر کړم هغه رسخارتَ
لِیری له ما مځه ځی چه ځې اروا له تَنه — ومرم که و نه مرم که یَودم شې له ما بیارتَ
با غ وته می بولی نه می بولی دَ یار کوی ته — کوی ته به ئې دروم نه به دروم و ګلزارتَ
ډیر خلق می ولید و می نه لید ستا په څیر یَو — چین ماچین ته لاړم نه چه چین ماچین تا تارتَ
و به چوی له غمه زنهار ووایه مه وایه — راغی خبر را نغی طبیب و خپل بیمارتَ
نور به یاری نکړم کړم اخته په غم یارانوُ — هیڅ ئې را پرې نښول غم ئې پرینښو وَ ما خوارتَ
رایشه چه راشِی تللَی جان عبدالقادر ته
هر څو تللَی جان که تن ته نه راځی په بیارتَ

په اذل چه ئې دَ بدوُ دی سرشت — خواه ناخواه به هغه کاکا رُونه زشت
په هر چا باندِی شوه خپل لاره آسانه — څوک په لور دَ کعبې ځی څوک دَ کنشت
په خندا په هوس تله شِی وَ دوږخ ته — په ژړا په غم په لوری دَ بهښت
ښه وینا په وخت دَ لَو پاخه دهقان وې — ”هر کس بدرود آخر هر آنچه کشت“
زاهدان چه بهښت غواړی و عارف ته — دُوی غلیدلِی هلکان دی دَ دربشت[۲]
پریشانی پر همیشه تاثِیر کوینه — ځما ستا دَ زلفو یَو دَی سرنوشت
دَ مقصود په لوری څه عبدالقادره
که په رَو دَ نقشبند ځې که دَ چشت

---

۱. مقطع نه لری.
۲. یو ډول لوبه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ که واړَوِی دلبر څما وَ لورتَ
نور به شا کړم دَ فانی دنیا و کورتَ
همیشه دَ جدایئ پدریاب ډُوب یَم
دَ لیدو په هیله سر کړم کله پورتَ
دَ زړه زور دَ صورت توان می هسی کم شو
چه فریاد له کمزوریَ نکړم په زورتَ
غمخواره به څما څرنگ عمخواری کا
چه احوال دَ عشق وایه نشِی غمخورتَ
لاله زار به همه واړه قبرستان شِی
که دَ یار دَ مینی داغ یوسم و گورتَ
توری زلفی ئې دَ مخ په تاو تاویږی
ویښته تاو شی چه نزدې ئې کا وَاورتَ
حد دَ چا دَی چه ئې لاس پر خساره یږدی
کله گوتی څوک وروړه شِی وسَره اورتَ[1]
چه دایم تر رنجو توری بې رنجو وِی
په حیرت یم ستا دا تورُو سترگو تورتَ
چه منکر ته یار ستایې عبدالقادره
په معنی دَ نمر صفت کوې و کورتَ

بیا می نوې مینه ورغله وَ دل تَ
گویا سرې لمبې می پریوتې کوگل تَ
چه دا هسی شان په سرو لمبو کښِ اوسِی
پخپل زړه پوری حیران یم ستا وربل تَ
سترگی سرې لاسوُنه سرې جامې گلگونی
گوره بیا دورمی دا چا و قتلوَل تَ
کوم کم بخت سړی پښیمان کړې چه رانغلې
تا ویَل چه زه به در شمهَ بورجل تَ
چا چه یَو ځله لیدلَی هغه مخ وِی
سترگی وخوری که به وگوری و بل تَ
دَ راتلو زیری دِ باد په چمن وکړ
سترگی وَختې دَ گلو ستا لیدَل تَ
دا اورو په ژړا لا کلوُنه وا شِی
کله گوری ښایسته دَ چا ژړَل تَ
لا خندا ئې درسته کړې نه وِی خورشی
څه فایده ده دَ لاله و غوړیدل تَ
چه وَ مخ وته ئې گورم ننداره می
هر گز نه پریږدِی دَ سترگو ځبل تَ
مگر گل به همیشه په باغ کښِ اوسی
چه په خواره سترگه گل گوری بلبل تَ
ډمی تار ئې دَ زلفین و ما راکړه[2]
چه ئې کښیږدم دَ کفن و اندرول تَ
وایه وایه دا بیان عبدالقادره
دواړه غوږه می نیولِی ستا وَیَل تَ

بل کړه دَ اخلاص به غوړ څراغ دَ عبادت
موم دَ عصیان ویلی کړه په اور دَ ندامت
سترگی کړه اوره باران دَ اوُښیو څنی دروما[3]
گنُدِی دِ میوه کاندِی نهال دَ محبت
هسی رنگه ومره چه خپل ځان له خلقه خلاص کړې
نه ئې چه سبب شِی دَ خلاصیَ ستا رحلت
غم دَ نورُو اخله په چا مړده خپل غموُنه
پاته به دِ نوم شِی په جهان دَ فتوت

---

۱. څوک وروړه شی و سره سکورتَ.

۲. کټ مټ ولیکَل سو.

۳. اوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تخم ئې يَو ځل دَ کمينئ په خاورُو پټ کړه — هاله به زرغون شِي دَ لوئئ زراعت
خوښ پخپله بخره شه حسد له هيڅا مکړه — هر چا ته رسيږي خپله بخره خپل قسمت
موږ به هرگز نشِي دَ حرص د کاختئ وَږي — هيڅکله به وږَی نشِي موږ دَ قناعت
ناست په اور کښ ښه يې نه دَ بدُو په مجلس کښ — اور دَ صورت سوځی[1] سوځی دين دَ بد خصلت
سوځی دَ حسد په اور وجود دَ حاسدانوُ — خوښ گرزي محسود له دغه اوره فراغت
ستا تدبير دوږخ دَی جنت کار سپارل تقدير ته — خلاص شه له دوږخه ځان داخل کړه په جنت
پاڅه ساقی راکړه پياله له ميو ډکه — يار، دَ سيند کنار، وخت دَ بهار دَی غنيمت
ستا پياله چه وڅښم وَيل کړم له خط و خاله — ښه غزل انشا کړم دَ دلبرُو په صفت
يار می باده خور شو څرنگ زه ځنی انکار کړم — شرط دَی دَ ياریٔ ځموږ پدين موافقت
ستا په تله می باغ دَ سعادت پژمرده کيږی — وکړه دَ رحمت نسيمه! بيا مراجعت
هر چه له چا اورې غوږ کانه کړه ترې تيرَيږه
مکوَه عبدالقادره چا سَرَه حجت!

خپلی مينی ليونَی کړم و عالم تَ — اوس به څه له چا مانه کوَم[2] قلم تَ
چه قلم دَ جدايئ ځما واهه شو — په ژړا می سترگی سرې کړې و شبنم تَ
چه دَ نمر اتلس مخه شِي په کښته — مخلوقات به گوری ستا فضل و کرم تَ
زه ملنگ په دوهه پروت دوهه مي خوښه — دَ دوهې دَ لوگی خوند دَی و ملنگ تَ
هر امت چه دَ رسول پيروی نکا — سرنگون به بيا ور درومی جهنم تَ
زه ''قادر'' ئې بې آتشه په اور وسوم
لږ دَرب دَ پاره وَوايه صنم تَ

(ج)

نن ئې بيا کښيښو په سر باندِی دستار کج — لکه مست هاتی په لار کَوِی رفتار کج
مخ به چيری راته سَم کړی په ياری کښ — له هميش به ئې لری راته نگار کج
فلک تا غندِی ډير سَم کړه ته وروستی يې — له غروره به تل ځو درومې په لار کج
دانا وران کارُونه جوړ په دانايی[3] کا — په تعجيل سَره نادان کاندِی سَم کار کج
په راستی کښ چه مونده رستگاری شِي — سکه زنهار و چا ته مه وايه گفتار کج

---

۱. سوی.

۲. وايم.

۳. دانا، وران کارُونه ساز په تأنی کا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر چه سَم ځِی په روزګار کښې غم ئې نشته — همیش غشی مومی تاو دَا ستا کار کج
سبره هیڅ په ټیټو ونو لوئې مکړه — ستا به هم کانده قامت کاندی روزګار کج
که فلک ورسره کوږ شِی غم ئې نشته
مکړه خدای عبدالقاد سره خپل یار کج

(خ)

چه ئې سپیَ کړه دَ دنیا له ځانه چخَ — هم هغه کاندِی ځان خلاص دَ دیو له اخَ
چه وَیَل دَ عرفان کا اثر ئې نه وِی — ابلیسک دَی ځنی تښته په فرسخَ
په خفیه ذکر ئې ژر مری خفه کړه — که شیطان دِ په خاطر کا منګل شخَ[1]
دَ فراق لمبو وهَلَی را نژدې شه — چه سینه دِ کړم په مثل دَ سینې یخَ
ستا دیدن رمق را پاتو دَی پرې پایم — جګی جګی یاره ناست اوس را څخَ
د توبې دریاب ئې تا وته پیدا کړ
سپین کړه ځان عبدالقادره له وسخَ

(د)

که دَ نورُو توانګری په سیم وزر دَه — دَ عاشق دَه په سپین زړه په چهره زردَ
لکه ترَی له سرِو اوبو خط مومی — مشتاق لا مومی لذت دَ یار له دردَ
په سپین مخ دِ ویښته ندی تور لوګی دی — چه وتلَی دَی ځما له آه سردَ
چه دَ توری مخ ئې سور کړ پمیدان کښې — هم هغه سرخ روئی یوسِی له نبردَ
بل ګناه ئې بې مردیَ نه ښکاریږِی — چه نامرد سرَی کینه کاندِی له مردَ
که په شاه باندِی په کیش په سمور تیر شُو — ګدای هم په ګنَد کښې روغ وَوت له بردَ
په نامرد مشک و عنبر لونې فلکه — آلوده لرې دَ مرد چهره له ګردَ
خپل نصیب کړ په تا خار عبدالقادره
یار که هر څو حسن زیات لَرِی تر وردَ

نا آشنا تر آشنا ښه ئې نن اوکاندَ — لدې پسه زړه له چا سَره مه خاندَ
که ئې لوی دَ زړه په وینُو لکه ګل کړې — هم هغه به په زړه درکاندِی شنه تاندَ
چه ترې سر ئې ځان لوګی کړې قربانیږې — دَ جفا په اور دِ سوځی لکه سپاندَ

---

[1] ښخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پردِی ته ځای دَ طمع پاته نشو — خدای دِ نکا څوک پخپل چارُو درماندَ
دَ عزت[۱] ترخو ته ځان نیولَی نشيِ — په خوړو پسيِ دَ مچ عُندی گرزاندَ
بيِ اجله به ئيِ خلاص له درده نشيِ — دَ بدخوی سیاره[۲] په چا مشه هړاندَ
دَ ستم په ښکر دِ غوځ[۳] عبدالقادر کړ
په ظاهر صورت سرَی په خوی يې داندَ[٤]

زه دِ تل وینم وزان دَ سحر بادَ! — په مقدم دِ شی سینه دَ عمجن ښادَ
چه ئيِ لاس دَ دلاسا په تندی کښیږديِ — قراری دَ بیمارو شی له فریادَ
نه تنها فیض نثار کړيِ په گلونو — لا خارُونه امیدوار دِی ستا له دادَ
په ښه بوی دَ باغ گلونه معطر کړيِ — په نفس کړيِ دَ غنچيِ غوټۍ[۵] کشادَ
ستا په راغله دَ باغ ونی زر ریزی کا — سبر ته دَ بار له باره کړيِ آزادَ
پرورش دَ بهره مندُو بوټو وکړيِ — بيِ بهريِ بوټی وکاږيِ له بنیادَ
چه تر منځ دَ قاصددانُو لارِی بند شِی — پیغام یار ته دَ یار راوړيِ له هِوادَ[٦]
و یعقوب ته دِ خبر دَ یوسف راوړ — نامراد دِ هم آغوش کړ له[۷] مرادَ
دَ وصال په زیری هسک عبدالقادر کړه
پريِ یستلیَ دَی هجران له لادَ بادَ[۸]

صاحب دَ ولایت نمک له هندَ — د ديِ دواړُو يې ساز شوَی څما جندَ
دَ کوثر دَ اوُبو آب دِ مخ لرینه — دَ مشتاقوُ ځنی نه ماتیږی تندَ
په دا دوه حرفه ادا مسلمانی دَه — هر چه نه پسنديِ په ځان په چا مه پسندَ
هر پیوند ئيِ دَ ذلت قطعیت[۹] کاندی — پادشاهی تر تا قربان دَ عزت گندَ
چه ئيِ اوس په ټولَولُو نه مړیږيِ — هم دا خپل دولت به وکا پټا شندَ

---

۱. که عزت، عزلت شی ښه نه وِی.
۲. یعنی سالنډی.
۳. خوړ.
٤. x.
۵. غوټه.
٦. هیواد.
۷. نامرادَ هم آغوش کړيِ له مرادَ.
۸. له آدبادَ.
۹. قلعیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زاهد له صومعو عبدالقادره
وَوزه مراد دَ خپل خاطر غواړه له رندَ

اې په زنی ناشپاتی په شونډُو قندَ
په قامت تر سبروَنی لا بلندَ
خوش خرامَ گل اندامَ عنبر مویَ
خود نمایَ خود ستایَ خود پسندَ
که زاهد دَی که عابد ترې نه خلاصیږِی
خلقې دِ کړې په تورُو زلفو بندَ
منور دِ کړ عالم دَ مخ له نوره
لکه نمر په تمامی عالم څرگندَ
ستا په تَش نظر می رنځ دَ زړه ورکیږِی
یَو ځل وگوره و ما ته سترگی برندَ
په هجران به دِ تر کومه خوار و زار یم
په وصال می بهره مند کړه بهره مندَ
هر قدم په فهم ږده عبدالقادره
دَ عشق لار کوهی کوهی ده کندَ کندَ

(ډ)

چه مي وليده دَ يار سره اغيار گډ
په فریاد شوم په ژړا شوم په جیغار گډ
آئینه دَ زړه صفا له خاکساریَ شِی
هم په دا له تورُو خاورُو شه خاکسار گډ
عندلیب دَ زړه له تاوه نارې وکړې
چه ئې ولیده له گله سره خار گډ
هر یو گل می په زړه خار غندِی څرخیږی
چه بې تا شم کله کله په گلزار گډ
ستا په زلفو کښ می زړه هر گور پریشان شو
مسلمان دِ نکا خدای په هندوبار گډ
نادانی نادان همیش لَرِی په عیش کښ
هوښیاری دَ غم په سیند کاندِی هوښیار گډ
چه آخر ځنی واته په ډیر ارمان دِی
نه به شِی عبدالقادر په دا بهار گډ

(ر)

مزین ئې کا یَو څو په افسر سر
بیا ئې مات کا دَ دوران غضنفر فر
اورنگ زیب به څه خلاصی ور ځنی مومی
دا مزری دارا شکن دَی سکندر در
ځکه نوم ئې دَ ذهب ور باندِی کښیښو
چه دَ باد غنُدی هر دم کا گذر زر
نن په څو له تورُو خاورُو سره پروت دی
چه ئې ډک وُ همیشه په دلبر بر
برایه می آشنا ولیده په خوب کښ
په ژړا می کړ په اُوښیو بستر تر
که په اصل واړه یَو دی په دا څه شُو؟
په قیمت سره سم نه دی گوهر هر
په معنی کښ بشر نه دَی پړانگ لیوه دی
چه دَ ده دَ لاسه مومی بشر شر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر سړی پخپل مقدار خریداری کا ځنی آس ځنی ټټوان ځنی خرخر
په ښکنځل ئې سرفراز عبدالقادر کړه
دَ ژوندُون له باغه خوره دَ سمنبر بر

که هر څو لعل آبدار لری دلبر نشو هیڅکله پرې یخ دَ چا ځګر
دَ هغو شهلا نرګسو له فراقه همیشه می تر نرګسو ځی ګوهر
هر یَو ګل ئې دَ ښایست دَ باغ منظور وِی ولی لا ئې په سمن لګی نظر[۱]
راشه وګوره ځما زیبا صنم ته که به ګورې په یَو ځای هلال قمر
سر و سر دَ خجالت په مځکه کښیښنو چه سر هسک کړِ په بستان دَ یار عرعر
دَ ژوندُون چینه یادیږی په تیاره کښ ما ته خدای راکړه چینه[۲] تر څنګ دَ نمر
چه سنبل ئې باد پریشان په نسترن کا په غروب شِی دَ عاشق دَ بخت اختر
چه غنچه ئې شګفته په تبسم شِی له ګوهرو ئې جهان شِی منور
که له ډیره رشکه وچوی حد ئې څه دی چه له ملا سره ئې مو وهی کمر
که ئې نوش عبدالقادر دَ شکر مَی کا
پرې به شِی دَ مرګ تلخی شهد و شکر

برِبرِ راشه ځما دَ سترګو تورَ خدای می مکړه دَ زړه مینه لتا نورَ
ځما ستا له مینی هر څوک[۳] خبردار دی څه به ویره کړې له شرمه له پیغورَ
عاشقان له تهمتونُو نه خلاصیږِی همیشه باندِی غوغاوِی لور د لورَ
سپی که هر څو غپا ډیره کا مزری ته مزری هیڅ نکا پروا دَ ده له شورَ
که نمځن[٤] وَیَل دِ نکیږِی و ماته کله کله راته کړه خبره سپورَ
چه رقیب وته ښکنځل کوې زه سوځم جګی جګی بې له ما نه مه زورَ
مستغنی ئې دَ جهان له بادشاهۍ کړم دَ همای تر سیوری بهَ دَه ستا سیورَ
څو دِ توری سترګی توری خاوری ندِی
تل پر مخ عبدالقادره دَ یار ګورَ

---

۱. هر یَو ګل مې دَ ښایست دَ باغ منظور دَی ولی لا می په سمن لګی نظر
۲. ما ته خدای کړه دا چینه.
۳. ډیر عالم خبر شو.
٤. په دواړو نسخو کښ دغسی دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په هر لوری جلوه کوِی دَ یار[۱] البصروا البصروا اولوالا بصار
بې محابا راکره کښېږده قدم ليس في الدار غيرنا ديار
په بد صحبت دَ نبی زوی شه خراب اتقوا من مجالس الاشرار
په ورکَول دَ سر وصال مونده شی ابشروا يا معاشر التجار
طعن و پيغور و ما ته مکړه شيخه! انا عاصی و ربنا غفار
که رقيب وويني له ياره سره قل اعوذبرب ليل و نهار
دَ ځواب څوک دی چه آواز وکاندی لمن الملک واحد القهار
رب ښه يار عبدالقادر ته ورکړ
وقنا ربنا عذاب النار

نه به ستا دَ ښايست[۲] تَل وِی هسی دَور نه به زړه وِی دَ عاشق مدام په څور
چه دا دواړه بقا نه لرِی تيريږِی بيهوده هومره ستم کړې هومره جور
زړه دِ سخت دَی په سختئ تر سخت کاڼی که درست تن دِ مصفا دِی تر بلور
بې جوهره ښايست نه لَری هيڅ قدر دَ شاهانو په لاس بازکښيني نه ميور
چه په بد نظر نظر وکړې اُوبه شم څه حاجت دَی په ما خوار دَ هومره زور
مخ له ياره جار يستل خندل رقيب ته واه واه واه عجب ياری دَه عجب طور
هسی يار عبدالقادر په بخره بيا مونده
چه صورت ئې دَ سړِی، خصلت دَ بور[۳]

اې چه دَ ښايست په باغ کښ گل لرې بې شمارَ هيڅ به دِکم نشِی يَو څو گل ور ځنی مارَ
شونډِی ئې مهره زلفی ښامار ترې جار وتلی بويه سربازان چه مهره اخلی له ښامارَ
ځما و ستا تر منځ د ځما ستا وينا نه بويه نشی په ياری کښ به همار او تمارَ[٤]
سخت دَی دَ نيمگړِيو طبيبانُو ناز تر مرگه مرگ ته غاړه کښيږده دارُو مه کوَه بيمارَ
پاس په بام وَلاړه دَ غمزې ناوک په گرت[٥] کښ زړه به دِ زخمی کا، په دا لاری مه ځه يارَ[٦]

---

۱. مخ په هر نور جلوه گر دَی دَ يار.
۲. حسن.
۳. يعنی پلنگ.
٤. هندی دی يعنی ماته او تاته.
۵. دَ لمر توری په پيښ دَ گوتی منځ ته وائی.
٦. دا بدله مقطع نلَرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې هر ګور وُ له هجرانه افګار — شکر حق را که باز آمد یار
سر و سر کوز له انفعاله کاندِی — چون خرامد بسوی باغ نګار
څوک به لاله دَ یار دَ مخ کا مخی — آن سیه دل کجا و آن رخسار
په موافق دَ محبت شِی عتاب — مشو از جور یار خود آزار
متحیر ئې په لیدو دَ جمال — همه خوبان چو صورت دیوار
خو اتصال دِ دَ عاشق شِی نصیب — خواه در باغ و خواه بر سردار
باغ و شاهد ښه ښه یاران موجود — خیز ساقی شراب ناب بیار
ګوره بیا کله رایشی هغه وخت — که نهم لب بلب شکربار

نور دَ زړه مراد عبدالقادره پرېږده
ګر بیا بی مراد دل این بار

یار هغه چه ګهی مهر کا ګاه قهر — کله کله نوش دارُو شِی، کله زهر
ګاه باران شِی دَ ژوندُون اوبه کا نَوِی — ګهی اور شِی سرې لمبې کا تمام ښهر
که دا هسی یار مونده شِی پطلب کښ — سستی مکړه هم ئې پټ غواړه هم جهر
شپه او ورَځ آه و فریاد سوز و ګداز کړه — له هجرانه روان کړه د سترګو نهر [1]
و عاشق ته دَ یار غم هر ګور ارزان شِی — که مونده شِی په تمام هوس دَ دهر
ګوره څو عالم به ورك څوک به خراب کا — لور په لور دَ فتنو سیند وَواهه لهر
دَ زړه باز به دِ هاله دَ فکر ښکار کا — که بیدار وِی په وروستی په وړومبی پهر [2]
که هر څو عاقل هوښیار خو لیونَی شِی — چه به خوب کښ ور ښکاریږی پریچهر
په ارمان په حسرت لاړل له جهانه — که پرویز وُ که دارا که منوچهر [3]

(ډ)

چه ئې زړه څما سورَی دَ عشق په تیر کړ — تر هغه سوری می مخ دَ اشنا څیر کړ
ستا دَ مخ آفتاب پر وخوت پرې رڼا شوه — چه ئې ستا په تورو زلفو کښ شبګیر کړ
له هوسه په خندا خندا په شا ولاړ — سخندانؤ چه ګل ستا دَ مخ نطیر کړ
چه ئې زړه دَ یار په وصل کښ خوشحال وُ — یَو په سله تر هغه هجران زهیر کړ

---

۱. دا غزل په یَوه نسخه کښ نسته، په دې نسخه کی دا مسرئ ناقصه ده.

۲. په منقول عنها نسخه کی نسته.

۳. په منقول عنها نسخه کی مقطع نلَرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې اوره سوزان اور دَ بيلتانه دى — ځکه ځان هندو وسولُو وته خير کړ
له هجرانه به څه ډار عبدالقادر کا
چه ئې خيال دَ يار د مخ په زړه تصوير کړ

ښبړ دِ بيا هجرانه ډير عالم به غم کړ — کور په کور دِ په دې ملک نوَى ماتم کړ
چه څو کاله مى[1] ټول کړى په خوارى وُ — هم هغه عيش دِ بدل پغم په دم کړ
له پيچونى[2] دِ دَ غم سپاره ښکاره شول — دَ هوس لښکر دِ درست برهم درهم کړ
تور لوگى دَ آه له هَره ځايه خيژى — رڼا ورځ دِ پعالم باندِى تور تم کړ
لکه تا کړه دَ اميد غنچه سبړ تويه — خزان کله په گلونُو دا ستم کړ
بلبلان ئې له فراقه په نارو شول — له دې غمه دِ دَ سبر گردن خم کړ
سن زر سل دَ جدايئ څورلس دَ پاسه — دا غزل مِى په بياض باندِى رقم کړ
نور به څه عبدالقادر له چا خندا کا
تا سبړ کال دَ اشنايئ قدم کم کړ

(ز)

خو خبر نه دِى وگړى له دې رازَ — گڼه بيل حقيقت نه دَى له مجازَ
عارفان چه له خوديه ځان خالى کا — تسبيح اَروى دَ شپيلئ[3] له آوازَ
که په عشق کښِ نسب شرط دَ محبت وَى — دَ محمود مينه به نه وه له ايازَ
امتياز ئې تر منځ حسن را پيدا کا — کنه فرق دَ بد خويئ نشِى له نازَ
چه ئې ونغښته لَمن له خار و خسه — سبرونه شوه په باغ کښِ سر فرازَ
چه آغاز دَ چارى ښه انجام ئې ښه شى — دانا ځکه تل په بيم دَى له آغازَ
زه پدا و خپل مَين ته پيښکښ نه وړم — چه کمى دَ هيڅ څيز نلَرى بې نيازَ
ستا به ساز بې سوزه هيڅ سَره و نشِى — اې ځما دله تمام له سوز و سازَ
سيند خونى، باد مخالف، شپه توره تمه — گوره چرته به شې سر ځما جهازَ
لوَړه تنده رنځ زحمت نورى خوارئ — همگى واړه آسانه دِى تر آزَ
چه خپل يار عبدالقادر ته په نيت ښه وِى
نور ئې کومه انديښنه دَه له غمازَ

---

١. ئې.
٢. دا کلمه که په نون وِى په معنى دَ ډير گوچنى او ذره وشمه شى راځى، او که په ميم وى (پيچونى) يعنى لوړتيا، بلندى.
٣. شپيليه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(س)

ته ور درومه خپل هوا کوَه هوس — تر هغه چه دِ پخوا کړِ یَو په لس
له ازله غم ځما دَ زړه نصیب دی — چه خلاصی می ځنی نِشی یَو نفس
گله تا دِ خدای تازه لَری پباغ کښ — اور په بخره دَ اغزَیوُ دَی دَ خس
ما ژوندون دَ محبت له اوره بیا موند — ځکه سوځم په اختیار لکه ققنس
چه خپل زړه را ځنی ځی نیوی ئې نشم — ستا په زړه به څرنگ مومم دسترس
ساقی زه دَ صافو میو لایق نه یم — هزار شکر که دارو کړې دَ بکس[۱]
په سرو شونډو ئې تور خال دَی چه ښکاریږی — که دا نښتی دَی په شهد وکښ مگس

که وصال عبدالقادره دَ یار غواړې
یَو قدم په دنیا کښیږده بل په نَس

(ش)

خیال ئې چه په زړه کښ دَ رخسار ساتم همیش — ننه په کوگل کښ گویا نار ساتم همیش
بحر په کښتیَ کښ نه ځائیږی سیند دَ اُوښیو — څو به زه په سترگو کښ حصار ساتم همیش
ستا چه خوشحالی کیږی، ځما په خواریدلو — پسله دې به ځان تر خوارو خوار ساتم همیش
عیش منغض شِی په ورتله ځما دَ خلقُو — ځکه له عالمه ځان کنار ساتم همیش
ډیر را باندِی خوږ دی په بَل چا می پیرځو نشی — پَټ ننه په زړه کښ ستا آزار ساتم همیش

خوښ ئې په آواز یم چه فریاد عبدالقاد کا
ځکه ئې دا هسی شان افگار ساتم همیش

(ښ)

دلبر مخ راته ښئِی به هر آئین کښ — که په تور کښ جلوه گر شِی که په سپین کښ
گه په زلفو کښ ځای وکا زړه را کاږِی — گه په سترگو په رخسار او په جبین کښ
کله کله په ترسا کښ مخ څرگند کا — دَ صنعان په دود ئې وران کاندی په دین کښ
په څراغ کښ تجلا وکا پتنگ ته — بلبلانُو ته ښکاره شِی په نسرین کښ
نور او نار ئې دَ جمال جلال اثر دَی — قهر مهر ئې په تریخ او په شیرین کښ

---

۱. راحت زاخیلی لیکی، چه بکس یعني خورا لَږ او نه څه، خوشحال خان وائی:
نورُو حریفانو ډکی ډکی پیالې نوش کړې — ښه چه دَ خوشحال پیاله ئې ډکه په بکس کړه. له موقعه سَره درُد هم جوړیږی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

که اثر ئې دَ لبانو پکښ نه وِی   نه به وُ هونبره خواږه په انګبین کښ
یَوه خدایه عشق یَو څرنګه لوی شی دی   چه ئې ځای نِشی په چرخ او په زمین کښ
ګنج همیش په ویرانه کښ ښخاوه شِی   امانت ئې ځکه کښیښو په کمین کښ
په هر څه کښ ګوره یار عبدالقادره
که دِ نشته شک ګمان پخپل یقین کښ

(ط)

چه صادر شو ستا له لوریه په ما خوار خط   له خاطره ئې اندوه کړ تار په تار خط
معطر له خوشبویۍ اهل دَ مجلس شُو   چه می واکړه لفافه دَ عنبر بار خط
په تحقیق چه نیم دیدن ور لَره یُو سِی   له هِواده چه یار وکاندِی په یار خط
سبزه نه ده چه په مزکه زرغونه شوه   دا دَ خپلوُ راتلو را ستاوه بهار خط
حسن خط دَ ویزارۍ و مخ ته ورکړ   چه ښکاره شو به عذارُو دَ نګار خط
هیڅ زنګی به ئې په هیڅ رومی ونکا   لکه کاندِی په سپین مخ باندی ناتار خط
ستا دَ شونډُو مهره څوک واخلی دلبره   چه ترې پریوت چاپیره لکه تور مار خط
دَ ښایست آفتاب ئې پټ شُو لیدی نشی   چه ئې پاڅیده په مخ لکه غبار خط
دَ ده کبر ستا اندوه ئې له زړه کم کړ
منت کړ عبداقادره په تا بار خط

(ظ)

که هر څو نصیحت ښه وایې واعظَ   بهتر دَی چه ما ته نه وایې واعظَ
عاشقان په عشق کښ کله نور څه اَروِی[1]   و کښو ته وعظ څه وایې واعظَ
نصیحت و لیونی ته لیونتوب دَی   که پاخه وایې اومه وایې واعظَ
په خاطر باندِی می سخت تر کاڼی لګی   پند که نرم تر اوبه وایې واعظَ
لا تر ما په زړه کښ ته باندِی مَین یې   مذمت دَ عشق په خوله وایې واعظَ
په خلوت کښ په خلاف دَواړُو کار کړې   هر چه ته په منبر ښه وایې واعظَ
ستا وَیَل را باندِی ځکه اثر نکا   چه ته نکړې هر چه ته وایې واعظَ
تر ګنډیر دِی لا ترخه عبدالقادر ته
که هر څو ورته خواږه وایې واعظَ

---

۱. عاشقان بې عشقه کله نور څه اَروِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې ما څوک څما له یاره مومی حظ — ړانده کله له گلزاره مومی حظ
دَ یار مخ دَی منور دَ خدای له نوره — کافر کله له دیداره مومی حظ
فقیرانُو ته ښکاریږِی سرې سکروټې — دنیا دار که له دیناره مومی حظ
طالبان دَ دنیا سپی، دنیا مرداره — سپی هر کله په مرداره مومی حظ
نس مگس ریاضت، اور، ور ځنی تښتې — زړه پتنگ، پتنگ له ناره مومی حظ
په مجنون دَ هلکانُو کانِی گل دی — ځو ئې ولی هونبره واره مومی حظ
دَ آزار قدر دَ نورُو څخه نشته — عاشقان دِ له آزاره مومی حظ

خاص الخاص عبدالقادره پرې پوهیږی
عام به څه ستا له اشعاره مومی حظ

(غ)

یَو ځل بیا هغه نگار ولیدی دریغَ — هوسیَ سترگی گلرخسار ولیدی دریغَ
چه قرار ور ځنی لاړ له ډیره غمه — بیا هغه خاطر قرار ولیدی دریغَ
دَ پسرلی گلوُنه وا په باغ او راغ شوی — دَ بلبلوُ پرې چیغار ولیدی دریغَ
په خندا خندا راتلی تنهِ شلیدلی — له مستیَ ئې خپور دستار ولیدی دریغَ
چه له ډیره کبره سَم نه ځی په لارِی — هغه ترک کوږ رفتار ولیدی دریغَ
چه په تله ئې نور څما له سترگو یووړ — ښایسته نور الابصار ولیدی دریغَ
دَ بیلتون ئې اندیښنې له منځه ولاړی — یار له یار سره کنار ولیدی دریغَ
په عاشق باندِی ئې مهر رنگا رنگ کړی — تر نظر ئې رقیب خوار ولیدی دریغَ
چه په هجر کښ ئې حلق څما تریخ کړ — په دوو شونډُو شکر بار ولیدی دریغَ
پاس په زړه باندی می میشت دَ غم لښکر دی — دا لښکر می تار په تار ولیدی دریغَ

دا آرزو عبدالقادر لَری په زړه کښ
چه دَ مرگ پخوا خپل یار ولیدی دریغَ

چه آخر به ځنی درومی سینه داغ — بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ
چه داخل دِی دَ دنیا په خرابات کښ — په وار وار به واړه څښی دَ مرگ ایاغ
تش ساتل دَ ده نصیب نور به ئې یوسی — په دنیا دنیا دار ولی کا دماغ
دَ بلبلوُ غنُدِی گښت په گلو نکا — په مرادره باندِی ناست وِی لکه زاغ
په طلب ئې بادشاه گرزِی گدای بیا موند — که آرام که آسایش دَی که فراغ
په لحد کښ به دَ شمع رڼا نه وِی — مگر یوسې در سره دَ آه څراغ
سرې سرې اُوښی دَ مجنون دِی څڅیدلی — ریژیدلی لاله گل ندی په راغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ نیستیٔ په لاری ځه عبدالقادره
گنُدِی بیا مومې دَ یار دَور سراغ

یَو ځل بیا هغه نگار ولیدی دریغَ — هوسیٔ سترگی گلرخسار ولیدی دریغَ
چه قرار ور ځنی لاړ له ډیره غمه — بیا هغه خاطر قرار ولیدی دریغَ
دَ پسرلی گلوُنه وا په باغ او راغ شوی — دَ بلبلوُ پرې چیغار ولیدی دریغَ
په خندا خندا راتلی تنہیٔ شلیدلی — له مستیٔ ئې خپور دستار ولیدی دریغَ
چه له هډیره کبر سَم نه ځي په لارِی — هغه ترک کوږ رفتار ولیدی دریغَ
چه په تله ئې نور ځما له سترگو یووړ — ښایسته نور الابصار ولیدی دریغَ
دَ بیلتون ئې اندیښنې له منځه ولاړی — یار له یار سره کنار ولیدی دریغَ
په عاشق باندی ئې مهر رنکارنگ کړی — تر نظر ئې رقیب خوار ولیدی دریغَ
چه په هجر کښ ئې حلق ځما تریخ کړ — په دوو شوندوُ شکر بار ولیدی دریغَ
پاس په زړه باندی میشت دَ غم لښکر دی — دا لښکر می تار په تار ولیدی دریغَ
دا آرزو عبدالقادر لَری په زړه کښ
چه د مرگ پخوا خپل یار ولیدی دریغَ

چه آخر به ځنی درومی سینه داغ — بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ
چه داخل دی دَ دنیا به خرابات کښ — به وار وار به واړه څښی دَ مرگ ایاغ
تش ساتل دَ ده نصیب نور به ئې یوسی — په دنیا دنیادار ولی کا دماغ
دَ بلبلوُ غنُدِی گښت په گلو نکا — په مرداره باندِی ناست وِی لکه زاغ
په طلب ئې بادشاه گرزِی گدای بیا موند — که آرام که آسایش دَی که فراغ
په لحد کښ به دَ شمع رڼا نه وِی — مگر یوسې در سره دَ آه څراغ
سرې سرې اُوښی دَ مجنون دِی څڅیدلی — ریژیدلی لاله گل ندی په راغ
دَ نیستیٔ په لاری ځه عبدالقادره
گنِدی بیا مومې دَ یار دَور سراغ

(ف)

دروغجن وعده خلاف — نه دي کا دَ مردیٔ لاف
شاهدی لِی دَ دروغوُ — پخپل ځان باندِی خلاف
نه یَو درنگ دَ یار په کوی کښ — نه سل کاله اعتکاف
دَ کعبې تر طوافونو — ښه دَی لا دَ زړه طواف
زړه په مثل آئینه دی — تن په مثل دَ غلاف

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاله مخ پکښې لیده شي — چه ئې مخ لَرِی تَل صاف
اسمان خونه دَ فقیر دَه — نالی مځکه نمر لحاف
قوت ئې خپل خون جگر وِی — منت نه وړي دَ اجلاف
رگ ئې تار تن ئې رباب وِی — بږَغ ئې تَل دَ یار اوصاف
تل انصاف ورکَوِی بل ته — له چا نه غواړی انصاف
چه په ښه خصلت شریف وِی — هم هغه گڼه اشراف
په نسب چه خوی ئې بد وِی — نسب کله دَی معاف
یَویَو ناف دَی چه نافه شِی — نافه کله شِی هر ناف
ستا قسمت عبدالقادره — نون پیوند نوه له کاف[1]
هاله وشه حرص مکړه
که مؤمن یې په حاقاف

چه قانع په یَوه ځاځکی شِی صدف — قیمتی گوهر ئې ځي په هر طرف
که عزت غواړې قانع پخپل قسمت شه — ورکړه کړه که بزرگی غواړې شرف
بندَول دَ دنیا بند دَ جهنم دَی — آزاده وُ ځکه کښیښول په کف
دَ دنیا خلق می ولیده په سترگو — یَو ئې جمعَ په حرص کا، بَل تلف
چه ژوندُون همیشه نشته پدا څه شو — په حشمت که سلیمان شې یا آصف
چه سړی څربښت په علم په حکمت شی — دَ ځارویو څریدل وِی په علف
که ځوانمرد یې بل آزار مکړه په گلُو — ځان دَ ښو دَ بدُو تیرته کړه هدف
تل له خدایه ترس کوَه عبدالقادره
حق خائف ته دِ وَیَلِی لَاتَخَف!

(ق)

سر او مال می شو تالا په تور د عشق — لا می ندی لاړ له سَره شور دَ عشق
بهایی دَ عاشقانوُ په پیغور دَه — ما منَلَی په تندِی پیغور دَ عشق
دَ ایاز تَلِی محمود کښیښول په سترگو — ننداره کړه گوره زور و شور دَ عشق[2]
څو دَ یار دَ قامت خیال ئې مستی نشِی — په نور څه به نشِی هسک نسکور دَ عشق
له اوله ئې دَ شمع لړمون وسو — له غه پسه پتنگ وسو اور دَ عشق

---

۱. دا مسریَ حل غواړی، کټ مټ ولیکله شوه، په وروسته بیت کښې ح،ق حق دَی.

۲. زور د شور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوګل کښې می زړه ندَی که باور کړې — دَ صورت په خاورُو پټ دَی سکور دَ عشق
پیاده پښې ابلی[1] ته دَ یار په لوری — دَ مجنون غنُدِی به نه وِی سور دَ عشق
که دا ځل له عشقه خلاص عبدالقادر شِی
نوم به وانخلی په ژبه نور دَ عشق

له صادقه مخالف دَی منافق — منافق له منافقه موافق
لیونی و بیدردانُو ته ښکاریږِی — د عاشق قدر په چا دَی په عاشق
دَ عذرا عذار ئې عقل ځنی یووړ — که مجنون شو عذر عشق وُ دَ وامق
شکر نن ئې مِیِن نوم را باندِی کښیښ — که هر څو ددې نامه نه وم لایق
فوقیت په پاس ناستې نه حاصلیږی — کله خس په مرغلرُو وِی فائق
چه به ستا له وره ځم دَ سر په ویره — زه به چیری په ځان نوم بِدم دَ آبق
که طالب یې دَ وصال عبدالقادره
لمړَی لیری کړه له دله علائق

(ک)

خدای دِ راوله ځما یاره ملوک! — بې تا خلاص نه یم یَو دم له درده دوکَ
دَ زخمی زخم ئې ورځ په ورځ خوږیږی — ستا شیتیَ وه شیتیَ عین دَ پړانګ نوکَ
محبت ئې هسی رنګ په یَوَه رنګ کا — چه هیڅ فرق دَ مالک نشِی له مملوکَ
پر یو تلی ئې ورځی تحت الثراته — تر اسمان دَه لا بلنده دَ زړه څوکَ
خدای دِ لاس دَ هغه لیندی دواړه پریکا — چه شیدا بلبل ئې وَویشت په مشوک
دَ کشمشو په لذت به څه پوهیږِی — چه ئې خوله وِی عادت شوې له املوکَ
چه ئې نه وِی حال احوال دَ سالکانُو — څه فایده چه قیل و قال کا له سلوکَ
لکه څوک چه په ویشتل دَ ګلو خوښ شِی — هسی خوښ شِی مشتاقان دَ یار له سُوکَ
چه بې درد دِ خبر دار له درده نشِی
په زور مه کوَه عبدالقادره کوکَ

---

۱. مخفف دی د تلَه یا تلَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(گ)

چه په سترګوُ ځراغ وَوينِی پتنګ ځو وَ نه مرِی ژوندُونه وِی په تنګ
دَ وصال په طمع ژر تر سره تير شِی بې جانانه ورته کال ښکاريږِی درنګ
مرجوښا چه غواصی کا په درياب کښ يا سر بايلِی يا ګوهر راوړِی په چنګ
نام و ننګ به آواره دَ يار په درد کا[1] هر عاشق چه ځه حيا لَرِی ځه ننګ
هغه يار بې رنګه ډير لَری رنګوُنه عاشقانُو ته جلوه کا په رنګ رنګ
له يَوه غمه لا خلاص نه وِی بَل راوړِی نن می زړه کاوه له سرګو سَره جنګ
په دنيا کښ اولياوُ ځان مخفی کړ په خشکه کښ کله ځای شِی دَ نهنګ
په اَړخونو ئې لک شوی غشی ښه دِی نه چه کښيښِی بد کاران دَ چا تر ځنګ
دَ لويانوُ په مدد که چيری تير شې غاښی سخت لرې دَ وړاندِی ټټولنګ
دَ يار ياد لکه صيقل زره پرې صفا که آئينې دِ دَ خاطر ونيوه زنګ
شاه ګدای په اجل واړه برابر شِی چه له تنه ځان دَ تلو وکا آهنګ
چه آخر احوال دَ واړُو سره يَو وِی ځه ناستې په تورُو خاورُو ځه اَورنګ
ډير ئې تا غُندِی ځار کړِی تر خپل سر دِی دا دنيا لکه مجوغنه ته يې سنګ
ځه ئې پاتو شِی دَ ورُوستو ځه به غم کا فراغت په وخت دَ کوچ دورمی ملنګ
شهسواران عبدالقادره تر تا تير شول
ته هم اوس کړه پسِی ټينګ دَ يابُو تنګ

ته که خپله ځهره نلَرې بدرنګَ آئينه په کوُم ګناه وهې له سنګَ
چه سبا ئې دَ ښايست بازار خپريږِی[2] شمع ولی مخ پُټی کا له پتنګَ
دَ بلبلُو آوازُونو دَ ګل حسن مستغنی کړِم نوبهار له راګه رنګَ
بيا طالع را سره روغه کا پوهيږِم يَو زمان چه را سره نه وِی[3] بې جنګَ
چه ئې رشک په سيوره کړِم چه ورسره وِی ترو به ځو ګورِم اغيار دَ يار له ځنګَ
هر چه کړې کوَه يَو دم را ځنی مه ځه[4] ګوره اوس به چرخ ځه پيښ کا له درنګَ
لاس کچکول مسله مزکه درته بس وِی که کچکول مسله نه لرې ملنګَ
ليونی ليونی وائی ليونی ته ليونی دَ دنيا خونه نه کړه ړنګَ
په تاريکه لار باريکه په کمر کښ
فهم کړه عبدالقادره له ګړنګَ

---

۱. نام و ننګ به صدقه دَ يار تر سر کا.

۲. خوريږی.

۳. نه بې.

٤. نصيحت ګڼه يَو دم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ل)

سحر دا آواز می غوږ یوست له بلبلَ		ستا خندا په ژړا کښېِ یستلم گلَ
تر مستیٔ ئې لا لزت دَ خمار ډیر دَی		ستا دَ سترگو مستی بده دَه ترملَ
ښایسته دَ زمانې دنیا پرست وِی		په کوڅه کښ ئې پَل مه کښیږده بې پولَ
په چغلی می ستا په یار مینه زیاتیږی		څو دِ زړه هونبره چغلی کوَه چغلَ
ساقی مَی چه راکوې په قهقه خانده!		زده کړه دا دَ صراحیٔ له قلقلَ
دَ لیدونیو په نظر کښ تفاوت وِی		او که نه وِی جز جداَ ندی له گلَ
په پریشانوُ اندیښو خاطر پریشان شیِ		جمعیت مومی خاطر له توکلَ
چه ستا مخ ورته حاضر وِی گل به گوری		دَ هغه سترگی دِ خدای نکا بې گلَ
دَ مجلس روښنائی ته ئې ته دِ ناست یې		کوم نقصان دَی که صبا کړه ډیوه گلَ

دا دنیا په مثال پُل دَ آخرت دیَ
تیر شه ژر عبدالقادره له دې پلَ

هیڅ خبر ندی له حاله له احوال		غم ښادی مومی سړی له خپله خیالَ
دَ محنت په تصور ملال غمجن شیِ		دَ راحت په فکر مست گرزی خوشحالَ
بندیوان په بند بندی په خوب کښ وینی		چه بادشاه دَ ولایت یم بې زوالَ
تفرج کوَم په باغ او په بستان کښ		هم بالینه می دلبر پری مثالَ
بادشاه پاس په تخت اوده وینی په خوب کښ		چه بندی یم په زندان کښ په څو کالَ
وږَی تږِی خوار خسته په بند کښ پروت یم		کم قوته، بې حجته، بې مجالَ
هغه خوښ په هغه خوب کښ دا دلگیر وِی		دَ ویښوالی حال ئې هیر بې قیل و قالَ
دا غافل عالم همه په خوب اُوده دی		په قیامت به شیِ واقف له خپله حالَ
دا دنیا په مثال شپه ورځ آخرت دی		نیک او بد به ځبله بیل شی بې اشکالَ
دَ نسب دَ قبیلې پرسش به نه وِی		هر سړَی به پوښتیده شیِ له اعمالَ
چه عمل ئې د نیکیٔ وِی خوښ به اوسی		دَ بدکار خلاصی به نه وِی له نکالَ
عارفانُو ځکه هسی ورته شا کړه		چه هوس دَ دنیا ندِی بې وبالَ
له هغې ښادیٔ چه ژر له سړِی درومی		په سل زر بخری غم ښه دَی ځما لالَ

دَ دنیا مینه په زړه کښ لوی جنجال دَی
خلاص کړ ځان عبدالقادر له دې جنجالَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په گلونو آواز ورو کوه بلبلَ! پریشانیږی ستا له شوره له غلغلَ
عقل هوښ عزیز تر هر څه ښندل نشی[١] ته یو څه رنگه ډیر گران یې دَ مل ملَ[٢]
خدای دِ نکا چیری څرخ به دِ په پښو شِی قدم ورو ږده دَ رابیلو په گل گلَ
وَ مطرب ته مینا وایِی وایه وایه دا معنی ئې پیدا کیږِی له قل قلَ
صدقه ئې هم تر پَل عبدالقادر شه
څه قدرت لَرِی چه وایِی له دلدلَ

دریغه دریغه یَو ځل ولیدلَی یار خپل چه ښکاره می کړی وده وته اسرار خپل
نشته څوک چه دلاسې کا دَ غمجنو څوک به څه و بل یَوه ته وائی زار خپل
سرې سرې اوُښی می له مخه په لمنَ ځِی دَ یار غمه راشه گوره لاله زار خپل
چه پرې غم غلطَوم درې می محرم دِی یَو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل
له خزانه به څه ویره څه به ډار کا چا چه توی کړ دَ خزان پخوا بهار خپل
په هر لوری چه می بیایی پسی درومم ما په لاس دَ عشق ورکړَی دَی مهار خپل
که څوک نوم دَ لباسی ږدِی په ما ښائی چه می وران نکړ په یار پسی روزگار خپل
څو دِ زړه هونبره ستم جور و جفا کړه ما بخنبلَی دَی و تا وته آزار خپل
له غلیمه دِ نه غم نه دِ وسواس کا هر چه وسپاری و خدای ته کاروبار خپل
مستعد دَ نظر ته نه یې غافله! دلبر کله دریغ کَوِی له چا دیدار خپل
کل اندوه به پسی شا عبدالقادر کا
مخامخ که ورته ودَری نگار خپل

په دنیا کښ کمال نشته بې زوالَ دَ زوال اندوه کوَه صاحب کمالَ[٣]
د هجران له غمه تریخ لکه بیلتون وُ[٤] ما هرگز لذت بیا نه موند له وصالَ
نمر له تا نه منور شو دا له نمره څوک به میاشت کا ستا له مخه سَره سیالَ
ستا په تلَلوُ می اروا درومی له تنه یَو زمان را ځنی مځه دَ یار خیالَ
چه په هجر ئې ږُوند نشوم په وصال کښ یار ته غټ نه شم کتَی، له انفعالَ
هغه چا چه ینښَی داغ ځما په زړه وُ هم هغه وربانډِی کنبیښو له دسمالَ
که گذر ځما دَ یار په کوڅه وکړې دا پیغام پرې باندِی وَوایه شمالَ
زه که یَو ساعت بې تا نه یم بې غمه تا دِ خدای همیشه خوښ لرِی خوشحالَ

---

١. عقل هوښ عزیز هر څه پر ښندل نشی.

٢. دَ تل ملَ.

٣. جمالَ.

٤. دَ هجران له غمه تریخ راته وصال شوُ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر مَيَن په ډېر ارمان په وبا بيل شوه — خداى دِ را موله بيا دَ غواص[۱] کالَ
تر هر حرف ئې بوى دَ مښکو دَ عنبر ځي
چه ثنا عبدالقادر کا ستا له خالَ

تر نباتو لا خواږه دِي ستا ترخه ترخه وَيل — ډېر دَ پير تر دعا به دِي ستا دَ خولې ښيرې ښکنځل
دَ واعظ په نصيحت مى مينه لا په يار زياتيږى — سرې لمبې دِي نه ډيوه دَه، چه به مړيږِى په پوکل
گوره اوس به ئې تر درنگه دَ عاشق په وينُو سره کا — په دا څه شوکه ئې نن دَ خيال نمريه واغوستَل
کله گل دَى دَ رابيلُو چه دا هسى رنگ ځليږى — وايى وچولى ښکاريږِى تر پريشان پريشان وربل
په لَمن کښې ئې گلوُنه دَ بهار له سيله راوړه — په تارُونو ئې ځما دَ زړه هارُونه وپييل
نه يواځې ځما راز اوُښو يا رنگ دَ مخ رسوا کړ — آه مى لا دَ زړه رازُونه وَ عالم ته ښکارَول
په زيرى کښې به ئې سر عبدالقادر ورته پيښکښ کا
که څوک هسى زيرى راوړى چه نن يار درته لوړَل

ښه شول چه ښه نشول هر چه بد دى له ازلَ[۲] — بد به ستا و بدو ته بد وايىِ لم يزلَ!
هر چه په نسبت ځما و ما وته ترخه دِي — بل وته هغه ترخه خواږه دِى تر عسلَ
کفر که ايمان دَى و عارف وته يکسان دى — واروه که پوهيږِې دا وينا ځما مجملَ
ستا فعل هرگز ندَى خالى له حکمتونُو — ته هغه حکيم يې چه دِ کار دَى بې خللَ
واړه موجودات ستا په هستى باندِى دليل دى — هم دِ په توحيد باندِى تر ما شى تر جملَ
هر څه ته چه گورې ستا جمال به پکښې وينى — تا ئې چه په زړه دَ معرفت ډيوه کړه بلَ
هر څه ته نيژدې يې په قدرت تر هر څه خيره — ذات او په صفات کښې له همه خيرونو بيلَ
تا ته رسيدل د تا په فضل و عنايت دى — کله رسيدلى دِى څوک تا وته په ځلَ
کله سيلاب اَوړى دَ خځلو په بندوُنو — ستا تقدير درياب ځما تدبير لکه خځلَ
هر چه په آخر له هغه کاره پښيمانيږې
مکړه هغه کار عبدالقادره له اولَ

چه دا هسى ځي له باغه په شتاب گل — په بستر دَ راحت ځکه نکا خواب گل
دَ نسيم له تيزگامىِ معلوميږِى — چه به ږدِى قدم دَ تلَلوُ په رکاب گل
چه زلفين په عذارُو خم په خم کا — تر هر خم لاندِى ئې راشِى دَ آفتاب گل
پسى شا ئې لږ و ډير دَ خوبىِ لاف وُ — روبرو کړ ستا رخسارُو لا جواب گل
چه ښکاره ورته سپين مخ لکه خورشيد کا — هغه دم ورته پيښکښ کا دَ مخ آب گل

---

۱. ۱۰۹۷هـ
۲. دا بدله له يوه نسخې څخه را نقل شوه په بله کښې نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورُو پټ دَ سينې داغ لاله ښکاره کړ　　که نه کوم د دې باغ ندی دلکباب گل
گُنُدِی عطر ئې کا ښکلی په ځان پوری　　هم پدا امید ځان وسو د گلاب گل
دَ ريژون ويره کوَه عبدالقادره
ورځ په ورځ پژمرده کيږی دَ شباب گل

(م)

که غمؤنه د دې خپل زړگی ښکاره کړم　　لوی هلک به همه واړه په ناره کړم
دا ځل هسی هجران ندِی پما کړِی　　چه به نوری آشنايیِ دوباره کړم
دَ حسرت دَ اور بَخَرِی را ښکاريږی　　چه دَ شاه دَ تاج دَ لالو ننداره کړم
که پاره پاره ځما دَ زړه په شان دِی　　تسلې دَ زړه په گل دَ هزاره کړم
که وصال مومم دَ يار په بې ننگی کښ　　نام و ننگ به همه واړه آواره کړم
که صبا دَ يار له چمه نگهت راوړی　　گريبان به لکه گل هسی پاره کړم
ساز ناساز دَ عالم اَروم غوږ کاڼه کړم
محبت عبدالقادره بيچاره کړم

چه ځوک بد را سره کا ورسَره ښه يَم　　هم پدا دَ ښو دَ بدُو تور ليمه يم
له هغو می څه اندوه چه په خوی اور دی　　پخپل خوی کښ سوړ او نرم تر اوُبه يم
چه و ما ته ځما عيب پيښکښ راوړِی　　د دې هسی يار له خدايه په غوښته يم
فريښتې دِ غم ځما دَ عصيان نکا　　که مفسد يم که ظالم يم بيا دَ ده يم
نوُر ځما دَی، نار ځما دَ نورُو څه دی　　دَ پتنگو غُندِی خير دَ ځان په سوه يم
په ايرو ئې مخ سپيره شِی چه نفاق کا　　آئينه غُندِی مخ سپينه تور په زړه يم
چيری نه وِی چه به بل مخ وته گوری　　په هجران کښ خوښ دَ سترگو په واته يم
له نور چا کله گِله عبدالقادر کړم
زه خوار کړَی خپلُو سترگو يم خپل زړه يَم

در پسې می خيژِی دم　　له ما مه درومه يَو دم
زه مرده ته می عيسٰی يې　　ژوندی کيږَم ستا په دم
دَ هجران غمونو خوښ کړم　　تر وجوده په عدم
چه دارُو هرگز نشِی　　بد زحمت دَی دَ ندم
ښه آدم تر فريښتو به دَی　　تردد بد دَی بد آدم
دَ بيدارُو په نصيب شو　　ښه دولت دَ صبحدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوري شه عبدالقادره!
که پرې کښېږدې يار قدم

که هر څو دَ بېلتانه له غمه وایم
خپل ژوندُون مې دروغجن ندِی چې پایم
په قد کوږ په تن ضعیف ګوښه نیولې
په مثال لکه ابرو دَ دلربا یم
لوی هلک مې واړه یو ځبله ښَینه
ستا په مینه لکه میاشت انګشت نما یم
دَ پله خاوري مې په قدر تر عنبر دِی
هم پدا چه ستا دَ تَلُو خاکِ پایم
چه حریف دَ خوشحالیه بې وفا دَی
له اندوه سره دایم رفیق پدا یم
دَ خوښیَ نامحرم دِ نه را درومی
نن شپه زه دَ یار له غمه خواپخوا یم
چه ئې واخیسته پرده دَ ګل له مخه
منت بار دَ احسانونُو دَ صبا یم
توری سترګی توری زلفی ئې بلا دِی
اخته کړَی زه هم تا په دا بلا یم
هیڅ تشبیه تمثیل ئې نشته په جهان کښ
نه پوهیږم چه یار څرنګه وستا یم
ستا په حسن سوګند خورم پخپله مینه
چه تر ځان عبدالقادر مَیَن په تا یم

یار مې تله دَ باغ په لورکاندِی پوهیږم
ګل به حسن ځنی پورکاندِی پوهیږم
دَ صبا اثر ئې شته دَی په قدم کښ
نغښتی ګل به دَ باغ خپورکاندِی پوهیږم
چه په دا حسن جمال له کوره وَوزِی
ډیر به وران ور پسی کورکاندِی پوهیږم
چه تور مخی رقیبان تر مخ شا ګرزِی
دَ یار زړه به له ما تورکاندی پوهیږم
چه رقیب ئې مخ ته ګوری زه هم ګورم
دا کتَل مې به شوکورکاندی پوهیږم
هر چه غوږ وِی دَ دنیا په شیرازیُو
زمانه به هغه سپورکاندی پوهیږم
کله زړه عبدالقادر په رضا ورکړ:
ښایسته په زړُونو زورکاندِی پوهیږم

کله زه له بیګانه عالمه زارکړم
زه هم خپل آشنا له خپله لاسه خوارکړم
دَ هر چا خبری وړم دَ ده له مخه
په عالم کښ ئې بې قدره بې وقارکړم
چه په څنبل دَ خپلُو وینو سرخ رو ګرزم[1]
څه منت به دَ دونانو دَ دنیا کړم
چه په وازه خوله مونده شِی مه ئې وینم
که صدف غُندِی حاصل در شهوارکړم
که ښادیَ دَ جهان واړه ځما شِی
زه به واړه دَ خپل یار له غمه ځارکړم
خار بندی مې دَ ښو کړه ترې چاپیره
ګنُدِی خیال دَ یار په سترګو کښ حصارکړم

---

۱. کیږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه ئې رنګ په لړ ډېر ګرم بادنو لېږی[۱] ځه امید به دَ ژوندُون په نوبهار کړم
دَ پیوند ګله دِ هیڅوک له ما نکا محبت له خپله ځانه هم ویزار کړم
چه بې تل عبدالقادر په ورکښې پروت دَی
عاقبت به ئې مَیَنو سره شمار کړم

چه می شا کړه و ښادَیُو ته ښاد شوم چه دَ زړه مراد می پیښ په مراد شوم
اوس څه غم نه کړم له غمه بې غم ګرزم راضی من چه دَ ازل دَ ویش په داد شوم
چه می طمعه دَ دنیا ور ځنی پریکړه هغه کس که کیکاوس زه کیقباد شوم
ځان بازید بولی کارُونه دَ یزید کا که شیخانُو ځکه زه بې اعتقاد شوم
خدای می بیا پکښې بندی مکړه تر مرګه احتیاج عظیم زندان وُ ترې آزاد شوم
هم ئې ځان له غمه خلاص کړ هم نیکنام شو ډېر مَیَن په وروستنی ضرب دَ فرهاد شوم
باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ
شګفته لکه غنچه په دغه باد شوم

مخ دِ لکه نمر دَی درته ځیر کتَلی نشم ځکه ئې دَ مدح تر عهده وتَلی نشم
زړه می ئې غلبیل کړ دَ هجران په ناوکیو راز پکښې دَ یار دَ محبت ساتلَی نشم
اوس می په معنو کښې ښه مَیَن دَ سترګو کسی کسی به دَ خلقُو په وَیَل ایستلی نشم
زه ئې دَ زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم بې ئې دَ زلفینُو په رسَئ ختلَی نشم
بند ئې دَ حواس په پنجره زه عبدالقاد کړم
زړه می پرواز غواړَی ولی اَلوتَلی نشم

له دې ورُوسته به و کل هوس ته شا کړم خو یکلخته به غموُنه دَ اشنا کړم
پخپل یار پسی به زه شم لیونیه دَ دنیا ودانه خونه به تالا کړم
چه په مرګ سَره له چا نه جدا کیږِی په ژوندُون به ئې له ځانه زه جدا کړم
نه به مخ په آئینه بیا برابر کړم نه به تور اوربل په ږمنځ سرَه صفا کړم
نه به ښې په فلیل سَره کړم غوړی نه به نوره خوشبوئی په ځان لګیا کړم
نه به سترګی په رانجه کړم نه به پان خورم نه به مُهر آویزاند په اوربل بیا کړم
شرمنده به په ماتم کښې بنفشه کړم په ماتم کښې به نه دې غنُدِی خندا کړم
راته وایه دا بیان عبدالقادره
چه دَ خوږ خاطر دمه په وَیل ستا کړم

---

۱. توریږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هر څه کښې ننداره دَ هغه مخ کړم — ځکه نور عالم غمؤنه کا زه سخ کړم
له اندوهه می لړمون شو ډک په وینو — دَ بلغم په ځای می وینی ځي چه اَخ کړم
نفس شیطان لیونی سپی را پسې شوی — مگر ستا توفیق رفیق شِی چه ئې چخ کړم
خو تاوده دَ محبت لَرم په زړه کښې — نور له واړُو غیرُو چارو سوړ سمخ[1] کړم
په دا راز عبدالقادره څوک پوهیږی
چه ښکنځل درته کوَم در باندِی مخ کړم

محبت چه دَ مجنون په نامه یاد کړم — له غه پسه ئې دَ یار په وصل ښاد کړم
خاص بنده خطاب ئې هاله و ما راکړ — چه دَ دوو کَونو له بندَ ئې آزاد کړم
آئینه له بد گوهره کانړی نشِی — بیهوده و تیره دلُو ته ارشاد کړم
چه می وکړه په مثقال په خروار اخلِی — زه به څرنگ خوشحالی په هسی داد کړم
دَ گنډیر له ونی کله څوک خواږه خوری — دَ وفا امید به څه له بدنهاد کړم
کنُدی بَخت می دَ دلبر دَ زلفو ږمنځ کا — که فلک ټوکرې ټوکرې لکه شمشاد کړم
تا خوږ کړَی یم هم ته می به دارُو کړې — بې لتا نه و نور چا وته فریاد کړم
چه سهار سهار راځِی دَ یار له لوریه — دَ غمجن خاطر دمه په هغه باد کړم
خپل مراد می دَ مراد تر منځ حجاب شُو
نور به ترک عبدالقادره خپل مراد کړم

زه دِ تل وینم دَ خوږ خاطر مرهَم — بې تا یَو زمان خلاص نه یم له المَ
په راتله دِ لکه گل شگفته کیږم — بړبړ رایشه آشنا صبا قدمَ
دَ عیسٰی په دم به مړ سړی ژوندَی شو — مړ زړه بیا مومی ژوندون د تا له دمَ
دَ مهجور تر زندگیه مرگ بهتر دی — که ستی ستیه کیږِی نده گرمَ
لکه وار دَ ښادیَ ځِی دَ غم هم درومی — په محنت کښې زړه هر گز مشه درهمَ
دَ یار غم په معنی غم ندی ښادی دَه — ما دِ نکاندِی خدای خلاص دَ یار له غمَ
دَ دنیا دولت په مثل لکه باد دی — کله مخ کا کله څټ کاندی له همَ
نه خوښی کړم دَ احمق سړی له مدحِ — نه می زړه مومی اندوه دَ ده له ذمَ
دَ زلفینو تر حلقو دِ عذار وینم — که نسرین دِ دَی په زلفو کښې صنمَ
مکړه خدای عبدالقادر چه په پیغور به
دَ زړه مینه کا له خپله یار کمَ

چه نیولَی ئې دَ مینی په تاوان یم — ځکه هسی رنگ بهتر تر درست جهان یم

---

۱. سوړ سمخ یعنی بلکل یخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عاقبت به دَ یوسف غُندِی عزیز شم — چه بندِی دَ یار په څاه د زنخدان یم
دَ خپل یار سرو سامان واړه څما دی — غم ئې کوم دَی که بې سرو بې سامان یم
چه پرتو ئې دَ ښه مخ را باندِی وشو — لکه لعل قیمتی دَ بدخشان یم
دَ حریرُو په کاغذ دَ سرخئِ میم دَی — که ئې خوله دَه و تحقیق ته ئې حیران یم
ستا له لاسه کل داغُونه راته بس دِی — مستغنی له تماشې دَ گلستان یم
خدای می خپل بانه دَ دوو سترگو نشتر کړ — که بې تا دَ بل و مخ ته نگران یم
که دَ مځکی غُندِی کوز په تواضع یم — په همت تر واړُو پاس لکه اسمان یم
دَ عوامو تر نظر لکه گدا شوم — و خاصانُو وته شاه دَ کُن فکان یم
نا آشنا دَ نا آشنا په قدر څه زده — که و نور خلقو ته سپک و یار ته گران یم
ناپوهی تر هوښیارئِ راته ښه شوه — نه پوهیږم چه هوښیار یم که نادان یم
یَم وَیَل په طریقت کښی کافری ده — دَ یَم یَم په قافیه راوړل پښیمان یم
دَ سخن خوبی همه لرَم موجوده
زه عبدالقادر محتاج دَ سخندان یم

دا گمان له دله وباسه همدمَ — چه بې تا به سترگی وچی کړم له نمَ
په ژړا ژړا می لؤند دَ سر بالښت شی — چه می اُوښکی موج وهی دَ زړه له یمَ
پدا حال می که گذر په چمن وشی — مستغنی به کړم گلوُونه له شبنمَ
که په ورځو زیست روزگار کوَم له خلقه — درسته شپه می سرکار دَی ستا له غمَ
چه ښکاره په درست[1] وگړی کښی ځان سوځی — راښکاره شوه دَ ستئِ اندیښنه کمَ
رگ او پلې می خالی ندی ستا له درده — دَ پرهار غنُدِی خندا کړم له عالمَ
لکه کانې هر ذره له اوره ډک دی — هسی سر تر پایه ډک یم له المَ
لا یَو داغ می په زړه روغ نه وِی بل کښیږدی — آه فریاد دَ جدایئِ له ستمَ
خلاص به نشې په ژوندُون عبدالقادره
اندیښنه ئې شوه دَ تا له عمره سمَ

چه مَیَن په پری وشمه جانانه یم — ځکه سر لکه مجنون په ویرانه یم
نه خپلوی له چا کوَم نه می څوک خپل دی — په عالم کښی له عالمه بیگانه یم
ظاهر بین ئې په ظاهر صورت غلط شو — په باطن په خاورُو پټه خزانه یم
ځای می پاسه دَ بادشاه دَ سر په تاج دی — پریوتلی په ډیران دَ دُر دانه یم
دَ دې بزم دَ مجلس تاوده په ما ده — هم ساقی یم هم شراب هم پیمانه یم
په سینه دَ خپل مقصود په لور ښوریږم — په مثال دَ وزر سوِی پروانه یم

---

۱. په ډیر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرابات دِ خدای وادان لرِی تر ډېره — په وَیَل دَ ده له فیضه رندانه یم
بې نائی کله آواز خپریژی له نیه — واړه عشق ئې وَیَوِی زې بهانه یم[١]
په ژوندُون عبدالقادره کور ویران کا
ډېر پدا خصلت مَیَن دَ دیوانه یم

چه تل هسی په هوس په بې غمی یم — اقرار شوَی دَ خپل عقل په کمی یم
سړیتوب که په سیرت وُ لما لاړ شو — آدمیت که په صورت دَی آدمی یم
که په فضل ئې کار وسپاری غم نشته — که په عدل مې سپاری جهنمی یم
دَ هجران په لمبو سوَی یم فریاد کړم — ما معذور لرَی عالمه اَلمی یم
اهرمن چه لاس ور وړِی گوتی ئې سوځی — بادشاه شوی زه دَ فقر په غمی یم
دَ معنو په ملک پارسی عربی نشته — کوم نقصان که عرب نه یم عجمی یم
کله زه عبدالقادر دَ شعر لاف کړم
مرثئې دَ تللَیو وایم ماتمی یم

محبت ځما بادشاه زه ئې غلام یَم — سر فراز ئې په خدمت سهار ماښام یم
په یوه کاته ئې سل شرفه مومم — ځکه هسی تر هر چا بلند مقام یم
چه په بوی ئې دَ مستیِ چرخ څرخیږی — امیدوار لتا ساقی دَ هغه جام یم
یَوه ورځ می به په حال ترحم وشی — په امید دَ صافو میُو دُرد آشام یم
پرینښووَل دَ خپل خواهش کمال دَ عشق دی — رضامن دَ عاشقیَ په کام ناکام یم
اُوم کباب دَ اور په تاو ژړا فریاد کا — که دَ عشق له اوره آه وکړم لا خام یم
چه شفیع می دَ گناه خیرالانام دی — غم می نشته که هر څو شرالانام یم
هر غزل می مبرا دَی له تکلیفه — په ساده پښتو وَیَل شیرین کلام یم
دورغجن ورته خپل ځان نیولَی نشِی
به رشتیا عبدالقادر تیره صمصام یم

په خاطر کښی هونبره درد لَرم که آه کړم — اور په پوری په خرمن دَ مهر و ماه کړم
عشق خلعت دَ غلامیَ دَ شاهیَ راکړ — له اوله ئې مرئی آخر ئې شاه کړم
دَ مخ نور ئې لکه نمر دَ مخ حجاب شو — کښلی مخ ته ئې نظر په کوُم نگاه کړم
هیڅ عجب په باد کښیښول دَ جهان ندی — چه نظر پخپل وجود پخپله ساه کړم
هدایت به ځما څرنگه څوک کاندِی؟
چه په سَمَه لار کښ خپل دلیل گمراه کړم

---

١. واړه عشق می وَیَوی زه بهانه یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا چه زلفی په سپین مخ کړې خم په خم — په خاطر باندِی می بیاېږدې غم به غم
عاقبت عاشق معشوق، معشوق عاشق شِی — ښه چه زه او ته په عشق شوُو سم به سم
په معنی کښ سخاوت ندَی امساک دی — هر چه ورکړه ډېر په ډېر کا کم په کم
لکه حسن دَ دلبری روز افزون دی — هسی عشق ځما زیاتیږِی دم په دم[1]
که دِ زړه دَی چه دَ زړه غنچه دِ وا شی — اورَوه له دواړُو سترگو نم په نم
په هر ځای باندِی چه کښېنم لاله زار شِی — چه می ډېر په سترگو دروِمی دم په دم
ځما دم دَ یار له دمه وابسته دَی — چا وې دا چه تاړه نشِی دم په دم
هم په ویر هم په سرود عبدالقادره
کور په کور دَ عشق نارې دِی چم په چم

چه منظور دَ یار صفا جبین لَرم — زړه پدا له نیک او بده سپین لَرم
کام ناکام ځما په طبعه برابر شو — په ترخو سَره تل کام شیرین لَرم
دَ حسد له خویه هسی رنگه خلاص یم — عار راځی چه له شیطانه کین لَرم
په ویل وچولی غم یوسم له غمجنو — له هر څو ننه خاطر حزین لَرم
په ظاهر و ظاهر بین وته مقهم یم — په باطن براق دَ تللیو زین لَرم
دُر ریزی کړم په صفت دَ یار دَ لعلو — کلام ځکه هسی رنگ رنگین لَرم
نسترین دَ باغ ځما په سترگو خار دی — چه په کور دَ یار دَ مخ نسترین لَرم
په خیال خیال په شیوه ځِی په سترگو مشه — تل پدا دعا آمین آمین لَرم
که په بخت عبدالقادر نازیږم ښائی
که دَ تا غُندِی نیازمن نازنین لَرم

چه له حاله دَ وگړی خبردار شوم — له همه وُ په زړه بیارته په ډار شوم
ورځ په ورځ می له جهانه زړه سړیږی — په دریاب کښ له دریابه په کنار شوم
چه پخوا عمر به ما پرې افتخار کړ — په هغو واړُو کارونو شرمسار شوم
ځان می خلاص کړ دَ دلبرُو له نازونو — بس کړه ډېر ئې دَ نازونُو خریدار شوم
په تندی ئې لاس څکوم له شفقته — اوس می کښېلی لکه زوی زه لکه پلار شوم
معنوی ښایسته غواړم که ئې مومم — صورتی دَ زړه زحمت وُ ترې ویزار شوم
چه بې غمه نشته څوک عبدالقادره
ښه چه زه په غم دَ مینی گرفتار شوم

---

۱. دلته دم په دم یعنی گړی په گړی، په ورُوستَنِی بیت کښ دم عربی دَی یعنی وینی تر هغه ورُوستنی بیت کښ دم په معنی دَ ساه دَی چه مطلب ئې ژوندُون دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجب خوښ په خوب اوده وم دَ عدم
نه می غم وُ دَ خوښۍ نه دَ غم
یا وحوش وَی یا طیور یا بل اشیا وَی
کشکه زه نه وَی پیدا بنی آدم
یا می مرگ په هلکوالی وَی چه خلاص وی
ومی نه لیدَی دا هونبره ډېر الم
نه اول شوم نه دوهم شوم نه دریم شوم
څلورم بویه دَ حق فضل و کرم
چه مخلوق ئې کړ آدم له ما وطنه
روح ئې کړ له خپله روحه پکښ دم
له اوله ئې مسجود دَ فریښتو کړ
په تکریم دَ ''کَرَّمنَا'' شو مکرم
و جنت ته ئې روان په ډېر اعزاز کړ
پر پریوان ئې کړ انواع انواع نعم
بیا شیطان ئې وسوَسه وَروسته زړه ته
په وَیَل ئې دَ غلیم وَخوړ غنم
دَ جنت جامې ئې والوتې له تَنه
بې لباسه شو برمنډ په هغه دم
له جنته ئې بیرون په درد او دوک کړ
دَ ''عصیٰ آدم'' ندا شوه په عالم
ده دَ زړه له سوزه دا ناره وَهَله
هم ئې دا ناره دَ زخم شوه مرهم
چه نسبت ئې کړم وتا وته ویرېږم
خو هم ما وکړ په ځان باندِی ستم
هیڅ حجت له خپل باداره سَرَه نشِی
گرم ئې ته عبدالقادره یار ناگرم

نه پوهیږم چه دا وینښ یم که خواب وینم
چه دا هسی رنگ کاروَنه حجاب وینم
پلار و زوی وته خبری په نرمی کا
زوی و پلار وته په قهر و عتاب وینم
په امید دَ مال و ملک چه میراث شی
دَ مور پلار له مرگه زوی کامیاب وینم
چه مقصود ئې تر منځ ووزی غلیمان شی
محبت پخپل مقصود دَ احباب وینم
واژگونه چاری په دهر کښ لیدَل شِی
محتسب کره ښیبنه دَ شراب وینم
په ښی لاس پیاله دَ میو مَی نوشی کا
په کیڼ لاس کښ ئې دَ فقه کتاب وینم
که قاضی دَی، که مفتی دَی که خطیب دی
دَ همه وُ کره چنگ و رباب وینم
تولا تبراء طمع ځنی یووړه
عالمان دَ کافرانو به باب وینم
که پخوا فضل په علم او په تقوا وُ
اوس ئې فضل دَ دنیا په اسباب وینم
دَ دوزخ په لور که تله په معصیت شی
تر کافر دَ مسلم تله په شتاب وینم
خوږې صافی اُوبه نه څښی په کور کښ
تشنگان روان په لور دَ شراب وینم
که پخوا حاکم شبان خلق رمه وه
په دا دَور ئې لیوه یا قصاب وینم
لور په لور ئې کړې دَ ظلم لمبې بلی
پکښ زړونه دَ مظلومو کباب وینم
هیڅ ئې نزده چه انجام به ئې په څه شِی؟
په بدیو کښ دَ خلقو جواب وینم
شکر شکر چه لا وَر دَ توبې وا دَی
دَ مشرق په لور خَتل دَ آفتاب وینم
سامعان ئې آمنّا و صدّقنا کا
ستا گفتار عبدالقادره صواب وینم

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شو که ظاهر لب خندان لرم — زړه دَ جدایئ پہ اور بریان لرم
تود لوگی دَ خولې اُوښی دَ سترگو سرې — دواړه پدا حال باندِی گواهان لرم
سیم و زر می زړه او مخ غنی یم پرې — لعل او دُر دَ یار لب و دندان لرم
زړه می دَ دلبری دَ جانان دَی ځان — زه خود له جهانه زړه اوځان لرم
لږ قهر چه وکړې هم اُوبه شم ترې — کله زه ناتوان دَ قهر توان لرم
څو پکښ پراته دِی دَ یوسف غُندی — ډک له کښلیو ښاه دَ زخندان لرم
هونبره پرتې ندی چه ئې وشمارم — ستا گلې په زړه چندان چندان لرم

کیست که این حلقه بدر میزند؟
خوار خټک یم سر پدا آستان لرم

شکر شکر چه نه خان یم نه امیر یم — نه بادشاه دَ ولایت نه ئې وزیر یم
نه قاضی یم نه مفتی نه محتسب یم — چه بډیو رشوتونُو ته دوگیر یم
نه مشرف نه کروری[1] نه فوجدار یم — نه عمال دَ چا دَ ملک نه دَ جاگیر یم
نه دعوه دَ ملایئ نه دَ شیخئ کړم — نه دعوا کړم چه صوفی صافی ضمیر یم
نه بنگی نه شرابی نه قمار باز یم — نه ټگی کړم نه رهزن نه غل کاسیر یم
تونگری دَ زړه لرم دنیا می نشته — سر سایه زکوة می نه وزی فقیر یم
قلندر یم په ساده سپینه جامه کښ — نه په فکر دَ درم او د نانیر یم
په ظاهر خندا هوس کوَم له خلقه — په باطن کښ گرفتار دَ ځان په ویر یم
قناعت صبر هر ځای راته گلزار کا — گویا ناست لا په کابل لا په کشمیر یم
یَو لیدَل دَ کښلیو کړم ښه آواز اَورم — خدای می وبخښه اقرار پخپل تقصیر یم
که کرم را باندِی کا جنت می ځای دی — که حساب را سره کا اهل سعیر یم
خوشحالی می په دیدن دَ کښلیو کیږی — چه ئې نه وینم یَو دم پسی زهیر یم
په آواز می ئې د زَړه پرهار گانړه شی — مَیَن ځکه دَ رباب په بم او ځیر یم
په هر ځای چه قدم یښَی ښایسته وِی — مینه دار په هغو خاورُو تر عبیر یم

خدای می روغ عبدالقادره ځنی مکړه
چه زخمی دَ خپل مَیَن دَ عشق په تیر یم

مهر ځما دَ خپل صنم مشه ځما له عمره کم — مشه ځما له عمره کم، مهر ځما دَ خپل صنم
غواړه گرزه عرب عجم، نشته ځما دَ یار نښان — نشته ځما دَ یار نښان، غواړه گرزه عرب عجم
واړه په ما دَ یار ستم، شهد وشکر نبات لگی — شهد و شکر بنات لگی، واړه په ما دَ یار ستم
زلفی په مخ کړه خم په خم، کښښینه و ما ته مخ په مخ — کښینه و ما ته مخ په مخ، زلفی په مخ کړه خم په خم

---

۱. کرو په پښتو دَ مځکی دَ پیمایش انداده دَه، دا کلمه به له دغه اصله جوړه شوې وِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمرگذرکا دم په دم، لويه ولجه[۱] دی دا زمان   لويه ولجه دَی دا زمان، عمرگذرکا دم په دم
وکړه په خوار ختېک کرم، شمار ئې په کشتگانُو کړه
شمار ئې په کشتگانو کړه، وکړه په خوار ختېک کرم

(ن)

پرې مي بِدَی چه ژاړم شپه او ورځ لکه باران   گل غنُدِی ريژون کا په وار وار کښلي ياران
ښه دي پوهيدلي چه آخر به خاوری کيږی   ځان په ژوندانه کا توری خاوری خاکساران
تا چه پخپل عمر شپه دَ درد ليدلې نده   ځکه دِ خندا شِی چه ذکر وکا افگاران
مرگ ئې رغيدن دی دَ دارو زيرمه ئې مکړه   خوښ په ناروغی دِی ستا دَ سترگو بيماران
وخت دَی که څه وکړې بيا به وايې وار به تير وِی   تل به هسی نه وِی دَ عمر باغ ودان
کله پخپل ځان باندِی پيرځو د سَړی بد وِی   څوک شوه له ازله نيکوکار، څوک بدکارن
هر چه يار ئې نه وِی پخپل کور لکه غريب وی   ناست په خپل وطن کښ مسافر وِی بې ياران
هيڅ ملامت ندَی که فرياد عبدالقادر کا
هړاند ئې دِی په زړه دَ يار دَ زلفو تور ماران

هيڅ عاشق به ترې بيا نمؤمی امان   عشق پيغور دَی سَره دواړه توامان
چه به ستا په نصيحت و يار ته شا کړم   له زړه ليری کړه ناصحه دا گمان
چه له کښليو له ليدنه ماړه نه شوو   هر چا وړَی دَی و گور ته دا ارمان
ښايسته دَ مځکی مخ دَی په خوبانو   که په ستوريو حسن زيات دَی دَ اسمان
نن ئې وې چه سبا راشه خوله به درکړم   مدد گار شې بخته! بيا مشه پښيمان
که به وڅکوې لَمن ځما له لاسو   په قيامت ځما لاسُونه ستا دارمان
تير وی تير راتلونی نه وی[۲] لا راغلی   عاقلانُو ته دنيا شوه د ارمان[۳]
دَ سامان دَ سر انجام فکر ئې نه وی   نه سامان دَ بې سامانو دَی سامان
دَ يار درد عبدالقادره دَ هغو دَی
چه هرگز ئې فکر نه وِی دَ درمان

ښايسته چه په خندا کاندی دندان سپين   تويَوِی له سپينی خولې در و مرجان سپين

---

۱. دا کلمه کټ مټ وليکله شوه.

۲. نوی.

۳. دا زمان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر سپین مخ پوری ئې تور لکه لونگ شي — که هر څو رابیل چنبیل وي دَ بستان سپین
که دَ زلفو په سیاهی جهان تیاره کا — په جبین لکه سبا کا بیا جهان سپین
په جمال به ئې دَ یار سترگی بینا شي — که یعقوب غنُدی کا کسی په هجران سپین
سپین واله نشي دَ زړه په سپینه بډیره — په سپین والی به دَ نمریو نشی ځان سپین[1]
تور بورا دی په گل ناست عبدالقادره!
که ئې ینبی دَی تور خال په زخندان سپین

شکر شکر بیا یَو ځای شول مَیَنان — رو سیاه شول پدا منځ کښ رقیبان
ساقی دریغ دَ پیالې نکاندی له چا نه — تر محروم شول خود بخود بې نصیبان
په منبر باندي به سرې لمبې شي بلی — که یَو راز دَ عشق بیان کا خطیبان
چه په رگ می گوتی ږدي گوتی ئې سوځي — ځما رنځ به څرنگ مومی طبیبان
نن باغوان دَ باغ گلوُنه واړه ټول کړه — دَ زړه سود به په څه کا عندلیبان
لبیبان دَ دنیا واړه لیونی دي — لیونیو ته ښکاریږی لبیبان
دَ ژوندُون جهاز به غرق دَ فنا سیند کا — که په ځان ئې نوح نبی شی کشتئ وان
د دنیا په ودانی عبث منبود کړې — عمارت په سرای کښ نکا غریبان
دَ سوارئ زیرمه کوَه عبداقادره
په هر لوری ډنډورې کا نقیبان

نمر سپوږمئ، مزکه اسمان — ځان په ځان بځان حیران
اُوبه سر وَهی له کاڼیو — شپه او ورځ کاندی فغان
لړمون سوَی د آتش دَی — باد هم گرزی سرگردان
چه نښان ئې مونده نشي — څوک به مومی بې نښان[2]

نه پوهیږم مخ ئې گل دَی یا لاله دَی یاسمن — یا حل شوی په یو ځای گل دَ لاله دَی نسترن
دا ئې خوله ده که غنچه دَه که میم کښلَی په سرخی دی — دا ئې سترگی که نرگس دی که هوسئ دی دَ ختن
دا ئې زلفی که سنبل دی که ښامار په چندڼ څوړند — دا هلال دی که لیندئ ده که ابرو دَ سیمین تن
دا ئې شونډي دی که لعل یا یاقوت دي که مرجان دی — سیب دَی دا که ناشپاتی دی دَ بخت ستوری که ذقن
دا وینښته دی که ئې ملا دَه، که ځما دَ خاطر فکر — دا دَی قد که صنوبر که چنار سبر دَ چمن
دا شراب دي په پیاله کښ که یا دي دَ ځگر وینی — دا کباب په اور وریتیږی که ورد رومی شی سوختن

---

۱. په سپین والی دَ نمریو به نشی ځان سپین، یعنی په سپین والی دَ کالو.

۲. مقطع نلَری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نثار شِی دَ گوهرو که دَ مښکو دَ عنبرُو
که صفت عبدالقادر کا دَ خپل یار نازکبدن

(و)

دنیا دار په سپیُو بولی یا په خرو — ته پرې ولی هونبره مینه کوې ترو
عاشقان دَ یار په مخ په شونډُو مست دی — مستغنی دِی دَ جهان له سپینو سرو
ځما یار په خوب اوُده دَی چه ویښ نشِی — په پیاله کښ ساقی مَی تویَوه ورو
عام عالم وته بې بال و پر ښکاریږی — لا مکان ته عاشق ځِی دَ عشق په پرو
توکل ځما په خدای نه په طاعت دَی — شیخه تازده، ستا طاعت زده ستا اسرو
په شامت دَ دیو سړیُو باران پریږده — شکر دا چه اور نه ووری له اورو
بې عمله به دِ ښه په چا و نه شِی — نه په ورُونږ، په پلارونو، نه په ترو
چه دَ خدای په یاد مشغول سړی هغه دِی
دا غافل خلق حساب دِی په خرومرو

غره مشه دَ دولت په بام ختو — هر زمان ئې ویره کړه دَ پریوتو
ډیر ئې هسک کړه بیا ئې وَویشته په مزکه — هسکوَل دَ چرخ په نیت دِی دَ ویشتو
لا لمړی وزر پیدا دَ محبت کړه — که اسمان ته قصد لرې دَ الوتو
چه ئې مینه دَ ښه مخ په زړه کښ نه وِی — دَ هغو مخُونه ندِی دَ کتو
چه رِندې نشوې دَ یار په بیلتانه کښ — خوښ یم اوس دَ دواړُو سترگو په وتو
بډایی په قناعت شِی نه په زرُو — سپین واله بویه دَ زړه نه دَ ویښتو
خان[1] خوږه کړه تر پارسی عبدالقادره
که پخوا وه ترخه ژبه دَ پښتو

دا چمن به تل زیبا نه وِی په گلو — نه به تل باندِی غوغا وِی دَ بلبلو
نه به تل سروی سرسبزه وی په باغ کښ — نه به تل چنار زر ویش کا په منگلو
نه به تل نارې سورې وِی دَ مستانو — نه به تل هسی په جوش وِی خم دَ مُلو
نه به تل عبدالقادر موشکافی کا
نه به تل جهان خوشبوی وِی په کاکلُو

---

۱. مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان خټک دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا موندلَی دَی نارې وهی هُوهُو   څوک طالب، ځنی پوښتنه کا کوکو؟
عرشیان ئې پرسش کا له فرشیانو   فرشیان پسی هم گرزِی په سوسو
دَ دویۍ خبری مه کوَه مطربه!   په نغمه کښ یَویَو وایه نه دو دو
چه راغلَی له عدمه دَی وجود ته   آواز یَو تر بل کَوِی چه به ځوځو
دَ ځوانۍ شاهین یاغی شو را به نشِی
که فریاد عبدالقادر کاندِی قوقو

ستا شونډانُو بازار سوړ کړ دَ شکرو   هم دِ غاښو قیمت لَږ دَ مرغلرو
نه په زور په لاس کښیوزی نه په زرو   خدای دِ نکا څوک مَیَن په زورَورو
دَ مار خواړی[1] په فریاد پوری خندا کا   ده لا درد لیدلَی ندَی د ښنبرو
توِلَول، کښیښهوَل دَ زرُو بنځی کاندی   وُرکوَل بازل ئې خوی خصلت دَ نرُو
چه ژوندُون ئې وابسته په سرو لمبو دی   عاشقان دِ په معنی دَ سمندرو
مخ ئې گنج دَی دواړه زلفی ئې مارُونه   سربازان به گنج آخلی دَ اژدرو
چه له یار سره واصل بدای هغه دَی
خدای شمار عبالقادر کړه دَ تونگرو

هم له بدو سَره ښه کړه هم له ښو   دَ ښو بدو له غمونو شه پڅښو[2]
خاکساری لیری کَول دِی دَ خودیٔ   نه چه کیږِی خاکساری به خاورو مښو
په جهان چه زلزله دَ حوادث شته   تر قصرونو جونکړی ښې دِی دَ وښو
د خیمو میخونه وکاږه فراشه!   فریادونه درته کا جرس دَ لښو
مرگ له تندی په مذهب ځما بهتر دی   نه ژوندُون دَ دون همتو په اوبو[3]
خرخښې دِ سر له سره ژوندون را کا   زه قربان شم یاره ستا تر خرخښو
کشکی زه دِ دَ اُوږدو زلفویو تار وی   چه همیش می یښَی سروی ستا په پښو
هسی راز توبَری می مات دَی په خاطر کښ   چه عاجز ئې طبیبان شول له وکښو
دَ خپل زړه په تخته کښه عبدالقادره
په کاغذ دَ عشق وَیل ندی دَ کښو

راته څه وایې چه وایه زړه دِ چا یو‘   بې تا څوک دِی ما لیدلِی وایه تا یو‘؟
په ژړا ژړا می زړه له کښلیو خلاص وُ   په خندا خندا ئې نن را څخه بیا یو‘

---

۱. یعنی مار خوړلَی.

۲. دا کلمه حل غواړی.

۳. دَ دون همت په اوبو څښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه دَ عشق جمال جلوه وکړه عالم ته — تر مقر ئې دَ منکر خاطر پخوا یو،
دلبرۍ ته به ښکاره درځم زاهده! — بیا به وایې چه ئې زړه ځما په غلا یو،
شیرین ځان شیرینی ځار تر خپل مَیَن کړ — پدا کار ئې گوی له کښلیو دَ وفا یو،
له اجله ئې هورې خلاصی و نشه — ځان ادریس له مزکی پاس که په سما یو،
دَ باد وړیُو څوک پوښتنه کا چه څه شو — بیا په بخت په لاس کښیوزی چه هوا یو،
چه دنیا ئې پخپل ځان باندی تنور کړه — و اسمان وته ئې ځکه مسیحا یو،
په بوسه مې ئې خاطر چیری ښه نه کړ
دا ارمان عبدالقادر لما پخوا یو،

مشه خوښ دَ بادشاهۍ په تخت ختلو — همیشه ئې غم کوَه دَ پریوتلو
هغه لیندی ورته ناست لینده څکولې — چه هاتی ئې سر و تیر ځی له ویشتلو
هر دنیار پردی به سکور دَ تا دَ ځان شی — دا چه اوس ئې خوښی کړې په اخستلو
چه می اوس کړې په مظلومو رډې رډې — غافل مشه دَ دیو سترگو دَ وتلو
چه پیشه ئې همیشه زهیروَل وِی — دَ هغو مخُونه ندی د کتلو
ځکه تل کړې په زردوزو جامو کبر — چه غافل یې دَ کفن له اغوستلو
دَ اجل دَ سپرو تاخت ناگهانی دی — چه هیڅ کور ئې نه خلاصیږی له نتلو
چه دَ باز وزر دِ جوړ وُ ښکار دِ نکړ — دَ کورپر نه وی قوت دَ الوتلو
هغه زړه عبدالقادره چه مرده وِی
په کوگل دنَنه ندَی دَ ساتلو

راشه گوره ننداره دَ فاسقانو — دم وهی دَ خدای دَ خاصو عاشقانو
خپل کردار به شاهدی لِی په دروغو — که په خوله کاندِی وَیل دَ صادقانو
په کردار اهل شمال ورځنی عار کا — په گفتار کښی سبق کا تر سابقانو
دَ عصیان ناروغ رمق لَری په تن کښی — الغیاث دَ دیو رنځورو، حاذقانو![1]
چه گناه په خندا کا ژړا ئې نه وِی — دا خصلت دَی دَ همه منافقانو
په لیدو به دِ کله مشرف شِی — اشتیاق شو هرگور ډیر دَ شائقانو
مرگ ئې سل ځله بهتر له حاضرانو[2]
دَی بنده عبالقادر له آبقانو

تر قربان شه سل ښادیِ دَ ښادمنو — ربه مه وړه خپل عمونه له غمجنو

---

۱. الغیاث دَ دوی دَ رنځو حاذقانو.
۲. له حاضرولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر آشنا چه زړه را یاد کا ځما مرگ دی — زه فراق جگر پاره کړم دَ مینو
و بیدردُو ته دعا کړم که دردمن شِی — خدایه درد را ښکاره مکړه دَ دردمنو
په وار وار به باغ خالی شی له گلونو — نن بلبلو دا آواز کاوه په ونو
بدان واړه دَ بدانو صحبت بد کړل — ډیر پمن دِی پمن شوِی له پمنو
ډیر گرزونه وی سپاره ځنې ښکاریږِی — دَ خوارِیَ نظر مکړه په گرزمنو

و معنو ته فهم کړه عبدالقادره!
چه نظر کړې د جهان په اُوږو پلنو

باری شکر چه له هر څه نن فراغ یُو — مخامخ له یاره ناست په مخ ایاغ یُو
که مو عمر دَ چمن تر گلو کم دَی — دَ لاله غنُدِی سور مخ دَ زړه په داغ یُو
خزانه دَ قناعت راته حاصل ده — تر شاهانو لا په کبر په دماغ یُو
تعلق لکه نسیم ور پوری نکړو — نندارې لَره راغلی د دې باغ یُو
نن ځمورِ جونگړِیَ دَ یار په مخ رُڼا ده — مستغنی له روښناییِ دَ څراغ یُو

که ظاهر می خلق گډ وینی له خلقه!
په باطن عبدالقادره سر په راغ یُو

(هـ)

چه آخر ځنی شلَوه شسی په ارمان زړه — څوک به څه لره تړی په دا جهان زړه
دَ دې باغ دَ گلو بوی دَ وفا نه ځِی — نو ناحق بایلی پردویو بلبلان زړه
چه په خیال دَ یار دَ زلفو پریشان دی — جمعَ مشه تل می اوسه پریشان زړه
سخت بې رحمه بې پروا لکه چه ستا دی — په جهان کښں به بل نه وِی پدا شان زړه
په هر ځای چه ئې دلبره هم هورې وِی — په کوگل کښں ساتی کله بیدلان زړه
خدایه څه دِ په نادان کښلی مَیَن کړم — چه بې جرمه بدَوی په هر زمان زړه
قرب او بعد، وصل هجر ورته یَو شِی — چه ئې بیا مونده مکان په لا مکان زړه
دَ دوزخ اور ئې په سل ځله قبول دَی — خدای می مکړه دَ بیلتون په اور بریان زړه

بنگ شراب سرود کوهَ عبدالقادره
خو یَو مکړه آزرده دَ مسلمان زړه

چه په کښلیو مبتلا شِی لکه زه — همیشه په واویلا شِی لکه زه
سر گشته حیران پریشان گونه بدرنگه — خوار خسته تر مجنون لا شی لکه زه
دَ هر چا ناسازی وړی په تور د مینی — خانمان به ئې تالا شی لکه زه
نه به آه نه به فریاد نه به ژړا کا — کل روزگار به ئې په غلا شِی لکه زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبت به ئې پرې نړدی و مانې ته   بې ریباره به پخولا شِی لکه زه
لا به شی تر دا بتر عبدالقادره
چه اخته پدا بلا شی لکه زه

چا چه بایلو دَ دلبرو په وربل زړه   پریشانی ئې کړه په بخره تل دَ خپل زړه
که یَو ځل دَ یار دَ زلفو په تار بند شِی   خلاص ئې مکړه خدایه بند می لَره تل زړه
په جفا به دِ زړه بد شی که ئې وکړم   تر خپل زړه پوری قیاس کوَه دَ بل زړه
په شړلُو بورا نه درومی له گلو   ستا له مخه به ولاړ نشی په شړل زړه
چه صورت دَ ښو یارانو پرې لیده شِی   په وجود کښې ځکه غوره کړه کتل زړه
که دولت دَي که حشمت په کار بې ندِی   په جهان کښې خو ئې کښلی و پسندل زړه
لکه باد دَ صبا نغښتې غوټۍ وا کا   غوړیده شِی دَ دلبرو په لیدل زړه
ورته تیر عبدالقادر تر سرومال دَی
که خوښیږی دَ دلبُرو په نتل[1] زړه

ته ور درومه اوس خپل ځان لَره خپل کار کړه   چه دِ زړه باندِی ښه کیږِی هغه یار کړه
موړ ماړه شوو ستا له نازه ستا له خیاله   له دې ورُوسته بل پیدا دَ ناز خریدار کړه
په باطن لکه اغزَی په صورت گل وې   دا سزا ځما چه مینه می پر خار کړه
چه خبر دِ په وار وار شوم له احواله   منفعله دِ لولیه دَ بازار کړه
هیڅ په ژمنه په سوگند پروا دار نه وې   په دروغ دروغ وَیلُو افتخار کړه
عاقبت به ئې پیالې دَ ندامت ځښې   آشنایی چه له نادان سره هوښیار کړه
بې اختیاره زړه دَ کښلیوُ په لور درومی   ما به مینه په تا کله اختیار کړه
که وفا غواړې یاری کړه له اصیله   زړه چه مینه په بدذات کوې ځان خوار کړه
چه په طمع آشنایی کا یا له ویری   دَ هغو له آشنایۍ ځان ویزار کړه
که په مخ دِی لکه گل چه بې وفا وِی
هغه یار عبدالقادره تر سپی ځار کړه

وینځه که اصیله وِی که توره وِی که سپینه   کښلې شِی له حورو چه پرې ورشِی دَ زړه مینه
شهد که نبات وی که څه شته شیرینۍ نوری   مینه دَه که گورې چه تر هر څه ده شیرینه
خیال ئې د زلفینو لکه مار ور باندِی پروت دی   نه پریږدِی وَ زړه ته بله مینه چه ورځینه
سل زخمه که وخوری ترې به یَو څاڅکی پرینوزی   هسی رنگه وچه دَ صورت کا مینه وینه

---

۱. ختل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوب به ئې بدل په بيداری خوښی په وير شی — هر چه ئې په زړه کښې دَ دلبرُو مينه وينه[۱]
يار په هواد ندی که دَ زړه مينه پيدا کړې — مينه هسی څيز ده چه نيژدې ليری کوينه
څه عبدالقادره په خوله مينه مينه وايې
څو دِ لا اوجاړه نده مينه نه ده مينه[۲]

چه له خپله آشنا نه لَری گِله — له نور چا نه به په څه لَری گله
خو عارف دَ چا په ښو شکر گذار دی — نه په بدو دَ دښنه لری گله
انگوری ترخه شراب ور لَره بويه — ميخواران له گبينه لری گله
چه بې تا ئې غوړوَم وَبل و مخ[۳] ته — پدا خوی له ما ليمه لری گله
هيڅ ايستاد ئې پکښې نه وکړ ترې پريووت — له ناوکه ئې می زړه لری گله
چه جارُو می ستا دَ وردَ خاورو نکړه — ډير ځما له ما باڼه لری گله
بد و بد وته ښکاريږی ښه و ښه ته — ښه له بدو، بد له ښه لَری گله
ښه که سروَ ترې قربان عبدالقادر کړ
بيا ترې ولی يار له ده لَری گله؟

جگی جگی آواره ځما تقصير کړه — عنايت مهر په ما په روی دَ پير کړه
هر ستم ځما قبول شړَل دِ نه وی — ما داخل دَ مَيَنانُو په زنځير کړه
کوز غبار دَ ماڼی ليری کړه له زړه نه — لکه وُ تر هغه زيات صفا ضمير کړه
دَ غمزې په تير دِ ډير عالم پرهر کړ — موږ هم باری سرفراز په يَوَ تير کړه
دا کوم مهر، کوم انصاف، کومه ياری ده — په وَيلو دَ غليم مَيَن زهير کړه
دَ وصال عمر دَ برق غُندِی ژر تير شی — يار چه اوس درته حاضر دَی ښه ئې ځير کړه
يار وَيَل عبدالقدارد ته چه دلير يم
ويې شکر خدای دِ لا تر دا دلير کړه

چه ئې رنگ په رنگ دَ کښليو دَ رخسار شه — په گلونو کښې گُلاب ځکه آبدار شه
چه تشبيه ئې ستا له قده سَره وشوه — سر بلند په نورُو ونو کښې څينار شه
که طالع دَ عاشقانو توری نه وی — تور اوربل ئې په مخ ولی تار په تار شه
په عاشق به ئې هميش جور و ستم کړ — ښه چه تير دَ ښايسته دَ ښايست وار شه
چه له عمره ئې بر نور وگړی وخوری — هم هغه له خپله عمره برخوردار شه

---

۱. په دې بيت کښې وينه په معنی دَ باشد او تر دې په مخ بيت کښې په معنی دَ خون ده، تجنيس دَی.

۲. لمړی مينه په مجهوله يا يعنی کور، دوهمه په معروفه يا يعنی عشق دلته هم تجنيس دَی.

۳. اوربل و مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ منت دَ بل ریبار په ما بار نَدی　　　عشق ځما او دَ معشوق تر منځ ریبار شه
اوس دِ ځان و غم ته ساز عبدالقادر کا
چه دَ درست جهان بد خوی وُ دَ ده یار شه

خوښ له وصله نشوم، دَ هجران له غمه زه　　　نه کړم په گل مینه دَ خزان له غمه زه
خلق راته وایی چه زحمت دِ لا دوا دی　　　لا ښه چه ئې خلاص شوم دَ درمان له غمه زه
سر دَی په جهان کښ دَ همه واړه ښادیُو　　　نه دِ شم بې غمه دَ جانان له غمه زه
زه چه دَ خپل یار په چم کښ کښیناستم مقیم شوم　　　کښیناستم بې غمه دَ جانان له غمه زه
اوس به له دې روسته دَ خپل ځان په غم اخته شم　　　ډیر په زړه زهیر شوم دَ جهان له غمه زه
غم دَی له ازله په نصیب دَ عاشقانو　　　ځکه نه خلاصیږم یَو زمان له غمه زه
ما عبالقادر چه دا غزل دَ فراق ووې
رشک به کړم پر اوښیو دَ باران له غمه زه

که خبر می شې له خوږ زړگیه ته　　　شپه او ورځ به په نارو شې لکه زه
څو تاوُنه باندی تیر شِی چه پخیږِی　　　دَ پخو په حال خبر نه دِی اُومه
که دِ سوَی چیری زړه دَ عشق په اور وی　　　ستا به هاله زړه په سوَیُو باندِی سه
شاعران ئې له لذته واقف ندی　　　چه نسبت ئې کا له شونډُو گبینه
عام عالم له حقیقته خبر نشول　　　دَ تقلید خندا کَوِی لکه کاڼه
دَ دنیا په تله راتله پروادار نه یم　　　غم ښادی می شِی دَ یار په تله راتله
ښه لیده لکه آواز دَ روح خوراک دی　　　ځکه هیڅوک ماړه نشول په لیده
ښایسته دَ هیچا ندی دَ خپل زړه دی　　　هغه خوار شِی چه و کښلیوُ ورکا زړه
گوره بیا دَ کوم کم بخت سړی په خوله شو　　　سَل ښکنځل راته کَوِی چه غواړم خوله
تل ترې غوښت عبدالقدر کا دَ یارئِ
یار هرگز ورته و نه وائِی چه ښه!

ساقی هسی پیاله راکړه رندانه　　　چه په څښلَ ئې لایقل شم دیوانه
سر زده له خلقه تښتم و صحرا ته　　　دَ مجنون غنُدِی ځان کړمه ویرانه
دَ مقصود میوه به هاله ځنی وخوری　　　چه په خاورو کښ ځان نیست کاندِی دانه
چه پکښې دَ ښایسته دَ مخ خیال دی　　　دَی ځما زړگیَ دَ چین نگار خانه
له غیرته می زړگی ټوکر ټوکر شِی　　　چه ئې گوتی په ویښتو وَهِی شانه
دَ بهار په وخت محتاج دَ مطرب نه یم　　　راته بس دَه دَ بلبلو ترانه
هرَه شپه هنگامه گرمه کړم په چم کښ　　　گنُدِی راشِی ښایسته پدا بانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر به سل ځله ترې ځار عبدالقادر کا
که دَ سر په ښندل مومِې جانانه

چه راوړَی ئې له اصله دَی له ځایه — بوی به څرنگ ځی ِله منبکو راته وایه
د ښیښې قلقل سرود دَی دَ مستانو — مستغنی له دف او چنگه دِی له نایه
نور عالم وته صفت کوَه دَ حورُو — ملا ما وته نور بې یاره مه ستایه
خو هم تا ته ښکاره ښه دِی پرده پوښه — دا ځما عیبُونه نورُو ته مه نمایه
چیری نه عزیز ذلیل، ذلیل عزیز کا — په نا اهلو سیوره مه کوَه همایه
په افطار کښ ئې دَ زر روژو صواب دی — یار چه نیسی درته مَی روژه پرې کشایه
مرگ ئې سل ځله بهتر دَی تر ژوندُونه — په بیلتون کښ دِ مَیَن مه بیوه خدایه
چه دَ یار په لیدو موړ عبدالقادر شِی
که ئې بیایې له دنیا هاله ئې بیایه

مخ لکه آفتاب و خپل مَیَن ته ځلَوه — زړُونه دَ غمازُو لکه موم پرې ویلَوه
ستا ترخه وَیل په ما خواږه لگی تر قندو — بې له ما مشتاقه ئې په بل مه ځلوه
گورې و اسمان ته هیڅ نظر نکا و پښو ته — ډیر په کبر درومې خدای دِ مه درغلوه
ډیره کښلی جونه ما لیدلِی دِی په سترگو — ړوند شم که د تا غُندی په حسن بله وه
زور دَ غاښو مکړه مخ ئې صاف تر آئینه دی — زخم به پرې وشِی په ورو ورو ئې کښلوه
عمر می به لړ شِی که ئې تار دَ زلفو لړ شِی — فهم کړه اې ډمی! ږمنځ پرې ورو ورو چلوه
لاری تر منځ بند شوې هیڅ ادراک دَ ورتلو نشته — اوس دَ یار په لور قاصد دَ اوښیو زغلَوه
گل د دَ مقصود دَ باغ که زړه دَی چه غوړیږی — تل سحر سحر شبنم دَ اوښیو بلوه
زړه ئې چیری نه وِی رقیبان له تا نه تورکا[1] — یَو زمان له ځانه خپل دلبر مه بَلَوه
دا غزل ځواب دَ خان دَ هغه غزل کیږِی — "خدای له خپله یاره نه هیڅ یار مه بیلَوه"
پریږده چه پتنگ غنُدِی پر وسوځی ځان خلاص کا
څراغ دَ مخ ښکاره عبدالقادر ته بلَوه!

چه پیدا دَی هر محنت پدا دنیا څه — په جهان تر بیلتانه نشته بلا څه
هغه دم چه دوه مَیَن ځله بیلیږی — که باور کړې نور به سخت نه وِی تر دا څه
یَو زمان تنها له خلقه راته کښینه — چه ئې وَوایم لَرم درته پخوا څه
چه دا هسی نن خبری په ناخوال کړې — چا بدخواه درته وَیَلِی دی له ما څه؟

---

۱. د دې بیت دَ پای مه بَلَوه په معنی دَ غیرش مکن، او د آخر بیت بَلَوه په معنی بیفروز دَی، په منځنی بیت کښ مطلب خوشحال خان ختټک دَی، چه دَ بیت دوهمه مسرئ دا هغه دَه او دا بدله عبدالقادر خان دَ خپل پلار په ځواب کښ ویَلې دَه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ باور ئې په وعده باندِی و مکړه   ښایسته څه، په وعده باندِی وفا څه
بیهوده دَ گلو پاڼِی خپرې ندِی   په رموز ورته وَیَلِی دِی صبا څه
سردرلو عبدالقادر تر تا ئې ځار کړِ
خدای دِ نه کا چه به دریغ لَری لتا څه

که خانی که ملکی که سلطانی دَه   که ئې گورې بیهوده سرگردانی ده
مرگ ژوندُون بې کښلیو واړه مساوی دی   ښایسته وُ ته پکار زندگانی دَه
په نصیب ځما دَ زړه دَ یار دَ زلفو   له ازله بخره شوې پریشانی ده
له مستیَ می ښیښه پریوته له لاسه   ساقی قهر راته مه کوَه ځوانی دَه
دَ هوښیار په غلطی قهر عتاب شِی   معذرت دَ ناپوهانو نادانی دَه
یا به سوځِی دَ چا خونه یا به خون کا   چه آغوستې ئې جامه ارغوانی ده
دَ عشق بوی به ئې دَ گور له خاورُو درومی   دَ هر چا چه دَ خپل یار مینه جانی ده
خرابات لَره به ځم له صومعې نه   چه پکښې دَ دواړو کَونو امانی ده
تر غمی دَ قناعت لاندِی جهان دی   که دا گوتې کړې په گوته سلیمانی ده
سرې سرې اُوښی دِ په مخ عبدلقادره!
وَ خپل یار ته دَ یاقوتو مهمانی دَه

چه په زړه کښ ئې پرَته وِی دَ سر مینه   بیا به نه مومی هر گز دَ دلبر مینه
چه ترخه دَ بیلتون شته و به ئې نکړم   که خوږه دَه لا تر شهد و شکر مینه
لکه زر تر خاص و عامه پوری زرد وِی   هر سړَی چه کاندِی ډیره په زر مینه
ما ته بوی دَ خپل آشنا دَ زلفو بس دی   که نور خلق کا په مښکو عنبر مینه
په کالو دَ گدایئ لکه بادشاه دی   په هر چا باندِی چه وکا اثر مینه
توری خاوری ئې مسند شِی اورنگ پریږدی   شاه جهان دَ زمانې کا نفر مینه
دَ دنیا مَیَن همیش په زړه رنځور وِی   ځکه نه کا په دنیا قلندر مینه
دَ پیغور غشی هیڅ اثر پرې نکا   عاشقان لَرِی په مخ کښ سپر مینه
نور تمام له عیبه ډک عبدالقادر دَی
یَو لَرِی پخپل وجود کښ هنر مینه

نن به راز وایِی رازدار لما سره   بویه دا چه غیر نه وِی را سره
په بستان کښ غوټیَ ځکه هسی وا شوه   چه پرې راغَی د تابوی صبا سره
بادشاهانو سره غم دَ درست جهان دی   دَ یوې ډوډیَ غم گدا سره
لړ اوره کاندِی دَ نمر روڼا ئی کمه   بد دِ نشی یَو زمان له چا سره
صرافان به ئې ځما په مخ وَولی   دا ځما عمل روپیَ دِی ناسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايسته کله له چا سره وفا کا
چه به کا عبدالقادره تا سره

يا مجنون شوم خوی می نور شه، يا ستا عشق را باندِی زور شه
يا ستا عشق را باندِی زور شه، يا مجنون شوم خوی می نور شه
غم هاله ځما په کور شه، چه په تا باندِی مَيَن شوم
چه په تا باندِی مَيَن شوم، غم هاله ځما په کور شه
بيا دَ خيال په سمند سپور شه، څو وګړِی به پايمال کا
څو وګړِی به پايمال کا، بيا دَ خيال په سمند سپور شه
را ښکاره دِ زور و شور شه، اوس به څه له ما خلاصيږې
اوس به څه له ما خلاصيږې، را ښکاره دِ زور و شور شه
په معنی ژوندی په ګور شه، چه ليدَل دَ کښبليو نکا
چه ليدَل دَ کښبليو نکا، په معنی ژوندی په ګور شه
له ګلونو می زړه تور شه، پکښې بوی دَ وفا نشته
پکښې بوی دَ وفا نشته، له ګلونو می زړه تور شه
عندليب ولی په شور شه، په وصال کښې نارې نشِی
په وصال کښې نارې نشی، عندليب ولی په شور شه
درست صورت می لکه اور شه، زنهار مه بلوسه را باندِی
زنهار مه بلوسه را باندِی، درست صورت می لکه اور شه
په درياب کښې کله شور شه، چه په اصل ګوهر خوږؤ
چه په اصل ګوهر خوږؤ، په درياب کښې کله شور شه
خيال د يار دَ وروځو لور شه، پرې ريبی می دَ زړه وَلِی
پرې ريبی می دَ زړه وَلِی، خيال دَ يار د وروځو لور شه
چه وربل ئې په مخ خپور شه، رڼا ورځ را باندِی شپه شوه
رڼا ورځ را باندِی شپه شوه، چه وربل ئې په مخ خپور شه
دَ هغو چه ولی سپور شه، څه ئې مه ګڼه چه هيڅ دی
څه ئې مه ګڼه چه هيڅ دَی، دَ هغو چه ولی سپور شه
چه نظر ئې په بل لور شه، خوار شوې اوس عبدالقادره
خوار شوې اوس عبدالقادره، چه نظر ئې په بَل لور شه

چه دَ بخرو ويش په ورځې دَ ميثاق شه — دَ چا وصل په نصيب دَ چا فراق شه
دَ اشنا له لوريه خط را لَره راغَی — بيا می اور په زړه تازه دَ اشتياق شه
خدايه نور دَ يار بيلتون را ښکاره مکړې — دَ زړګی قوت می لږ طاقت می طاق شه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر محنت چه ئې په عشق کښې وُ څکولی — هم هغه سبب دَ قرب دَ عشاق شه
دَ لیدو لذت ئې څو دَی نه پوهیږم — چه په یاد می ئې دا هسی خوږ مذاق شه
چه دَ نس په نغته درومی زړه آزار کا — و دوزخ وته تیار شی هغه عاق شه
دَ عقبا د ناوی عقد ځکه گران دَی — چه ئې مهر هم د دې ناوې طلاق شه
ځان او زړه عبدالقادر در له یار یوړه
نور حساب به ځنی څه غواړې بې باق شه

له همه واړه عالمه صلح کل شه — و ښو بدو خوشبوئی وُرکوَه گل شه
تعلق په تیریدونی هوس مکړه — په بهار کښې په نارو لکه بلبل شه
دنیا جسرِ آخرت ده یاده شوې — دَ څړوُ غُندی تیر تر دغه پل شه
دَ سبب تونگری عین نیستی ده — تونگر په خزانو دَ توکل شه
اضطراب به دِ خلاص نه کا له قضا نه — مستقل ورته په صبر و تحمل شه
ځان دَ عشق په اور لوگی لکه سپند کړه — هم به دا بهانه ځار تر ښه کاکل شه
په تأخیر کښې آفتُونه پیدا کیږی — معطل مکړه ساقی په داد دَ مُل شه
سترگی مه وَچَوه یَو زمان له نمه — تل په زړه تروتازه لکه سنبل شه
خو خپل نیت عبدالقادره یار ته سَم کړه
بې پروا دَ بدگویۍ دَ چغل شه!

محبت چه دِ دَ څه په زړه محکم شه — هم هغه په حقیقت کښې ستا صنم شه
په دا لاری تله په سترگو په تندِی شیِ — ځکه پاتو دَ ناقص ځنی قدم شه
چه هر دم ئې پرې کوِی دَ عمروَنه — په مثال لکه اره دَ سړی دم شه
کشکی ما مهر دَ یار لیدلَی نه وَی — په هجران کښې ئې هر مهر راته غم شه
چه ژوندی پرې گرزیدم دَ اشنا درد وُ — اوس پوهیږم و به مرم چه درد ئې کم شه
کوږ اوسَم پخپل ځای واړه زیبائی کا — دَ دلبرو وروځی کږې قامت ئې سَم شه
چا ئې شمار نکړې حلقې دَ تورُو څینو — په فکرت ئې ډیر وَگړِی پسی تم شه
چه په هجر کښې ئې وَ نمرې لا پایې
په تحقیق عبدالقادره تر یار گرم شه

څو دَ عشق په اور دِ نه ده ویلِی وازده — که دعوا دَ عاشقۍ وکړې تازده
ته به څرنگ پدا هونبره شتاب درومې — چه دا لاره څړو دَ یکه تاز ده
نا امید ئې هیڅوک نه درومی له وره — په هر ځای ئې دَ کرم دروازه باز ده
دَ طاوس وزر طاوس لَره بلا شِی — شارونی په قفس کړې خپل آواز ده
هنرمند دَ خپل هنر په لُومه بند شِی — دلیری دَ باز بلا په ځان دَ باز ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوئی ونی سیلیٔ پرې باسِی نه پوټی[۱] عاقبت سرنگونی دَ سرفراز ده
دَ غماز وینا وینا واروه مه اروه چه وینا ئې دوست گداز دښمن نواز ده
سر ساتَنه په مذهب دَ عاشقانو
له اشنا عبدالقاده لا جوزا ده

خدایه مکړه دَ هیچا په کور کښ غوټه زر چه غوټه شِی یا گانې شِی یا لوټه
که په رنگ دَ خټکی یې په دا څه شو چه مزه دَ خټی نه لرې پهوټه[۲]
ساقی ډکه پیاله را دَ هغو میوُ چه ئې څښنونی شِی بیخود له یوه گوټه
چه سودا کا بې دَ کښلیو له ښه مخه عاقبت به دَ هغه سودا شِی تروټه[۳]
حال دَ واړُو په وار وار راته معلوم شو چه دِ وینم په خوله سوچه په زړه جوټه
ماتی ماتی زلفی بیا په مخه راغله[٤] دَ تقوا مینه ئې بیا کړه سپیره لوټه
تر هغو زلمیو ځار عبدالقادر شه
چه دنیا ئې کړه دَ ځان دَ وړاندِی لوټه

چه دلې هورې دَ مرد پرده پوشی ده خاموشی ده، خاموشی ده، خاموشی دَه
په سبا به حقیقت درته معلوم شِی چه نن شپه د تا له چا هم آغوشی دَه؟
په کوښښ چه نه زیاتیږِی دَ چا بخره[۵] سکه بهتره و سړِی ته کم کوشی ده
کله لب په لب دَ یار کله دَ جام بِردِی هسی رنگ دَ نیک بختانو مَی نوشی دَه
په قیامت به له قیامته خبر نشِی چه ئې ستا له سترگو شوې مدهوشی دَه
چه ئې یاد په هر ساعت په هَره ساه یې له هغو نه ولی ستا فراموشی دَه
تر ناقصه هوښیاری عبدالقادر ته
په سل زر مرتبې بَه بیهوشی دَه

دا وینا دَ ناروغ زړگی شافی ده یوَه زړه لَره یوَه مینه کافی ده
په ازل ئې ځما دُرد، دَ نورُو صاف کړه له ساقی سَرَه ځما سینه صافی ده
دَ هر گل احسان ئې داغ په ټټر یښ شِی دَ ځوانمرد ټټر داغ داغ په تلافی ده
چه له نورُو دَ انصاف طمع لرینه په مذهب ځما هم دا بې انصافی ده

---

۱. یعني کوچنیٔ او ټیټی ونی.

۲. یو بې خونده شان خټکی.

۳. تروټ: یعنی نقصان او تاوان.

٤. د دې بیت دوهمه مسریٔ په یَوه نسخه کښ هندی دَه ''چوړه خلق پهر همارا توبه ټوټه''

۵. ځایی بخره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخندان به ئې په کوُمه خوله بیان کا — ستا دَ خولې تشبیه راوړه موشگافی ده
ابلهان به ئې باور په اشنائی کا — دَ هر چا چه په وعده کښ خلافی ده
دَ زر بفتو په اودو به څه پوهیږې؟ — چه پیشه ئې همیشه خمتا بافی ده
هیڅ پیغور دَ عصیان مه کوهٔ و ما ته — تر گناه می دَ دوست زیاته معافی ده
مرد ئې مه گڼه چه لافی بې کردې کا — مرد کرده بې لافو کا، ښځه لافی ده
دَ خپل ځان دَپاره نیم درم اسراف دی — چه په بل خونه ښندې بې اسرافی ده
خو هم دا عبدالقادر ته بیا بیا وایه
یَوَه زړه لرَه یوَه مینه کافی ده

چه ژوندُون د دې جهان جاودان نشته — په هر حال چه گذران شِی، ارمان نشته
نوم ئې ځکه دَ جهان په جهان کښیښو — جهنده دَی قراری ئې زمان نشته
هم هغه له زیانه خلاص تمامی شود شو — چه په زړه ئې غم دَ سود دَ زیان نشته
دَ هر خان چه نه ډوډیَ وِی نه توره — ښه ځواب ئې دربان وکا چه خان نشته
که حاسد می په زوال دَ نعمت گرزی — څه می کیږی ترې می ویره چندان نشته
په ژړا که تور دَ سترگو سپین کړم ښائی — دَ یارانو نخښی وینم یاران نشته
ځان هاله عبدالقادره چه جانان وِی
په صورت باندِی ځان بار، چه جانان نشته

دَ میړونو هغه شته چه دَ تا نشته — مه وایه چه ځما نشته دَ چا نشته
سترگه ور به څه باور پرې باندِی کاندِی — که ړانده نارې وهِی چه رُڼا نشته
دَ صبا په حال غوټیٔ دَ نوبهار زده — دَ خزان وهَلِی وائی صبا نشته
د دنیا زویه په خوی دَ خپلی مور دِی — بې وفا دِی پکښ بوی دَ وفا نشته
په منکر باندِی لیوه په ما یوسف یې! — په دوه کَونه دِ مخَی دِ لقا نشته
ستا په بوی چه همگی ړانده بینا شول — ستا له بویه بې یعقوبه اشنا نشته
وایی خاروخس جارُو کړه چه زه درشم — خاروخس خو به هم زه یم بې ما نشته
هر سحر سترگی دَ گل په اوښیو ډکی — پدا باغ کښ بې ژړلُو خندا نشته
که طلب دَ کیمیا کړې گنُدِی بیا مومې
پدا وخت عبدالقادره رشتیا نشته

دَ همه بدیُو سر بدآزاری ده — هومره ظلم جور مکوَه زاری ده
چه په بد و نیکی کاندِی میره هغه — په نیکی چه نیکی کاندِی خرخاری ده
تا په سترگو خوب ځما له سترگو یووړ — بیا وَیَل کړې چه له څه دِ بیداری ده
ساقی هومره شراب را چه تمام مست شم — تر نیمگړی مستیَ بهَ هوښیاری ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو زمان می به له ځانه یار بیل نکړ ولی څه کړم لاس می نه رسی خواری ده
قراری آرام دِ کا چه په زړه روغ وی په نصیب دَ خوږو زړو ناقراری ده
هَرَه شپه را سَره مل وی په بیولتون کښ ستا تر خیال پوری ځما شرمساری ده
چه ئې نه مومی پرهیز کاندِی له کښلیو را معلومه دَ زاهد پرهیزگاری ده
په ساتَل دَ خوږو زړونو نه پوهیږِی دَ زړه ځور دَ نادان کښلی یاری دَه
خدای دِ روغ عبدالقادر ور ځنی نکا
چه ئې ستا له سترگو شوې بیماری ده

که ترخه دی هم شراب دَ قهر نغره ظلم جور په چا مکړه ځگروره!
باز چه وینی دَ ځگر خوری مرگ ئې ژر وی له دیو وینو ځان ساته ځما ځگره
هیڅ حاجت دَ بند زندان ور لَره نشته بند زندان دَی دَ دانا دَ خولې خبره
دَ دوران دَ حادثو غشی ئې نه خوری هر حکیم چه واغوندِی دَ حلم زغره
چه دَ زړه تر کمر پریوزی ریزمریز شی خدای دِ پرې نه باسی څوک له دې کمره
که سړی په اصل یو دِی فرق ئې ډیر دی یَو په یَو وِی، یو په سله، یو په زره
مرغلری سل اخستی په دینار شی هم په سل دیناره مُومی مرغلَره
که بادشاه که امراء ځان به ئې سیال کړې
چه امید نه کړې له چا عبدالقادره!

زړه مدام راته وَیل کاندِی چه ژاړه په ژړا ژړا بیل شوی میَن غواړه
په طلب ئې دَ دنیا ودانی پریږده لیونیو غنُدی گرزه په اوجاړه
مصلی دَ بې ننگئ ور پسی لنگ کړه دَ ناموس پروا ئې مکړه و ئې نغاړه
یار ځما دَ سترگو تور پرې گرزیدمه په هجران می ئې دَ سترگو رڼا لاړه
ښایستې که دَ کشمیر که دَ بل ملک دی تر یوه باڼه قربان شه دَ یار واړه
دَ مکې زنځیر دِ نور نیسی په لاس کښ ما نیولِی دِی دَ یار زلفینی دواړه
په خواری مونده شی کام له ډېر زړونو په محنت سَره سره زر خیژی له کاړه[1]
که رضآ دِ دَه ځما په سر لوییَ په خندا خندا راځه په لکه غاړه
تل دَ یار په سترگو مست عبدالقادر دَی
که نور مست وی له شرابه یا له تاړه[2]

---

۱. دا کلمه تحقیق غواړی، دَ سیند خاوند لیکی، چه معنی ئې هغه شیله ده، چه سیل لوئی لوئی، ډبری ورته راوړی وِی، ممکنه ده چه دا کلمه به په پښتو کښ دَ کان دَپاره وضع او بیا به عامه شوې وِی ځکه چه دَ پښتونخوا اکثر کانُونه په غرو کښ دی.

۲. په هندی کښ یو راز بوټې دَی چه نشه کوُنکَی مشروب ځنی جوړیږِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاری تلَمه په مخه راغله یَوه دلبره پری رخساره
دَ نمر په شانه لا ترې روښانه په کښلی مخ وه هغه نګاره
په قامت سروه، په تلو تیز روه، ابرو کمانه غشی مژګانه
په سترګو بازه، خونریز ته سازه، په ویښتو لیله په مخ نهاره
غاړه بلنده، خاطر پسنده، عنبرین مویه، یاسمین بویه
په شونډُو لعله، په زړه الماسه، په سپینو غاښو دُرِ شهواره
په زنی سیبه، بې له آسیبه، په ملا تر خپلو ویښتو نریه
شیرین کلامه، نازک اندامه، ول ول ئې زلفی، لاله عذاره
بې میُو مسته، خوله نیست و هسته، ډکه له نازه خالی له نیازه
سر تر قدمه، ثابته روغه، له هَرَه عیبه پاکه ویزاره
مخ ئې څرګند وُ، نظر پر بند وُ، د مخ شعلې ئې د مخ حجاب وې
په خیال خیال تلله، نظر ئې نکړ، هرګز و چا ته، له کبره عاره
لما غائبه لکه برېښنا شوه، په مځکه لاړه، که په سما شوه
هیڅ نه پوهیږم چه چرته دا شوه، راته وَوایه اې خبرداره
هوَس ئې یووړ، غم ئې در پرېښو، داغ ئې بیا نوَی درباندِی کښېښو
مقصود ئې دا دَی عبدالقادره، اوس پسې ګرزه سینه افګاره

دریغه نور غمونه لیری شوَی له دله
پکښې غم دَ خپل آشنا وَی تل تر تله
شبنم وصل دَ ګل بیا مونده خاموش شو
ترې محرومه شوه چه شور کاندِی بلبله
ښه چه ژبه دِ قلم شوه په مجلس کښې
شمع تا چه دَ خپل سوز قصه وَیَله
عاشق هیڅ نه وُ خبر دَ عشق له سوزه
دا لمبه پرې معشوقې ولګوَله
دَ فانوس په پرده څراغ کله پټیږی
که ئې مخ په پلَو پَټ وُ ما لیدله
که په زړه می دَ یار یادو میشته وکړه
دَ یار خیاله ته می پاس په سترګو مله
په ماتم دَ پروانه چه ځان ئې وسو
شمع اور په تندی بل کړ ګرزیدله
درسته شپه دِ په نارو عبدالقادر کړ
ته بې غمه په پالنګ باندی څمله

په خاطر هونبره ندِی المونه
چه ئې وشمیرم و چا وَته نومونه
چه نور مینه کا په کښلیو زه ئې ګورم
درست لړمون می له پخساکه شو کرمونه
محبت موافقت دَی چه واقع شِی
نه په سحر په افسون دَی په دمونه
چه دِ ویر دَ بیلتانه څموړ نصیب کړ
مګر نه وُ په جهان کښې نور غمونه
نوې میاشت به ئې نعلونه ستوری منځ کړم
که نازک دَ یار سمند لرِی سمُونه
که دَ درد دِ په بې قدرو قدر نشته
ستا دردونه به په سترګو موږ زغمونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه پامال دَ نندارچیو زړُونه نښِې[1]   په ورو ورو ږده په نڅا کښ قدمونه
هومره اور درکښ بلیږی ایرې نشوې   بلا سخت یې دَ عاشق ننه لړمونه
چه طالع دَ سړی نه وِی څه په کار که   څوک افزون لړِی لښکر تړی بارونه
څښنه شراب دَ محبت عبدالقادره
څو لا ستا دَ خاورُو سازندِی جامُونه

رایشه چه رایشی ښادی ځما په خونه   مه درومه چه نه درومی ځما په زړه سیخونه
نه گورې که وگورې احوال می به معلوم کړې   ځی چه ځی په مخ ځما دَ سرو اُوښو ورخونه
مه خانده چه نه خاندِې په ما پوری اغیار سره   مکړه، په ما مهر کړه که ډار کوې له خونه
نه وینم چه نه وینم دلبر جهان په سترگو   مه لیدی چه نه لیدی هر گز کښلی مخونه
کښینوی چه کښینی گرز غبار دَ ویر له دله
شی چه نشی دا په بیدلانو شواخونه

موږ ته څه ناحق عالم وایی پندُونه   پخپل عقل هر سړَی کا انندونه
دَ نور چا په موږ څه کار چه امتناع کا   که دَ یار په مینه سر او مال ښندونه
محبت لکه دریاب په زړه را وخوت   دَ دریاب په مخ کښ څوک تړی بندونه
دَ پیوند په پرې کوَلُو فقیری شِی   نه په دا چه ځبله کښیږدی پیوندونه
بې اختیاره ورکاوه شی زړه وکښلیو   نه دا کار په مصلحت شِی په پندونه
بهیمه په خوراک شخوند کا، دَ سړیو   دَ خبرو په معنو بویه شخوندونه
چه ژویه شِی ستا بیان عبدالقادره
په رنگ رنگ ترې پیدا کیږی نور خوندونه

ناز پروره چه په غاړه کا هارُونه   په سینه ئې دَ گل وشِی پرهارونه
ته به وایې په گلابو شبنم پریووت   چه له قهره ئې خولې شِی رخسارونه
که یَو ځل چیری غلط شم توبه وی می   په ورځ سل غلطئ کړې نه ئې شمارونه
ما به تل دَ یار تلی کښیښول په سترگو   که می نه درلَې باڼه لکه خاوونه
په لیدَل دَ ښایسته غزل انشا کړم   عندلیب په گلو کاندِی چیغارُونه
دَ لبانو جړئ هم ور څخه شته دی   که ئې دواړه توری زلفی دِی مارونه
راغَی وار د تا د تلو عبدالقادره
په وار وار یارانُو کړه خپل وارُونه

---

۱. ژوندون نشی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دِ نه ده دَ خپل مخ چهره چرکینه   آئینه ځما دَ زړه نه ده رنگینه
چه و تور ته نیژدې شی هغه تور شی   په ستنه راځنی گرزه لکه سپینه
چه ئې زړه دَ محبت په لمبو وسو   دَ دوزخ له اوره څه پروا لرینه
توره سپه به په عاشق باندی سپوږمۍ کا   که پلَو له مخه واخلی مه جبینه
وار په وار می له زړه واړه مینی لاړې   بې له کنبلیو چه هرگز ځنی نه ځینه
دَ بلبلو له آوازه ئې اثر دَی   دا غوټۍ چه گریوانونه تل څیرینه
غیر له حق، مینی همه واړه حجاب دی
مکړه نور عبدالقداره په څه مینه

نندارو لَره راځی چه پسی ځونه   په اختر به زلمی ځُونه کا سیلونه
ته به وایې مخ ئې گل دَ پیغمبر شِی   چه ئې ډمه په مخ وَوهی خالونه
چه په سیل دَ بهار دَ گلو گرزی   زلمی گل په بگړیَ ږدِی په اوربل جونه
ځنی دواړه زلفی ډکې کا له گلو   څوک په غاړه دَ گلونو کا هارونه
ژړ او سرَه نمری اغوستی گلرخانو   وایې سبرونی ونیوَل گلونه
چه گلونه ټولَوِی سندری وائی   شرمنده کا دَ بلبلو آوازونه
درست صحرا په خوشبوئی سَره خوشبوی کا   په هغه مځکه چه کښیږدِی قدمونه
دَ لاچی لونگ په ځای دستې دَ گلو   وُر ستوی و خپل خپل یار ته په ملکونه
چه له سیله را روانه شی و کور ته   گل لمن، بلبل ئې نیسی آستینونه
چه له هسی نندارو نه ځان وباسې   شیخه! ورک شه ستا بې وخته خلوتونه
که لیدَل دَ ښایسته وُ پکښِ نه وِی   چا به څه کړه اته واړه جنتونه
که آواز دَی که لیده دَ روح خوراک دی   نفسانی دِ باندی نکا غرضونه
تیر شو وار عبدالقادره را به نشِی
که ژړا کړې که فریاد کړې که آهونه

ډیر می ولیدل په سترگو کور باغونه   دَ فللک په گرد شو نوشال راغونه
نمر سپوږمۍ ئې پلیته په لاس نیولې   په وار وار ږدِی په سینو باندِی داغونه
ډک جامونه دَ حسرت ندامت څښی   چه ئې تل څښل دَ میو ایاغونه
دَ لحد تیاره په شمع دَ انصاف ځی   په کار ندی په هاتیانو څراغونه
فراغت ساقی ولجه دی پیاله راوړه   جهان نه پریږدی تل چا ته فراغونه
بڼ چه تل به وُ ماؤا دَ طوطیانو   اوس ئې گوره چه پرې گنبت کاندِی زاغونه
څښه شراب دَ محبت عبدالقادره
څو لا ستا دَ خاورُو ساز نَدِی جامُونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې ځما زړگيه ترک هوا هوس کړه
دَ عقبی دَ تلو سامان په هر نفس کړه
دَ دنيا له خوانه هيڅوک ماړه نشول
په دې خوان دِ ډير څه وخوړل نور بس کړه
مقدم دِ تل په دين دَ دنيا کار وُ
اوس دَ دين کاروُنه وړاندِی دنيا پس کړه
ملامت په ځان کوهَ په هيچا مکړه
تا پخپله ولی مينه په ناکس کړه
دَ عسس ويره هغه کا چه پرَدی خوری
خپل خوروبه کله ويره د عسس کړه
خس ته هم په خوارُو سترگو نظر مکړه
ما په سترگو ليده سترگه ړنده خس کړه
چه دوزخ دوزخ ياديږی دوزخ نس دی
و دوزخ وته روان وگړی نس کړه
چه ئې ما وته پيغور کاوه دَ مينی
هغو لا دربانديِ مينه يَو په لس کړه
قافله دَ عشق منزل ته پوشيده تله
برهنه و خاصو عامو ته جرس کړه
چه غليم ئې تبنتيده له جوانمردئ
دَی ئې عفو په هنگامه دَ دسترس کړه
که لائق عبدالقادر دَ صافو نه دی
څو قطرې ور عنايت دَ خم بکس کړه

عارضی کارونه هيڅ دِی تعلق ور پوری مکړه
چه جوهر درته حاصل شی هميشه طلب هغه کړه
جوهر څه دَی، د تا فقر، عرض څه چه بې له ده دی
دا وينا تمام سلوک دَی که دِ نزده له ما زده کړه
دَ خواهش له چمه ووزه، دا کوڅه ده هر گور تنگه
ترک دَ غوښت وسيع صحرا دی په دغه صحرا ميشته کړه
حقيقت روښانه نمر دَی، په ليده ئې سترگی بريښی
دَ مجاز رانجه کړه پوری، پرې روښان دواړه ليمه کړه
چه دِ مخ دَ دلبر ياد شی، په ثنا صفت دَ گل شه
دَ زلفينو له فراقه په سنبل دَ زړه دمه کړه
شونډِی غاښ ئې چه در ياد شی په مثال دَ لعلو درو
دَ خپل زړه وينی تووه ته، خپلی اُوښی ور سره کړه
خپل صورت چنگ و رباب کړه پر تارُونه اوښی څاڅه
حرف و صوت دَ خولې پريږده پرې دَ مينی زمزمه کړه
نو آموز عاشق بلبل دَی شور ئې ډير او مينه لږه
که مثال دَ کامل غواړې و پتنگ ته ننداره کړه
لکه گاڼی ډک له اوره هيڅ اثر ئې ليده نشِی
هسی رنگ عبدالقادره پټه ته دَ عشق لمبه کړه

نن په خوا راغله مه رويه، سمنبره سنبل مويه
سمنبره سبنل مويه، نن په خوا راغله مهرويه
وئې مه می ځه له کويه، چه ذليل بې قدره نشې
چه ذليل بې قدره نشې، وئې مه می ځه له کويه
که له ما دی عاشق بويه، بې له ما به بل نه گوری
بې له ما به بل نه گوری، که له ما دی عاشق بويه
دَ عشق چار هر گوره لويه، سربازان دِی چه ئې اخلی
سربازان دِی چه ئې اخلی، د عشق چار هر گوره لويه
صفت شِی دَ گل له بويه، دَ سړی له ښه خصلته
دَ سړی له ښه خصلته، صفت شِی دَ گل له بويه
دريغه دريغه بده خويه، ته يَو څه رنگ بد غليم ئې
ته يَو څه رنگ بد غليم ئې، دريغه دريغه بده خويه
دَ توبې له شست و شويه، مکدر صفا خاطر کړه
مکدر صفا خاطر کړه، دَ توبې له شست و شويه
سحر ږغ وخوت له جويه، لاړُو بيارته به را نه شو
لارو بيارته به را نه شو، سحر ږغ وخوت له جويه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه حاصل له گفتگویه، عمل کړه عبدالقادره
عمل کړه عبدالقادره، څه حاصل له گفتگویه

چه همت د دَ تېپوس دَی ځان باز مکړه ځان په رسم دَ جانبازو، جانباز مکړه
چه محتاجُو ته محتاج وِی ډیر خسیس دی بې بې نیازو بل هیچا ته نیاز مکړه
اسبابونه دَ ناز راوړه هاله ناز کړه ستا چه هیڅ اسباب دَ ناز نشته ناز مکړه
امتیاز دَ خپل، غلیم و بله گران دی بې له خپله دله هیڅوک همراز مکړه
دَ اِتمام سعی کوَه چه کار شروع کړې یا هرگز لمړی دَ چاری آغاز مکړه
دَ خبرو په لذت که خبر دار یې بیهوده بیرون له شونډو آواز مکړه
که دِ لوستی دَ ''لَا ترکنوا'' آیت دی سکه هر گز دَ ظالمانو، اعزاز مکړه
تولا او تبراء دَ ایمان ځانگ دَی چه دِ دا ځانگونه نشته پرواز مکړه
په لیمه به ستا جفا عبدالقادر وړی
په شړل می په مراد دَ غماز مکړه

په فراق چه می روان له سرترگو جوی شه لږ می پاتو و آشنا وته ابروی شه
ښه چه باد وته پابوس دَ گل حاصل شو په طلب ئې کښته پورته تگ و پوی شه
په خبرو معنی کله ادا کیږی خبر ځکه په حیرت له گفتگوی شه
مرتبه دَ هر چا څه؟ چه ئې معنی وی جسم گل، عرض ئې رنگ، معنی ئې بوی شه
په تمثیل ئې چه دَ یار دَ قامت راوړه په همه ونو کښې سبروُ، سر لوی شه
دَ کریم له خوا نه مځکه نصیب مومی
په ساقی ملامت نشته چه جام توی شه

(ی)

که په لعل او درُو نور دولت مندان دی لعل و در، ځما دَ یار شونډی دندان دی
دَ همت سر کوزی نکا و بادشاه ته په جامه دَ گدائئ سر بلندان دی
دَ ساقی دَ پیالې قدر زاهد څه زده چه په گوټ ئې سرومال ښندی رندان دی
چه په حال دَ فراق جنو نه نرمیږی هغه زړونه زړونه کله دی سندان دی
وائی څو لرې په زړه ځما داغونه تر حساب تر شماره تیر چندان چندان دی
که ساقی دَ پیالې دور بیا گردان کا په مجلس کښې یَو څو پاتې هوښمندان دی
چه دِ طمع له چا شی عبدالقادره!
ته بنده شوې همه ستا خداوندان دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چې زلفې په رخسارو ښوروې — در پوهېږم جهان ښور ماښورَوې
چه دِ واغوسې دَ خيال جامې گلگونې — خپل مَيَن په سرو لمبو نسکوروې
زرکې سر ځما دَ يار په قدم کښېږده — که خوبی ئې له رفتاره پوروې
هغه مخ چه دَ وصال په غوړو غوړ وی — دَ هجران په تاو ئې ولې سپورَوې
که دَ عشق په تور می ووژنې راضی يم — ځما عشق دَ سر په ويره نورَوې؟
سپين غاښوُنه په خندا را لَره راشه — که به مخ دَ رقيبانو تورَوې
بس دَی يَو دَ اشنا غم عبدالقادر ته
نور غموُنه باندِې څه ټندورَوې

پښې برمنډې، سر برمنډ گريوان پاره وَی — په طلب ئې په ملکونو آواره وَی
په ستنه شوی دَ دنيا له کاروباره — ناگڼلَی ناشمارلَی هيڅ کاره وَی
له دې عقله هيڅ فايده حاصله نه شوه — لايعقل دَ ليونيو په شماره وَی
دَ آشنا دَ غم په سيند کښې می شنا کړَی — دَ جهان له هوسونو کناره وَی
دَ عالم په نيک و بد غرضی نه وَی — بې ځوابه بې حجته بې چاره وَی
په هر ځای چه کښلی دی عبدالقادره
په حيرت ئې دَ جمال په ننداره وَی

که خبر شې په لذت دَ ويرانۍ — اور به پوری کړې پخپلی ودانۍ
ستا په تله می غم اندوه نصيب دَ زړه شو — دريغه دريغه را به نشې نادانۍ
جمعيت می دَ خاطر په ليده ستا شی — بې تا خلاص نه يم يَو دم له پريشانۍ
ناکامی ور ځنی ښه دَه په څو رنگه — چه می وليدې دَ دهر کامرانۍ
غوړ تيره کا آئينه غبار ئې صافه — دَ مخ آب زياتَوِی گرز دَ دهقانۍ
عاقبت به د دنيا دار له دنيا درومی — تش لاسُونه زړُونه ډک له پښيمانۍ
په هزاره دشواری کښېوزی په لاس کښې — راشه گوره څه رنگ ځی په آسانۍ
چه په عقل غوبانه شپانه ترې ښه دی — پدا دَور هم هغه کاندِی خانۍ
دانا ځان، ناپوه گڼې عبدالقادره!
ته چه ځان ته دانا وايې، نادان نه يې؟

په وار وار ئې په هر چا وکړې بازۍ — دَ جهان په ورکړه هيڅوک مه نازۍ
په آخر به ئې له تا سی غليمان وړی — پخپل لاس ئې پخپلوانو وَ بازۍ
دَ اخلاص اميد هيچا ته باتو نَشو — آشنايی ده اوس همه مهمازۍ[1]

١. تېگی، چل ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیهوده گله مندی کا له اسمانه — جهان ډوب کړ دَ غمازو غمازۍ
سر فراز ئې سرنگون درومی په کښته — را ښکاره شوې دَ دنیا سرفرازۍ
په معنی کښ مرگ ئې نشته تَل ژوندُون دی — دَ هغو چه پاتو شی نیک آوازۍ
گوره څه رنگ نازبردار دَ خاص و عام شول — چه ئې تل کوَل کبرونه طنازۍ
له اوله بلبل باز وې اوس باز باز شوې
عمر ولاړ عبدالقادره په بازۍ

دَ رحمت دریاب هغه وته په جوش دی — چه دایم ژړا زگروا کا په خروش دَی
لا تخف او لا تحزن دَ هغه بخره — چه له ډیره غمه نیښ پرې باندې نوش دَی
له پیشو ئې ویره شی له مزری نشی — چه بې خدایه ویره کا په معنی موش دَی
دَ دنیا په سرای کښ مخ و آخرت ته — کاروانونه ملی لیږدی پوشا پوش دَی
چه به پروت ؤُ لب په لب له لب شکرو — نن په څو له تورُو خاورو هم آغوش دی
په بها ئې دواړهٔ کونه ورکول شی — که پیاله ئې څوک اخلی می فرورش دی
بیا به نه مومی زنځیر د یار د زلفو — چه په سر کښ ئې لاپاتو عقل و هوش دی
د سکوت هنر له کُل واخله بلبله! — چه په سل ژبی آواز نه کا خاموش دی
اوس ښکاره عبدالقادره می نوشی کا
چه صاحب د گناه بخش و خطا پوش دی

چه تر غوږ می دَ جرس نارې فریاد شی — ستا دَ عشق په بیابان ورک راته په یاد شی
یو په سله به ئې غم دَ زړه نصیب شی — هر نادان چه دَ فلک په ورکړه ښاد شی
تر شیرینی دِی دا کښلی لا شیرینی — ولی څوک دَی چه په عشق لکه فرهاد شی
چه په راغله مړاوی گل دَ باغ تازه کا — په تاثیر به دَ صبا کله هر باد شِی
نور چه بوس او کنار کا عیب ئې نه وِی — زه چه تش کاته کوَم ځما هیداد شی
هر سړی چه کمینی کا لوئی مومی — هم پدا خادم مخدوم، شاگرد استاد شی
چه پرې نه لگی وَیَل دَ نیک خواهانو — عاقبت دَ غلیمانُو په مراد شی
په همه ؤُ مریدانو پیر شفیق وی — تربیت ئې موافق په استعداد شِی
چه اساس ئې دَ ژوندون دَی په باد ینبی — پرې به څه دَ عاقلانو اعتماد شی
دَ منصور غنُدِی سنگسار عبدالقادر شه
که بې عشقه بل گناه وربانډِی زباد شی

ما دَ مینی خوی له ځایه دَی راوړی — تهمت اوس را باندِی وایی عام وگړی
په هغه نفس که وخیژی راضی یم — چه می بې دَ یار دَ یادو سره نغری
مرده دل دِ له ټټره زړه بیرون کا — یَو ساعت په کور کښ به پریږدی څوک مړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه چه راز می و خپل یار وَته ښکاره شو — نه اغیار ته چه هر چا وَته ئې سپړی
ستا دَ رحم تر سیلابه پوری څه دی — دا څما گناه مثال لکه خسړی
په ماڼی ئې هغه هم ر څخه یووړ — چه را پاتو وُ دَ صبر چیری بړی
جمعیت چه له دنیا په دنیا غواړی — هغه غړی په معنو دَ شگو پړی
په حرص به ئې نه لَږ نه به ئې زیات کا — خپل قسمت ئې دَی هر چا لَره ورکړی
تل په خاورُو به ئې واسل پاڼی گل شِی — چا چه زړه تړوکر تړوکر و گور ته وړی
که درست عمر دَ یار غم عبدالقادر کا
خدای دِ نکا چه به شِی ور څنی سترِی

که ښیرې کا که ښکنځل هر چه وائی — هیڅ مه وایه ښایسته دِی باندی ښائی
دَ بهار په وخت هم دا وایه مطربه! — چه په کنبلیو مینه نه ښائی نه پائی
خلقې ئې انتظار دی ولیدو ته — گوره مخ به دلبر کوم یَوه ته نمائی
هر مرغه د دې چمن پخپله ژبه — ستا ثنا کا ستا صفت کاندِی تا ستائی
په دنیا به مینه څه عبدالقادر کا؟
چه آخر ئې خواه ناخواه ور څنی بیائی

چه پیدا وِی له یوې قطرې منی — ورته نه ښائی چه کا کبر منی
چه خلعت ئې دَ صورت له خاورو شوی — په هر حال دِ خاکساری کا که منی
له خزانه به نه گل دَ صحرا خلاص شی — نه به باتې شی گلوُنه چمنی
په نازک بدن ئې خت دَ ململ څرخی — څما یار ته جامې بویه سمنی
تنگه خوله ئې ښایسته حلقه دَ گوتی — دواړه لب ئې نگینی دِی یمنی
ته چه هسی زعفرانی جامې آغوندې — ژر به کړې دَ یار چهره کُرکمنی
ستا جهاد ته ئې هم ستا نفس پیدا کړ
که ئې کړې عبدالقادره دښمنی

دَ همه ښادیو سر دَ یار الم دَی — چه فریاد ور څنی کاندِی هغه گرم دی
څو دِ زړه هونبره ستم کوَه دلبره — په تندی مو قبول کړی ستا ستم دی
شکسته په شکسته باندِی عزیز وِی — څکه زړه می ستا و زلفو وَته خم دی
مگر ستا دَ مخ نمر وَخیژی رُڼا شی — گڼه درست جهان په ما باندِی تورتم دی
دَ ښادئ امید دِ لیری کا له دله — چه په تا باندِی مین شه تَل ئې غم دی
آئینه چه ستا دَ مخ گوری سکندر شه — چه په لاس کښ جام دَ میو لَری جم دی
عاقبت به مخ تورن لکه قلم شِی — هر سَړی چه دو زبان لکه قلم دی
تر ایذا ئې لا پخوا سزا دَ کړو ده — په معنی کښ ظالم مار دی یا لړم دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

منت بار دَ یار دَ خیال عبدالقادر دی
چه همیش ور سره مل په غره په سم دی

ستا سترگو وژلی به تر درنگه اوس ښخیږی
راشه زړه پرې یخ کړه که پدا دِ زړه یخیږی
رقص له خامیٔ کاندِی دانه دَ دیگ په منځ کښ
پاتو له صوفی شی هاله رقص چه پخیږی
ستا تر سر ځاریږی ستا په سر ځما سوگند دی
بل مطلب ئې نشته څرخ چه هسی رنگ څرخیږی
خوب ئې باندی نشی لټ په لټ و بله اوړی
گل ئې دَ نهالئ په نازک بدن څرخیږی
ولی به له مځکی نشی گل عبدالقادره
تل چه تر گلونو ښایسته پکښ ښخیږی

نه یوائی دَ لاله په ټټر کَی دَی[۱]
په دا باغ کښ چه بې کَی دی، هغه کی دی؟
چه په تخت د قناعت دَ پاسه کښیناست
کمینه بنده دَ ده کاوس او کَی دی
هر چه وخورې هغه ستا شی نوری پریږدې
دا دنیا دَ مهمانئ ښانکی دی
په بشر ئې پرهارنه، زړه می سوری کا
دَ بیلتون په لاس کښ هسی ناوکی دی
چه بدخوی در کښ پیدا شی ژر ئې ورک کړه
بوټی وخیژی له مځکی څو تنکی دی
په ورکړو ئې مشه خوښ بیا به ئې اخلی
دا جهان تر هلک لا په خوی سپکی دی
کنُدِی ستا په فضل خلاص عبدالقادر شی
په طاقت کښ خو هر گوره ټپکی دی

د خبیث په ښه صحبت نبث په څو ځی
دَ ماهی بد بوئی کله په اوبو ځی
له اصلی بده به لاړه بدی نشِی
که دَ ښو په ښه دیدن په ورځو شپو ځی
لا کیسیه لا بازئ ښکاریږی بد ته
دَ کامل دَ نصیحت اثر په ښو ځی
دَ مزریو په لوی ښکار باندِی نظر وِی
شلانډو مږکو لَره تروړی یا پیشو ځی
هر چه شوی په ازل هغه به کیږی
عبث عمر په عبثو اندیښنو ځی
څه نظر به کا دلبر په افتاده ؤ
چه دا هسی بد دماغ په کرشمو ځی
په لیمو به ستا په لور عبدالقادر ځی
که یارانو لَره نور عالم په پښو ځی

چه سحر دَ یار له لوریه شمال راشی
دا ناروغ زړگی می څه خو په حال راشی
اوس خو وار دَ وصل تیر شو بیلتون راغی
یا نصیب چه بیا نوبت دَ وصال راشی
زړه می ډوب شی پوښتیده ئې هر گز نشم
چه ریبار دَ یار له لوریه ملال راشی

---

۱. په دې بیت کښ لمړی کَی عربی دَی یعني داغ، آخرنی کَی یعنی څوک، په دوهم بیت کښ کَی دَ پخوانی پاچا نوم دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شغلونه به دِ ووزی له خاطره
که په زړه کښې دِ دَ کښلیو اشغال راشی
دَ لیدو دَ وړوُ تږو طاقت لږ شو
لا به کله ږومبیٔ ورځ دَ شوال راشی
دَ خپل یار له وصال ته امیدوار شم
چه سورت دَ یوسف ما ته په فال راشی
په هجران کښې خواروزار عبدالقادر شو
بیا به کله په شیوه په خیال خیال راشی

که دَ درست جهان بادشاه شې په هوا ځې
عاقبت به له جهانه بې نوا ځې!
که حشمت دِ دَ سکندر تر حشم ډیر شی
خالی لاس به ځنی بیا دروم‌ې یواځې
چه په تا باندِی مَیَن ورته دِ شا کړه
له غلیم سره دا هسی خوا په خوا ځې
دَ غفلت پنبه راوباسه له غوږو
چه کښو غُندی کوڼ نه دروم‌ې شنوا ځې
ستا په دا خندا خندا شِی دَ هوښیارو
چه آخر په ډیر ژړا په ډیر زگروا ځې
که خاطر دَ تعلق له باره خلاص کړې
دَ رحلت په وخت به هاله بې پروا ځې
په عزت په حرمت راغلې و دنیا ته
په بدخوی ترې شرمنده خجل رسوا ځې
څو قاصد لا دَ طلب راغلی ندَی
بهتر دَی عبدالقادره چه پخوا ځې

دَ ژوندون به ئې څه حال حلاوت نه وی
هر سړی چه په دنیا بې یاره ژوی
ما دِ خلدای په دنیا نلَری بې یاره
له دنیا تر یار پخوا دِ ځما تله وی
چه یو غم را باندِی تیر شی وایم خلاص شوم
نور غموُنه را پیدا شِی نوِی نوِی
یو مجنون سوی او لوی دَ عشق نه وُ
مینی ډیر کړل تر مجنونه دوی او لوی
څه حاجت چه ئې پوښتَنه کړې له حاله
خود ښکاره دِی دَ هجران دَ لمبو سوی
چه پکښې نه مهر، نه مینه، نه اخلاص وی
تر ودانه لا وران ښه دی هغه ژوی
محرم نشته چه خپل حال ورته بیان کړم
نامحرم ته وایه نشِی زړه می چوی
سل فتنې چه بیداری کا بیداریږی
بخت ئې ویښ شِی چه په غیږ کښې ئې اوُده وی
په نور څه عبدالقادره نه رغیږِی
په بیلتون کښې دَ یار یار دارُو دَ زړه وی

ستا څهره لَره خدای تل ارغوانی
که دَ غم څهره می دَه زعفرانی
سر په لاس در پسی درومم نه قبلیږی
نصیب مشه دَ چا دا سرگردانی
مَی نوشی تمامه شپه کاندِی له نورُو
په سبا به ئې په ما وِی سرگردانی
څو څو گرانی می آسانی په زمان کا
زه به چیری پریږدم عشق په آسانی
اشارت ئې دَ دنیا تالا کوَل دی
چه صوفی په رقص کا دست افشانی
چه لاړ نشې په غفلت بیا به ارمان کړې
هر نفس دَ خپل نفس نگهبانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه په مخ ئې کاروانُونه دَ خط راغله　　اوس به وشی دَ شکرُو ارزانی
له دعا ئې اوس هم نه یم فارغ شوی　　که دَ کنبلیوُ په خدمت لاړه ځوانی
ورته عرض سلام دَ خوار عبدالقادر کړه
چه په چم باده گذر کړې دَ فلانی

په طلب چه دَ تندی وچ شی کومی　　غم دی نکا دَ حیات اوُبه به مومی
دَ طلب مصلې ډیرُو پسی لنگ کړې　　گوره کوم نه دَ دلبرُو شونډی چومی
چه تر یخی ئې دَ بیلتون کړه په ځان تیره　　هم هغه به ئې دَ وصل پیاله شومی
ښنبه ښنبوه شراب ساقی بیا به ارمان کړې　　عندلیب نارې وهِی چه بهار درومی
معشوقې وژلی مړه ندِی ژوندی دی　　پدا تشه نانه ښشو که مړه نومی
جدا شوی چه له یار عبدالقادر دَی
په هیڅ رنگ ئې اوُبه نه درومی تر کومی

دَ هغو چه اوربل شوَی په کوگل دَی　　دَ زړه سود ئې دَ آهونو په وکنبل دی
ډیر مَیَن ئې ځبله بیل کړه نه صبریږِی　　بیلتون هسی رنگ لا خیر په بیلَول دی
زړه می لا دَ جدائیۍ په اور وسوځه!　　که په زړه کښ می دَ یار محبت بل دی
ځوک ځما تر یاره ښه دِی په خلقت کښ　　که جفا را سرَه کاندِی بخت می خپل دی
ترو په څو به ئې خلاصی له مینی کیږی　　په ازل چه اور نصیب ځما دَ دل دی
له یوه څراغه نه درومی بل څراغ ته　　پروانه وته وصال ځکه حاصل دی
څه باور ئې په یاری عبدالقادره!
چه چاپیر تر هر هر گل لکه بلبل دَی

دَ قیامت په ورځ به سپک پاځی سپک تللی　　په سبا به دروند پاځی چه دروند ښملی
تنها هیڅوک گورستان لَره لاړ نه دی　　خپل عمل غاړه غړی ور سرَه زغلی
چه می سترگی باندِی وا دَ بصیرت شوې　　دَ عالم ودان می ولیدَل نتلی
ناپوهان به ئې باور په دوانی کا　　چه په طمع دَ سیلاب دَ اوبو ملی
د دنیا کاروُنه ضد دَ آخرت دی　　دَ دنیا قبول په دین کښ دَی رټلی
نه صحت مومی نه مری هسی تاویږی　　چه په زړه وی دَ حسد منگور چیچلی
چه نظر می په ښو بدو باندی وکړ　　وائی وشړل له روه هغه بللیِ
دَ قیامت له جوکه ډار عبدالقادره
نکا چا چه خپل ښه بد دلې تللِی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ښکنځل دِ په بې دردو ترخه لگی
ما ته کړه په ما تر شهد و خواږه لگی
مشتاقان دَ تیغ په آب سَره سیراب کړه
تر ژوندون ئې ښې په تږی اُوبه لگی
سترگی پټی زړه بیدا لکه غنچه شه
دَ دولت نسیم دَ ویښو په زړه لگی
سنگدلان ئې له ناوکه بې بهره دی
په مشتاقو تر گلونو پاسه لگی
چه ئې داغ ځما دَ زړه دَ داغ په سان دی
په لاله می څه خو څه خو لیمه لگی
دَ ښو اغزی می لیری په ژړا کړه
چه دَ یار په قدمونو تیره لگی
یَو ساعت عبدالقادر ځنی خلاص ندَی
هر زمان دَ عشق لښکری په ده لگی

دریغه بیا په گلو گښت وکړی سبا شوَی
چه په باغ کښ رنگا رنگ گلونه وا شوَی
دَ شبنم پیالې ئې نوشی لبالب کړَی
له مستیَ دَ هر گل کیس قبا شوَی
تور بورا تر هر هر گل قربانیدلَی
دَ بلبلو په هر لور باندِی غوغا شوَی
مخامغ له یاره کښیناستیَ یو ځله
دَ بیلتون غمؤنه واړه پسی شا شوَی
که په کانِی دَ بیلتون میده شوم څشو
دَ حنا په دود خو وصل ستا له پا شوَی
ما به ځان لکه پتنگ تر صدقه کړ
که څراغ ئې دَ جمال راته نما شوَی
یار له ما نه لا و ما وته نژدې وَی
که تر منځ حجاب پاره پاره د ما شوَی
زه او ته په محبت کښ نه ځائیږی
زه او ته له منځه وَوَتی یکتا شوَی
خو دی پرېږده نور راځه عبدالقادره
که دِ زړه دَی چه زه ستا شوَی ته ځما شوَی

بوی ئې نه ځی له خبرو دَ بهی
چه تشبیه دَ یار دَ زنی کا بهی
لاس می ورو نیسه په لاس کښ لاس دِ مات شه
چه پرې ونشی زخمونه دَ پهی
دَ دنیا څربښت اماس دَی و دانا ته
و ناپوه وته ښکارېږِی فر بهی
مشتاقان کله تمیز دَ نیک او بد کا
که صاف نشته ساقی رامئ تهی
په امید دَ خپل مخدوم دستاریَ
واقع کیږِی له خادمه کو تهی
امتیاز ئې د سپین مخ له خاورو نشِی
چه ئې نه پرې ینښ لږ گرز په یک تهی
که ئې ډوب کا په دریاب کښ و به ووزی
چه گړی ئې له ازله شول تهی[1]
هغه بار چه اسمان نه شی اخستلی
په کوم زور به ئې عبدالقادر سهی

---

۱. چه گړی ئې دَ نااهل شول تهی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای می مکړه یَو زمان ځنی خالی ستا اندوه می دَی سبب دَ خوشحالی
که له خیاله خالی هیڅ نبایسته ندی ولی تا غُندی به بل نه وی خیالی
چه بې ځایه آواز کا په انجمن کښ دَ رباب غُندی به مومی گوشمالی
دَ سړی لکه همت هسی ئې فکر دَ عالی سړِی فکرُونه وِی عالی
سل جنجال له سل فتنې را سَره وکا بیا په ما باندِی نوم کښیږدِی جنجالی
ځان او مال تر جانی یاره صدقه شه نه یو دَی نه سل زر لک چه وِی مالی[1]
چه خپل یار دَ خادمانو سَره شمار کړ
څوک به کا عبدالقادر در سَره سیالی

ساقی مَی بویه چه وِی پرتگالی خواه پیاله وی مرصع خواه سفالی
علامت دَ یار دَ ډیری مینی درد دی روغ دِ نکا له دردمن سَره سیالی
مقدم په ډکیدل خالی کیدل دی ډک هغه شی چه خپل ځان کاندِی خالی
چه یو ځل په هل وَهَل کا مځکه سازه دَ امید تخم هاله کَرِی مالی
آشنایی کوَل آسان دی پت ئې گران دی یَو یو مرد دَ آشنایئ پت پالی
عاقبت به ته هم راشې ځما ځای ته زه که پروت یم په مځکی په نهالی
شپه او روځ عبدالقادر په جدائی کښ
واړه سترگی کړې اوره بنبگالی

په وَیَل دَ کوم بې رحم ځیگر ورځې چه دا هسی ډیر بس رایشې بیا ژر ځې
دَ عاشق دَ سترگو غر نه حجابیږی ولی هسی شان مخ نغښتی په میزر ځې
دَ لویئ په مقام به هاله کښینې که دَ ورکړی دَ مړانی په وزر ځې
دَ هوسیو سترگی توری دَ باز سرې دی خونریزی تر نور سترگو کا لا زر ځی
در پوهیږم چه به ژر مصلې لنگ کړې چه دوهې وته ډیر ډیره قلندر ځې
تصدیع مکړه کشتن گاه وته په سر ځې
که په وژلو[2] دَ بیدل عبدالقادر ځې

که گلاب لکه باران ور باندِی اوری دَ گلابو بوی به لاړ نشی له اوری[3]
صباحت ئې دَ یوسف همیش منظور وُ څکه سپین شو دَ یعقوب دَ سترگو توری
هر یَو گل په خواست ترې وړه ځان ئې خوشبو کړ چه صبا خوشبوئی راوړه ستا له لوری

---

۱. دَ غوږمالی.

۲. وژله.

۳. تجنیس دَی یعنی بولان چه یَو وابنه دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکړه خدای چه دَ وفا خویونه نور کړم | که هر څو می یار جفا کا تل می زوری
که زاهد دَی که عابد که شیخ ملا دی | همگی دَ خپل مقصود په لوری ښوری
پاس دَ دار په سر منصور دَی دروغ ندی[1] | چه عاشق شِی بیا به سر له عشقه ژغوری؟
پسی شا دِ سوگندۇنه خوری و سر ته | هم هغه چه مخامخ دِ په سر لوړی
قراضې دَ زرو څه لره په مخ ږدې | په وجود دَ نمر نمای نکاندِی ستوری

تر ژوندُونه مرگ ښه دی عبدالقادر ته
چه ئې یار رقیب ته خاندی دی ئې گوری

دَ یوه په غولی ویر، دَ بل سرود دی | چرته غم چرته ښادی دَ دنیا دود دی
په نور څه ئې صحت نه کیږِی له درده | په بیلتون کښ دَ یار یاد دَ خاطر سود دی
په ډیروالی ئې لا غم په سړی ډیر شی | بیهوده دِ په دنیا پسی مښود دی
رنگینه شعر می مه گڼه خبری | وا روان ځما دَ زړه دَ وینو رود دی

چیری نه چه خالی لاس ور ځنی وَوزې
خرید کړه عبدالقدره بازار تود دی

نور عالم خپل خوب کا، رنځوران اخته په نخول وی | مځکه توده کوم ده، چه اوربل پرې باندِی تل وی
نر ناحقه سترگی دَ رنجو په بار درنې کا | کله دَ هوسیو سترگی توری په کجل وی
بل مراد ئې نشته په دنیا کښ بې له دا نه | خاوری دغه ملک شوی چه محبوب پرې ینښی پل وی
هر چه لمړی شوی په آخر به هغه کیږِی | څوک به ئې اول کا چه پس شوی په اول وی؟
کله به لا درومې له ما اې دَ سحر خوبه | خوب بې غمه نکا چه په مخ کښ ئې منزل وی
فکر لیونی دَ سبا نکا ځکه خوښ وی | غم دَ هر سړی په اندازه دَ طول امل وی
هر چه محبت لری دَ یار دَ تورو زلفو | تل به ئې په زړه کښ فکرتونه مطول وی
ما په زړه ویشتلې فریادونه کړه په زوره | ستا سوی نارې په ما شیرینی تر عسل وی
څه وایې و ما ته، ما ته لار دَه خطرناکه | هیڅ پروا می نشته که دِ خیال را سَره مل وی

تل که آه فریاد عبدالقادر کاندِی گرم ندی
بیل له فراغته همیشه له یار بیل وی

له جهانه هسی رنگ دِی یاران تللی | ته به وایې چه هر گز نه وُ راغلی
نښانی ئې په جهان کښ موندی نشی | هسی ورک شول دَ هجران سپرو نتلی
دَ بریښنا غُندِی ښکاره شول بیا فنا شول | په ځیر ځیر مو ورته هیڅ نه وُ کتلی
نه مو سترگی په لیدو سَره مړې کړې | نه مو وُ په ډکه خوله و بله خندلِی

---

۱. منصور دروغجن ندی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مو زړونه ځبله تش کړل په خبرو   نه مو پټ رازونه ؤُ ځبله ښیَلی
چه ناګاهه بیلتون مخ ورته ښکاره کړ   له موږ بیل شول په ارمان ټټېر داغلی
له احواله ئې خبر نه یم چه څه شول   څوک په بیارته ځنی ندی جار وتلی
که خاکونو ته ئې ورشم نارې ورکړم   په ځواب ئې راته هیڅ ندی وَیَلی
یا له موږه مرَوَر شول ځواب نکا   یا ئې چا په خوله مهرونه دِی وهَلی
که ئې وغواړم خبر له خبردارُو   دوی پرې هم لکه موږ ندِی پوهیدَلی
که قبرُونه ورانوم پکښ ئې غواړم   ما بې خاورُو پکښ هیڅ نه دِی لیدلی
نه پوهیږم چه له کوُمه لوریه راغله   بیا ئې دِی و کوم مکان لَرَه بیولی
اې یوه خدایه ژر وران دَ دنیا سرای کړه   چه آشنا عالم ترې ځِی نا اشنا ملی
چه هر دم جرس دَ کوچ ووته ږغیږِی
فراغت عبدالقادر څرنګ څملی

توری زلفی دَ نګاری بې څه ندی   په سپین مخ ئې تار په تاری بې څه ندی
په لیدَل ئې روغ ناروغ شی بیمار روغ شی   دواړه سترګی ئې بیماری بې څه ندی
ډیر هوښیار به لیونی کاندِی پوهیږم   کرشمې دَ پریواری بې څه ندی
دَ بیلتون په اور ئې ننه زړه اوریږی   دَ عاشق سترګی خونباری بې څه ندی
درسته شپه ځما دَ آه لوګی ور درومی   دَ فلک سترګی بیداری بې څه ندی
په جهان کښ هیڅ ترخه نشته بې ګټی   دَ دنیا ګرانی دشواری بې څه ندی
څو به مینه پُټوې عبدالقادره
ستا دا تل نارې چیغاری بې څه ندی

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلَی   دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی
چه له وره دَ ښښتن ورتلی بل ورته   لکه سپَی په کاڼیو لوټو ئې شړلَی
دَ جهان دَ خوړو هیڅ غرضی مه وی   کل ترخه مې دَ خوږو غُندِی نغرلَی[۱]
دَ حرص دَ سپی غاښ مات په قناعت شوی   په زنځیر می بیا دَ صبر وَ تړَلَی
عاقبت به په ارمان ور ځنی درومی   که ملنګ وِی په سپیرو ایرو لړلَی
په ما نوم دَ بادشاهۍ مه وی پوری   خوشامد می مکړَی چا تل ئې ربړلَی[۲]
هر ظالم به دَ دوزخ په اور کښ وینې   لکه سپی په زنځیرُونو ځکړلَی
هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا
حال عبدالقادره مه وایه سپړلَی

---

۱. لوړلی.
۲. خوشامد می مکړَی چا تل می ژیړلَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا می شی زاړه غمونه په زړه نَوِی — چه دَ یار په بورجل رایشم یار نه وِی
حال که وایم و عالم ته منصوریږم — که ئې پټ ساتم په زړه کښ زړه می چوِی
دَ عالم له ویری آه وکښلی نشم — په کوګل کښ می دنَنه شول الوی
په صحت ئې نارضا په درد بې صبره — د دې هسی رنګ زحمت دارُو به څه وِی؟
فرهاد غر په عشق کښ کینده زه صورت کښم — و منصف وته څما زیاتی تر ده وِی
ده که یار ته واله جوړه دَ شودو کړه — تل روان دَ وینو رود څما دَ زړه وِی
چیری نه وِی رنګ ئې هیر کړم په بیلتون کښ — په وصال کښ می به څیر یار ته کاته وِی
ستا دَ سترګو خیال پرې وریږِی څکه ژاړم — نرګس تل تروتازه وِی چه اوُبه وِی
په پرینبول به دَ جهان له غمه خلاص شې — خلاصیدَل دَ غاښ له درده په وکښه وِی
و به وینې دَ یار مخ عبدالقادره
که دِ تل ور پسی دواړه لیمه سره وی

ته څه هسی بې نظیره دلبر نه یې — چه ښکاره په درست جهان لکه نمر نه یې
په هر کلی په مالت خبری ستا شی — هسی نه چه په عالم کښ سمر نه یې
په پیاله چه شونډی کښیږدې نو عسل شی — بیا به وایې چه په شونډو شکر نه یې
دَ سپوږمۍ ښایست په ستوریو باندی کیږی؟[1] — حاجتمن دَ لعلو درو ګوهر نه یې
اسمانونه می دَ آه په لوګی تور شول — ته لا هیڅ څما له سوزه[2] خبر نه یې
که دِ زړه دَی چه بډای شې طمع پریکړه — شو دِ طمع چا ته شته تونګر نه یې
پهوړه[3] کچکول سیلی خو ډیر متاع دی — که دِ ستن په ګند کښ شته قلندر نه یې
په جهان دِ څکه بوی د خوبۍ نه ځِی — چه بیدار لکه غنچه په سحر نه یې
ښه غزل درته بیان عبدالقادر کړ
له معنو ئې لذت واخله که کر نه یې

که فلک لکه آسیا دانه ئې سر شی — عارف ندی چه ئې زړه پکښ لربر شی
که اسمان دَ ممسک سترګی مځکه نس شی — وابسته ئې مخلوقات دَ بحرو بر شی
په زر کاله ئې ژوندون دَی ګمان مکړه — چه پکښې دَ توکل څښتن مضطر شی
خاوری زر چه ورته یو شی له غه پسه — په کاته ئې کانی بوټی واړه زر شی
که اصلی فقر دِ سیوره په سر وکا — هست و نیست به درته واړه برابر شی
چه خپل ځان دَ تلی خاوری دَ ګدای کا — دَ پله خاوری ئې په قدر تر عنبر شی

---

۱. دَ سپوږمۍ ښایست په ستوریو نه زیاتیږی.

۲. له آهه.

۳. یعنی بوریا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه خپل ځان تر څراغ ځارکا بیا وسوځی　　کُوم ملخ به دَ پتنگ تر ځایه ورشی
دَ زاهد مشرب جدا دَ رند جدا دَی　　له ماهی به کله کار دَ سمندر شی
هاله لاف دَ مینی کړه عبدالقادره
چه ترخه دَ یار په تا شهد و شکر شِی

ما چه لب دَ شکر شونډو دِی ځبیښلی　　لا می اوس له خوږو شونډِی ځله نښلی
ستا دَ سترگو په خیال هسی رنگه مست شم　　لکه چا وی دوه کلن باده نوشلی
که له سترگو دِ روان شی سیند دَ اوښیو　　وران به نشی چه ئې ستا په تندِی کښلی
دَ عاشق دَ صورت خاوری دَ یار مینه　　په ازل ئې دواړه دِمی سره اغښتلی
له توبری سره می ځان ځِی چه وکیښ شی　　ځکه ما دَ یار توبری نه دی وکښلی
شکایت دَ ښایسته وُ دَ خوی مکړه　　تر وفا دَ بل، جفا ښه دَه دَ کښلی
که بدرنگ مخ پټوی باری یَو روخ دی　　ښایسته دِ هرگز نه وِی مخ پوښلی
یَو دلدار چه دلداری کا بیا می نه موند　　په غوښته می دِی ملکونه پسی منبلی
چه مَیَن شوې غم زغمه عبدالقادره
په غمونو عاشقان دِی همیش لښلی

هر عاشق چه هیله کاندِی له وفا می　　تر وفا دِ لا خوښیږی په جفا می
په رشتیا ځما مخ عاشق هغه دی　　چه دَ مخ می نندارہ کا تر قفا می
دا دَ خیال شاطر می ډیر ملال را درومی　　گوره بیا په کوم دیار بند شو اشنا می
ستا زحمت دَ محبت دَی طبیب ووې　　بې لیدَلو به روغ نشی په دوا می
دَ ښامار له خولې مهره وکښل محال دی　　ستا په تورُو زلفو بند شوه مدعا می
دَ آشنا دَ آشنایئ قدر می نه در[1]　　که په آور دَ بیلتانه سوځم سزا می
ستا دَ چم پوښتنه کاندی نه ئې مومی　　ځکه هسی سرگردان گرزی صبا می
زما وصل دَ هغو عبدالقادره
چه خپ سر شندی د وصل په بها می

صدقه شمه ساقی ستا تر پیالې　　چه دِ خلاص کړم دَ جهان له کشالې
څو څو ډیر دَ جدایئ [2] له غمه ژاړم　　په رخسارو کښ مِی سازی شوې نالې
په یاری کښ به هاله صادق باله شې　　چه تر مرگه دَ یاریَ پت وپالې
یار هغه چه په محنت کښ یاری وکا　　ډیر یاران دِی په ساعت دَ نوالې

١.　می نه وُ.

٢.　چه ډیر ډیر دَ جدایئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبت دَ عاشقانو عظیم کوټ دی　　پروا نکا دَ پیغور له اټالې
ساحران ئې دَ چشمانو دین ایمان وړی　　سحرگر که زړونه وړی دَ بنگلالې
په ښکاره نارې وهه عبدالقادره
په خاطر کښې به څو غم دَ عشق گالې

مخ دِ لکه نمر دِی تر نسبت ئې نمر مشال دی　　څوک به وایی هسی چه نمر ستا دَ مخ مثال دی
های دَ خدای دَپاره یَو دم مه دروومه له ما نه　　یَو زمان بیلتون دِ په ما خوار بیلتون دَ کال دی
سخت دی په سړی باندی نیژدې بیلتون تر لیری　　یار چه لیده نشی تر دکن لیری دیوال دی
خلاص ئې له یَوه جنجاله نه وم بَل را واخلی　　هر زمان له ما سره په سل رنگه جنجال دی
وایی چه وبال دی چه نظر کا و ښه مخ ته　　ما په دواړو سترگو قبول کړی دا وبال دی
حسن یَو اثر دَی چه په مخ کښې دَ چا وشی　　نه چه کړه وړه ښه لَری هغه صاحب جمال دی
دم که می همدم دَی هیڅ په کار څما را نغی　　لږ چه دلاسا می دَ خاطر کا دَ یار خیال دی
څه برکت ناک دَی دَ عشق خم ورته حیران یم　　څو خلق پرې مست شه دَی لا هسی مالامال دی
هر چه سوختگان دی په خاطر به ئې لگیږی　　اور می دَ ټټر چه سر وهلی تر مقال دی
زړه لری بډای عبدالقادر تر بادشاهانو
څه شو که په کور کښې دنیا نلَری کنکال دی

که ښکاره شی درویشانو عزت ستاسی　　گدایان به شی شاهان په دولت ستاسی
دَ دنیا نوبت، نوبت په نوبت درومی　　همیشه دی بې زواله نوبت ستاسی
څه شو نن که مو څوک نه پریږدِی وورته　　خبردار دی ډیر په قدر و قیمت ستاسی
سبا ورځ چه اجتماع دَ خلایق وِی　　په هر چا به شی ظاهر منزلت ستاسی
هم هغه به دَ نجات په لور روان کا　　چه پرې شی مهربانی عنایت ستاسی
غم اندوه شه په نصیب دَ دنیا دارو　　فراغت دَ زړه خوښی په قسمت ستاسی
ستاسی هومره ډیر حرمت پخپل څښتن دی　　چه به نور شی په عزت په حرمت ستاسی
په نصیب به دَ هغو شی چه نیکبخت وی　　دَ دوو کَونو سعادت دی خدمت ستاسی
دَ راحت امته کَوی اهل محنتو!　　خدای به نکاندی ضایع مشقت ستاسی
مددگار دَ گنه گار عبدالقادر شَی
گنُدی بیا مومی خلاصی په همت ستاسی

چه په زړه باندی ئې وا دَ عرفان باب شی　　دا جهان به ئې تر فهم دَ سراب شی
دَ وحدت دریاب به وینی کښته پورته　　خپل وجود به ور ښکاره لکه حباب شی
دَ خودیِ باد چه وباسی له سره　　دَ حباب نامه ئې لاړه شی دریاب شی
څو وجود دَ ذرې شته هومره زره ده　　خو چه محو خپل وجود کاندِی آفتاب شی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ هستیٔ نوم هاله وربانِدي ښائی — آمیخته چه له محیط سَره سیلاب شی
دَ عنصر دَ چاردیواله چه راووزی — ارویده لیده ئې واړه بې حجاب شی
د هر لوری ته چه مخ کا نمونځ ئې کیږی — چه قبله ئې دَ یار مخ وروځی محراب شی
په ځنبل دَ سترګو ځی تر شرقه عربه — تر نظر دَ عارفانو تله شتاب شی
خپل به هاله د یار شې عبدالقادره
که په تا باندی ئې یَو مهر عتاب شی

نه په باغ نه په بوستان په ګلرزار ګرزِی — خراب زړه می هم هورې دَی چه یار ګرزی
دواړه سترګی ئې شاهین دِی قهرولی — سپور دَ ناز په آس دَ زړونو په ښکار ګرزی
په مقدم ئې دَ صحرا خاروُنه ګل شِی — چه په سیل ځما یار دَ بهار ګرزِی
که پرُون دَ رقیب وار وؤ نن ځما دَی — دَ اسمان دَ ژرندی دود دَی په وار ګرزی
که رنځور شې خود به در شی طبیب کور ته — طبیبان په طلب تل دَ بیمار ګرزی
دَ ښو په ناوکو ئې زړه خوږیږِی — عاشق ځکه آهومن ناقرار ګرزی
دَ هوسیٔ غنُدِی خپل خوب په میږی تون کړه — دَ اجل ښکاری په نیت دَ ګزار ګرزی
ما دولت دَ ګدایانو له وره بیا موند — که نور خلق دَ بادشاه په دربار ګرزی
په وصال به آسوده عبدالقادر کړې
که همیش به دِ په هجر کښ خوار ګرزی

نن په درست جهان کښ غوره یار ځما دی — په لیدو ئې سر ښندَنه کار ځما دی
دَ خزان ویره ئې نشته تل تازه وی — کښلی مخ ئې همیشه بهار ځما دی
په وار وار نورُو پیالې دَ میو نوش کړې — ساقی اوس ئې و ما راکړه وار ځما دی
وئې مه شلوې ځما له غاړی خدایه — دَ خپل یار دَ زلفو تار زنار ځما دی
دَ هر چا په غاړه پروت دَ مینی بار دی — تر همه واړُو چه دروند دی بار ځما دی
چه یَو دم می له خاطره نه بیلیږی — لا لتا نه دَ تا غم غمخوار ځما دی
درسته شپه ئې عشقبازی کوَم له درده — پدا څه شو چه جدا نګار ځما دی
که دسته دَ ګلو را کا هم به خار شی — په ازل چه نصیب شوی خار ځما دی
ښایسته لکه ګلونه دَ پسرلی دی — پرې همیش لکه بلبل چیغار ځما دی
عاشقان به دَ پتنګ غنُدِی پرې سوځی — په معنو کښ سرې لمبې اشعار ځما دی
که کرم را باندِی کا عبالقادر یم
که حساب را سره کا زیار ځما دی

ګاه په خانقاه کښ ګه مقیم په میخانه یې — هیڅ درنه پوهیږم چه عاقل که دیوانه یې!
کله له هندو له مسلمان سَره خپلوی کړې — کله له همه واړه عالمه بیګانه یې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته که لیونی دَ هوسئ سترگو مینی نکړې		ولی شپه او ورځ لکه غرځه په ویرانه یې!
وایی راته وایه چه دِ جان که دِ جانان یم		ځار شم ستا تر سترگو هم می جان هم جانانه یې
شونډې دِ یاقوت دی مرغلرې سپین غاښونه		سر تر پایه درست دَ بادشاهانو خزانه یې
څوک دِ له لیدو څوک له خبرُو مراد مومی		څوک دِ له وصاله دَ همه خلقو ستانه یې
بڼ دِ څه په کار دَی خو دِ مخ لکه گلزار دی		یار لَره راغلې دَ گلونو په بهانه یې
لرِ به ستا دَ مینی په رموز درته وَوایم		مَیَن په اروېدو که دَ مجنون په افسانه یې
مَی دِ دَ خپل یار دَ شونډو څښلِی دِی پوهیږم
ځکه په وَیَل عبدالقادره مستانه یې!

لوی لوی غرونه دِ په واورو تَل ودان وِی		چه رودونه ئې په مځکه را پریشان وِی
په ژوره مځکه مه اوره بارانه!		ښې اُوبه کاندِی ترخې بوی ئې روان وی
په چمن کښ ئې بد بوی گل شگفته شه		زاغان ورشی بلبلان ترې گریزان وی
په هغه چمن ورځه دَ سحر باده!		چه نسیم ئې په هر چا عنبر افشان وی
چه په راغله ئې د باغ گلونه وا شی		همیشه دِ هغه باد په ملک وزان وی
چه پتنگ مشرب پیدا کړی په معاش کښ		دَ هر چا ځراغ چه بل شِی پرافشان وی
مبارک هغه بنده چه آخر بین وی		کل محنت راحت و ده وته یکسان وِی
په رموز دِ ډیر څه ووَیل په لَږ کښ
پرې به پوه عبدالقادره سخندان وی

چه دا هسی آشنایان پکښ هر دم ږدی		په غفلت په مځکه ولی څوک قدم ږدی
په خپل لاس لږم ماران استوی گور ته		چه په مځکه کښ دینار ږدی یا درم ږدی
بیت اللّٰه په حقیقت دَ مؤمن زړه دی		چه بې خدایه مینی کا پکښ صنم ږدی
چه ذلت ئې په عزت دَ ده اختیار کړ		دَ سائل منت په ځان اهل کرم ږدی
ښې خبری در گوهر، خاموشی مُهر		دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی
هر چه دلته مستقیم په شریعت[1] شِی		په صراط باندی به هور ته قدم سم ږدی
چه داغونه په زړه ږدی ښایسته ډیر دی
نشته یو عبدالقادره چه مرهم ږدی

چه له مخه ئې آفتاب ماهتاب رخشان دی		په جهان کښ څوک ځما دَ یار په شان دی
جمعیت ئې دَ خاطر په لیده ستا شِی		په دا هیله درته جمع څو پریشان دی
چه ئې څوک په کوڅه تیر شی لیونی شی		شیخه مه ځه پدا لار پری و شان دی

۱. عدالت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه یوائی دواړه زلفی زړه را ګاږي   دَ کاکل ویښته ئې لا خاطر کښان دی
دَ راحت ښیښې به تشی عاقبت کا   هغه څوک چه دَ محنت جرعه نقښان دی
چه په تش کاته ئې مس دَ وجود زر شی   درویشان دی، درویشان دی، درویشان دی
له آفته به دلې هورې خلاص نه وی   چه بدګوی، آزار رسان بد اندیشان دی
خود پرست دَ یار له وصله بیګانه وی   له خودئ بیګانه دَ ده خویښان دی
تر شکرو ندِی کم عبدالقادره
تر نباتو که خواږه وَیَلی خان[1] دی

بیا ئې نیت دَ جنجال وشو چه نور کښلی راته شماری[2]   یار که تل هسی جفا کا ما به مرګ وته وسپاری
بل که هر څو ښایسته وِی خدای دِ نکا چه ئې ګورم   تر یوه بانړه دِ کښلی دَ جهان شه واری واری
ستا چه هیڅوک اشنا نشته فراغت ګرزه هوس کړه   په هر چا چه آشنایی دَ جدایئ محصل ګماری
دَ دنیا په باغ کښې ځای دَ همیشه استوګی نشته   عاقبت به له دې ښه طوطیان ووزی په چیغاری
دَ بلبلو دَ طوطیانو، په ګلونو سیل کیږي   په ګندګئ په مرداره، تل کارګان ګرزی مرداری
هر چه ښه ئې له ازله په فطرت کښې ینبی ندی   چه به بد کاروُنه نکا نور به څه کاندی بدکاری
هر سړی په موافق دَ خپل همت نظر لرینه   په وَړو چارو هیڅ کله کاته نکاندی لوی چاری
که غمزې دَ دلبرانو تیرې توری دِ څرخ کړې   هم ورځی په تیرو تورُو بې پروا بې اختیاری
زړه دَ هیچا زینهار عبدالقادره آزار مکړه
چه په دین او په دنیا به آخر خوار شی دل آزاری

بیهوده دَ چا په چا باندی های های دی   پخپل ځان که ژړا کا دَ ژړا ځای دی
ګذشته عمر همه په لهو تیر شو   آینده که پدا شان ځِی ځما وای دی
که دِ جاه که دِ عزت که زویه ورونړه   زړه پرې مه تړه عاقله تش نمای دی
محبت دَ مولا کړه، مولا باقی دی   په فانی چه محبت کاندی کوږ رای دی
نن سحر صبا بلبل ته نصیحت کړ   هغه ګل ور پسی غواړه چه دیر پای دی
دَ هوا په آس سپره په فهم درومه   پدا لار به هاتی ننبلی هسی لای دی
لاف دَ خدای دَ بندګئ کړې محکوم نورو   دَ هر چا چه حکم وړې هغه دِ خدای دی
که ئې شپږ اقلیمه وِی چه اُوم غواړی   و هغه ته بادشاه مه وایه ګدای دی
دَ همای دَ سیوری څه پروا لرینه   چه قانع پخپل قسمت شه خودهمای دی
دَ هغه سپاره پَی وړه عبدالقادره
چه دَ آس ئې دَ افلاک دَ پاسه پای دی

---

۱.   مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان دَی.
۲.   چه تور کښلی راته شماری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دَ عشق په تور می کاښی په سر ووری — زه به وایم واړه دُر او گوهر ووری
په چرگ بانگ مهال ئې داد دَ بوسې وکړ — مړنی ببنگال تل په سحر ووری
په تأثیر ئې دَ قدم خاوری خوشبوی دی — که په چم باندی ئې مښک و عنبر ووری
سرې سرې اُوښی می له سترگو وینی ندی — دا ځما دَ زړه له اوره شرر ووری
دَ رحمت سزاوار ښه چه گنه گار یم — باران بویه چه په تږی شجر ووری
دَ ظالم دَ سر دَ تاج لعلُونه ندی — په تندِی ئې له دوزخه اخگر ووری
دَ حاسد جفا زغمه عبدالقادره
تل دَ غم کاڼی په سر دَ ثمر ووری

محبت په کښلیو کا تمام وگړی — چا دا اور دَی ښکاره کړَی ځنو نغړی
ثمره ئې خواه مجاز خواه حقیقت دی — په انسان کښی دَی کرَلی دَ عشق زړی
ځما داغ عارضی ندَی چه به ورک شی — دَ لاله غُندی می داغ ځائی راوړی
گل گریوان په نغمه څیری دَ بلبل کړ — نسیم ندی گریبان دَ غنچې سپړی
را به ووزی عاقبت دَ غم له ځاهه — چه نیولَی ئې په لاس دَ مینی پَړَی
ندی مرد چه واخلی ورکا مرد هغه دی — چه گټی پخپلو غړیو پوخ کا غړی
چه څوک نکاندِی آزار لچا نه اخلی — تر کسریٰ تر حاتم ځان هغه تیر کړی
که صفله څښتن دَ جاه شی په دا څه شو؟ — په معنی بربوگی پورته کړ خسړی
زه ختک دَ یار په غم تازه تازه شم
غوریه خیل رحمان که شو ور ځنی سترِی

که هر څو ښایسته ډیر وُ دَ وگړی — مورِ ته غوره کړې نور نورو غوره کړی
ته هم هسی دل آزاره جفا کار شوې — چه تل ستا له لاسه ناست وه په زړه سترِی
آزاری که چیری کړې بیزاری مکړه — اوس یُو مورِ او ته په خلقو کښی نومړی
چه په لږِ څور دا هونبره ډیر مانی کړې — مگر لږ دِی، مورِه ستا څورونه وړی[1]
همیشه دَ حال په ژبه له ما زار کړې — ستا له حاله می هیڅ ندی چا ته سپړی
څوک چه نن کانده وفا له یاره غواړی — ډیر ابله دی چه دَ شگو پړی غړی
آشنایی دَ دین کوَه عبدالقادره
دَ دنیا آشنایان واړه دِی نیمگړی

یار را ځنی لاړ شو، دمه کړم په گفتگو ئې — گل دَ گلاب تیر شو، بوی اخیست شِی له اوبو ئې
نمر وَته نظر کړم چه می یاد دَ آشنا مخ شِی — نوې میاشت به گورم چه را یاد ئې شی آبرو ئې

۱. نغړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاس مې په تندی کښېږده قدم دَ چنبې گله　　سپین نازک په مثل ته ځما دَ یار دَ روئې
یا راغلې دَ یار دَ کوڅې یا راغلې له خلده　　اې دَ صبا باده ته چه هسی رنگ خوشبو یې
غم اندوه په بخره دَ هغه چه عاشقان دي　　خوښ گرزه زاهده چه له عشقو یې پخشوَی
دوې دي بله نشته، نده دا وینا څرگنده؟[1]　　یا به ئې خوله کښل کړم یا به وینی کړم پرتوی
ستا ده دَ بل نده ځما خوله عبدالقادره
ولی ئې دا هسی دَ حرص په څله ژوبې

هم هغه مې دَی دا داغ په ځگر ینبی　　چه ئې خال دَی په سپین مخ دَ دلبر ینبی
په قامت دَ مؤذن قیام په څو کړم　　ښایسته مې په ورانه باندې سر ینبی
دَ لویۍ په تخت به هغه قدم کښېږدی　　چه له سره ئې دَ کبر افسر ینبی
هغه یار په صورت حور، په خوی[2]فریښته دی　　مصلحت ته ئې پرې نوم دَ بشر ینبی
دَ هستۍ بستر به اور ور څرگندېږی　　چه پهلو ئې دَ نیستۍ په بستر ینبی
غم هوس ئې دَ بیلتون دَ وصال تول کړ　　پرې ئې نوم دَی دَ جنت دَ سقر ینبی[3]

اې چه په قد سبر، په ښه مخ گلزاره یې　　ته پدا ښایست دَ کوُم نیکبخت نگاره یې
سره نمری اغوستی، ولول زلفی سترگی توری　　خیر دِ وی بیا دَ چا په تاخت تیاره یې
هیڅوک دِ مخی دَ ښایست نشته په جهان کښ　　توبه ستا له یارۍ، دَ ډېریو یاره یې
تل دِ دواړه شونډی په نوشل دَ وینو سرې وی　　زړه په چا نه سوځې ته یَو څه خونخواره یې
حسن دَی که خیال دَی که دماغ که مکیزونه　　ته پدا خویونو په عالم اوښاره یې
نه مې په بل کښلی نظر کړی نه په گل دی　　بیا په کوم گناه دا هسی شان آزاره یې
څرنگ به باور ستا په یاری عبدالقادر کا
یَو ساعت مې یاره، بیا په بل ویزاره یې

وایم وایم چه چا نه وې بیا به وائی　　نن دَ ښو عمل کوَه عمل به بیائی
که په ډېر مښود دولت دَ دنیا تول کړې　　واړه سعی دِ ضایع دَه چه نه پائی
دَ نعمت گټل آسان ساتل ئې گران دی　　فهم وکړه چه گټلی نه کړې بائۍ
ځان غبار کړه دَ هغه صبا دَ لاری　　چه گذر په کوڅه کا دَ دلبر بائی
دواړه پښې ځما په خوږو سترگو کښېږده　　دَ بیمارو سترگو پهی دِی ستا پائی

---

۱. د ده دَه دَ بل نده، چه ده دا وینا څرگنده

۲. په زړه.

۳. مقطع نلَری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا په مینه باور څه عبدالقادر کا
چه هیڅوک در نپوهیږی چه دَ چا ئې

چه حجاب تر منځ ځما ځما دَ رب دَی — اول زه، دوهم عالم، دریم سبب دی
تر شیطان چه لا غلیم څموږ دَ دین دی — اول نفس، دوهم شیطان، دریم غضب دی
چه سړی پرې دوست دښمن وته غزیز شی — اول حلم، دوهم جود، دریم ادب دَی
دا درې درده خدایه واخلې له دردمنو — اول غوږ، دوهم لیمه، دریم سروب دی
چه دا درې څیزونه پریږدِی مراد مومی — اول نوم، دوهم آرام، دریم طرب دی
ودانی دَ کائنات دَه په درې څیزه — اول مږ، دوهم غنم، دریم عنب دی
چه مطلوب ته رسوِی عبدالقادره
اول صدق دوهم شکیب دریم طلب دی

نن می بیا تر بادشاهانو زیات دماغ دی — چه ساقی راته وَلاړ په لاس اياغ دی
چه ئې داغ دَ غلامئ را باندِی کښیښی — افتخار می په دوه کَونه پدا داغ دی
رڼائی ئې نه په نمر نه په سپوږمئ شِی — دَ عاشق دَ غم دَ خونی غم څراغ دی
دَ امید گلونه ژر پژمرده کیږِی — چه دایم ترو تازه دی دَ یاس باغ دی
دَ تشویش په تله ئې لا تشویش زیاتیږی — فراغت می دَ خاطر په نه فراغ دی
ښه په ښه باندی مَیَن وی بد په بدُو — طلب گار دَ بازو باز دَ زاغو زاغ دی
چه دَ خولې وعده کوې عبدالقادر ته
دا وَیَل دِ په رشتیا دی که دلاغ دی[1]

چه دا هسی هوښیاری کړې مجنون نه یې — لا په مخ دَ ښایسته وُ مفتون نه یې
بیا به نه مومې وصال دَ الف قدو — چه په مینه کښ لا خم لکه نون نه یې
ستا په سترگو می سوگند دَی خپله یاره — چه یَو دم می له خاطره بیرون نه یې
دَ رقیب وَیَل اثر درباندِی وکړ — مهربانه نن په شان دَ پرون نه یې
عاشق شوی په چا نه یې معلومیږی — چه په غم دَ عاشقانو محزون نه یې
په جذبه دَ عشق می وځکولې ځان ته — ما موندلَی په تعویذ په افسون نه یې
څو سختی دَ زړه لرې عبدالقادره
هومره تاو دَ عشق زغمه ځنی ستون نه یې

---

۱. دا ویل دِ په رشتیا دی لا دلاغ دی – یا که درواغ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوره بیا زما تر څنگ لا کله کښینی
چه په ناسته مې لا غم له دله کښینی
چه خندا کا په فریاد دَ فراق جنو
کشکی دی په اور کښ تل د تله کښینی
یَو یو بوټی دَ گل بویه په چمن کښ
چه په ښاخ به ئې شیدا بلبله کښینی
همه واړه ستا دَ مخ ثنا صفت کا
په هر ځای چه کښلی یَو له بله کښینی
له ادبه درته نه وایم چه مه څه
ښایسته پخپله څی، پخپله کښینی
هوډیالی دی چه ئې کښېنوم وَلاړ شی
چه په وخت دَ ناستی وایم څمله کښینی
له وصاله دِ محروم عبدالقادر شه
که بې تا ئې په زړه مینه بله کښینی

دا څه خوی دَی ښایسته وُ عادت ستاسی
چه همیش وِی له عاشقه شدت ستاسی
سرومال ښندَل زینت دَ عاشقانو
عنایت، مهر، نمنځه زینت ستاسی
نتیجه ئې نور څه هیڅ نه وی بې سوزه
په معنی کښ لکه اور دَی قریب ستاسی
چه پتنگ غُندی ځان وسوځی ایرې شی
هم هغو ته میسر دَی وصلت ستاسی
دَ حرفونو لوښی تنگ معنی وِی ډیره
په بیان نه ادا کیږی صفت ستاسی
گل څه خاروخس به هم خوشبوئی مومی
که نسیم په سحرا وړی نگهت ستاسی
چه شاعر ئې له څه څیز سَره تشبیه کا
هومره ندی نزاکت لطافت ستاسی
ترحم ئې په احوال څه خو بایده دی
چه وَلاړ دِی شپه او ورځ په خدمت ستاسی
کله توان عبدالقادر لَری دَ شعر
وَیوِی می هومره ډیر محبت ستاسی

حقیقت دَ عشق په خوله ویَلَی نشی
دغه اور بې دله نور سهلی نشی
هسی دروند وری دِ بار په ما ضعیف کړ
چه اسمان ورته خپل ځان نیولی نشی
درسته شپه نارې وهم دَ یار له درده
همسایه می په شپه خوب کوَلی نشی
دَ زړه مست لَره دَ زلفو زنځیر بویه
په اوسپنین زنځیر دا مست تړلی نشی
پدا باغ کښ ډیر گلُونه شگفته شوه
پکښ یَو دَ یار په رنگ لیدلَی نشی
ما دَ یار دَ مخ په باغ کښ دَی لیدلی
چا وې دا چه تور نرگس موندلَی نشی
په هر دم عبدالقادر هسی پیالې څښی
چه یَو گوټ ئې کائنات زغملی نشی

چه فراق کښ دَ گلونو چه گلزار ځی
دَ بلبل تر خوله به تل نارې چیغار ځی
دَ وداع په وخت گرم نه یم که فریاد کړم
روح له تنه آسان نه درومی دشوار ځی
په فراق دَ یار دَ سرو شونډُو مَی رنگو
سرې سرې اوښی می له سترگو په رخسار ځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دوو سترګو مې تیاره شوه نپوهیږم | چه مې ډُوند[۱] دَ سترګو شه که نګار ځی
حال له ډیره غریوه هیڅ ویَلی نشم | خو هم هسې ډکه خوا له یاره یار ځی
په ورو ورو دِ جدایۍ مرګ ته نژدې کړم | لکه ساه چه له صورته په وار وار ځی
دَ عشق اور دَ سوختګانو په زړه لګی | په سوخته تر نور څه ژر شرر دَ نار ځی
پوخ استاد بویه چه زلفی دَ یار نیسی | دَ ناقص پاړُو دم کله په تور مار ځی
ستا دَ آه لوخړی دِی عبدالقادره
لړی ندی چه په غره وکړه[۲]مار ځی

دا څه اور دَی نپوهیږم چه په زړه ځما بلیږی | دا سیلاب له کومه راغَی، چې تر سترګو مې چلیږی
نن ځما دَ زړه په ښهر کښې نارې دِی نه پوهیږم | چه مې روح له تنه درومی که اشنا له ما بیلیږی
څه پوښتَنه کړې له ما نه چه دَ زړه احوال دِ څه دی | په مثال لکه ماهی دَی چه په تیلو کښې تلیږی
دَ ښه مخ صفت هیچا لکه ئې حق دَی ادا نکړ | واصفان ئې همه واړه دَ هلک غُنډِی للیږی
ځکه هسی رنګ بې قدره صبا ور په ور جاروزی | چه په چم دَ دلبر راشی ترې ګذر کاندی تیریږی
فریادونه کړه بلبلی وینی ژاړه څو په تا شی | دَ اهاړ سیلۍ راغلې دَ ګل پاڼه به تپلیږی[۳]
د غم شپه دِ په سبا بدله شوه عبدالقادره
چه جبین ئې لکه نمر تر وربل لاندی در ځلیږی[٤]

محبت په تور په سپین راغلی ندی | په اصیل او په کمین راغلی ندی
سل ساله مؤمن کافر، کافر مؤمن کا | په مذهب په کیش په دین راغلی ندی
عشق عطا ده ازلی چه په چا وشی | په ارشاد او په تلقین راغلی ندی
بیهوده په عشق کښې خواست کَوِی د صبر | د دې خواست هرګز آمین راغلی ندی
په راتله ئې ښایسته دَ مځکی مخ شه | پدا شان څوک په زمین راغلی ندی
په دکان دَ عطار هونبره خلق پنډ دی | څو په زلفو عنبرین راغلی ندی
نه تنها عبدالقادر لتا زړه خوړین وړی
څوک لتا چه په زړه خوړین راغلی ندی

نه پوهیږم چه په څه دِ زړه آزار دی | چه دا هسی خپل پردَی له ما نه زار دی
چه دَ زړه جفا ئې وړم ورباندی سپک شوم | ګڼه کوم سړی له ما نه وفا دار دی

---

۱. دَ دال په پیښ یعنی تاریکی او تیاره.
۲. په مردان کښې د یو غر نوم.
۳. تپیږی.
٤. چه جبین ئې لکه نمر تر تور وربل درته ځلیږی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئې نن به ازمایش کَوم دَ نورو[1] ښه حاضر ځواب می کړ بنده تیار دی
له پتنگه محبت دَ شمع ډیر دی چه اول ئې په زړه بَل دَ مینی نار دی
په رشتیا وَیل دلگیر په دروغ خوښ وی همیشه دَ منافق سړی دا کار دی
عاقل ځکه مقام نکا ترې تیریږی دنیا پل دَ آخرت دارالقرار دی
ننداره می دَ جهان دَ چمن وکړه په هر دم په چا خزان په چا بهار دی
هیڅ پروا نکړم له چا عبدالقادره
په ښکاره نارې وهم فلانه می یار دی

څه په سیل دَ باغ لاړ نه یې چه راشې چه می وویني له ورایه په خندا شې
زه له شوقه استقبال ته در روان شم ته له ما غاړه غړیه خوا په خوا شې
رنگارنگ دَ باغ میوې گلونه راوړې ماجرا دَ تلو راتلو وائې گویا شې
که په زړه باندِی می غم دَ اندوه پروت وی په نفس ئې تار په تار کړې غم ربا شې
زه دِ درسته شپه ځیر ځیر و مخ ته گورم ته ناظر و خپلو پښو ته له حیا شې
چه خوب درشی سر ځما په زنگون کښیږدې دَ غنچې غنُدی اوده په غیږ ځما شې
زه دِ مخ ته کاته کړم په ورځ ورځ ژاړم چه آخر به یَوه ورځ له ما جدا شې
ځما اوښکی په رخسار د تا پریوزی ویښ له خوبه لکه گل په شبنم بیا شې
په رویمال می اوښکی وچی کړې ډاډ راکړې زه فریاد کړم ته ځما په دلاسا شې
ټینگوې ژړا ځما دَ زړه دَپاره چه غریو زور در باندِی وکا په ژړا شې
زه تر تا لمړی مرگ غواړم ته تر ما نه زه وتا ته، ته و ما ته په دعا شې
هسی ملک لره ځما مَیَنه لاړې چه به کله لا په خوب کښ را نما شې[2]
وی به کله دا ساعت عبدالقادره[3]
چه له یاره مشرف په وصال بیا شې

لکه زه په یار مفتون یَم، بل به نه وِی مفتون هسی لکه زه پسی محزون یم، بل به نه وِی محزون هسی
پرون غیږ په غیږ له یاره نن تر منځ لیری ملکونه دا انصاف دَ زمانې دَی چه نن هسی پرون هسی
په قیامت به هم په هوښ دَ محبت لیونَی نشسی چه به روغ شم بې دیدنه ځما ندی جنون هسی
خط پر مخ دَ دلبر راغَی شور دَ زړه په ښهر گډ شو چه د حسن بادشاه لیږدی د دې خط دَی مضمون هسی
آئینه دَ خپل زنگون و ما ته جام جهان نما شوه ځکه سر لَرم تل ینبی دَ فکرت په زنگون هسی
په کاته دَ سترگو زړه وړی په خبرو ځنی صبر دَ جهان په مخ به نه وِی هسی سحر افسون هسی

۱. په نورو.
۲. لا عجب چه به په خوب کښ
۳. مگر فضل دَ خدای وِی عبدالقادره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دنیا په دښمنی کښې عیسی وخوت و اسمان ته   په دوستی کښې ئې لا ځی تحت الثریٰ ته قارون هسی
دَ ژوندون فایده دا ده چه لیده کَوِی دَ کښلیو   چه ئې دا فائده نه وِی، مرگ بهتر تر ژوندون هسی
دا غزل چه په پښتو ژبه بیان عبدالقادر کړه
دروغجن یم که بې خانه وایی بَل یَو پښتون هسی

که په حسن نه دِی دا کښلی ملوکی   ترو ئې ولی هوری حوری شوې مملوکی
دَ عاشق تر زړه ئې ویستې منگلی   دواړه سترگی ئې شاهین بانړه ئې نوکی
دَ بیلتون له درده هیڅ سړی خلاص ندی   څوک په ورو ورو اشنا ژاړی څوک په کوکی
دَ فراق په نیزو زړه سوری سوری شو   چه ښکاره ئې کړې ویښتو تر زنی څوکی
چه ئې ونه میانه څموږِ دلبر ده   و نور خلقو وته پرینښی لنډی بوکی
په جفا ئې صبر کړه عبدالقادره
په جهان کښې کښلی نشته ښې سلوکی

ما هر گز په درست جهان کښې نوری سترگی   لکه ستا لیدَلی ندی توری سترگی
بیهوده په غزاله وُ پسې گرزې!   ځما یار لَره راځه که گورې سترگی
چه فایده ئې دَ ښه مخ لیدلې نه وِی   دَ هغو سړیو ښې دی کوری سترگی
نه دِ شرم شی له پیره نه له میره   ستا په درد به دَ چا نه وِی سپوری سترگی
ثوابت ئې تر نظره سیاره شِی   چه ئې سر وِی گرزیدلی توری سترگی[1]
چه جهان می ئې په سترگو لیده ولاړ شو   نور می خدای کړه له عالمه پوری سترگی
په دیو سترگو به ئې څیر عبدالقادره
نکړې نوری پخپل مخ کړه پوری سترگی

اې په حسن تر همه کښلیو اولی   بیا دِ واخستې ناسازی په لاس ولی؟
په وار وار دَ ډیرو زلفو دَور تیر شو   ستا په مخ به تل پرتې نه وِی ول ولی
دا سبق چه تل له یار سره جفا کړې   راته وُوایه له کومه ملا لولې؟
دَ عشق سر دِ سلامت وِی کښلی ډیر دی   چه سر وِی، په جهان لږ ندی خولیَ
در پوهیږم په خبرو می تیر باسې   چه وَیَلِی شی دا هسی مطولی
لا دَ عشق اومی لری عبدالقادره
چه دَ یار دَ جفا زار کوې یا نخولی

---

۱.   چه سړی وِی گرزیدلی توری سترگی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن سحر سبا نارې وکړې بلبلی — دَ بهار زیری کاوه یوې په بلی
دې وې زیرَی می دربانډی خزان تیر شو — بهار راغَی پاڼې ونیولې ولی
وار دَ غم دَ محنت تیر شو خوشحالی کړه — دَ غمجنو غنُډِی څه نغَوتلې!
اوس را دروړه چه په گلو بانډی گښت کړو — لور په لور دَ گل غوټۍ دی غوړیدلی
ویې تا دَ بهار غم لیدلَی ندَی — هم بهار په ما لمبې ولگَوَلې
دَ خزان دَ بهار ورځی راته یَو شوې — چه می دواړه تیریدونی وگڼلې
له دې ورُوسته به پسرلَی په ځان خزان کړم — دَ خزان خوښۍ می زیاتی وَلیدلې
خوشحالی به لکه زهر در ښکاره شی — که دَ غم پیالې دِ یَو ځلی وڅښلې
نصیحت عبدالقادره ځنی واخله
دا وینا بلبلو تا وته وَیلې

خود کرده به مانه کا له نورُو ولی — ده پخپله پخپل ځان کړې لمبې بلی
که مقصود ته رسیده په عنایت شی — ولی نه بویه سستی له سعی ځلی
یَو زه نه یم چه فریاد کړم ستا له جوره — ستا له جوره دَ عالم سینې دِی جلی
دَ عاشق کمال سوځل دِی ډیر ښه وشول — چه پتنگ دَ عشق په اور شو جلی بلی
په وصال ئې یا نصیب څوک مشرف شِی — دَ وگړی پسی وختلې تلی
شیخه نور څما توبه یاری به نکړم — په دعا وُ که یار بیا مومم دا ځلی
دَ موندو وسواس ئې مکوَه طالبه — که دِ پیښې دَ طلب ندِی دواړه شلی
په دوه کَونه به سرلور عبدالقادر شی
که ئې وینی شِی دَ یار له لاسه تلی

چه وباسی له خاطره نوری باتی — هم هغه به ئې مخ کا سترگی لواتی
چه ئې نه په نورو خوری نه ئې پځان خوری — عاقبت شی دَ هغو خونی میراتی
ربه مرگ دَ خاکسارانو عُندی راکړې — چه وارث ته می سپیرې ایرې شی پاتی
تابیانو بیا توبې کړې چه دلبری — توری زلفی په سپین مخ کرې ماتی ماتی
د هر څیز رجوع و خپل اصل ته کیږی — څکه درومی و بدذات لَره بدذاتی
منی نه شی په درگاه د دلربانو
که ورځی عبدالقادر په ننواتی

اې له سترگو بیارته، هر زمان زړه ته حاضری — نه لتا زه لیری یم، نه ته لمانه لیری
قراری آرام ئې ورک شِی تل تر تله — چه په زړه ئې ستا دَ غم شیتۍ شی سَرِی
شونډی ستا لکه نبات هسی خوږې دِی — تریخ وَیَل ځنی نه ښایی لب شکری
که می سیخ په سترگو ښخ کا خدای دِ نکا — چه به سترگی کړم لتا نه لری بری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ښو سيوره دِ خار په ښو څرخيږی　　له حيا چه کوز کوز ګورې ناز پروری
دَ خطا دَ ملک نافې واړه خجل شی　　باد چه ستا دَ زلفو خپور شی معنبری
وچ لانده عبدالقادر دَ جهان پريښول
ورته بس دی وچی شونډی سترګی تری

لا دِ يَو مانې زوړ نه وی نَوی بيا کړې　　څه ئې غم لَره ځما سَره آشنا کړې
يَو زمان را سَره نه يې بې جفا نه　　په هر دم را سره سل رنګه جفا کړې
نه دِ ويره شی له آهه نه شرميږې　　په هر څه چه زه پخيږم هغه لا کړې
له اغياره سَره ناست يې په مجلس کښې　　چه ما وَوينې روان شې راته شا کړې
وايم مه خانده بل چا سره زه سوځم　　ته ځما له کسته لا زياته خندا کړې
هم می خوږ په تيره تيغ دَ تغافل کړې　　بيا وَيَل کړې له نا خواله چه خوږ چا کړې
په ترخه وَيل می کله زړګی ښه کړه　　که په ښو خوږو خبرُو عار له ما کړې
چه په ژمنه دَ راتللو دروغجن يې　　دا دَ راتلو وعده ولی رشتيا کړې
بې تا نه وينم په سترګو لا به کله　　په ليدو ځما ړندې سترګی بينا کړې
يَو ځل راشه ځما خوار کرَه ميلمه شه　　چه په راغله می دَ غم خونه رڼا کړې
چه دَ مينی دعوا کړې عبدالقادره
بويه دا چه ترکه خپله مدعا کړې

زه که په رنګ بد يم کښليه عار ولی له ما کړې　　چاری دَ قسمت دِی زه ئې زشت ته ئې زيبا کړې
يَو ځله بيا راشه په ګلونو ګذر وکړه　　اې دَ صبا باده چه بيا نغښتې غنچه وا کړې
ګل دِ په هجران کښې سل پاره خپله ټټر کړه　　سرې دِ له فراقه لاله سترګی په ژړا کړې
ولی له شيدا بلبلی، مخ جار باسې ګله!　　ته پدا خوبۍ هم دَ ده نارو رسوا کړې
لا خوشبوئی ورکا، عود چه واچوې واورته　　زه به وفا زياته کړم که ته زياته جفا کړې
ته دَ حسن نمر يې دا نور کښلی لکه ستوری　　کل به کالعدم شِې که ښکاره خپله لقا کړې
تل لباسی وايې، دروغجن عبدالقادر ته
کشکی بل تر ده نه مخلص يار چيری پيدا کړې

بيا دِ زلفی په فليلو سَره تر کړې　　کوم نيکبخت وِی چه په غيږ ئې معطر کړې
لږ نظر می په حال کړه ذره مثال يم　　پدا شکر چه ئې ته دَ حسن نمر کړې
باده ګرز ئې دَ کوڅې را لَره راوړه　　چه محلت می په عنبرُو معنبر کړې
شکر خدای له چه ئې ته سر کړې دَ کښليو　　بيا له پسه ئې ځما دَ زړګی سر کړې
بوی به ستا دَ محبت ځنی روان شِی　　که پاره می دَ نافې په دود ټټر کړې
په نازکو شونډو بار دَ پانو مږده　　خدای چه شونډی تا ته سرې بې پانو درکړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنوبر غُندی پرې زړُونه آویزاند شول ‌‌‌ په ښه قد ئې په مثال دَ صنوبر کړې
سره هاله یې سودمن عبدالقادر ته
که په تور دَ محبت ئې چرته ورکړې

لا به کله باران وکړې، چه به سوی بوټی شنه کړې ‌ ستا وَ رحم وته گوری، په کریابو رحم وکړې!
په درگاه درته پراته دی، هم لتا نه په غوښته دی ‌ ستا وَ داد ته ئې کاته دِی، پخپل داد ئې زړُونه ښه کړې
نامراد که په مراد وِی، که ښادمن وِی که ناښاد وِی ‌ واړه تا ته په فریاد دِی، دَ هموُ زیرمه ته کړې
مسلمان که کافران دی، عاصیان که مطیعان دِی: ‌ رزق خوړونی ستا دَ خوان دَی، رزق له هیچا دریغ نکړې
زیږوې چه اور له خسه، ورځ پیدا دَ شپې له نسه ‌ ښکاره شهد له مگسه، په قدرت وینی شوده کړې
چه په چا نشی پټا شی، چه په تا کیږِی په چا شِی؟ ‌ په حیرت ورته دانا شی، ربه هسی رنگه کړه کړې
زه عبدالقادر بد کار یم، معصیت کړم گنه گار یم
بیا لتا نه امید وار یم، پخپل فضل می زړه ښه کړې[1]

ته چه دواړه سترگی توری په کجل کړې ‌ توری سترگی دَ کشمیر واړه خجل کړې
دَ چوړا آواز دِ لا عقل ربای دی ‌ څه حاجت چه په داریا کښ جلاجل کړې
خاوری شوی گلرخان می زړه را یاد کا ‌ نن نارې دَ نو بهار په گلو جل کړې[2]
گله کشکی پېدا باغ راغلی نه وی ‌ څما زړه به دَ فراق په لمبو جل کړې
لکه څوک دَ لاله زار په سیل درومی ‌ وسره اور ته به درځم که ئې بورجل کړې
دَ هوا لړی دِ پریوتې په سترگو ‌ چه په هسی سَمَه لار کښ ئې ارجل لړې
هَره ورځ عبدالقادره نصیحت کا
که ته غوږ په وعظ کړونیو دَ اجل کړې

چه یَو ځل ئې دَ غمزې په تیغ زخمی کړې ‌ له احواله دې بیا ولی بې غمی کړې
ستا په راغله می دَ خوږ زړگی روغتیا شی ‌ په خالی راتلَنه هسی بې رحمی کړې
یَوه ورځ به دِ زړه تور کاندی له ما نه ‌ چه غماز سَره دا هسی محرمی کړې
څما زړه لکه غمی وُ دَ یاقوتو ‌ دَ ازل نقاش ته لیک پېدا غمی کړې
شیخه درغلم سرې شونډی سترگی توری ‌ راته څو دَ پارسایئ محکمی کړې
په هر دم دِ منت بار یم دَ یار غمه ‌ چه له دم سَره می هسی همدمی کړې
ته رشتینې ئې هاله عبدالقادره!
که په عشق کښ می اختیاره بدنامی کړې

---

۱. می ښه زړه کړې.
۲. په دې بیت کښ جَل د یوه ښه بِزَغی مرغه نوم دَی په دوهم بیت کښ جَل یعنی سَوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چه نور ښایسته ما ته یادَوي   در پوهیږم بیا ستم بنیادَوي
بې له دې چه مدعی یم ستا دَ مینی   نور به کوُم گناه و ما ته زبادَوي
چیری نه وِی چه ما هم در سره خلاص کړې   چا وې نن چه خپل بندیان آزادَوي
انتظار ئې دَ ښادئ اندوه دوتا کړ   لا به کله اندوهگین دَلښادَوي
چه آخر ئې بیا هم ته په مځکه توی کړې   باده گل دَ چمن ولی کشادَوي
په خالی فریاد به هیڅوک فرهاد نشِی   تر ځان تیر شه که خپل ځان فرهادَوي
چه خبر په حقیقت دَ علم نه ئې!   په لږ علم ځکه ځان اوستادَوي
لږ جحاب عبدلقادر ته دَ مخ واخله
که بنیاد ئې دَ هستئ بربادَوي

چه دا هسی رنگ په نغته دَ خپل نَس شوې   ځکه بند دَ غافلئ په قفس شوې
شاه بازان په دغه جال کښیوتی نشِی   دَ غښې په جالو بند لکه مگس شوې
چه هوا دِ غورَزوِی هورې ته درومې   بې وقاره په څو سپک تر خاورُو خس شوې
که په اور دَ محبت خپسره وسوې   له غه پسه به ژوندَی لکه ککنس شوې
چه دِ وپوښتی څوک هاله څه ووایه   بې هنگامه ویاند څه لکه جرس شوې
که وړاندی غواړې ځان کم گڼه تر بله   هم به هاله پیښی بیا مومې که پس شوې
چه اسره دِ وُکسان هاله دِ غم وُ
هوَس کړه عبدالقادره چه بیکس شوې

ربه ستا قدرت کمال دَی که کرم کړې   وران کارونه می به ساز په یَوَه دم کړې
څه یم زه، څه می مقصود څه ځما کار دی   په زمان پوره کارُونه دَ عالم کړې
لکه غر په سر ئې بِدی لکه خس اخلی   سپک درانه کارُونه واړه سره سم کړې
دَ همه چارو اسباب درته موجود دی   شاه گدای، بادشاه گدای دَ لوی حشم کړې
په قدرت هسی نور یو سې له آفتابه   ستوری وبریښی غرمه جهان تور تم کړې
ډیر ښادمن په عشرت درسته شپه کارُونه   په سبا ئې دَ عشرت په ځای ماتم کړې
شپه له ورځی را پیدا کړې ورځ له شپې نه
و مرده ته ورکړې دم ژوندَی بې دم کړې

حال می تا وته معلوم دَی ته می وینې   چه ژوندون می دَی دَ خپل میَیَن په مینی
عشق می ځای په رگ او پلو کښ ځما وینو   ترې به ووَزی هاله، چه ووزی وینی
دا زهوب ځما دَ زړه له داغه درومی   که می سرې اوښی له سترگو څِی که سپینی
چه دنَنه زړه ئې خوږ شی زړه مې خوږ شی   چه خبر به شې ځما له سینې خوږینی
چه صفت دَ کوثر کاندی رنځوران دی   ستا له خولې لاړی تر هر څه دِی شیرینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملوکان ئې هیڅ له قدره خبر نشول — تر ململ دی، عباری جامې مهینی
په کوږ کوږ کاته ئې شیخه غلط مشه — سل فتنې لَرِی لا سترګی شرمګینی
دَ نګاه په تیغ دِ غُڅ عبدالقادر کړ
پرې مرهم دَ شونډو کښیږده زړه سنګینی

چه په واړه کښلیو بَر دی — هم هغه ځما دلبر دی
برخوردار به ځنی ډیر شی — سر تر پایه واړه بَر دَی
مخ ئې بر شونډی ئې لعل — قد ئې سبر سمنبر دی
چه قانع په خشک و تر شی — هغه شاه دَ بحرو بر دی
چه په بدو باندې ښه کا
هغه وګړه چه بر دی

ښېتانه کوته اندیش دی — سود غلیم ته زیان دَ خویش دی
نوشدارو پکښې نایاب دی — واړه زهر، واړه نیش دی
حریصان، طالع، سترګ وږی — په بدخوی مالګه دَ ریش دی
ملکان ئې آدم کش دی — کفر کشی کا چه درویش دی
پیر مرشد ئې جهالت دی
نه په دین دی نه په کیش دی

اشتیاق دَ لیدو ډیر دی — دَ بیان تر حده تیر دی
دا ګمان کړه له زړه لیری — چه می یار له دله هیر دی
زړه می غوښ کا صورت روغ دی — دَ هجران عجب شمشیر دی
که ژوندُون تر هر څه خوږ دی — په ما زهر یا ګنډیر دی
هوس نه پریږدِی چه ورشی — دَ غم کوټ تر زړه چاپیر دی
کشمیر هم په مهجورانو — رنتهبور او ګوالیر دی
دَ زړه سوِی دَی چه بې یاره
په کرک یا په بونیر دی

که هر څو ئې دَ دنیا دولت ډیریږی — څه په کار چه بقا نلَری تیریږی
بادشاهی دَ اورنګ زیب و آزاده ته — ځه تل نه وی په خسرې نه پیریږی
چه یَو دم می له خاطره جدا نه وه — دم په دم می اوس هغه یاران هیریږی
عجیب وار دَ ناپوهئ دَ ځوانئ وُ — په سړو ګرمی اوس دواړه ازمائیږی
تللی عمر هرګز نه راځی په بیارته — که دَ اوُښکو په ځای تل وینی بهیږی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ باڼو ناوک ئې هسی په ځان لک دی چه ئې زخم په دارو وُ نه رغیږی
که هغه وارؤ که دا عبدالقادره
نندارہ کوَه چه څه رنگه تیریږی

دَ اجل راتله سړی ته بَغتَةً دی ناگهانه بیلیدل دَ روح او تن دی
گنُدی وی چه سره بیا په یَوه ځای شو په هغو زموږ سلام چه په وطن دی
په سبا به ئې باد گوره چرته یو سِی دا گلؤنه چه نن ورځ په شگفتن دی
دا خندا ژړا می خوی دَ لیونی دی چه هوښیار دِی همیشه په گریستن دی
هر گدای چه آزاده وِی تر قربان شه بادشاهان دَ روم دَ هند که دَ ختن دی
ماتَول دَ بت آسان دی مردان کؤم دی چه مشغول دَ خپل وجود په شکستن دی
نن نسیم عبدالقادر ته سحر وَوِې
بوی ئې واخله دا گلؤنه په رفتن دی

چو زلف عنبرین را پیچ و خم کردی کرم کردی دلم را از سر نو بند غم کردی کرم کردی
چو بکشودی نقاب از رخ نمودی عارض زیبا شب اندوه ما را صحبدم کردی کرم کردی
بحمدالله چو قتلم را بدیگر کس نفرمودی سرم را چون بدست خود قلم کردی کرم کردی
بروی عاشقان زار عمرت در فزون بادا جفاها گفتی و جور و ستم کردی کرم کردی
سراسر محنت و غم بود در ملک وجود ما
چو بازم ساکن ملک عدم کردی کرم کردی

دَ زړگی می له اندوهه څه اندوه دی په سیلیِ جنبش دَ کاه شی نه دَ کوه دی
خالی لاس وته او زړه ئې ډک له مینی بې پیونده آزاده عجب گروه دی
دَ فقیر له غمه څه چه غمجن اوسی په زړگی دَ دنیا دارُو غم انبوه دی
چه خبر ئې شی له مکره ځنی تنبتی دَ دنیا یاری یاری مگڼه دروه دی[1]

---

۱. مقطع نلَری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

رباعیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیات

(الف)

(۱)

زړه می له رشکه هر گوره درد کا   چه کږې چاری فلک کج گرد کا
ځوانمردان ناست وی آهونه سرد کا   ذوق او هوس دَ دنیا نامرد کا

(۲)

په ډیر هوس ئې سره آشنا کا   په درد او دوک ئې ځبله جدا کا
چه دا احوال دَی پدا دنیا کښ   څوک به څه مینه دَ زړه په چا کا

(۳)

سړی هر گوره طمع دراز کا   چه روته نه رسی، هسی آغاز کا
په څلویښت کاله کم زیات چینی شی   پلار ئې خمیر کا، نمسی ئې ساز کا

(٤)

چه په نابوده دنیا اعتبار کا   دَ پښیمانئ ژړا بار بار کا
چه لږ غبار دې په خاطر نه پسندی   هغه به خاوری په تا انبار کا

(٥)

ساقی را پاځه گل غوړیدَنه کا   لغړه ونه به بهار ژر گڼه کا
که روکه نه وی چه شراب راوړې   صوفی به خپله خرقه گهنړه[1] کا

(٦)

که مځکه خپله گیډه پاره کا   حال دَ نغړلیو ورته ښکاره کا
خوب او خوراک به له خلقه ولاړ شی   تمام جهان به یَوه ناره کا

(۷)

ذکر هغه دَی چه ذاکر فرد کا   دننه زړه ئې ذکر په درد کا
که مَی دَ ذکر باندې غالب شی   دواړه جهانه ورباندی سرد کا

(۸)

نن کانده چرخ عجب سانگونه کا   چرگان ککړی چرگی بانگونه کا
له مستئ واز دی تر وړی گیدړ نه خوری   لوړی په غاښ مزری پړانگونه کا

---

۱. زیور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

ناراسته ښځه غنم اوربشی کا — لا تر بیځانکیو[1] اوربشی تشی کا
پیشو ترې پیٔ ځتی دا ورته گوری — هومره پرې نشی چه پیشو پیشی کا

(۱۰)

هوښیار چه ناست وِی ناپوه خبری کا — سپی دی تمیرِی څوک دِې کوری کا
چه څوک ئې نه پوښتی خاموښ دِ اوسی — که هر څو توئی دَ خولې شکری کا

(ت)

(۱۱)

مکړه هیچا ته گله له بختَ — مراد نه مومی هیڅوک بې وختَ
شکر وگاړه په هر احوال کښ — بلا ئې لا ده تر بلا سختَ

(د)

(۱۲)

ستا په دوران کښ اې بې بنیادَ — نامراد بهتر دَی تر بامرادَ
په خندا ورکړې، په ژړا واخلې — ځمورِ توبه شه له هسی دادَ

(۱۳)

اې د بې زادو دَ لاری زادَ — دَ نامرادو دَ زړونو مرادَا!
محتاج می مکړه دَ بل وَ ورته — راکړه و ما ته له خپله دادَ

(۱٤)

اې چه په مخ وړې خوبی له وردَ — خالی یَو دم نه یم د تا له دردَ
ته بې آسیبه، بهی سیب اوسې — که تر نارنج می چهره ده زردَ

(ر)

(۱۵)

چه بې تا پایم بیل شویه یارَا! — ژوندون هر گور دَی په ما دشوارَ
ډیر به په غم کښ دَ اشنا مړه وُ — که سړی مرلَی بې خپله وارَ

(۱٦)

څه زده بې نیازو د تا په قدر — سپی لا غپا کا چه میاشت شی بدر
که کښلی واړه لکه گلونه شی — ته دِ گلاب یې، نور کل دَ بدر[2]

---

۱. دا کلمه کټ مټ ولیکله سوه.

۲. په پښتو کښ و چنار ته وایی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۷)

په چا چه مهر کړې په چا چه قهر　　زهر پازهر کړې، پازهر زهر
بحرو برد واړه د تا په حکم دی　　په بټ ئې لار کړې، په بط ئې نهر

(ز)

(۱۸)

په زړه مزریه په سترگو بازَ　　له نازه ډکه خالی له نیازَ
تر تا لا کښلی فلک بدرنگ کړه　　زنهار پخپله خوبی مه نازَ!

(ش)

(۱۹)

درد دِ مه وینم ساقی مهوشَ　　په شونډو میه په مخ آتشَ
له خاصه خُمه خاص مَی را نوش کړه　　زړگی می خلاص کړه له غل و غشَ

(ښ)

(۲۰)

ښکاریږِی تا ته دنیا په سخ کښ　　څو څو بناوی لرې په مخ کښ
په کاڼی وکا، اثر خبره　　تأثیر هیڅ نکا په ساړه سمخ کښ

(ع)

(۲۱)

ځوانمرد هغه دَی چه لکه شمع　　دَ ځان په سولو مجلس کا جمع
دَ بل دَپاره که په خندا وِی　　په مخ ئې درومی باران دَ دمع

(ل)

(۲۲)

سپین می دَ ږیری په تورُو زور شول　　زړونه دَ کښلیو را ځنی تور شول
چه په ځوانی کښ ځما په فخر شه　　هغه کارُونه می اوس پیغور شول

(۲۳)

هر چه له ځانه سَره ښه می لیدَل　　زویه که ورونه واړه می ولیدل
ښه په هیڅا نشی نفسا نفسی ده　　ما خپل بې خدایه هیڅوک و نه لیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(م)

(٢٤)

ځکه له درده ځبله ښورم — باران دَ وینو له سترگو وورم
وار می دَ کښلیو دَ لیدو تیر شه — چه خال و خط ئې په لیمو گورم

(٢٥)

زه پخپل ملک خو یَو خپل زړه لَرم — هم هغه مات دَی چه روغ ئې نه لَرم
که دِ پکار دَی درته پیښکښ دی — دریغ ئې خدای مکړه چه له تا زه لَرم

(٢٦)

دَ یار له غمه خالی یَو دم نه یم — هیڅ ساعت نشته چه په ماتم نه یم
په زړه می زخم په زخم کیږی — که آه فریاد کړم و گړیه گرَم نه یم

(٢٧)

الله می رب دَی زه ئې مربوب یم — بنده دَ ده یم که خوب ناخوب یم
غرق په اوبو کښ کله اوبه وینی — نعمت ئې نه وینم په نعمت ډُوب یم

(٢٨)

په څو به یاره له تا نه صبر کړم — یا می به یار شې یا به ځای قبر کړم
عشق می په مثل دَ خونی ببر دی — زړه تا په خوله کښ دَ خونی ببر کړم

(٢٩)

زوړ کړم غمونو دَ اشنا زوړ کړم — له کل هوَسه ئې دَ دنیا سوړ کړم
څو څو تاؤنه را باندی تیر شول — نَو می ئې وچ کړ، هجران نخوړ کړم

(٣٠)

زه هسی نه وایم چه نیکو کار یم — شیخ یم، عالم یم، یا پرهیزگار یم
ته په ویَلو ځما ځان پاک کړه — زه که ناپاک یم کنده مردار یم

(٣١)

بد یم دا نه وایم چه زه ښاغلی یم — په مرَیی والی د تا داغلی یم
مرگ می قبول دَی شړل دِ نه وی — تښتی بنده یم درته راغلی یم

(٣٢)

که نور څه ندی چه مریَی ستا نومم — بس دَی و ما ته، چیری لتا درومم
ته به ځما غُندی مریُونه ډیر مومې — کله به تا غُندِی څښتن زه بیا مومم

(٣٣)

که هر څو خوږ یم دردمن په زړه یم — قوت می لږ دَی، دَ ځواب نه یم
چه یار می وپوښتی وایه څه حال لرې — ځواب ئې ورکړم، وایم چه ښه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳٤)

دَ یار له غمه په زړه افگار یم	له غمه څه وایم، دردمن یم خوار یم
په زړه دردمن یم، هر گور بیمار یم	افگار یم، خوار یم، بیمار یم، زار یم

(۳۵)

خلقو گرم نه یم، که وینی وورم	شپه ورځ له دردہ و بله ښورم
محروم له کښلیو له ندارو شوم	چه سترگی کښیږدم خال و خط گورم[۱]

(۳٦)

که مینی گول کړم عالم نه پیژنم	بیا تر عالمه آشنا ښه پیژنم
دا آشنا ندی دَ آشنا رنگ لری	که آشنا راشی آشنا زه پیژنم

(و)

(۳۷)

دَ جدایۍ مدت دِ ډیر شو	زیات تر حسابه تر شماره تیر شو
هیر شی له دله چه ولاړ له سترگو شی	نوم می دِ یاد دَی، رنگ می دِ هیر شو

(۳۸)

چه باوجود دَ پیرئ مرید شو	صدیقؓ تر نورو څکه مزید شو
عمر ئې تیر کړ په عبادت کښ	په لږگی کبر ابلیس مرَید شو

(۳۹)

دَ غم لښکر می تر زړه چاپیر شو	خلاصی می نشی اوس پکښ گیر شو
سرای دَ غمونو دَی څه شو که یَو ځل	دَ خوشحالۍ کاروان پرې تیر شو

(٤۰)

چه تنکۍ لښته وې وخت دَ نمای ؤ	هر حرکت دِ ځما په رای ؤ
چه ښاخ شوې شوخ شوې تبر ترښځ غواړې	محنت می واړه ضائع بې ځای ؤ

(٤۱)

په اَورادونو دَ څلور قلو	غواړم له خدایه فرصت دَ گلو
صحت دَ ځان دَ یارانو واړه	کښلې دلبره، ښیښه دَ ملو

(٤۲)

صد دِ وُوینم په سترگو تورو	په خوله ځما یې، په زړه دَ نورو
غوړ دِ په نورو یارانو وخوړل	زه دِ غلط کړم په کیسو سپورو

---

۱. چه چشمې کښیږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٤٣)

حسد په زړه کښ دَ بې حسدو اور دَی ترې بویه حذر بخردو
چه له مقبولو سَرَه دښنی کا هغه سړی دَی په شمار دَ ردو

(٤٤)

فخر لوئی کا، خلق په بدو په بد خصلت شول بتر تر ددو
رد شول رسمؤنه کا شرع ئې پریښوه ربه ما مکړې په شمار دَ ردو

(٤٥)

بندی په تار یم دَ دوو زلفینو مست ئې په جام یم دَ دوو عینینو
دَ طهور مَی به، باندِې ترخه لگی نوش ئې چه مَی کړل دَ شفتینو

(٤٦)

لاړم و باغ ته په نیت دَ گاو دَ پریکولو، آواز بلبلو:
وکړ دستې می له لاسه پریوتې هسی رنگ مست شوم لکه په ملو

(٤٧)

ژبه عادت کړه په ښو خبرو خبری ښې دِی، ښې تر شکرو
دَ خوند مثال ئې شکری وایم قدر ئې ډیر دَی تر مرغلرو

(٤٨)

نسیم چه راوړِ دَ باغ په گلو بوی دَ دلبرو دَ ښو کاکلو
له هغه بویه هم گل بوی دار شو هم باندی وکړه مینه بلبلو

(٤٩)

ډک می دنَنه لړمون په اور شو زړه سمدر دی پکښ ئې کور شو
چه ستا دَ تورُو زلفو په رنگ دی له بخته خوښ یم، چه بخت می تور شو

(٥٠)

مکړه وکړه سامان دَ تللو پخوا تر هغه چه د بللو:
استوائی راشی چه اوس را درومه وخت دَ حساب دَی وخت دَ تَللو

(٥١)

له خپله بخته و چا ته زار کړو دَ څرخ ناسازی و چا ته شمار کړو
ډک دَی دَ کښلیو دَ کابل ښهر هومره څه نشته چه یو ترې یار کړو

(٥٢)

څه زده په قدر دَ لعلو کورو زه دِ قربان شم تر سترگو تورو
که کښلی جمع دَ درست جهان شی ته دِ ځما یې، نوری دَ نورو

(٥٣)

که عقل پوهه، که تیغ که دیگ ؤ په پښتانه کښ دَ خوشحال بیگ ؤ
زر ئې همت وته په شمار دَ سلو ؤ زر ئې سخا ته دَ صحرا ریگ ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٥٤)

که ښه خوراک وُ، خوراک هم ډیر وشو　　که ښه پوشاک وُ، پوشاک هم ډیر وشو
ربه اوس راکړې دَ دین خوښئ　　که ډیر ژواک ښه وُ، ډیر ژواک هم ډیر وشو

(٥٥)

بَل می په زړه کښې دَ مینی اور شو　　ځکه فریاد کړم روزگار می شور شو
دَ یار دَ سترګو سیاهی پریوته　　دَ صبر صاد می په سترګو کور شو

(٥٦)

عمر تیر شو واړه په لهو　　بدی په قصد کړم نیکی په سهر
تف پدا عقل لکه ځما دی　　جنون بهتر دَی تر هسی صحر

(٥٧)

خندا هوس شِی له جاهلانو　　حزن اندوه شی له عاقلانو
که لږ بیدار شی خونی به ورانی کا　　جهان ودان دَی په غافلانو

(٥٨)

له کښیه وچاوده وخت دَ سبا شو　　په هر مسجد کښې اذان ادا شو
راشه چه کښل دِ کړم اوس به بیلیږو　　په ځان ځموږه سبا بلا شو

(٥٩)

ځوانی چه ولاړه بیا نه ځوانیږم　　ویجاړ شوؤ بویه چه ودانیږُو
په مخ استوائِی دَ طلب راغله　　تاسی خدای ښه ساته موږ روانیږو

(٦٠)

غم پرې هر ګوره دَ جهان زور شو　　دنَنه زړه می را څخه خپور شو
راغله ناګاهه په آشنا کلیو　　کلی هغه دِی عالم پرې نور شو

(هـ)

(٦١)

دا پند له ما نه په زړه کښې یاد کړه　　څو دِ لاس رسی مروت داد کړه
زړونه دَ هر چا په احسان ښاد کړه　　آزاد بنده کړه، بنده آزاد کړه

(٦٢)

ربه په کار می دَ نیکو کار وکړه　　په دوی می عفوه دَ پرهیزګار وکړه
عمل دَ نیکو را ځنی وَ نه شو　　ځوانی می تیره په خوشیو چارُو کړه

(٦٣)

په مجلس کښې بیرون له همه　　دَا آواز وخوت دَ خُم له فمه
چه زه هم ستاسِی میخور زلمَی وم　　ځما له حاله مشَی بې غمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦٤)

شابښ او شابښ محبوبه تا لره   راغلې پخپله دَ عاشق خوا لَره
دَ عاشقانو نمنځنه ښه کوَه   خدای دِ تر ډیره په دا دنیا لَره

(٦٥)

واروه دا پند دَ هوښیار وروره   تل ئې دَ زړه په غوږی ژغوره
دَ هر کار وخت شته خبره ځای لری   وار خطا مکړه، وَ وار ته گوره!

(٦٦)

دَ میرو میره دَ خانو خانه   دَ جهانیانو، جان او جهانه
دا رنگ لوئی به هاله روزی کړې   که وې نیک نیته او نیکزبانه

(٦٧)

دریغه دریغه واژگون گردونه   د ښی له مرد کړې خپلوی له دونه
په نا اهلانو باندِی عنبر لونې   لونې په اهلو باندِی گردونه

(٦٨)

په وخت دَ گلو او د گلونه   ځای ئې کاوه شی دَ زړه د تنه
چه بهار تیر شِی خزان پرې راشی   هسی رنگ سوه شی لکه څوک غنه[1]

(٦٩)

راشه راشه ښایسته راشه   څما دَ غم دَ جونکړیَ رڼا شه
په هغی لاری چه ته را تللې   دَ هغې لاری بلا په ما شه

(٧٠)

پیر می چه حل ئې واړه اِشکال اوسه   په دواړه کَونه خورم خوشحال اوسه
دا نصیحت ئې راته همیش وایه   چه خوښ له خدایه په هر احوال اوسه

(٧١)

چه حاضر نه وِی ورځنی ښه وایه   که هر څو بد وِی ورته لیمه وایه
که لږ ډیر عیب په یار کښ وَوینې   چه مخامخ شِی ورته ئې وَوایه

(٧٢)

مَیَن را یاد شو د تا له رنگه   که یَو درنگ کښینې څما تر څنگه
که اشنا نه یې، دَ اشنا مثال لرې   ځار شم قربان شم تر تا ملنگه

(٧٣)

مشه چه جاه ئې په افزونی شه   سفله فرعون یا قارونی شه
دَ مردگانو په غوښو مست وی   ورځنی ځان ساتی گیدړ خونی شه

---

۱. دَ اغزنی ونی وچ ښاخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷٤)

ارمان ارمان دَی کجرَ و فلکه! عین په زړه ده دَ هر چا لکه
ستا له گردشه خونه دِ ورانه شه دَ جدایيِ تیره گزلکه

(۷۵)

فریاد فریاد دَی له هغه دمه چه را ښکاره شِی اجل له همه
ما به یَواځی روان کا گور لره په ډیر ارمان او په ډیر المه

(۷٦)

بیلتون دِ سخت دَی په ما تر نازه پکښ وریتیږم دَ خدای دَ پاره
یَو دم له ما نه مه جدا کیږه تر تا قربان شم مَیَنه یاره

(۷۷)

ثنا دَ گل شِی له کښلیه بویه صفت دَ مرد شِی له نیکه خویه
اهل به نکا ستایَنَه هیچیری دَ گل له رنگه، د مرد له رویه

(۷۸)

خواره حیرانه بنی آدمه صورت دِ روغ دَی تمام له غمه
ژوندَی غمجن یې، مړَی غمجن یې راغلَی مه وَی کاش له عدمه

(۷۹)

هر څوک چه یَو کا زړه خوله خپل دواړه دوهم په نیت شِی ثابت له واره
که کمَی وَرغَی په دین دنیا کښ تاوان ئې واړه ځما په غاړه

(۸۰)

ناپوه به وائی مینه آسانه ده چه مینه کاندِی مینه ئې ورانه ده
په نام و ننگ کښ دَ سر ښندَنه شِی دَ نام و ننگه وتنه گرانه ده

(۸۱)

چه دا ناسازی دَ څرخ زغمونه لړمون مو درست شو سَره کرمونه
یَو دِ جدا کړو له خپله ملکه بل دِ را پیښ کړه دَ عشق غمونه

(۸۲)

چه می به طمعه دَ دنیا چا ته شوه له همه واړو په وار وار ماته شوه
اسرې دَ خپلو پرَدیو پاته شوې اوس می یَو اځِی اسره و تاته شوه

(۸۳)

مینه څو رنگه مزه لرینه خود به پوهیږی چه ئې کوینه
کله تر واړو ترخو ترخه شی که تر واړُو خوږو شیرینه

(۸٤)

که ډیر څه درکا وربانِدی مه ویاړه له خدایه نور څه بې خدایه مې غواړه
ژړا دَ قرب ژړا دَ بعد ده وَ خدای ته ژاړه، له خدایه مه ژاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸۵)

که هر څو خوږې دَ کښلیو نازه — تریخ شې چه کړ شې زیان تر اندازه
که په لذت کښې شکرې ښې دی — په ډیر خوراک کا بلا در سازه

(۸٦)

په لارې تللَم په مخه راغله — په مخ تر گله ښایسته آغله[1]
داغ ئې بیا نوَی را باندی کښیښې — څما خاطره! پیدا یې داغ له

(۸۷)

هیڅ نه پوهیږم دا څه بلا ده — چه لگیا شوې په زړه څما ده
لړمون می سوځی قراری نشی — اور دَی که مینه دَ دلربا دَه

(۸۸)

ربه دَ لطف نظر و ماته کړه — بې تا می مینه له هر څه ما ته کړه
چه صورتونه ځنی پیدا شی — نظر دَ مهر په څاڅکی ما ته کړه

(۸۹)

لکه اروا ځی دَ چا له ځانه — چه جدا کیږِی یاران له ما نه
هسی ساعت خو بلکه تردانه — په ما لا سخت دی لیری له تا نه

(۹۰)

ربه له غیرو چارُو می وژغوره — باران دَ فضل را باندِی وَ وروه
زه که بدکار یم لایق دَ نار یم — ته ځان ته گوره و ما ته مه گوره

(۹۱)

واه واه سرِیه! د تا کارُونه — پخپل حکمت کړې څه کوپارُونه
په دام له سینده ماهی وَکاږې — په دم له سوړی اژدر مارُونه

(۹۲)

لب می په خوب کښې دَ دلبره ولیده — ډیر می تر لعل و تر یاقوت سره ولیده
چه ویښ له خوبه شوم سترگی می ومښې — ډک می له وینو دواړه لیمه ولیده

(۹۳)

اې هغه شاهه چه دِ وزیر نشته — ستا له درگاهه دَ چا گزیر نشته
ستا له کماله فضله امید لرم — که په تقصیر کښې، څما تقصیر نشته

(۹٤)

یار می په خوب کښې ډیر سخت رنځور لیده — مخ می په اُوښیو دَ فراق سور لیده
چه خواب نامه می دَ تعبیر وکَته — دَ ده صحت می دَ زړه سرور لیده

---

۱. یعنی ښایسته او مرغوبه او ښکلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹۵)

اې په هیڅ خوښه په هیڅ دلګیره — دا وینا واوره له ما په ځیره
هیڅ خبر نه یې چه څه یې څه به شې — ولی غافل یې دَ ځان له ویره؟

(۹٦)

چه زړه را یاد کا تیر ساعتونه — اوښی را توی کړم په رخسارونه
وار دَ دلبر دَ لیدلو تیر شو — اوس می نصیب شه ساړه آهونه

(۹۷)

دا چه ښکاریږی که دا هم داده — دا په ظاهر په باطن کښ داده
دلې هورې ئې خلاصی نصیب نشی — چه خوار شِې خلاص شی د دې له داده

(۹۸)

په ورځ توبه کړم په شپه ئې ماته — لا می شی مینه په بدَو زیاته
سکه نور بایده دی چه توبه ګار شم — له دې توبې نه څه زیان و ما ته

(۹۹)

دَ دنیا ناوې که هر څو کښلې ده — په اُوه رنګه زیور پسللې ده
نور دې آخلی بهره له وصله — موږ په اوجاړه مینه نیولې ده[1]

(۱۰۰)

نن پدا ملک کښ عجبه جن ده — په رنګ دَ خورُو په خوی د جن ده
په سوال کښ هوکې بې له یه نکا — هیڅ نه خبرېږې ده دَ چا جنده

(۱۰۱)

جار شم قربان شم دَ پلار تر پنده — راته ئې وَوې ځما فرزنده!
لذت دَ ورکړی تر ساتل ډیر دی — خو ئې خبر ندَی ممسک له خونده

(۱۰۲)

ځوانی عاقل ته لکه دنیا ده — پیری په مثل لکه عقبا ده
چه څه عمل ئې په ځوانی کړَی وِی — دَ هر عمل په پیری جزا ده

(۱۰۳)

هیڅ نه پوهیږم چه لا به کله — بندیان آزاد کړې ښښتنه خپله
حاجت دَ خولې دَ عرضونو نشته — ته خود خبر یې ځما له دله

(۱۰٤)

شیخه په ما باندِی دَ خدای دَپاره — نظر دَ مهر څه خو ګماره
عاجز یم توان دَ غمونو نلَرم — نور می غمونو وته مه سپاره

---

۱. میشته نیولې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰۵)

موږه ړانده يو، ځموږ فعلُونه   همسا ځکونِی دِی ور پسی ځونه
که فعل ښه لرې اندوه هيڅ مکَوه   که لار کوهی لری يا ګړنګونه

(۱۰٦)

راشه که ګورې سړی بې پنده   بندی په لاسو په پښو بې بنده
په رَڼُو سترګو ړانده نه وينی   شنوا غوږُونه کاڼه له پنده

(۱۰۷)

په زړه می ستا نه انديښنه ډيره ده   واړه خوښی می له دله هيره ده
هر چا ته تيره ده دنيا بود نلَری   اوس پرې ښه پوه شوم چه تحقيق تيره ده

(۱۰۸)

نه ما څه کړی دِی نه به څه کړمه   چه راکوې ئې هغه کوَمه
نوم دَ ژوندون می نوم د علم دی   مړ يم عالمه، مړ يم، مړ يمه

(ی)

(۱۰۹)

چه ښه وی خلق ورته ښه نه وايی   ښه دی چه بد وِی ورته ښه ووايی
نظر په خدای کړه خلق مه ګوره   که درته بد وايی که درته ښه وايی

(۱۱۰)

وخت دَ سحر شو پريونه تَلې   له کښيه لوريه راوختلې
دَ يار دَ راغلُو وعده شوه تيره   په ډير کتل می سترګی وتلې

(۱۱۱)

چه به ترې نه وه ګلؤُنه لاندی   خوب به ئې نشو په پالنګ باندی
اوس په لحد کښ پراته په خاورو دی   پرې زرغونه شول ګنډيری سپاندی

(۱۱۲)

دَ عارفانو دَ خولې کلام دی   چه ترې عبرت واخلی پرې می سلام دی
عيش و عشرت دَ دنيا کل واړه   بنياد هيڅ نلَری تش احتلام دی

(۱۱۳)

زويه په کور کښ وچ ټوک په ژوئی   زوی ئې له لوړی کويلی[1] کوئی
رشتيا متَل دَی هوښيار وَيَلیِ:   دنيا خوږه ده تر ځان تر زوئی

---

۰۱ يعنی کويړی او کوکو لَری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱٤)

یار می هر څو و سر ته لوری قهر و ستم کا همیش می زوری
لا تر دا زیات می واړه قبول دی خو یَو دِ نورُو وته نه گوری

(۱۱۵)

غافله وخورې دا سترگی توری زه تا ته گورم ته بل سر گورې
ځما دَ مینی لافی هاله وهَه که زړه له غیرو مینو وَژغورې

(۱۱٦)

که هغه یار می ظاهر په بیارته دی خیال ئې راغلَی ځما کنار ته دی
ځای به دِ پاسه پخپل تندی کوَم گله چه رنگ دِ ځما و یار ته دی

(۱۱۷)

څو شکر خوری خاوری خوری شولې ډیری ئې څښی دَ خیال خپرې شولې
چه تل سپرلی ئې په عراقیانو وه اوس توری خاوری پرې پاس سپرې شولې

(۱۱۸)

چه پکښی ینښی ښه صورتونه دِی ځکه په مځکه ښکاره گلونه دِی
قدم پرې ورو ورو په احتیاط ږده دا توری خاوری کښلی مخونه دِی

(۱۱۹)

تقدیر دریاب دَی موږه خسړی په حال هیڅ نه یُو چا خبر کړی
چه دا دریاب مو به چرته بیائی هم ئې له کومه ځایه راوړی

(۱۲۰)

دَ غم لښکر می په زړه هر دم راځِی یو لښلی نه وِی، بل پرې پیهم راځی
په خوب کښ کله ښه ساعت لید شی اندیښنې ډیری شوې هغه هم کم راځی

(۱۲۱)

هر چه امیر دَ لښکر بیدل وِی یا پرې خبری دَ داد مشکل وِی
تل به رټلی شړلَی گرزِی په هر محفل کښ به منفعل وِی

(۱۲۲)

ځنی هَوس کا مینه په باغ لری څوک مَی پرسته حب دَ ایاغ لری
دا دواړه گروهه بوالهوسان دی عاشقان مینه دَ زړه په داغ لری

(۱۲۳)

په ونه سبری، په مخ گلزاری په دواړه زلفو عنبر نثاری
خوبی دَ حسن زیاته تر حد لرې عیب دِ دا دَی دَ ډیرُو یاری!

(۱۲٤)

دَ یار غمونه چه هومره نه دی چه ئې وَوایم خو هم پټ ښه دی
ناحق به نور کړم اخته په زړه کښ هم به ئې زه ساتم دَ نورُو څه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲۵)

په زړه مزَریه په سترگو بازی ‌ ‌ ‌ سترگی منگل خونریز ته وازی
سازی ناسازی چاری په ما کوَه ‌ ‌ ‌ په ما دواړه ناسازی سازی

(۱۲٦)

په زړه مزریه په سترگو بازی ‌ ‌ ‌ سر تر قدمه له خوبۍ سازی
هر څه دِ ښه دَی عیب دِ دا دَی ‌ ‌ ‌ چه له نیازمنو هر گورې نیازی

(۱۲۷)

یار می که هر څو راته ناساز وائی ‌ ‌ ‌ پرې خوشحالیږم چه ئې له ناز وائی
چه راته وکا ښرې ښکنځلی ‌ ‌ ‌ وایم که تل ئې راته باز باز وائی

(۱۲۸)

باران وورېږی څڅواکی ځاځی ‌ ‌ ‌ نسیم را والووت سنبل پرې ناځی
اسباب دَ عیش واړه موجود دی ‌ ‌ ‌ ساقی ته گورُو که دَی را پاځی

(۱۲۹)

دانا په مثل دَ شهسوار دی ‌ ‌ ‌ پروت که په مځکه وِی هم قدر دار دی
ناپوه سړی په مثل غبار دی ‌ ‌ ‌ لاړ که اسمان ته شی هورې هم خوار دی

(۱۳۰)

د گل له غمه بلبل افغان لَرِی ‌ ‌ ‌ گل له خزانه خاطر پریشان لری
دا گناه ستا دی دَ صبا باده ‌ ‌ ‌ نه ئې گلونه نه ئې خزان لری[1]

(۱۳۱)

سپین چه بدخوی وِی، ترې نیکخوی تور ښه دی ‌ ‌ ‌ چه ستا په رای ځی، پردی تر ورور ښه دی
ښه هم هغه دَی چه ستا په ځان ښه وی ‌ ‌ ‌ تر سرو گلونو په ژمی اور ښه دی

(۱۳۲)

ښایست دِ لاړ شو په خوی ښه نه ئې ‌ ‌ ‌ یا خو غڅکی یې یا پړانگ لیوه یې
اوس له ما لیری په څنگ گرزه ‌ ‌ ‌ نه هغه زه یم، نه هغه ته یې

(۱۳۳)

مخ چه د حسن له غوړو سپور شی ‌ ‌ ‌ عاشق گرم ندَی که زړه ئې تور شی
گل چه تازه وِی ځای ئې په سر کیږی ‌ ‌ ‌ خزان وهلَی لایق دَ اور شی

(۱۳٤)

غم دِ که هر څو په خاطر ډیر شی ‌ ‌ ‌ نه وِی چه زړه دِ پکښ تیربیر شی
لکه چه وار دَ ښادی ولاړ شه ‌ ‌ ‌ هسی به وار دَ غمونو تیر شی

---

۱. نن ئې گلونه سبا خزان لرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳۵)

عام وَ هر چا ته ښښتن دَ ساه وائی   په تخت چه کښینی ورته بادشاه وائی
ژوندی هغه دَی، بادشاه هغه دی   چه تل په زړه کښ الله الله وائی

(۱۳٦)

د عشق په کار کښ چه څوک صادق شی   دَ یار دَ مهر هاله لایق شی
دوئی دَ دواړُو تر منځه ووزی   عاشق معشوق شی، معشوق عاشق شی

(۱۳۷)

نن می په زړه کښ دَ کښلیو خیال راغَی   په خوله وایه نشِی، یَو هسی خیال راغی
مگر یار راشی چه می ترې خلاص کا   گنه پوهیږم چه لوی جنجال راغی

(۱۳۸)

نن چه په حسن دَ کښلیو سر دَی   هم هغه کښلی ځما دلبر دَی
څټ ئې تر مخه ښایسته تر دی   خدای ئې را پریږده عجب بشر دی

(۱۳۹)

که هر څو خوی او خصلت یو شان لرې   همیش فتنې کا عاشق پریشان لرې
راشه چه دواړه سترگې دِ کښبل کړم   ځما دَ یاره څه خو نښان لرې

(۱٤۰)

مخ که تر نمره هر څو رخشان لرې   شونډې سره لعل دَ بدخشان لرې
ستا له یاریِ ځمورِ توبه شه   چه خوی خصلت دَ ځناور په شان لرې

(۱٤۱)

که ښې ښې ښځی ښه ښه پوښاک وی   که ښه آسونه که نور املاک وی
چندان نقصان ئې سړی ته نه رسی   ځان ته او دین ته بد ډیر خوراک وی

(۱٤۲)

آبشاره ولی دا هسی ژاړې   له چا فریاد کړې څوک پسی غواړې
که تل فریاد کړې له کاڼې سر وهې   بیا به را نشی اُوبه چه ولاړې

(۱٤۳)

زړه می تر هومره غمو پایمال شی   گمان می نشِی چه بیا خوشحال شی
و نامحرم ته احوال وایه نشی   محرم ته نه وایم چیری ملال شی

(۱٤٤)

کار کوَه کار، پکار هم کار دی   تاوان په ځان باندِی خالی گفتار دی
عقل څه بل دی خبری نور څه دی   کوتره گنگه طوطا طرار دی

(۱٤٥)

که زر دوستان لَرِی یَو غلیم شوم لری   زړه ئې له غمه عاقل مغموم لری
که نور ځان روغ وِی یَو غاښ رنځور شی   په فراغت کښ به اندام کوم لری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱٤٦)

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری　　سیلاب تش لاسی سیند لَمن پر لری
دَ سیلاب گیډه له کاڼیو ډکه ده　　بحر په گیډه کښ قیمتی دُر لری

(۱٤۷)

که یاس له حقه تحقیق حرام دی　　یاس له مخلوقه دَ حق انعام دی
اصیل بنده کا، خلاص شوی بند کا　　طمع له خلقه دَ خلقو دام دی

(۱٤۸)

سحر سحر چه نوبت غږیږی　　دا رنگه ږغ کا که څوک پوهیږی
چه زه دَ بل وم، بیا به دَ بل شم　　په ما ناحقه څوک هوسیږی

(۱٤۹)

آورې بلبل دَ بهار څه وائی؟　　چه همیش نه پائی مینه پرې نه ښائی
نن خو دَ گلو ښایست کمال دی　　دریغه تر کانده پوری که وپائی

(۱٥۰)

غمجن که گرزِی که کښینی پاڅی　　آه و فریاد کا اُوښی ئې څاڅی
ورته ښکاریږی لکه ویرونه　　که نور وگړی هوس کا، ناڅی

(۱٥۱)

یار می په مثل لکه آفتاب دی　　هم بې حجابه هم په حجاب دی
دَ مخ شعلې ئې د مخ پرده دی　　نور دَ آفتاب دَ آفتاب نقاب دی

(۱٥۲)

چه کښته پورته قطار قطار درومی　　نارې فریاد کا په اضطراب درومی
راځنی بیل شوی یاران را یاد کا　　په مخ می اُوښکی لکه رودباد درومی

(۱٥۳)

ته چه دا هسی له ما کنار کړې　　کښینې هر چا ته له ما نه زار کړې
یا دروغجن وې منزل دِ لنډ وُ　　لا دِ نیت بل شو، بل یَو به یار کړې

(۱٥٤)

ته چه له ما نه کنار کنار گرزې　　ځان نا آشنا کړې بیگانه وار گرزې
زه ښایسته یم مشتاق می ډیر دی　　ته به بې یاره همیشه خوار گرزې

(۱٥٥)

اې چه عیبونه دَ بل اکثر وینې　　خپل ځان تر نورو خلقو بهتر وینې
سر دَ همه وُ عیبونو دا دَی　　چه دَ بل عیب دَ ځان هنر وینې

(۱٥٦)

دَ کرَلُو نه دِی دا دوې خبری　　دواړه هر گوره له عقله لیری
په بدرنگ زویه چه نغارې وهی　　بل په بدرنگی ناوی سندری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۵۷)

چه عاقبت به له دنیا لیږدېولی دا هونبره طولانی بلیږدې
چه وخورې وخورې چه ورکا یو سې نور به ئې یوسی چه زر دلې پږدې

(۱۵۸)

چه شجاعت کا دنیا په کف لَرِی نوم به دَ نیکو په هر طرف لَرِی
هر چه حاصل کا دا دواړه خویه هغه میراث دَ شاه نجف لَرِی

(۱۵۹)

چه نور وگړی لتا ویزار شی خپلوی دَ خپلو هاله په کار شی
کنه په ورځ دَ راحت تر خپلو بیگانه هم تر سړی ځار ځار شی

(۱٦۰)

هر څوک چه عقل دانائی هونې لری راز به په زړه کښې همیش سرپوښ لری
تنها به هم نکا دَ راز خبری که هیڅوک نه وی دیوال هم گوش لری

(۱٦۱)

روژې شوې تیری سبا به عید وی هوس به کاندی چه څوک سعید وی
سعید هغه دَی چه یار تر څنگ لری شقی هغه دَی چه ترې بعید وی

(۱٦۲)

خبر دَ تللو دَ کوم آشنا راغَی چه قاصد هسی دلگیره بیا راغَی
په وار وار واړه یاران روان شول اوس به زه درومم چه وار ځما راغَی

(۱٦۳)

که دَ عجم دی که دَ عرب دی هم بې ادب دی چه رد دَ رب دی
سیل می وکړ دَ کتابونو مقبول هغه دَی چه په ادب دی

(۱٦٤)

ادب په تله کښې دی ادب په ناست کښې دی هم په ولاړ کښې دی ادب په نماست کښې دی
ادب په هیڅ کښې له سړی نه درومی نور څه لا پریږده ادب په زغاست کښې دی

(۱٦۵)

که په دولت کښې په شان دَ جم درومی لا می تر جمه افزون حشم درومی
هیڅ به ښکاریږِی وَ دانایانو ته چه له سړیه په تله دَ دم درومی

(۱٦٦)

څوک چه بې خدایه غیر محبوب کاندی باطل اختیار کا واړه ناخوب کاندی
غیر به پریږدِی که دَ زړه فهم په ضعف الطالب و المطلوب کاندی

(۱٦۷)

دَ منی وخت ؤُ و می لیدلې یَو څو بلبلی چه ژړیدلې
خواری خسته وې، وې می سزا ئې چه بې گلونو وَ پائیدلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱٦٨)

لړده له نیکو نیکی چه څوکیږی　　نیکی له بدو، بدی له ښو کیږی
دَ امید تخم پرې باندی مه کَرَه　　له بدی مځکی به گل په څو کیږی؟

(۱٦٩)

یو دوې وینا می درته ساتلی دی　　چه پیر و ما ته تر خولې یستلی دی
مینه بې خدایه په هیچا مه کوَه　　بې خدایه مینی واړه باطلی دی

(۱۷۰)

چه ئې دَ سترگو شرم رقیب شی　　خلاص له اغیاره هاله حبیب شی
دَ گل لمن به پرې ککړه نه کا　　گل ته که هر څو اغزی قریب شی

(۱۷۱)

که دَ دنیا دی که د عقبا دی　　و ما راکړی نعمت مولا دی
شماره ئې ځکه کولَی نشم　　چه لایعدُّ او لایحُصٰی دی

(۱۷۲)

چه کښته پورته ځموږ نفس درومی　　هر څه ئې هیر دِی په یاد دَ نس درومی
حاصل دَ دین دَ چاری هیڅ نشته　　حیف صد حیف اوقات عبث درومی

(۱۷۳)

دا دوې خبری ځما په ځای دی　　پرې به پوهیږی چه روښن رای دی
مقبول دَ خلق مردود دَ حق گنه　　مردود دَ خلقو مقبول دَ خدای دی

(۱۷٤)

که دښمنان دِی که ئې خپلوان دی　　واړه آفت دَ سړی دَ ځان دی
دښنی خپلوی چه له هیچا نکا　　په دین دنیا کښ هغه کامران دی

(۱۷٥)

ځما شوې وچی دَ غمه لاړی　　هم می په زړه کښ چړکی وَلاړی
زه دِ په هسی احوال کښ پرینښوم　　تا راته شا کړه را ځنی ولاړې

(۱۷٦)

چه پدا لاری سبا بیگا کړې　　تلنه، آهونه، فریاد ژړا کړې
کلی مالت به واړه خبر شی　　ما به خرابه ځان به رسوا کړې

(۱۷۷)

که سپین او سره ئې په کور کښ تل وی　　چه نه ئې علم نه ئې عمل وی
بنیاد ئې نشته آخر به خوار شی　　بخت به تر کومه ور سرَه مل وی

(۱۷۸)

تر هر څه بد دَ کجیۍ خطر دی　　کجی به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شی کجی ئې نشته　　ځکه تر نورُو حرفونو بر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۷۹)

لمړی می مینه په مخ دَ یار شی	بیا ئې په طمعه دَ ښه گفتار شی
فکر ئې بیا دَ بوس و کنار شی	په عشق کښې کله صبروقرار شی

(۱۸۰)

از بس چه تل می جاری په خوله یې	یاد می دلبره هسی په زړه یې
چه څوک له ورایه راته ښکاره شی	خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۱۸۱)

چه نوم ئې وشی دَ محرمۍ	خوب به په څوکا دَ بې غمۍ
په یَوَه ټکی محرم مجرم شی	ویره دِ کاندی دَ محرمۍ[1]

(۱۸۲)

دَ اُوښیو ډکی سترگی نظر کوې	دَ خپلو تللو راته خبر کوې
چه دَ جوگیانو جامې دِ واغوستې	پوهیږم لیری ملک ته سفر کوې

(۱۸۳)

په ډیر عالم کښې که زړه می چَوِی	هم به می اُوښی د سترگو نه وی
زه په تا ژاړم په هسی ځای کښې	چه یَو دِ غم وی دوهم می زړه وی

(۱۸٤)

چه خوښ له گله دلگیر له خاره دی	عشق له دو بیته بې اعتباره دی
نه شکایت کړم له چا نه شکر	درد می له یار درمان له یاره دی

(۱۸۵)

مست یم دعا کړم که ته هم مست شې	را سره کښنیني باده پرست شې
پیاله دَ میو په لاس کښې واخلې	دَ نام و ننگ دَ ښیښې په شکست شې

(۱۸٦)

ډیر څه می وکړه وې می آشنا شوې	لکه زه ستا یم، ته هم ځما شوې
یا ته بدخوی یې یا می بخت بد دی	لا تر غلیمه په هغه خوا شوې

(۱۸۷)

بادشاه چه عدل انصاف تمیز لَرِی	خدای به ئې دلی هورې عزیز لَرِی
چه دا خویونه ور څخه نه وِی	آخر به خوار شی که نور هر څیز لَرِی

(۱۸۸)

چه هنرمند دَی هغه حاسد لری	اغزی گلونه، رقیب شاهد لری
کله به ښه یسی دَ بومو زاغو	باز چه مسکن دَ بادشاه ساعد لری

---

۱. د مجرمۍ یا د محرومۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۸۹)

څو له پرهاره زَوِی بهیږِی　　پرې می صحت شی زنځور ښه کیږی
همدرد می نشته چه ور سَره وژاړم　　له ډیره غریوه می حلق خوږیږی

(۱۹۰)

هر چه دَ هجر مزری داړلی دی　　که ساه پکښې وی په مړه شمارلی دی
لاری دَ تلَلو بندی شوې　　غائب دَ سترگو په خدای سپارلی دی

(۱۹۱)

څه شو که سپینی وِی دَ دواړو پیۍ　　دَ غوا دَ غوا دِی، دَ سپیۍ دَ سپیۍ
پاک څاڅکی بویه له پاکه ځایه　　چه واخلی حمل ځنی سیپیۍ[1]

(۱۹۲)

په درد می نور څوک بیمار دردمن ندی　　بې ما په غم کښ ځما غمجن ندی
که پلار که زوی دی که ورور که یار دی　　تر ما نه هیڅوک په ما مَیَن ندی

(۱۹۳)

زر ئې که هر څو په کور انبار وی　　چه ورکړه نکا، په خره زر بار وی
چه پکښ نه وِی اُوبه دَ رحم　　وریځه نه وِی یَو تش غبار وی

(۱۹٤)

اې چه په فکر دَ هیچا نه وی کړې　　زاړه به کله دَ خوارو نوی کړې
باران دَ رحم وربلندی ووره　　چه بیا له مځکی زرغونه سوی کړې

(۱۹۵)

زاهد ولی را پوری خاندې　　مخلوق پخپله کله څه کاندی
چه ئې رابیل او چنبیل پیدا کړه　　هغه پیدا کړه گنډیری سپاندی

(۱۹٦)

چه په ظاهر غوړوی په باطن سپوروی　　په ژبه خوږ وِی په زړه کښ شور وی
ور سَره مه کښینه تا به تباه کا　　سپین زر که سپین وی اثر ئې تور وی

(۱۹۷)

گوره نن کانده روزگار په څو کیږِی　　نیکی له بدو، بدی له ښو کیږِی
هر چه بدخویه بد فعل کمذات وی　　دَ خلقو مینه هم په هغو کیږِی

(۱۹۸)

اې چه وَیَل کرې ما ته ښه نه یې　　ښه چه زه بد یم، ښه چه ته ښه ئې
زه به هغه کړم لکه چه زه یم　　ته هم هغه کړه لکه چه ته یې!

---

۱. دا کلمه په یوه نسخه کښ سپیۍ ده، دَ سیند خاوند سیپیۍ په معنا دَ کاچوغی لیکی، مگر له موقعه داسی ښکاریږِی، چه دا کلمه په معنا دَ صدف ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۹)

که اشتها دَ سړی دَ سیر وِی　　خوراک ئې بویه چه کم نیم سیر وِی
چه ډیر خوری کله هغه تر ډیره خوری　　هر څوک چه لږ خوری خوراک ئې ډیر وی

(۲۰۰)

خوږ ئې په فقر معنوی حلق شی　　ځکه اطلس ئې بدل په دلق شی
نظر دَ عامو پرې باندِی بند وِی　　بنده دَ مینی بادشاه دَ خلق شی

(۲۰۱)

از بس چه تل می جاری په خوله یې　　نهال می دلبره هسی په زړه یې
چه څوک له ورایه راته ښکاریږی　　خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۲۰۲)

دَ عاشقانو دَ خولې یَو بول دَی　　چه خال و خط دَ ښایسته پسول دی
خدای دِ دلگیر مکړه چه دلگیر نشې　　دَ مخ وینښته دِ دَ میاشتی شپول دی

(۲۰۳)

جوړ به تر کومه زیبا صوررت وی　　آخر به خاوری سَره لت پت وی
که نن مات نشو سبا ئې گوره　　دَ خاورین لوښی ښکاره مدت وی

(۲۰٤)

دا سنبل ندی وینښته مشکبار دی　　دا لاله ندی کښلی رخسار دی
دا نرگس ندی سترگی د کښلیو دی　　چه خاوری شوی پخپل خپل وار دی

(۲۰۵)

که لب دِ لال کړم لال خو شیرین ندی　　که غاښ دِ دُر کړم دُر هسی سپین ندی
که مخ دِ نمر کړم دَ نمر کړه وړه نشته　　که دِ سنبل کړم سنبل مشکین ندی

(۲۰٦)

دَ باد فروشو په پوکو ډډ شې　　کښینې دَ ځان په ستاینه گډ شې
خود به دِ هر څوک ثنا صفت کا　　که دَ همای غُندی قانع په هډ شې

(۲۰۷)

په خوشحالی کښې هوښیار غمجن اوسی　　چه سبا کیږِی بویه چه نن اوسی
درد ئې دمه وینم که درد ئې نه وی　　چه دَ دردمنو په درد دردمن اوسی

(۲۰۸)

لښکر په مثل لکه ښه آس دَی　　سردار ئې سپور دی چه سپور پرې آس دی
که هر څه جلد وی چست و چالاک وی　　چه سپور ئې تښتی دَ آس څه لاس دی

(۲۰۹)

چه فرمایلی دَ خدای رسولﷺ دی　　واړه په سترگوُ ځما قبول دی
په بل څه اَړه، ځموږ څه کار دی　　چه باندی کار لَری ظلوم جهول دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۱۰)

ربه زړگی می له غیرُو سوړ کړې　　هر دم می خپله بندگئ ته جوړ کړې
زړه می څه لاس می دواړه خالی دی　　دَ قناعت په خزانو می موړ کړې

(۲۱۱)

چه محبت کا له چا چه تل نه وی　　تر هغه هیڅوک کم عقل بل نه وی
ځما څه کار دَی دَ خوشحالیو　　خوښی هغه کا چه څوک ئې خپل نه وی

(۲۱۲)

دَ غم امان وشه چه په چا زور شی　　روښان جهان ئې په سترگو تور شی
په ورځی غم په یارانو ویشم　　په شپه یواځی په ما تندور شی

(۲۱۳)

راشه که گورې دَ عقل وړَی　　وچ ئې له تندی دنَنه سړَی
گډ په دریاب شو اوُبه ئې نه څښې　　ور ځنی راغَی هم هسی تږَی

(۲۱٤)

هغه چه ستا دی چه ئې ساتل نکړې　　ویره می کیږِی چه ئې دَ بل نکړې
که دا دِ خوی دی دا دِ خصلت دی　　خپل به پرَدِی کړې، پردی به خپل نکړې

(۲۱۵)

چه مخ په یار پسی دَ چا بدرنگ نه وی　　مخ ئې ومه وینم چه هیڅ ئې رنگ نه وی
بالښت په ډیرو ژړلو لُوند کړم　　چه وینښ له خوبه شم یار می تر څنگ نه وی

(۲۱٦)

مردان په سوال کښ دَ سائل نعم لری　　چه لن لما ولا و مالم لری
لکه په لن کښ الف محذور شو　　هسی به ورک شی که ډیر نعم لری

(۲۱۷)

چه دروغجن دی له حقه لیری وی　　هغو ته زهر رشتیا خبری وِی
مشک نجاست وِی و کناسانو ته　　خاوری خورو ته خاوری شکری وی

(۲۱۸)

چه یار می لاړ شو په لویه لاری　　را باندی راغلې ورَځی دشواری
لړمون می سوَځِی روغه عالمه　　څه کړم چه نکړم بارې چیغاری

(۲۱۹)

عشق می خاطر دَی ځکه پسندلی　　چه عشق کښ سپور وم، بې عشقه پلی
په عشق بادشاه وم پروا دَ چا نکړم　　بې عشقه گرزم لکه نتلَی

(۲۲۰)

چه ډیر می کړی باندِی گناه دی　　هر هر مقام می په گناه گواه دی
تور می دَ بِږیری و زړه ته پریواته　　بږیره می سپینه زړه می سیاه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۲۱)

په زړه مې هومره غمونه ډېر دي		چه مې وختونه دَ خوښۍ هېر دي
دردمنه روغ ته له دردونو مه وايه		وايه و ما ته چه را بانِدې تېر دي

(۲۲۲)

چه پيدا شوی ظلوم جهول دی		هوس ئې سود دی اندوه ئې نول دی[1]
چه عاقلان دِې پرې په پوهيږي		نامعقول ندی، داقال معقول دی

(۲۲۳)

که ډېره سعې کوښښ کړې څه شي		په وخت چه نکړې بې وخته څه شي؟
که هر څو مټ په بيړۍ ملاح کا		په ټانک[2] چه کښيوزی پوری هاله شي

(۲۲٤)

صورت مې هر څو که ډېر زبون دی		که مې دَ مځکې دَ لاندې يون دی
زه به په لور دَ اشنا روان شوم		يون مې که هر څو په شواخون دی

(۲۲۵)

پسرلی خزان کړی، خزان بهار کړی		مالدار نيست کار کړی، نيست کار مالدار کړی
دَ چا دارو کړی، دَ چا تير وار کړی		څه څه کارونه پروردگار کړی

(۲۲٦)

که ورکړه خير دَی چه هير شی گل شي		که هر څو لږ وی چه ياد شی کل شي
چه باغوان تخم په خاورُو پټ کا		پيدا ترې هاله ښايسته گل شي

(۲۲۷)

چه کل همت ئې خوراک لباس وِی		په تحقيق هغه ارذل الناس وِی
شرف په خوی دَی په ديانت دی		که څوک شريف دی يا څوک کناس وِی

(۲۲۸)

دا گمان مکړه چه ستا دی تل به وی		د بل دی ستاسی، ستا دی د بل به وی
دَ زرو کالو سړی مرگ پرې ننښول		ته که ډېر پايې نهايت سل به وی

(۲۲۹)

لکه عامل شول تر خاورُو لاندی		عمل هم ورک شو په مځکه باندی
اوس په خبرو پړه ول وړه ول دی		دا بيت بازئ دی، عالم ئې کاندی

(۲۳۰)

بيگاه نژدې شو دَ غرُونو سيوری		په سم را پريوتې له سپينې توری
ډېر ډېر ويريږم ياره نژدې شه		چه ځير دِ گورم هم مې ځير گورې

۱. اندوه ئې سود دَی هوس ئې نول دی

۲. وخت، موقع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۳۱)

که په حکمت کښې تر هر چا پاس وی   اصیل نجیب وی چه خالی لاس وی
پروت به په خاورو لکه الماس وی   سپک په نظر دَ عوام الناس وی

(رباعیات تمام سوه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

متفرقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکیب بند

سخ دَ هغه زړه چه کا اشغال دَ محمدؐ بخت دَ هغی خولې چه لری قال دَ محمدؐ
بې له یوه خدایه چه کمال دَی دَ ده علم نور چا ته ښکاره نه دی کمال دَ محمدؐ
خوت موسی په طور "فاخلع نعلیک" حکم پر وشو عرش هم مفخر شو په نعال دَ محمدؐ
سر به ئې دَ فخر تر اُوه آسمانه تیر شی هر چه له اخلاصه شی پایمال دَ محمدؐ
خدای چه څه دَ خدای دِی همگی واړه دَ ده وُ څه شو په ظاهر که نه وُ مال دَ محمدؐ
نور نبیان به واړه دَ ذرې په دود څرگند شی وَبرینبنی چه نمر غُندی جمال دَ محمدؐ
خال چه په مخ کښیږدی یو په سله حسن زیات شی ځکه خال دَ حورُو شو بلال دَ محمدؐ
په ورځ دَ قیامت چه خلایق واړه حاضر وی هاله به ښکاره شی جاه جلال دَ محمدؐ
وائی چه که حب دِ دَ خدای پریوزی په زړه کښ حب په محمدؐ کوَه په آل دَ محمدؐ
خدای دَ ده له رویه تمامی خلق پیدا کړه
ده هم بې له خدایه همگی واړه تر شا کړه

خدای دَی صفت کړَی په قرآن دَ ابوبکرؓ فرضه دَه ثنا پر انس و جان دَ ابوبکرؓ
بې له دې چه ځان او مال ئې ځار تر محمدؐ کړی نه وُ په خاطر کښ بَل ارمان دَ ابوبکرؓ
بوی به ئې له خولې دَ وریتو غوښو همیشه تله تل دَ عشق په اور وُ زړه بریان دَ ابوبکرؓ
استاد دَ انبیاؤ شو عالم دَ ده له روخه ادب ئې در همیش په دل و جان دَ ابوبکرؓ
ځکه انبیاؤ آرزدئی دَ ده امت کړه چه څیر ئې کړ په لوح محفوظ شان دَ ابوبکرؓ
تل ئې په دوستانو باندی رحم دَ رحیم وی یاد ئې دِی په لعن دښمنان دَ ابوبکرؓ
نور عالم مشتاق دی دَ جنت جنت دَ هغو هر چه دِی له صدقه مشتاقان دَ ابوبکرؓ
فقر ئې موندلَی وُ دَ پاک نبی له فقره ځکه بادشاهان شول گدایان دَ ابوبکرؓ
خلاصه ئې په روی دَ محمدؐ له ما نه مکړه لاس می لگوَلی په دامان دَ ابوبکرؓ
هیڅ حاجت ئې نه غوښت دَه په خدای راوړ تصدیق
ځکه سر دفتر دَ اولیاؤ شو صدیقؓ

پس چه له صدیقَ په صفت دَ دره دار شه هاله مسلمان سړی سنیانو سَره شمار شه
حب ئې په سړیو په پیریو باندی فرض دی هر څوک چه ئې حب نلَری دلې هورې خوار شه
دین دَ اسلام بیا مونده قوت دَ ده له دینه دا رنگه قوت به په قوت دَ کردگار شه
سخت په کافرانو وُ تر زړه دَ کافرانو نازل په باب ئې ځکه "اَشِدّا عَلَی الکفار" شه
هسی رنگ آیت پرې جبرئیل له خدایه راوړ هر چه به په وخت دَ مشورت دَ ده گفتار شه
کله چه به دَی دَ خدای دَپاره په غضب شو شیطان به په کروهونو له هغه ځایه فرار شه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدق دَ صادق که له صدیقَ مخ ښکاره کړ   عدل دَ عادل دَ ده په عدل کښ اظهار شه
عدل چه دَ ده لکه آفتاب په جهان وَخوت   پټ په سوراخونو کښ ظالم شوپرک وار شه
پاک نبیؐ وَیَل چه پس له ما که پیغمبر وِی
روخ ده چه هغه هم دَ خطاب زویه عمرؓ وِی

فرض لکه په خلق باندی تفضیل دَی د شیخین   هسی رنگ واجب دَی محبت د ختنین
دوه ځله چه نور دَ نبوت باندی تابان شه   ځکه مخاطب شو په خطاب دَ ذی النورینؓ
بحر دَ سخا دَ عز و حلم، کان دَ شرم   یبنی ئې قدم وُ دَ همت په فرقدین
تخمیر ئې دَ طینت وُ دَ جنت په شهد وشوی   تریخ ئې چا ته نه ویَل هر گز له شفتین
ځیر به ئې له شرمه و هیچا ته کتی نشو   تل به ئې پخپل کنار نظر وُ د عینین
عمر ئې تمام په خوشنودی له خلقو تیر کړ   کړ به ئې په هر ساعت طاعت دَ ثقلین
خدای چه ''رحماءُ بینهم'' و ده ته ووې   ځکه ئې په خوی دَ رحمت بیا موند زیب و زین
یو ئې له دنیا نه واخست بل ئې له عقبا نه   بیا ئې موند وصال دَ خپل مطلوب په قدمین
لاړ که له دنیا نه په سرو وینو رنګوَلی   گرزی په گلزار کښ دَ جنت په شین شین
جمع دَ ضدین که پر هر چا دی محال
دین او دنیا جمع کړه وَ ده ته ذوالجلال

رفض ندَی خلقو محبت دَ مرتضیؓ   خدای دِ وما راکړه په حرمت دَ مرتضیؓ
لا به تر ده مینه په بوبکرؓ په عمرؓ کا   وِی ئې چه په زړه کښ محبت دَ مرتضی
هر چه ئې په زړه کښ بغض پروت وِی د شیخینو   تل وِی په هغو باندِی لعنت دَ مرتضی
نشته هسی رنگه یَو بل ځوان لکه علیؓ وِ   دا رنگه خدای کړِی دَی صفت دَ مرتضی
خدای چه پرې خطاب اسدالله له لطفه کښیښود   تم پدا خطاب شو شجاعت دَ مرتضی
ځان ئې دَ هجرت په شپه ایثار تر محمدؐ کړ   خدای ستایه فرښتو ته فتوت دَ مرتضی
کوټ ئې دَ خیبر په تنها ځان کړ دړی وړی   زیات دَی تر بیانه زور قوت دَ مرتضی
نبیؐ دَ علم ښهر دَی، دَی وردَ هغه ښهر   گوره چرته لاړ شو فضیلت دَ مرتضی
وبخښه خپل خدای عبدالقادر له ډیره فضله   په روی دَ مرتضی په ذریت دَ مرتضی
ستوری دَ هدٰی دِی د رسولؐ واړه اصحاب
راضی دَی خدای له دیونه، رحمت ئې پر احباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخمس

رڼا ورځ په ما بې تا ده توره تمه[۱] راته یَو شوه دَ غمونو غروُنه سَمه
اوښی وینی تویَوم دَ زړه له نمه یَو زمان می خلاصی نه وِی له اَلمه
زه دِ تل وینم دَ خوږو زړو مرهمه

فراق ډیر را باندِی زور شو نه سهیږم شپه او ورَځ لکه باران هسی وریږم
تود لوگی می له خولې ځی په زره وریتیږم په راتلو دِ لکه گل شگفته کیږم
برېږ رایشه اشنا صبا قدمه

چه خوراک ئې همیشه خون جگر وِی تل فریاد تل په ژړا په نارو سر وِی
تر مجنون او تر فرهاد ئې حال بتر وی دَ مهجور تر زندگی لا مرگ بهتر وِی
که ستیه ستیَ کیږی نده گرمه

که هر څو دَ خوښیَ ډکی پیالې شومی عاقبت به ئې له غمه وچ شی کومی
له دنیا به هوښیار څرنگ خوښی مومی چه دَ سترگو په ځنبل له سرِی درومی
زړه ترِل پرې پوری مه کوَه آدمه

دَ دنیا دَ مینی سخت زبون بنیاد دی په دنیا مَیَن بنده دَی، نه آزاد دی
دَ دنیا دولت په مثل لکه باد دَی په دنیا چه ئې زړه ښاد هغه ناښاد دی
کله مخ کا کله شپ کاندِی له همه

ستا مَیَن همیشه خوار گرزی په زوی تل په غم تل په آشوب کښ وِی څو ژوی
خوار خسته حیران پریشان به لکه زه وی تر هغه به بل ناپوه په جهان نه وی
چه به تا وته لَری دَ وفا تمه

څو عاشق دَ یار په مینه کښ خواریږی خپل پرَدِی ور ځنی عار کا ویزاریږی
لا ئې عشق و معشوقې ته اظهاریږی پخپل یار چه ستم نکړِی آزاریږی
چیری نه وی لاس کوتاه کړی له ستمه

که هر څو په جهان ډیری وِی نگاری هوسیَ سترگی، مو کمری، پریواری
مه جبینی، تن سیمینی، گل رخساری مخ نسرینی، سبر قدی، خوش رفتاری
دَ ښایست وینا په تا باندی شوه تمه

شرمنده دِ تر ښه مخه گلزار وینم چه بې ستا له مخه گل دَ بهار وینم
دَ هر گل پاڼی په ژړه لکه خار وینم دَ زلفینو تر حلقو دِ عذار وینم
که سمن دَی ستا په زلفو کښ صنمه

---

۱. دا مخمس دَ عبدالقادر خان پر خپله بدله جوړ شوی دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته څه وایې چه ویره دَ ځان مکړه — دَ خپل یار په محبت کښ نقصان مکړه
هیڅ و ما ته له دې بابه بیان مکړه — که می سر ځی که می مال ځی گمان مکړه
چه به مینه شی ځما له یاره کمه
که له عشقه شې سنگسار عبدالقادره — دَ منصور غنُډی په دار عبدالقادره
په نارو سوځې په نار عبدالقادره — مکړه بې عشقه بل کار عبدالقادره
د عشق چار په لاس کښ ونیسه محکمه

قصیده

که په تن دِ هر ویښته ژبه هزار کا — بیا دَ ژبی ئې هزار هزار گفتار کا
که سیندُونه دَ جهان واړه سیاهی شی — قلمونه دَ جهان واړه اشجار کا
فرینښتې، سړی، پیریان و بله ټول شی — په بیان په کښو هزار ځله تکرار کا
دَ خپل خدای دَ نعمتونو په حساب شی — گمان مکړه چه ئې یَو نعمت په شمار کا
دَ نور چا څه زور قوت چه اولوالعزم — پخپل عجز کښ له دې بابه اقرار کا
هغه خدای چه برکمال دَی په قدرت کښ — چه پخوا په خاطر نه وِی هسی چار کا
په اوبو باندی یَوه کربنه محال ده — چه ئې وکا، ځان که هر څو استاکار کا
حکیمان که واړه جمعَ دَ عالم شی — په هوا به یَو ورق کله قرار کا
ده اساس دَ درست عالم په اُوبو کښیښ — دَ نور چا کله قدرت چه هسی کار کا
هم ئې بې ستنیوُ اسمان دَی درَولی — حیرانیږی چه نظر ورته هوښیار کا
گران آسان دَ ده قدرت وته یکسان دی — نه خلقت دَ چا آسان دَ چا دشوار کا
ورته یَو خلقت د ماشی دَ اسمان دی — کاه او کوه په یَوه آن کښ پدیدار کا
باد او خاوری اور اُوبه که هر څو ضد دی — په یوه مکان کښ جمع هر چهار کا
که پخپله اور غالب وُ پر لرگیو — تروئې ولی په لرگیو کښ حصار کا
که څلور دِی که پنځه که شپږ اُوه دی — همگی په حکم کار دَ کردگار کا
حرکات دَ هیڅ اشیا نسی بې حکمه — سکنات کله پخپله اختیار کا
جهان ډک کاندِی په ورځ دَ نمر له نوره — بیا په شپه نابود دَ ده واړه انوار کا
ښایسته کاندِی اسمان په شپه په ستوریو — په ورځ مځکه ښایسته په لاله زار کا
دَ خزان په وخت زینت له مځکی یوسی — ښایسته ئې بیا په وخت دَ نو بهار کا
دَ اُوبو تفاوت هیڅ و بله نه وِی — ترې پیدا رنگا رنگ گل الوان اثمار کا
نه دَ گلو رنگ و بوی په یَوه شان وِی — نه لذت دَ سیبو ونه دَ انار کا
له یوه باغه میوې له یوې مځکی — تفاوت ئې دَ لذت تر منځ بسیار کا
په همه کانیو تابش دَ نمر یکسان دی — ځنی کانِی ځنی لال یاقوت آبدار کا
له یوه څاڅکی پیدا کا مرغچیچی — له یوه څاڅکیه پیدا دُر شهوار کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یوه اصله نطفه پیدا انسان شِی   ځنی ځنی مسلمان ځنی کفار کا
څوک بدرنګ چه له لیدو ئې نفرت مومی   ځنی ځنی ښایسته کښلی نګار کا
څوک تونګر دَ قناعت په خزانو کا   څوک دَ طمع دَ حرص په خواری خوار کا
څوک توفیق دَ طاعت بیا مومی له ده نه   شپه او ورځ ئې خپل طاعت وته بیدار کا
چه توفیق دَ عبادت ور ځنی واخلی   مخ ئې تل په میخواری لا په قمار کا
له ازله چه طالع دَ چا تریخی وی   له حلالو ورته لا خواږه مردار کا
خزانې ئې لایعد او لایحصی دی   ولی ورکړه دَ هر چا پخپل مقدار کا
نیک و بد له ده هر چا وته رسیږی   خوار هغه شه چه په دا باندی انکار کا
په طلب ئې څوک په دَو څوک په ځغستا ځی   څوک په سر څوک په سینه پسی رفتار کا
دَ میږی دَ پښو آواز اَروِی بې غوږو   چه په توره شپه په تور کاڼی ګذار کا
نژدې لیری ئې لیدو ته برابر دی   دَ نظر حجاب ئې غرنه ئې دیوار کا
دَ نفس ښښتن همه واړه هوهو کا   نه یواځی ذاکران دَ ده اذکار کا
تسبیحات ئې نه یواځی فریښتې وایی   تقدیسات همه اشیا دَ خپل دا دار کا
دَ دنیا عمارتونه چه لیدَل شی   دَ دوران په زلزلو به ئې مسمار کا
همیشه به ئې چیچی پرې به هراند وِی   په بخیل به دَ بخیل خزانه مار کا
چه دَ ظلم اور ئې بل کړ په عالم کښ   ظالمان به ځان سوخته په دغه نار کا
پخپل ځان باندِی ستم کا نه پوهیږی   چه ستم په بې وزلانو ستمګار کا
مکافات به یَو په سله ځنی واخلی   چه بې شرعی لږ دَ چا خاطر آزار کا
عاقبت به وږَی تږی ځنی درومی   که هر څو لئیم په کور کښ زر انبار کا
چه بې ځایه ظلم کا په مظلومانو   ځان ظالم په طوق دَ لعن ګرفتار کا
حسنات به ځنی واړه خصمان یوسِی   پرې انبار به دَ خصمانو بد کردار کا
دا دنیا لکه مزرع دَ آخرت ده   پکښ کَر ځنی دَ ګلو څوک دَ خار کا
دَ اخستو ورځ ئې ورځ دَ قیامت ده   هم هغه به وَریبی چه کښت و کار کا
دَ جهان ورکوَل کل په عاریت دی   تعلق به دانا څه په مستعار کا
چه ئې پسله ده نور تار په تار ولجه وړی   مرد هغه چه پخپل لاس ئې تار په تار کا
چه پر تله ترپلی لا دَ سپاره سخت دی   بډایی په پلی ولی شهسوار کا
چه په خدای باندی غنی، غنی هغه دی   دَ سبب په غنا څه څوک اعتبار کا
لایزال دَی سلطنت دَ ګدایانو   دَ زوال ویره ئې نشته نه ئې ډار کا
دا دَ فقر لوئی څو ده نه پوهیږم   چه بهتر دَ موجودات پرې افتخار کا
ستا په ور کښ ګدا پروت په تورُو خاورو   که دَ درست جهان بادشاه شِی ځنی عار کا
چه ئې زړه په معدوم ټینګ دَی تر موجوده   ما دِ خدای تر هسی رنګ ځوانانو ځار کا
وُر کوَل په طمع ورکړه دَ رشوت دَه   ناپوهان به ورته وائی چه ایثار کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ګنج غواړې رنځ کوَه عبدالقادره
مزدوری به ئې هم وومی چه کار کا

قصیده

که دِ نشته په یقین کښې درغلی[1] — دَ کوځې دَ سپی ئې تلی ځټه تلی
په مزریو ئې شرف دَی دَ سګانو — چه انکار کا دغائی دَی دغلی
که ئې سپی په شور دریاب کا ژبه تره — هغه دم به ئې اَوبه شی عسلی
دَ کمال ویره ئې هیڅ دَ زوال نشته — لایزال ئې دَی کمال لم یزلی
تمامی عالم درود ور باندِې وائی — ځنی ځنی په خفیه ځنی جلی
موجودات واړه لښکر د دې بادشاه دی — نمر سپوږمئ ستوری ئې واړه مشعلی
انبیاء ئې دَ لښکر جماعت دار دِی — سپاه نه پرېږدِی چه کا بد عملی
نقیبان دِی نقباء چه اهتمام کا — دا د تا دوئی خدمت ښه راولی
هم پدا امید ادریس﵇ دِ زرګری کا — که ئې ساز دَ براق ځل کا بخملی
د صالح﵇ ناقه تل سر وَهی له کانِیه — چه ئې نشوم په لښکر کښې پرتلی
د خلیل﵇ غُندِی به خلاص شې له نیرانه — که دَ ده په عشق کښې نه ئې خللی
عرش ئې تخت چه باندِی ناست دی عدالت کا — چه اودس پرې کا کرسی ئې صندلی
جبرائیل﵇ ئې جلو دار زین پوښ په غاړه — په رفتار نکا یَو دم معطلی
میکائیل﵇ مکیال په لاس خدمت ئې دا دی — چه غلې ئې و لښکر وَته تلی
اسرافیل﵇ ئې نَی نواز حکم ته ګوری — بې دې کاره په بَل ندی مشغلی
عزرائیل ئې دی شحنه، دوږخ ئې حبس — دَ دین غله ئې بې عزته ورولی
و صدیقؓ ته ئې به وخت دَ رحلت ووې — نائب یې ځما په حکم ازلی
چه انکار کا څوک د تا له خلافته — دَ هغو په دین کښې پریوزی ارجلی
چه رانجه کا دَ صدیقؓ دَ قدم خاوری — هاله کشف غطا شِی دَ هر ولی
حق وَیل دَ توکل په قوت کیږِی — دَ عمرؓ غندِی بل څوک توکلی؟
چه حیا د عثمانؓ پر یو شی په خلق — په ایمان به درست جهان شی ممتلی
حد دَ چا دَی چه علیؓ سَره سیالی کا — ورته خدای وې "لافتٰی الاِعلی"
څلور واړه څلور رکنه دَ اسلام دی — دَ اسلام کوټه بې دوُی وه خللی
محبت دَ هر اصحاب په زړه کښې ځای کړه — چه حاصل دِ شی دَ خدای پیژندګلی
دَ اصحابو محبت قلب سلیم کا — نه هغه کا چه ئې زړه وِی عللی
که په چا دِ محبت په چا دِ نه وِی — رافضی شوې، خارجی، معتزلی
په حرمت دَ کربلا دَ شهیدانو — هم می لیری کړه له زړه طول املی

---

١. یعنی دروغ او کوټه والی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا الله عبدالقادر ور ځنې خلاص کړې
په حصار کښې دَ هوا دَی قبلی

قصیده

مرد هغه چې بخښښ لکه درياب وی
په ښه بد باندِی مشفق لکه آفتاب وی
لکه مځکه هسی پست په تواضع وِی
دَ واړه عالم مرجع وِی هم مآب وی
په ثبات کښې تر غره لا ثابت قدم وی
په صفا او په نرمی کښې لکه آب وی
تل ئې وچولی دَ مياشتی غُندی ويل وی
دوست دښمن ئې له ديداره کامياب وی
قناعت لکه همای په استخوان کا
نه ظالم نه حرصناک لکه عقاب وی
چه دَ ظلم لمبې بلی په عالم شی
پرې بريان دَ ده خاطر لکه کباب وی
په نعمت کښې شکر کا په محنت صبر
زړه ئې ټينګ په مسب نه په اسباب وی
په قضا دَ حق راضی خورم خورسند وی
ورته يَو جنت دوږخ ثواب عقاب وی
يو زمان ئې زړه خالی نه وِی له يادو
که په ناستی که په تللو که په خواب وی
اوامر لکه سنت ادا کوينه
پټ ځرګند له نواهی په اجتناب وی
که اشيا ورته ښکاره کماهَی شی
مناجات ئې ''زِدنِی علماً'' يا وهاب وی
عام عالم ته ناست ښکاريږی په رفتار کښې
دَ وصال تر شپې لا تله دَ ده شتاب وی
له تأثيره ئې بد ښه، لکه مس زر شی
په لمبو دَ عشق سوخته لکه سيماب وی
څو چه ګرزی دَ دنيا په خرابات کښې
په باطن کښې آبادان ظاهر خراب وی
دَ ډک سيند غُندِی آواز نکا بهيږی
نه پرشوره پر غوغا لکه سيلاب وی
دَ دانا سوال ځواب په ادب ورکا
و احمق ته ئې په پټه خوله ځواب وی
دَ ښو بوی ئې په همه ديار پريشان وی
درست وجود ئې په معنا دَ مشکناب وی
په ظاهر جامه له خلقه سَره خلق
په باطن کښې تابعين وی يا اضحاب وی

هغه مرد ولی ګڼه عبدالقادره
چه عمل ئې په سنت او په کتاب وی

قصیده

شګفته په باغ او زاغ شول دَ بهار ګل
هم په بام هم په کوڅه هم په ديوار ګل
نه يواځی ګل دَ ګلو بوټی وينو
بادام ګل شفتالو ګل وينو انار ګل
هر اشياء دَ مځکی ګل پروردګار کړه
جمادات ګل نباتات ګل کل اشجار ګل
کانی بوټی خار وخس په ګلو پټ شول
دَ همه واړو عيبونو شو ستار ګل
چه د سترګو نظر لګی واړه ګل وی
وړاندی ګل دَ وروستو ګل يمين يسار ګل
هيڅ يَو ځای خالی له ګلو پاتو نشو
په بازار ګل په صحرا ګل په کوهسار ګل
که اسمان په شپه په ستوريو ښايسته وی
لا ترې مځکه ښايسته کړه په بهار ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

عندلیب نارې وهی چه سیل کاښی | بهار درومی ریژیدون کا په وار وار گل
لا تر کوره کوردید پروت په گور کښې ښه دی | چه به نه گوری سبږ کال د دې گلزار گل
دَ بهار په سیل جونه زلمی کښیږدی | په اوربل گل په ټکی گل په دستار گل
دَ دلبر صورت تمام لکه گل روغ دی | پښې ئې گل لاسونه گل چهره رخسار گل
می گلگون، ساغر گلگون ښیښه گلگونه | ساقی گل حریفان واړه گل نگار گل
دَ بهار په سیل وخوځه له کوره | دَ راتلو دِ هرگور ډیر کا انتظار گل
چه گلونه بویوې احتیاط بویه | چه په شونډُو دِ و نکاندِی پرهار گل
چه دَ گلو هار په غاړه نازنین کا | په سینه باندی ئې څرخی لکه خار گل
خاص او عام ئې بهره من په ننداره شول | منتونه په هر چا باندی کړه بار گل
چه دَ یار له وصله ښاد وِی گل به گوری | دَ مهجور به هر گز هیڅ نه وی په کار گل
چه بې یاره دَ بهار په سیل دروړم | په خاطر باندی می لگی لکه نار گل
په هزار رنگه گلونه شگفته شول | ولید نشو یَو په شان څما دَ یار گل
چه دا هسی ئې په ډکه خوله خندا کړه | مگر نه وُ له خزانه خبردار گل
په هوس په خوشحالی ئې آموخته وې | گل پروره مکړه ژر دَ ژره خوار گل
بلبل هیڅ نه وُ خبر دَ عشق له تاوه | په فریاد کړ، په نارو کړ، په چیغار گل
چه دَ سرای په مځکه وا دَ پسرلی گل شی | شرمنمده کا دَ کشمیر دَ بل دیار گل
دا رنگ گل چه په سبږ کال دَ غواص[1] وا شول | دَ چا یاد نشی پخوا هسی بسیار گل
چه نښان دَ خپل اشنا ور څنی مومی | څکه یاد عبدالقادر کړ په تکرار گل

په بیاض کښې می دَ شعر ډَول ډَول
شگفته دی تر دا ښه هزار هزار گل

قصیده

د بقا بهبود ئې نشته فانی ده | په دنیا چه مینه کاندِی نادانی ده
دَ دنیا دَ خلقو کار راته ښکاره شو | دَ سیلاب په مخ ئې کړې ودانی ده
دا چه ته ئې ودانی گڼې ناپوهه | دَ عاقل تر فهم عین ویرانی ده
تارکان به ئې دلې هورې خوشحال وی | تر حاصل دَ راغبانو پښیمانی ده
جمعیت دَ زړه په بخره دَ یکبین شو | دَ دو بین په بخره شوې پریشانی ده
دَ محنت په لاری څه که مراد غواړې | ستا دَ مراد تر منځ پرده تن آسانی ده
هندو هم په خوله وَیَل کا چه خدای یو دی | و قضا ته څان سپارَل مسلمانی ده
نفسانی کارؤنه کفر ور ښکاریږی | چه ئې بخره له ازله روحانی ده
په پریښوَل به دَ مراد مراد حاصل کړې | گام په کام دَ پاسه کښیږده کامرانی ده

---

۱. ۱۰۹۷هـ کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه په لهو په لعب ئې ضایع نکړې — دا څو ورَځی غنیمت زندگانی ده
نورانی ئې په طاعت په عبادت کړه — کله شپه دَ بیدارانو ظلمانی ده
چه ماذون له حقه نه وِی شیخی کاندی — باور وکړه شیخی نده شیطانی ده
چه ئې صرفه دَ پیرانو په خدمت کړه — هم هغو بهره میندلې له ځوانی ده
خود پرست دِ عاشقۍ ته هوس نکا — مرتبه دَ عشق اول جانفشانی ده
تحیر په موافق دَ معرفت دی — څو ئې شناخت هومره ئې زیاته حیرانی ده
په یَوه دانه اُوه سو دانې اخلی — پدا شان دَ نیکو کارُو دهقانی ده
پاس دَ زړه په آس قدم، پاس دَ نفس کړه[1] — پاس په تخت کښینه شاهی دَه خاقانی ده
دَ مزری غُندِی سرکوز نه ځې په لاری — په هر لور دِ لکه سپَی نگرانی ده
پوښتیده به هر یَو شِی له رعیته — هر سړی ته ئې ورکړې سلطانی ده
حکومت ناستې په پل دَ جهنم دی — سهله کله دَ عالم حکمرانی ده
رعیت لکه رمه له لیوه ژغورِی — بادشاهی په حقیقت کښ شبانی ده
په ستم ئې تمامی جهان خراب کړ — څه عجب دَ اورنگزیب جهانبانی ده
که رستم غُندِی ځوان لاندِی کړې دا څه شی — دَ زیردستو جفا وړه پهلوانی ده
عالیشان به په نخوت په کبر نشې — کمینی کړه کمینی عالیشانی ده
پدا قول متفق دی هوښیار واړه — چه بلا تر هر څه سخته لسانی ده
که خبر په حقیقت یې دَ خبرُو — خاموشی کړه خاموشی سخندانی ده
خپله ژبه ئې په ځان باندِی بلا شوه — چه بلبله په قفس کښ زندانی ده
ځان تر هر چا کم گڼه عبدالقادره
که پوهیږې هم په دا کښ کلانی ده

قصیده

په زړگي باندِی می غم انبار انبار شی — په راتله دِ همه واړه تار په تار شی
همیشه را څخه ناست او سر په څنگ کښ — ستا په ناست مې زړه آرام نیسی قرار شی
ښایسته دَ چین ماچین که دَ بل ملک دی — همگی دِ ستا تر کښلیه مخه ځار شی
ستا له حاله به و تا وته څه وایم — پټ احوال به مو په مو درته آشکار شی
دا رشتیا وَیل ترخه په سړی لگی — چیری نه وِی چه خاطر دِ پرې آزار شی
په ترخو کښ نفعه زیاته تر خوږو ده — باندِی ځکه رغیدَنه دَ بیمار شی
چه وَیَل دَ نیکخواه نغوږِی پرې عمل کا — هم هغه به پخپل عمر برخوردار شی
دَ زړه غوږ باسه و ما ته چه ووایم — څو خبری چه گوهری ترې نثار شی
دَ صورت خوبی همه په عاریت دَه — څه خوبی به دَ دانا په مستعار شی

---

۱.   پاس دَ زړه، پاس دَ قدم، پاس دَ نفس کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا پخوا ښایسته هم وُ وار ئې تېر شو — پخپل حسن به ستا څرنگ اعتبار شي
دَ ښایست خو دِ یَو څو ورځې باقي دي — پژمرده به دِ دَ مخ تازه بهار شي
صباحت به دَ بدل په قباحت کا — چه دِ تور ویښته ښکاره په سپین عذار شي
دغه مخ چه دِ تر گل ښایسته روغ دي — دَ ویښتو په تږکیدل به لکه خار شي
دا چه اوس در پسې گرزي ډلې ډلې — همگي به لتا بیارته په وار وار شي
دغه ناز به دِ بدل واړه په نیاز شي — څوک به نه وِي چه دَ ناز دِ خریدار شي
هم هغه چه اوس بلا د تا آخلي — تر بلا به ورته بد د تا دیدار شي
ستا ویښته به لکه خار ور باندې څرخي — چه په تا مَین لتا بوس و کنار شِي
دَ پټو په ځای به ناست یې په مجلس کښ — اوس دِ ناسته که په غیږ کښ دَ خپل یار شي
دا چه اوس دِ په لیدَلو نه مَړیږي — هم هغه چه تا ته گوري به ئې عار شي
گه گهې چه تیر ساعت درته زړه یاد کا — ستا به سرې اوُښکې رواني په رخسار شي
که دِ خوې خصلت دَ ښو وِي خوښ به اوسې — که خصلت دِ دَ بدی وي ستا به زار شي
دَ سیرت خوبي پیدا کړه چه باقي ده — په دنیا په آخرت به دِ په کار شي
مټ په علم په ادب به ښه خلقت کړه — چه دلې هورې دِ جوړ پرې کاروبار شي
خود به علم خوی ادب درته بیان کا — څو خویونه به ځما و تا ته شمار شي
نیک اندیش نیکو وَیُونکی نیک کردار شه — چه ممد دِ په هر کار پروردگار شي
کمیني کړه چه هر چا وَته عزیز وي — کبر مه کوَه آخر کبرجن خوار شي
همیشه خوله پټه اوسه په مجلس کښ — په ضرور دِ ستا دَ خولې وَیَل اظهار شي
که دِ سر درومي دروغ مکړه رشتیا کړه — دروغجن سړی بې قدره بې وقار شي
له هیچا نه غیبت مکَوه چه اور دی — کل طاعت به دِ سوخته په دغه نار شي
سخن چین مه شه نمام چه په قیامت به — دا دوه گروهه په دوزخ کښ گرفتار شي
چه وعده وکړې له چا نوره ئې مکړه — فرق پیدا دَ مسلامان او دَ کفار شي
قناعت پخپل قسمت کړه حریص مشه — دَ ازل ویش به نه لَږ نه به بسیار شي
سخاوت کړه که په لږ وِي که په ډیر وي — پیدا خوی سړی هر چا وته رویدار شي
شجاعت په موافق دَ شریعت کړه — بې له شرع به لتا که څوک آزار شي
بې قضا دِ نشته مرگ په غلیم مټ کړه — که په لاس دَ همه واړو ذوالفقار شي
فخر مکړه په دنیا دَ هندو هم وي — دَ مؤمن په ښو خویونو افتخار شي
له هغه مجلسه تښته په کروهونو — چه وَیَل پکښ دَ شر یا دَ اشرار شي
ناست وَلاړ دِ له هغه زلمیانو ستا وي — چه پټا کښ ئې ښکاره دَ ښو آثار شي
چه ئې مینه په شریر وِي دَی شریر شي — هر چه مینه په اخیارو کا اخیار شي
چیری نه چه و زنا وته زړه هسک کړې — ځواني مرگ به په دنیا کښ زنا کار شي
دَ دوزخ دَ عذابونو به لا سخت وي — په قیامت چه بوی روان دَ ده مردار شي
بنگ شراب مخوره چه ورځ دَ قیامت شي — خمر خور دَ بت پرستو په قطار شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ذره خلاف دَ شرع قدم مږده　　دَ کتاب په موافق دِ ستا رفتار شی
که پدا وَیَل عامل شې ځما ځانه　　ستا مکان به دَ جنت تخت الانهار شی
ستا په شعر آفرین عبدالقادره
په پښتو خو به هم هسی رنگ گفتار شی

قصیده

چه دلې نشوې په شرع مستقیم　　دَ صراط په لار دِ وینم هورې بیم
که په اور دَ ریاضت خپسرو سوځې　　لاله زار به درته اور شی دَ جحیم
دَ گناه توری دَ سترگو په اُوبو ځی　　له ژړا دِ قراری نکا اشیم
چه هیڅ زیرمه دَ عقبا دَ سفر نکړی　　د دنیا په سرای کښې ځان گڼی مقیم
عاقبت به دَ ارمان اورغوی ژوی　　دَ هغو چه شیطان یار شو، نس ندیم
دَ غلیم په وَیَل ولی کړې کارُونه　　که ته نه یې دَ خپل ځان سَره غلیم
دَ دانا صحبت صحت دَ رنځور زړه دی　　دَ ناپوه صحبت عذاب گنه الیم
چه راضی پخپل قسمت نه ئې حرص کړې　　سکه پیدا کړه بې قدیم بل قسیم
مگر سترگی ئې دَ گور خاوری مړې کا　　موړ به نشی حرصناک په زر و سیم
غابښ مات شوَی په خوړل دَ کاڼیو ښه دی　　نه یَوه نمړیَ خوړلې دَ لئیم
دَ الله الف همسا ده پر تکیه که　　په ملا خم مشه مخلوق ته لکه جیم
که په خوله کلمه لولې نمونځ روژه کا　　دروغجن دَی منافق سَره سهیم
دَ دنیا کارُونه وهم خوب او خیال دی　　تعلق به پوری څه کاندِی فهیم
چه بې حقه نور باطل ورته ښکاریږی　　هم هغه سړی دانا بوله حکیم
چه موجود ئې موجودات کړه له عدمه　　څه مشکل که ژوندَ وِی عظام رمیم
خوشحال کړی ئې هرڅوک پخپل خپل کاردی　　په هر چا باندی ئې لطف دَی عمیم
نا امید ئې له درگاهه هیڅوک نه ځي　　تفاوت دَ نیک او بد نکا کریم
چه به چا ورسَره بد کړه ده به ښه کړه　　مصطفیٰ ﷺ ته ورکړ خدای خلق عظیم
چه په خوی دَ خدای په خوی وُ صفت شوی　　ځکه هسی رنگ زغمونی وُ حلیم
دَ نمرو د لمبې ئې ځکه باندِی باغ کړ　　چه خلیل ﷺ شو و قضا وته تسلیم
په صفت دَ کمینیَ آدم صفی شو　　په صفت دَ تکبر شیطان رجیم
دَ ارشاد صابون اثر ور باندی نکا　　سیه زړه دِی ازلی سیه گلیم
په آزار ئې اسمانونه په لرزه شی　　هر ظالم چه په ژړا کاندِی یتیم
چه دایم دَ مظلومانو وینی پشومی　　ظالمان به پیالې وڅښی دَ حمیم
چه په حال دَ مسکینانو ترحم کا　　په هغو باندی به رحم کا رحیم
چه ولاړ نشې په غفلت عبدالقادره
که پوهیږې غنیمت دَی دال و میم

(c) ketabton.com: The Digital Library

قصیده

یاره ستا دَ هجر غم راته دریاب شو		تر نظر می د دنیا هوس سراب شو
ستا په تلو می دَ خوښۍ بساط ونغښت		مهیا راته دَ غم واړه اسباب شو
که پخوا مي ډیر دردونه وُ لیدلی		لا می ستا په جدائۍ زړه کباب شو
په معنی کښ ختکَ تیغ وُ ته ئې آب وې		غوڅَول به اوس په څه کا چه بې آب شو
خدای له موږه لا پتا باندِی مَیَن وُ		چه رحلت دِ له دنیا پدا شتاب شو
دَ مخ آب ئې هر گور ډیر وُ بې حسابه		مستسقی به ئې په تش لیدو سیراب شو
زر ریزی ئې لکه گل په واجبین وه		نه به تر یو په وخت دَ داد لکه سحاب شو
دوست دښمن ئې له جماله بهره ور وُ		دَ هر چا دَ زړه ارمان دَ ده شباب شو
دُر گوهر به ئې له لعلو ریژیدُون کړ		چه گویا به په کلام با صواب شو
سپک وَیَل ئې هرگز نه وتَل له خولې نه		چه به چا وته په قهر و په عتاب شو
دَ ارمان دَ دانو ډک لکه انار ولاړ		دَ ژوندُون له باغه کله مزه یاب شو
له اندوهه رڼا ورځ لکه تیاره شوه		چه غروب دَ ده دَ کښلی مخ آفتاب شو
چه ئې خوب په پالنگ نه کیده بې گلو		په بستر دَ خاورُو څه رنگه په خواب شو
په هغو رخسارو پریوتلې خاوری		شماتت ئې چه په گلو دَ گلاب شو
چه دا هسی رنگ ځوانان پکښ پراته دی		په اسمان باندِی ډیر فخر دَ تراب شو
دَ رستم دَ اسفندیار دَ ځواب ځوان وُ		دَ قضا حکم پرې راغَی لا ځواب شو
عطارد ئې په اسمان مرثیه وایِی		دَ زهره له لاسه مات چنگ و رباب شو
په بهانه دَ بارانه څه دَه وفات کړ		فلک هم دَ نوحه گرُو په حساب شو
غواصی کوم دَ اُوښیو په دریاب کښ		نه ئې موم معظم[1] دُر نایاب شو
په ژړا په واویلا له موږه بیل شو		بیلتون هیڅ زړه سوځی نه وکړه قصاب شو
کله دَ خپلو په دعا جنت مونده شی		سکه بې شکه وا په ده دَ جنت باب شو
درویشت کاله دَ ده عمر زر اته نوی		دَ هجرت حساب په حکم دَ کتاب شو

چه دَ ښهر ودانی وُ ځنی وَوت
سرای ته څه عبدالقادر درومی خراب شو

قصیده

همیشه می ستا له غمه مشغولا دَه[2]		ستا له پسه راته پاتې ښادی دا ده
خپل پرَدِی را ځنی واړه کناره شول		چه تل ملَه دَه را سره اندیښنه ستا ده

---

۱. معظم دَ خوشحال خان ختک له اولادې څخه وُ، دا قصیده دَ ده مرثیه ده.

۲. دا قصیده د خوشحال خان پر وفات ژړا او مرثیه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بهانه دَ آه خپل دم را ځنی درومی — له همدمو بیهوده گله ځما ده
اُوښکی هم دَ وچیدو له ویری ولاړې — له تودې تیغنی می گرمه تېر لا ده
نا آشنا همیشه خوښ گرزی هوس کا — په جهان کښ دَ غم بخره دَ اشنا ده
دَ غم تخم آشنایی دَه که ئې گورې — معتبره و هر چا ته دا وینا ده
دَ هجران غشی په هَره سینه لک دی — چه و هر لوری ته غوږ باسم زگروا ده
څوک چه وایی تر بلا بلا وِی سخته — کله سخته تر بیلتون بله بلا دَه؟
جدائی په نابودی سرِی راضی کا — له ژوندونه په مرگ مینه دَ جدا ده
دا چه وائی بد ژوندوُن تر مرگ بتر دی — اوس پرې وپوهیدم دا ونیا رشتیا ده
مرثیه به دِ په هسی مضمون وایم — چه هیڅوک پرې نه پوهیږی چه دَ چا ده
د تا درد می په بې دردو پیرځو نشی — ستا دَ درد دَ درست جهان خوښی بها ده
دَ فراق په اور دِ وسوم نَو می وچ شو — اوس می تل په وچو سترگو ستا ژړا ده
چه هر څیز دِ یادَوَم په زړه وریتیږم — لا چه ډیر می ژړوِی د تا خندا ده
زه چه ستا په تلَنی بِرغ سَره تیر نشوم — که خواریږم پس له تا دا می سزا ده
په ارمان دَ ملاقات له موږه لاړې — ځموږ ستا دَ لیدو ژمنه په عقبا ده
خپل پرَدِی درباندی هیڅوک حاضر نشوه — نه دِ پاتو مال او ملک نه دِ دنیا ده
چه پیسه دِ پاتو نشوه و کفن ته — هم دا نخښه ستا دَ جود او د سخا ده
له نا اهلو که دِ خپل وُ که پرَدِی وُ — ځنی تا لیدلې څو رنگه جفا ده
خپل شامت به ئې دلې هورې خراب کا — چه بدی کا دَ هغو بدی جزا ده
په وطن کښ مسافر غُندی وفات شو — خیلخانه ور ځنی واړه پسی شا ده
خپل دِ نه وُ چه دِ حال ورته بیان کړی — له فانی دنیا دِ وړې ډکه خوا ده
دَ دنیا خلقو خو واړه درته شا کړه — ستا تکیه پخپل څښتن پخپل پیشوا ده
بې له صبره له تسلیمه چاره نشته — موږ ور وړې په قضا دَ حق رضا ده
په حرمت دَ پاک رسولؐ چه په قران کښ — خدای په څو رنگه دَ ده کړې ثنا ده
دَ دوزخ له عذابونو په امان شې — بهشتی شې شپه او ورځ می دا دعا ده
تر دلې په هورې خوښ وې فال دِ ښه دی — خدای چه ینبې دَ خوشحال نامه پتا ده

نه یَوائی هجران لوټ عبدالقادر کړ
په هر ملک په هر دیار کښ دا غوغا ده

ترجیع بند

دریغه دریغه دَ دنیا خونه تالا کړَی — په ژوندونی ځان بتر تر خاورُو لا کړَی
دَ غرخه غُندی له خلقه تښتیدلی — ځان له واړو آشنایانو نا آشنا کړَی
چه په مرگ سَرَه له ځانه جدا کیږِی — هغه واړه لا تر مرگ پخوا جدا کړَي

(c) ketabton.com: The Digital Library

یَو ساعت مه وَی فارغ دَ ځان له غمه　　په هوس می دَ همه خلقو خندا کړَې
لیونی شوَی چه چا نه پرېښوی وَ ورته　　ودانی دَ جهان واړه پسی شا کړَی
مخ په بیدی بیدیا ونیوَی ژړلی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلی
چه آخر دِ له فانی جهانه تله شته　　څه په کار که دِ په کور کښ سپین او سره شته
که په تخت دَ پاسه کښینې بادشاهی کړې　　عاقبت دِ بیا له تخته پریواته شته
که لښکر دِ تر حساب تر شماره تیر شی　　گمان مکړه چه دِ بې عمله مله شته
جمادات دَ جدایۍ له غمه ژاړی　　ستا لا هیڅ کله نرمی دَ خاطر نه شته
ورَځ په ورځ شیرین یاران در ځنی درومی　　وچوې دله چه لا ستا خوب او خواړه شته
مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلَی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی
که هر څو وِی ښایسته په رنگ رنگینه　　لا له رویه، سنبل مویه، تن سیمینه
تر ښه مخ پوری دِ نور دَ سپوږمۍ هیڅ شی　　په سپوږمۍ چه پلَو واخلې و دَرینه
لطافت ئې زیات دَ گل تر لطافت دی　　په عالم ئې دَ خوبۍ خبری شینه
کښلی مخ به ئې دَ گور خاوری بدرنگ کا　　نازک تن به ئې دَ گور چمجی وخورینه
چه دا هسی احوال دَی پدا دنیا کښ　　پخپل حسن به څوک څه دماغ کوینه
مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلَی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی
کشکی زه پدا جهان راغلَی نه وَی　　چه په داغ دَ بیلتانه داغلی نه وَی
یا می مرگ دَ هلکوالی په ساعت وَی　　چه می خپل پردی څوک پیژندلی نه وَی
یا زوولَی ړُوند په سترگو وَی له ځایه　　چه می مخ دَ هیڅ اشنا لیدلَی نه وَی
یا خبر په ښه بد مه وَی لیونَی وی　　چه دَ روغو په شماره شمیرلَی نه وَی
یا هوښیار شوی تل دَ ځان فکر کولَی　　په فکرونو دَ جهان نیولای نه وَی
مخ په بیدی بیدیا ونیوَی ژړلَی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی
په زړگی می دَ بیلتون لمبې بلیږی　　ځکه اوښی می دَ سترگو را تلیږی
دا اسمان چه لکه ژرنده هسی څرخی　　دَ دانو په ځای یاران پکښ دلیږی
دَ دنیا په سرای کښ ځای دَ مقام نشته　　کاروانونه په هر دم ځنی چلیږی
غافلان به په دنیا کښ خوشحالی کا　　چه دا هسی ښه مَیَن ځبله بلیږی
هر گز نور کارونه مه کړه په دنیا کښ　　چه دا هسی رنگ شیرین یاران بیلیږی
مخ په بیدی بیدیا ونیوَی ژړلَی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی
په ارمان به یک تنها ووزې له کوره　　خپل پردَی به درسره درومی تر گوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پہ لحد کښې بہ دِ واچَوی یوائې — غورزَوِی بہ درتہ خاوری لور لہ لورہ
تا بہ پریږدِي دوی بہ وجار وزی کور تہ — پہ بیلتون بہ ئې نارې وهې پہ زورہ
کیر نکیر بہ پہ هیبت در لَرہ راشی — چہ ئې دواړہ سترگی ډکی وِی لہ اورہ
نور څہ مکړہ پہ ژوندون عبدالقادرہ — چہ دا حال دَی آې د زړہ پہ سترگو گورہ
مخ پہ بیدی بیدیا ونیوَی ژړلَی
دَ صحرا دَ ونو پاڼی پټ خوړلَی

مخمس

دا ځما زړگی زبون دَی — دَی لہ عقلہ ډیر بیرون دَی
پہ دنیا پسی مجنون دَی — څہ امید پدا ژوندوُن دَی
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
خبر شہ دَ نوحﷺ لہ حالہ — چہ ئې عمر وُ زر کالہ
نشو خلاص دَ مرگ لہ جالہ — پہ ارمان لاړ لہ عیالہ
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
کہ څوک سیل دَ گلزار کا — نندارہ دَ نو بہار کا
کہ پرې غوږ کاږہ بیدار کا[1] — عندلیب هسی چیغار کا
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
پہ پسرلی گلونہ وا شی — پہ څو رنگ ئې تماشا شی
چہ خزان ور باندی راشی — توری خاوری دَ بیدیا شی
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
کہ دَ مرگ خواری تر زړہ کړې — کور بہ وران دَ دنیا تہ کړې
خوشحالی بہ نورہ نکړې — تل بہ دا ذکر پہ خولہ کړې
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
چہ جدا یاران تر زړہ کړم — پہ ژړَلُو لیمہ سَرہ کړم
څو ژوندَون پہ دنیا زہ کړم — آشنائی بہ نورہ نہ کړم
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی
کہ هر څو نازک بدن شی[2] — سپین تر گلو دَ سمن شی
چہ لحد دَ دہ وطن شی — دَ چمجیو پہ خوردن شی
نن لیدَل، کاندہ بیلتون دَی

---

۱. کہ پرې غوږ دَ زړہ بیدار کا.
۲. لکہ گل هسی ئې تن شِي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک جوړ لوی عمارت کا　　　　تر کسریٰ ئې زیات زینت کا
په مثال ئې دَ جنت کا　　　　دَ مرگ سیند به ئې لت پت کا
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
اې چه خان او ملک نومې　　　　په دماغ په کبر درومې
تل به دا خوښی نه مومې　　　　بند به شې دَ مرگ په لومې
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
په دنیا کښې که قارون شې　　　　لا تر ده به هم افزون شې
چه و قبر ته په یون شې　　　　خالی لاس به ترې بیرون شې
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
که ته ټولی کړې نگاری　　　　ښایسته پری رخساری
پس لتا به شی یا خواری　　　　یا به شی دَ نورُو یاری
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
که سل زر دِ فرزندان شی　　　　لا به دوی په مرگ طوفان شی
ستا زړگی به پرې بریان شی　　　　لا به پاتو یتیمان شی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
اې څما ناپوهه دله　　　　نصیحت له مړو آخله
څو دنیا ئې ټولَوَله　　　　ولاړَل دوی دا ئې پریښوله
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
که ئې وړاندِې هاتیان ځی　　　　پسې دَی په تخت روان ځی
لور په لوری ئې سپاهیان ځی　　　　خو به گوښی له جهان ځی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
که بادشاه دَ درست جهان شی　　　　سلطنت ئې دَ سلیمان شی
چه په حکم ئې دیوان شی　　　　ترې جدا به په ارمان شی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
که هر څو ئې دولت ډیر شی　　　　تر حساب تر شماره تیر شی
چه دَ مرگ استواځی ویر شی[1]　　　　پرې به زهر یا گنډیر شی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
هر چه نغته دَ خپل نس کا　　　　دَ دنیا هوا هوس کا
بیهوده چاری عبث کا　　　　فریاد هسی رنگ جرس کا
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی

---

۱. ویر شِی، دَ قندهار په محاوره وَر شِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه به خواه ناخواه ترې ځینه　　نه دِ کا په دنیا مینه
ځان دِ تلُونَی وګڼینه　　دَ قیامت په غم دِ شینه
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
شپه او ورځ دِ عبادت کا　　ترک دِ واړه معصیت کا
ځان دِ جوړ په شریعت کا　　تل دِ زړه ته نصیحت کا
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
اې خوب وړیه زړه بیدار شه　　دَ خپل ځان په غم ګرفتار شه
له ګناهه توبه ګار شه　　تل په ذکر دَ قهار شه
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
ځبله مه تار په تاریږی　　یاران یَو تر بل ځاریږی
هیچیری مه ویزاریږی　　ویزار څه مه آزاریږی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
چه وَوایې چا ته یاره　　نور دنیا کړه تر ده ځاره
سر ښنده دَ یار دَپاره　　زړه ساتَل غنیمت شماره
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
سترګی وخورې دواړه توری　　چه باقی په فانی پلورې
په دنیا پسې تل ښورې　　دې دنیا وته نه ګورې
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
اې چه ناست یې په تخت باندی　　په شا ځې په قهقه خاندې
ځای دِ دَی تر خاورُو لاندې　　مرګ تل دا ډنډوره کاندی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
چه جدا له ما محرم شو　　یَو په سله می الَم شو
ځما زړه جونګړیَ دَ غم شو　　چه قائل پدا قلم شو
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
اې ځما دلبره راشه　　مانړی مه کَوه پخولا شه
وموسیږه په خندا شه　　خوا په خوا را سره بیا شه
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
ځی می اُوښی لهر لهر　　وران می شو دَ خاطر ښهر
ناست په غاړه وم دَ نهر　　دا آواز ئې کړ په جهر
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
څوک چه غوږ پدا بیان کا　　څه امید به په جهان کا
کور به دَی دَ دنیا وران کا　　دا وَیَل به هر زمان کا
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په حسن لکه نمر شی — تر یوسف ښایسته تر شی
ځو چه قبر لَره ور شی — توری خاوری ئې په سر شی
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی
زه عبدالقادر نه ښایم — چه خپل شعر چا ته نمایم
خو مَیَن پدا وینا یم — هر زمان ئې ځکه وایم
نن لیدَل، کانده بیلتون دَی

قصیده

حاکمان او امیران دَ دې زمین — چه لیدَل شِی په دوران دَ محی الدین[1]
هیڅ حاجت دَ عیان نشته و بیان ته — خود ئې حال دَی وَ هر چا وته مبین
همگی واړه مذموم په خوی خصلت دی — پکښ یَو نشته بادشاه ته دَ تحسین
زه به هم یَو څو خبری له دُوی وایم — چه نن عقل ځما زړه ته کړې تلقین
علماوُ فضلاوُ ئې نفرت دَی — په مجلس کښ ئې ارذال کښیني مکین
دَ بل وار نه ورکوِی په پوچ ویلو — غوږ کانږه کا چه مذکور کیږی دَ دین
دَ راجپوت دَ رافضی په استقبال ځی — عالمانو ته هسک نکاندِی شرین
دَ مسجد په لوری شل شی نه ور درومی — تل ئې آس په پوچو چارُو پسی زین
کله کله چه سر وَوهی په مځکه — سل منمته بږدِی په رب العالمین
ځو دَ خلقو آزار ډیر کا دَ ده خپل وی — په نیک خواه دَ عالم تل وایی نفرین
دَ رشتیا خبره زهر ځنی مرینه — خوش آمد دروغ تر شهدو پر شیرین
هم هغه چه خوشامد کا مصاحب وی — لا ترې وِی په بد وَیلوُ ځنی خوږین
په میدان ئې شغالان په بریتو میږی — دَ قالین مزری مزری وی دَ قالین
تل ئې هجو دَ سخی دَ مَړَنی وِی — دَ ممسک دَ بیدلانو کا تحسین
همیشه دَ ځان صفت دَ بل غندنه — خود پسند وِی، خود نمای وی خویشتن بین
دَ محنت په ساعت ځِی تحت الثریٰ ته — دَ راحت به وخت قدم بږدِی په پروین
که دولت ئې لکه بحر بې پایان شِی — بیا ساتَل وته چین راوړی په جبین
چه فقیر ئې په وَر وَر سی ورکړه پریږده — په خواږه وَیَل ئې نکا زړه شیرین
یَو درم ئې په ځای نه درومی له کوره — تل بې ځایه ورکوَل دَ ده آئین
خرڅ ئې واړه په کالو او په گینه وی — لکه ښځی آرایش کاندِی تزئین
دَ یوې روپۍ په ځای چه لس آخلی — هم هغه په رعایا کاندِی امین
دَ دهقان په خواروَل ئې سترگی سرې سی — په پټی چه زراعت وَ وینی شین

---

[1] اورنگزیب عالمگیر مغولی پاچا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشکاران ئې په ابرو اشارت وکا　　چه څوک وَوینی اغوستی نمری سپین
رعیت چه داد خواهیٔ لَره ور ځینه　　کهین واغوندی کوررډدی نمری مهین
ځان او مال ئې له کفارو په امان دی　　دیو بدبختو تاخت تاراج کړه مؤمنین
دَ مجرمِ جرس لا نه وی ثابت شوی　　براتیان ئې کار په کور باندِې تعیین
رعیت دَ دُوی دښمن وِی دُوی دَ دیو　　دوی و ده ته، دَی و دُوی ته کا کمین
هر ظالم چه تعدیٰ په رعیت کا　　په قیامت به ئې مقام کاندِی سبحین

که باور دِ پدا نشِی ورسه گوره
په قرآن کښ ''بئسَ مَثوَی الظالمِین''

قصیده

دا کارُونه چه نن کانده عیانی دی　　هیڅ په خوا په خاطر نه وُ اسمانی دی
چه په وهم فهم نه هغه ښکاریږی　　هوښیار ځکه همیشه په حیرانی دی
گهی هسی کار ښکاره شی چه غمجن شی　　گاه کارُونه چه سبب دَ شادمانی دی
ساقی راوړه پیاله چه راته یَو شی　　غم ښادی ثبات هیڅ نه لَرِی آنی دی
نن نسیم دَ پیښور له لیوری راغَی　　څو وینا ئې راته کړی زبانی دی
چه نن شپه مهمندُو وَوَهلې توری　　چه وَهلِی نه افغان نه تورانی دی
لیند و غښِ په غشیو وکړ کشاد کاښی　　په سر تور توری وَهِی جانفشانی دی
چه لښکری دَ مظلومو اعانت کا　　خدای ئې مل شه دا لښکری رحمانی دی
لاله زار ئې شگفته په سرَه اهاړ کړ　　هر چه دا بهار نه گوری زندانی دی
دَ باړې اوُبه ئې سرې لکه شراب کړې　　دَ سربند کاښی همه ارغوانی دی
یگانه زلمیو غښِ وَبَله وکړ　　چه وهَه فلانی وهه هندوستانی دی
توره شپه په تورو ورځ لکه سبا شوه　　ځلیدَل ئې لکه برق نیسانی دی
همیشه پښتون مهمندو دَی دروند کړی　　که سبب ئې دَ خفت میر افغانی دی
چه په طمعه دَ دنیا کاندِی جنگونه　　رنگ ئې ورک شه که رستم دستانی دی
یوسفزی چی زر وويني ننگ پریږدی　　حریفان دِی طامعان دِی نفسانی دی
په خوله هر پښتون دَ ننگ خبری کاندی　　ننگ هغه کا چه نانی ندی جانی دی
زرنانی شه صدقه تر جانی ځوانه　　پښتون ډیر دی اما څه په کار نانی دی
دا متل دی تیغ په اصل غوڅوَل کا　　دَ مهمندو توری اوس ندی کانی دی
افریدی شنواری جنگ په غرونو کاندی　　غوریه خیل په میدان جنگ کا میدانی دی
مخ ئې ندَی دَ کتو رنځ دِ پرې ساز شی　　چه نفاق کا همیشه په پښیمانی دی
فریفته ئې په وَیَل مشه نفاق دی　　هغه څوک چه دَ لښکر په ویرانی دی
دَ مغل له دې لښکرو پروا مکړه　　اتفاق ئې سَره نشته ځان ځانی دی
په قسم ئې مبادا چه باور وکړې　　سوگندُونه ئې دامونه شیطانی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بادشاه شاهزادگانو چه وسواس دی　　اخته شوی دوی په جنگ سلطانی دی
دَ سرونو نردبان ساز کړی باندی خیژی　　مرتبې ته ختل نه په آسانی دی
نه له چا ئې طمع شِی نه له چا ویره
څو څبری رشتیا کړی کرلانې دی

قطعه

زه چه هسی پخپل ځان باندی مَیَن یم　　دَ جانان دی په جانان باندِی مَیَن یم
دَ خزان میوه بهار دَ بهار دَی دَی　　تر بهاره په خزان باندِی مَیَن یم

مه دِ وینم لباسی په سترګو تورُو　　زه پتا باندِی مَیَن یم ته په نورُو
هیڅ حرمت ئې لکه حق وُ په ځای نکړ　　میلمه شوَی وُ یوسف په کور دَ کورُو
چه ښهٔ خوی په څه پروا کړم له بدخویو　　قیمت لَړ نه شو دَ دُر په اُوبو شورؤ

دَ شیخ شعدی لاهوری خلیفه حضرت نبوی دَ وفات تاریخ:
شیخ شعدی قدوهٔ اهل یقین　　چون منور گشت ازو زیر زمین
از خرد جستم رحلتش　　در جوابم گفت ''شیخ مؤمنین''
(۱۰۰٦هـ)

تاریخ د وبا د کال:
په هر کاله کښ دَ مرګ ماتم دِی　　وبا نیولَی اکثر عالم دی
ښه ښه یاران ئې ځله جدا کړل　　تاریخ ئې راغلی چه ''کال دَ غم'' دی
(۱۰۹۵)

دَ مجنون په مخه سپَی په کوڅه راغی　　چه په رنځ دَ پمن والی مبتلا وُ
هغه دم ئې تر پښو پریوت مخ ئې کښل کړ　　چه په چم کښ ئې لیدلی د لیلا وُ

دا مثنوی دَ نصیحت نامې دَ کتاب له ابتدا څخه دی، دا نصیحت نامه ټول دَ تجنیس په صنعت ده.[1]
که د رحم نظر وکړې ربه ما ته　　د زړه مینه می به کړې له غیره ما ته
ربه ته ځما څښتن زه بنده ستا یم　　تا به غواړم، تا به بولم تا به ستایم
ته قادر یې ښه صورت ورکړې و ما ته　　توان د ښو خبرو غواړم را کړه ما ته

۱. افسوس چه دا نصیحت نامه موږ ته نده را رسیدلې، فقط دغه څو دَ سر بیتونه ئې په یَوه دیوان کښ لیکلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نسیم دَ محبت لکه گل وایم — په تجنیس په نصیحت پندونه وایم
رساله به درته وایم په څو وره — و معنو ته ئې میږه شه قدم وره

مربع

(د خپل پلار خوشحال خان خټک په ستاینه او دعا کښې)

خدای ئې تل لکه خپل نوم لَره خوشحاله — خوشحالی ئې په نصیب کړه لایزاله
خردمند نیکو سیرت نیکو مقاله — خود پوهیږې هیڅ پښتون ئې نه وُ سیاله

ورکول ئې بې منته دَ حاتم وُ — ورته یَو سفال و سنگ دینار درم وُ
وای په ځان دَ هغه چا چه په ده گرم وُ — ورځ او شپه به ئې کاوه باندِې ارغاله

شرم و ننگ لکه دَ ده وُ دَ چا نه وُ — شجاعت لکه رستم هسی دَ ده وُ
شور دَ ننگی ئې په سر کښې پروت په زړه وُ — شان دَ ده دَی در ښکاره دَ ده تر قاله

حال دَ هر سړی ښکاره دَی تر مقاله — حل دَ هر مشکل کاوه شی له امواله
حد دَ چا چه ئې ځواب کاوه له قاله — حقیقت په مجاز نقل دَی محاله

خار دَ سترگو دَ دښمن پر خپل بهار وُ — خاموشی حلم ئې ډیر درلود بردبار وُ
خپل پردی له ده همه شکرگزار وُ — خټک درست دَ ده په دور وُ نهاله

اندیښنه ئې وه هر گوره ډیره لویه — اجنبی به ئې کم نه گاڼه تر زویه
افغان ده غُندِی چه وزیږی بل بویه — آزاده وُ هیڅ ئې نه وړ مال مناله

نوم ئې لاړوُ تر دکن تر قندهاره — نه وُ بل هسی نامی له زمینداره
نیم درم ئې هم کور نه ساته له عاره — نور هیڅ نه وُ دَ ده بې توری بې ډاله

خپل خپلوان ور ځنی واړه وه خوشنوده — خوښ خورم وه همگی دَ ده له جوده
خاص او عام وه تل سودمن دَ ده له سوده — خوش کلام وُ خوش معاش وُ خوش خصاله

تواضع ئې دَ هر چا کړه بې مقداره — تر اندازه کم زیات نه وُ د ده کاره
تل به ده کړ کبرجن په کبر خواره — تکبر په کبرجنو دَی ملاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلام ډیر دَ ده شیرین وُ تر نباته
کار ئې د اوُترحیاته تر مماته
کم دَ ده تر خولې ترخه وتل و چاته
کرم وکړ په ده باندِی ذوالجلاله

اور دننه دَ عاشق په زړه بلیږِی
ارمان دا دَی چه څوک لَږ پدا پوهیږی
او رنګین شعر پسې ځنی ښکاریږی
اوس نور څه وایم دَ هسی حال احواله

لام او بې ئې دَ دلبرُو دِی ستایلی
لږ دَ ډیره ما دَ ده حال ویلی
لعل او دُر ئې دَ وینا په تار پییلی
لکه څوک چه دَ یار مخ کا نمر مثاله

(کتاب بشپر شُو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ځنو کلماتُو املا

په دې کتاب کښې مونږ دَ لغاتو او کلماتو په لیک کښې ډیر ځله د اصلی املا لحاظ کړَی دَی، په اصلی قلمی نسخو کښې ډیری کلمې یَو ځای یَو راز بل ځای بل راز راغلی دی، دَ مفغناتو املا کله په مغغن ډول او کله په اصلی ډول دَه، دغسی هم دَ ځنو کلماتو دَ مختلفو قومونو دَ محاورو اشکال پکښې شته، مثلاً مصلی کله پخپل عربی ډول او کله مفغنه مسله لیکلې، دغسی هم ویجاړ، اوجاړ – اوربل، وربل – بږغ، غږ – محلت، مالت – اړاند، هړاند – دواړه ډَوله راغلی دِی.

په داسی کلماتو کښې مونږ دَ اصل کتاب ډَول غوره کَی، ځکه چه دواړه ډولونه ئې صحیح دِی، نوره املا دَ اوسنۍ مشهوری املا سَره فرق نلَرِی، دَ مجهولی او معروفی یاء تمیز شوی، او ضمیر غائب (ئې) او ضمیر مفرد د متلکم (یې) لیکل شوَی دَی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پښتو نادر لغات

الف

امته: محتاج، پاسدار

انند: خوشحالی، آرام

اسره: طمع، توقع

اوری: اوریږی

اتاله: ایسار، حمله

اوڅار: څرګند، ښکاره

اهاړ: د ګرمی موده

ارجل: ماتل، ایسار

استوائی: ریبار، قاصد

آغله: ښکلی

ارغال: یرغل، حمله

ابلی: کانېزه مځکه

ب

بورجل: کوڅه

بېرېږ: هر کله

بډایي: فخر، غرور

بډی: رشوت

بلوسل: تعرض کول

بڼ: باغ، ځنګل

بړی: ډیر کم مقدار

بید بیدیا: ویجاړ بیابان

بړبوګی: ګردباد

بدر: مکمله سپوږمی، چنار

بشر: بنده

بلیږدی: تاوول، نغښتل

بول: قول، وعده

برند: نیغ کتونکی

بکس: لړ، زره

بنبره: مچۍ، غالبوزه

بور: پړانګ

پ

پیچومی: لوړتیا، بلندی

پخښو: ازاد، خوشی شوی، آرام

پوتی: لړ شان

پهوته: یو ډول هندی خټکی

پخساک: کړاو، زړه چاودون

پهی: پتیَ

پت: غیرت، ننګ

پاړو: منافق، بدچلن

پیرل: اخستل

پریونه: پروین

پرتلی: بارګیر

پشومی: څښل

پهوړه: خیرنه

پتی: د مځکی یوه برخه

پلور: خرڅول

ت

تالا: تاراج

تکړ: مظبوط، چست، بهادر

تورتم: تاریکی

تنی: د چا عزت ساتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

تروټ: تاوان

تنکی: نازک، تروتازه

تروړی: قرچه

تلیږی: په غوړو کی اشیدل

ترښځ: پانه

تلې: غولی، میدان

تیغنه: نوی بتی

ترو: تر هغه وخته

ټ

ټګی: فریب، مکر

ټپکی: غار، خندق

ټمیږی: غپیدل، عبث خبری کول

ټانګ: آوازه

ټوکیدل: د فصل سر وهل

ج

جند: اصل، زړه وهلی

جګی جګی: مرحبا

جونګړی: کوډله

جړی: د باران اونی، زهر موره

جوک: وزن

چ

چر: طرز، عادت، د چوغکی نارې

چم: کوڅه، محله

چومی: د لیروک مرض

چوړا: خراب، برباد

څ

څله: یقین، اعتبار

څربښت: د غټ والی، شلنډ والی عمل

څاروی: چارپای

څوکه: جانب، طرف

څړه: مجرد، د سپی حمله

څرخیدل: څرخ وهل

څکړل: تړلی

څڅواکی: قطره

ځ

ځله: پاتی، مضطرب

ځور: رنځ، تکلیف

ځیر: تیز بین، دقیق

خ

خلقې: قدرتی، ازلی

خیر: خجل، شرمنده

خویږی: خوږیږی

خځله: خس

خرخښه: فتنه، وسوه

خیال: فخر او مباهات، آرایش کول

خت: کمیس

خوشی: بیهوده، عبث، بیجا

خرغځکی: کینه لرونکی

خپسر: آزاد، سربخود

د

داند: جنجال، غوبل

درنګ: معطلی، مکث

دوک: حسد، عناد

دمه: مکث، آرام

دښنه: دښمن

درغلول: محصور کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوند: غبار آلود
دړی وړی: پارچه پارچه کول
دلیری: اوریدل
دربشت: یو ډول لوبه
ډ
ډیران: د انبارو ځای
ډنډوره: جارچی
ډاډ: اطمینان، تسلی
ډال: سپر
ر
راغله: راتلل
رسۍ: ریسمان
ربړل: په عذابول
روخ: مقابله
روک: اختلاس
ز
زار: قربان، فدا
زباد: ثابت، پایدار
زرځی: کرږې سترگی
زیار: زحمت کش
زغمونی: جازب
ړ
ړنگ: خراب،ویران
ژ
ژمنه: وعده
ژواک: ژوند، حیات
ژوی: جاندار، حیوان

س
سوبه: فتح، ظفر
سته: ثروت، هستی
سیاره: نفس تنگی
سیند: رود
سپور: سوار، راکب
سیال: همسر
سخ: بخت، سعادت
سمخ: بی حیا
ستۍ: په عشق کی سوځیدلی
ستنه: شا ته کیدل
سروب: بالکل، عیناً
ستون: معطل
سیلۍ: طوفان باد
سوړه: غار، سوری
سیپۍ: صدف
سکه: چهره، قیافه
ش
شند: شاهین (مرغه)
شپیلۍ: د نی تولکه
شیتۍ: پیکان
شارونۍ: مینا (مرغه)
شلانډه: خادمه، سمسره
شین شین: ښکلیا
شومی: جرعه کول
ښ
ښانک: د لرگی طبق

(c) ketabton.com: The Digital Library

غ

غاښی: کوتل

غاړه غړی: بغل گیری

غړی: زور، طاقت

غنه: نازک اغزی، لون

غوڅ: پرې، قطع

ک

کانده: وروسته، پسته

کاختی: قحطی

کوگل: سینه

کوکه: چغه، فریاد

کروری: ریز مریز

کاسیر: بدکار

کنبل: ایستل، لیکل

کاڼ: کان، معدن

کوټ: حصار، انبار

کهنه: گنجایش

کوپارونه: د کفر کارونه

کویلی کوئی: یعنی کویږی او کوکو لری

کړه وړه: شکل او شباهت

کاڼی: تیگی، ډبری

گ

گند: خس او خاشاک

گرزاند: گرځندوکی

گرت: د گوتو په مینځ کی فاصله

گړنگ: لوړ دیوال

گوښی: یوائی، علیحده

گوټ: کنج، زاویه

گړی: یو ساعت

ق

قست: د کار کولو اراده

قبلی: منل

ل

لونل: شیندل

لال: یو ډول شیرین انگور

لگیا: مصروف

لنبل: سفر کول، کوچ کول

لیږدی: کوچ کول

لولۍ: ډمه، بدکاره ښځه

لوړل: قسم خوړل

للیږی: شاهدی ورکول

م

مانه: شکوه، گیله

مخی: مقابل، سیال

مرجوښا: غواص، غوټه وهونکی

منبود: کوشش، سعی

مله: پرندگان

منگور: مار

میزر: د غله گدام

منبلی: زوړ

مشال: رڼا، شمع، چراغ

مهال: موقع، محل

مټ: قوت، سرعت

مرغچچی: خرمهره

مکیز: ناز، عشو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ن

نشت: سپک، حقیر

نمنځن: محترم، عزتمند

نمنځنه: عزت کول

ناتار: ظلم، جبر

نمری: لباس، جامې

نولیږی: غمگین کیدل

نبات: وابنه،، ترکاری

نتلی: وهل، ټکول

نغته: راپارونه، تحریک

نڅا: گډا، رقص

نخول: زغمل، نولول

نالې: د اوبو ایستلو لار

نومړی: مشهور، نامتو

نڅور: خلاصه، انجام، نتیجه

نمړۍ: لقمه، نواله

و

ورټ ورټ: ژړیدنه

وگړی: انسان، خلق، عالم

وچولی: تندی

ویل: یو قسم کالی

ولجه: لوټ، مال، غنیمت

ول ول: گنجی گنجی

ورخونه: ناله، د اوبو بند، اړخ

ونه: درخته، د قسم کلمه

ویاند: ویونکی، گویا

وزله: بهانه،چاره، سبب

هـ

هواد: وطن، ملک، په فاصله

هراند: بوخت، لگیا

هرگور: خامخا، البته

هیداد: دړکه، بخرداری

هل: یوې، د فقیر آواز

هوډیالی: د عرادې او عزم خاوند

ی

یو: په ټوله، متحد

یون: رفتار، سفر، تلنه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library